Het rapport van de evaluatiecommissie RUG Yantai

mr. R. (Roel) Bekker

Copyright © 2020 Roel Bekker
Typografie en zetwerk Irma Hornman, Studio Cursief

Inhoud

1 De aanleiding, de onderzoeksopdracht en de onderzoeksvragen – 15
- 1.1 De aanleiding – 5
- 1.2 De onderzoeksopdracht – 9
- 1.3 De onderzoeksvragen – 10
- 1.4 De onderzoeksaanpak – 10

DEEL 1: Een feitelijke reconstructie – 13

2 De voorgeschiedenis – 15
- 2.1 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – 15
- 2.2 Het College van Bestuur – 17

3 De aanloop: februari-juli 2015 – 21
- 3.1 Het College van Bestuur – 21
- 3.2 Het College van Decanen – 25
- 3.3 De Raad van Toezicht – 28
- 3.4 De Universiteitsraad – 32
- 3.5 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – 45
- 3.6 Het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen – 47

4 De formalisering van de samenwerking in Yantai tussen de Rijksuniversiteit Groningen en de China Agricultural University: juli 2015-februari 2017 – 50
- 4.1 Het College van Bestuur – 50
- 4.2 De Raad van Toezicht – 64
- 4.3 Het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen – 67
- 4.4 De Faculteiten: de Faculteit Economie en Bedrijfskunde – 70
- 4.5 De Faculteiten: de Faculteit Science & Engineering – 70
- 4.6 De Faculteiten: de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen – 74
- 4.7 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – 76
- 4.8 De Universiteitsraad – 83

5 Het mislukken van de samenwerking: maart 2017-februari 2018 – 86
- 5.1 Het College van Bestuur – 86
- 5.2 De Raad van Toezicht – 89
- 5.3 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap – 91
- 5.4 Het College van Decanen – 92
- 5.5 De Faculteit Science & Engineering – 96

5.6 De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen – 97
5.7 De Universiteitsraad – 98
5.8 Het eindspel – 106

6 De nasleep – 112

DEEL 2: Terugblik – 115

7 Belangrijkste bevindingen en aanbevelingen – 117
7.1 Belangrijkste bevindingen – 117
7.2 Wat is er misgegaan? – 125
7.3 Aanbevelingen – 132

Noten – 137

BIJLAGEN – 147

1 Instellingsbesluit – 148
2 Organogram – 153
3 Lijst van afkortingen – 154
4 Tijdlijn – 155
5 Lijst van personen – 173
6 Verantwoording – 176
7 Over de evaluatiecommissie – 181

1 De aanleiding, de onderzoeksopdracht, de onderzoeksvragen, de onderzoeksaanpak

1.1 De aanleiding

Een telefoontje uit Groot-Brittannië

Het was een bericht dat in het bestuursgebouw van de Rijksuniversiteit Groningen aan de Oude Boteringestraat 44 op een uitgelezen moment binnenkwam. Over wie het bericht overbracht en wanneer dat precies was, verschillen de herinneringen van de meeste rechtstreeks betrokkenen op detailniveau. Feit is dat de toenmalige voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen een telefoontje kreeg van een van zijn contacten in zijn netwerk. Een collega in Groot-Brittannië. Eind januari 2015.

Een bericht voor de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen

De ontvanger van het bericht van zijn Britse collega was prof. dr. S. (Sibrand) Poppema. Hij was op dat moment ruim zes jaar voorzitter van het College van Bestuur. De Raad van Toezicht maakte zijn benoeming op 22 november 2007 bekend. Hij zou bijna een jaar later, op 1 september 2008, prof. dr. S.K. (Simon) Kuipers opvolgen voor een termijn van bijna vijf jaar die – naar de Raad van Toezicht op 23 september 2014 liet bekend maken – tot 1 oktober 2018 werd verlengd.

De heer Poppema had zijn sporen in Groningen en ook elders verdiend. Hij is een alom gerespecteerd hoogleraar en medisch specialist die in zijn vakgebied, de pathologie, hoog staat aangeschreven. Als decaan van de Faculteit Medische Wetenschappen had hij zich als een kundige bestuurder doen gelden. Ook als voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen oogstte hij binnen en buiten de universiteit veel waardering voor zijn inzet voor de Rijksuniversiteit Groningen, voor de stad Groningen en voor de gelijknamige provincie.[1] Mede dankzij het omvangrijke en belangrijke netwerk dat hij wist op te bouwen.

De Rijksuniversiteit Groningen kende onder zijn voorzitterschap een forse groei van het aantal studenten. In het studiejaar 2008-2009 telde de Rijksuniversiteit Groningen 25.082 studenten.[2] In het studiejaar 2014-2015 was dat 28.361.[3] In het meest recent afgesloten studiejaar, 2018-2019 31.115.[4] Een stijging van 24 procent ten opzichte van het studiejaar 2008-2009.

Het aantal medewerkers nam navenant toe waarbij moet worden aangetekend dat het hoger onderwijs in Nederland na 2008 te maken kreeg met bezuinigingen die voor een drastische vermindering van het aantal medewerkers zorgden. Desalniet-

temin was sprake van een stijging van ruim twintig procent ten opzichte van het studiejaar 2008-2009.

Tabel 1.1.
Het aantal medewerkers (exclusief UMCG)

Categorie	2008	2014	2018
Wetenschappelijk Personeel	1.735	2.230	1.801
OBP[5]	1.533	1.638	1.909
Hoogleraren	222	269	297
UHD[6]	217	233	251
UD[7]	322	377	483
Werknemer-promovendi	508	801	688
Overig WP	466	561	616
Overig	40	26	29
Totaal	5.043	6.135	6.074

In de *Academic Ranking of World Universities*, de zogeheten *Shanghai-ranking*, had de Rijksuniversiteit Groningen in 2010 een plek buiten de Top 100.[8] In 2013 nestelde de Rijksuniversiteit Groningen zich op plek 92. In 2014 steeg de Rijksuniversiteit Groningen tien plekken, een forse stijging. Het jaar daarop was plek 75 voor de Rijksuniversiteit Groningen. In 2016 steeg de Rijksuniversiteit Groningen drie plekken. In 2017 volgde een nieuwe sprong in de *ranking*: plek 59. In het hierop volgende jaar deed de Rijksuniversiteit Groningen een stap terug: plek 66. In 2019 handhaafde de Rijksuniversiteit Groningen zich op – opnieuw – een hoge klassering: plek 65.

De Rijksuniversiteit Groningen is in studentenaantallen de tweede universiteit van Nederland. Het is ook de op een na oudste universiteit en zij kent een groot aantal faculteiten.[9] Het aanbod van bachelor- en masteropleidingen is daardoor groot. Veel van de opleidingen zijn nu Engelstalig. Een ontwikkeling die de toenmalige bewindspersonen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dr. R.H.A. (Ronald) Plasterk, mevrouw M.J. (Marja) van Bijsterveldt-Vliegenthart, drs. H. (Halbe) Zijlstra en mevrouw dr. M. (Jet) Bussemaker hebben gesteund.[10]

De vraag aan de voorzitter van het College van Bestuur

In het telefoongesprek uit Groot-Brittannië in het begin van 2015 ging het om de vraag of de heer Poppema universiteiten kon noemen die een opengevallen plek in China zouden kunnen innemen om daar een *branch-campus* te vestigen waar opleidingen zouden kunnen worden gegeven zoals die ook in Europa worden verzorgd. Een universitair curriculum met bij afsluiting een diploma van een gerenommeerde Europese universiteit. Met opleidingen in de Engelse taal. Wist hij een geschikte universiteit?

Illustratie 1.1 De kaart van China, onderverdeeld in provincies

De vestiging van dergelijke *branch-campussen* had te maken met veranderingen in het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in China. Al aan het eind van de vorige eeuw en aan het begin van deze eeuw namen de budgetten voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in China sprongsgewijs toe. Een aantal universiteiten en onderzoeksinstituten profiteerden van speciale financieringsprogramma's als het '211 Project' en het '985 Project'. Het eerste project startte in 1995 en was erop gericht om nieuwe universiteiten op te richten en het aantal opleidingen op belangrijke onderzoeksgebieden te vergroten. Het '985 Project' begon in 1998 en was bedoeld om enkele tientallen Chinese universiteiten in staat te stellen uit te groeien tot 'world-class universities in the 21st century'.[11] Bij deze universiteiten hoort ook de China Agricultural University in Beijing. Een van de Chinese universiteiten die in de *Academic Ranking of World Universities* voorkomt en op deze *ranking* tot de beste veertig universiteiten in China wordt gerekend.

De China Agricultural University wilde haar doel om een van de 'world-class universities' te worden bereiken door een nieuwe campus te bouwen in Yantai, een miljoenenstad aan de Gele Zee op het schiereiland (en in de provincie) Shandong. In 2003 verrees daar een campus van 110 hectare waar een nevenvestiging van de China Agricultural University ruimte kon bieden aan onderzoek en onderwijs voor 10.000 studenten. Met name de stad Yantai had bijgedragen aan de 240 miljoen euro die met de bouw van de campus was gemoeid.

Maar nog voordat de campus volledig kon worden afgebouwd en in gebruik kon worden genomen, was een nevenvestiging van de China Agricultural University in Yantai door nieuwe wetgeving van de baan. Voortaan mochten Chinese universiteiten niet meer in andere provincies nevenvestigingen beginnen. Wel waren – ook in 2003 – regels vastgesteld 'on Chinese-foreign Cooperation in Running Schools'. Deze regels maakten het voor een tiental universiteiten mogelijk om samen met buitenlandse universiteiten 'joint institutes' te vestigen met een 'independent legal status under Chinese law'. Daarnaast kregen buitenlandse instellin-

gen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gezamenlijke onderwijsprogramma's onder auspiciën van de Chinese zusteruniversiteit te verzorgen.

Als eerste 'joint institute' waren de University of Nottingham en de Zhejiang Wanli University in Ningbo een dergelijke samenwerking overeengekomen. Dat was in 2004. Daarna volgden twee universiteiten uit Hongkong, drie Amerikaanse universiteiten, de University of Liverpool, een Israëlische technische universiteit en als negende de bijna 250 jaar oude Lokomosov Universiteit in Moskou.

The Nine Sino-Foreign Cooperative Universities in China

SINO-FOREIGN UNIVERSITY	YEAR EST.	LOCATION	FOREIGN UNIVERSITY	YEAR EST.	U.S. NEWS 2018 GLOBAL RANKING	SINO UNIVERSITY	YEAR EST.	U.S. NEWS 2018 GLOBAL RANKING
University of Nottingham Ningbo China	2004	Ningbo, Zhejiang	University of Nottingham, UK	1881	143	Zhejiang Wanli University	1950	N/A
Beijing Normal University – Hong Kong Baptist University United International College	2005	Zhuhai, Guangdong	Hong Kong Baptist University	1956	535	Beijing Normal University	1902	324
Xi'an Jiaotong-Liverpool University	2006	Suzhou, Jiangsu	University of Liverpool	1881	129	Xi'an Jiaotong University	1896	380
New York University Shanghai	2011	Shanghai	New York University	1831	28	East China Normal University	1951	511
Wenzhou-Kean University	2011	Wenzhou, Zhejiang	Kean University	1855	N/A	Wenzhou University	1933	1,240
Duke Kunshan University	2013	Kunshan, Jiangsu	Duke University	1838	21	Wuhan University	1893	321
The Chinese University of Hong Kong, Shenzhen	2014	Shenzhen, Guangdong	Chinese University of Hong Kong	1963	148	Shenzhen University	1983	864
Guangdong Technion-Israel Institute of Technology	2016	Shantou, Guangdong	Technion Israel Institute of Technology	1912	239	Shantou University	1981	1,055
Shenzhen MSU-BIT University	2017	Shenzhen, Guangdong	M.V. Lomonosov Moscow State University	1755	267	Beijing Institute of Technology	1940	491

Source: U.S. News & World Report, Best Global University Rankings, 2018. www.usnews.com/education/best-global-universities/rankings

© 2018 World Education Services
wenr.wes.org

Illustratie 1.2 De negen gezamenlijke universiteiten in China

De tiende plek was voorbehouden aan de China Agricultural University met de campus in Yantai. Hiervoor was het University College Dublin aangezocht. Deze in 1854 opgerichte universiteit telt nu zo'n 33.000 studenten, waarvan een derde met een niet-Ierse nationaliteit. Een groot aantal van hen zijn Chinese studenten. De toenmalige president van het University College Dublin, prof. dr. Hugh R. Brady, bereikte op 16 december 2013 overeenstemming met de China Agricultural University en de stad Yantai over een *branch-campus* in Yantai waar vanaf 2015 de eerste studenten aan hun opleidingen zouden beginnen: 'The Yantai campus will primarily focus on agricultural science, food science, life sciences and bio engineering'.[12]

Illustratie 1.3

Op 1 januari 2014, twee weken na de bezegeling van de Iers-Chinese samenwerking, volgde de Australische hoogleraar dr. Andrew J. Deeks, professor Brady op. De nieuwe president gooide al snel het roer om. Het University College besloot op 28 december 2014 UCD Global Centres op te richten in China (Beijing), India, Maleisië en de Verenigde Staten. De samenwerking tussen het University College Dublin en de China Agricultural University werd beëindigd. Het nieuws over deze breuk werd op 28 december 2014 op de website van het University College Dublin gemeld.

Hierdoor werd de weg geopend voor een nieuwe partneruniversiteit van de China Agricultural University met op de campus in Yantai een 'joint institute'. Het antwoord van de heer Poppema op de in het telefoongesprek gestelde vraag is bekend. De Rijksuniversiteit begon aan een meer dan drie jaar durend bestuurlijk proces met veel betrokkenen en ingewikkelde vormen van overleg, dat uiteindelijk niet geleid heeft tot het beoogde doel.

1.2 De onderzoeksopdracht

De opdracht aan de evaluatiecommissie is vastgelegd in het Instellingsbesluit van het College van Bestuur van 16 oktober 2019. Dit besluit is opgenomen als bijlage bij dit rapport. De evaluatiecommissie heeft de onderzoeksopdracht opgevat als een opdracht tot een feitelijke reconstructie van het bestuurlijke proces en van de

besluitvorming over de samenwerking in Yantai van de Rijksuniversiteit Groningen en de China Agricultural University alsmede een beoordeling daarvan.

1.3 De onderzoeksvragen

In het Instellingsbesluit zijn de onderzoeksvragen vastgelegd. Allereerst is de evaluatiecommissie verzocht de vraag te beantwoorden hoe het besluitvormingsproces rond het project-Yantai (2015-2018) van de Rijksuniversiteit Groningen zich heeft voltrokken. In het Instellingsbesluit zijn als betrokken partijen een aantal (bestuurs)organen en onderdelen van de Rijksuniversiteit Groningen genoemd. Verder is de evaluatiecommissie verzocht de vraag te beantwoorden naar de lessen die uit de evaluatie van de gang van zaken kunnen worden getrokken.

De evaluatiecommissie heeft de bevoegdheid om zelf vragen te formuleren, te onderzoeken en te beantwoorden. Van deze bevoegdheid heeft de onderzoekscommissie twee keer gebruik gemaakt. Op deze plek volstaat de evaluatiecommissie met de bij haar naar voren gekomen vraag naar de rol van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de communicatie tussen dit ministerie en de Rijksuniversiteit Groningen. Hierop wordt nader ingegaan in de hoofdstukken 2 tot en met 6. In hoofdstuk 3 gaat de evaluatiecommissie in op een vraag die naar voren kwam naar aanleiding van een melding over beïnvloeding van leden van de Universiteitsraad door leden van het College van Bestuur. De evaluatiecommissie heeft aan de hand van twee vragen deze melding onderzocht: was er sprake van een poging tot beïnvloeding en zo ja, was deze ongeoorloofd?

1.4 De onderzoeksaanpak

Om de aan deze evaluatie ten grondslag liggende reconstructie van de besluitvorming zo feitelijk mogelijk op te stellen heeft de evaluatiecommissie gebruik gemaakt van documentatie. Het betreft allereerst vergaderverslagen en vergaderstukken van het College van Bestuur, van de Raad van Toezicht en de Auditcommissie Financiën, van de Stuurgroep Yantai, van het Programmateam, van de Faculteitsbesturen en Faculteitsraden Science & Engineering, Economie en Bedrijfskunde, Ruimtelijke Wetenschappen. Daarnaast heeft de evaluatiecommissie gebruik gemaakt van verslagen van reizen naar China, van correspondentie tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Rijksuniversiteit Groningen, van de vergaderverslagen en vergaderstukken van de Universiteitsraad en de daaronder ressorterende commissies. Uiteraard heeft de evaluatiecommissie kennisgenomen van open bronnen, zoals publicaties in de media, publicaties in vaktijdschriften. Ten slotte heeft de evaluatiecommissie inzage gehad in vertrouwelijk beschikbaar gestelde documentatie en berichten.

De evaluatiecommissie heeft gesprekken gevoerd met de meest betrokkenen. De medewerking aan deze gesprekken was over het algemeen heel openhartig en constructief. In de bijlage over de verantwoording wordt hierop nader ingegaan.

Naast deze gesprekken heeft de evaluatiecommissie gesproken met personen die weliswaar geen rechtstreekse betrokkenheid bij het te evalueren bestuurlijke proces hebben gehad, maar die wel degelijk op grond van hun kennis en ervaring de evaluatiecommissie hebben kunnen voorzien van voor dit onderzoek nuttige informatie.

Hoewel de evaluatiecommissie vaststelt dat zij heeft kunnen gebruik maken van een grote hoeveelheid informatie, is zij zich er tegelijkertijd van bewust dat van volledigheid en juistheid van de verstrekte informatie in absolute zin geen sprake kan zijn. Allereerst is niet alles schriftelijk vastgelegd. Een groot aantal verslagen van bezoeken aan Beijing en Yantai ontbreken om de eenvoudige reden dat deze verslagen nooit zijn opgesteld.

Verder moet rekening worden gehouden met een algemeen verschijnsel dat voorkomt bij bestuurlijke processen met een grote complexiteit en een hoog tempo in de besluitvorming, namelijk een selectieve keuze in de verslaglegging. Aanvankelijk minder belangrijke details blijken later wel degelijk majeure kwesties. Summiere verslaglegging verdient achteraf een uitgebreidere beschrijving.

Naast dit algemene verschijnsel moet rekening worden gehouden met vertekeningen bij het ophalen van herinneringen. Zoals de zogenoemde omissiefout: men herinnert zich de zaak of belangrijke details ervan nauwelijks en men kan dus geen volledige beschrijving geven. Daarnaast kan sprake zijn van de zogenoemde commissiefout: men voegt feitelijk onjuiste herinneringen toe aan een beschrijving. Ten slotte kan sprake zijn van *hindsight bias*: men vertelt met de kennis van nu over wat zich destijds heeft afgespeeld. Herinneringen kunnen zijn beïnvloed door naderhand verkregen informatie uit de media of door gesprekken met anderen.

Deze complicaties vergen een voortdurend checken en nogmaals checken van 'onomstotelijke feiten' door raadpleging van zoveel mogelijk bronnen. Om zelf het spoor niet bijster te raken heeft de evaluatiecommissie voorafgaand aan het voeren van gesprekken een tijdlijn opgesteld, die uiteindelijk meer dan tachtig bladzijden telde. In gecomprimeerde vorm is deze tijdlijn in de bijlagen opgenomen.

Feitelijke delen van dit rapport zijn voor wederhoor voorgelegd aan het College van Bestuur. Citaten zijn ter autorisatie voorgelegd aan de geciteerden met de context waarin het citaat voorkomt. In de bijlage over de verantwoording wordt hier nader op ingegaan.

Het rapport van de evaluatiecommissie telt naast dit inleidende hoofdstuk zes hoofdstukken. Deze hoofdstukken zijn ondergebracht in twee delen. Het eerste deel (de hoofdstukken 2 tot en met 6) bevatten de feitelijke reconstructie van de besluitvorming en de rol van de verschillende actoren. In het tweede hoofdstuk komt de voorgeschiedenis aan de orde. In het derde hoofdstuk wordt de aanloop gereconstrueerd: van februari tot en met juni 2015 zocht het College van Bestuur naar steun voor haar plannen bij de decanen, de desbetreffende faculteiten, de

Universiteitsraad, de Raad van Toezicht en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Tegelijkertijd werd vaak en intensief gesproken en onderhandeld met de China Agricultural University, de stad Yantai en de provincie Shandong. De periode tussen juli 2015 en februari 2017 stond in het teken van de formalisering van de samenwerking in Yantai tussen de Rijksuniversiteit Groningen en de China Agricultural University (hoofdstuk 4). Het vijfde hoofdstuk beslaat de periode van maart 2017 tot en met februari 2018, de periode waarin de samenwerking wordt beëindigd. Het zesde hoofdstuk gaat in op de nasleep: het stoppen van alternatieve plannen om de samenwerking in een andere vorm en omvang voort te zetten.

In het tweede deel (hoofdstuk 7) wordt teruggeblikt aan de hand van de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen van de evaluatiecommissie.

DEEL 1:
Een feitelijke reconstructie

2 De voorgeschiedenis

2.1 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De periode 2011-2013: uitdagingen en kansen in China

'Het is de tegenwind, die de vlieger laat stijgen'. Met die woorden beurde de toenmalige staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, drs. H. (Halbe) Zijlstra, zijn gehoor in de Aula van de Universiteit van Amsterdam aan het Spui bij de opening van het nieuwe academische jaar 2011-2012 op. Nederland stond er economisch en financieel slecht voor, maar er waren ook kansrijke uitdagingen. Dat hij daarvoor een Chinees spreekwoord gebruikte was geen toeval. Hij was net teruggekeerd van een bezoek aan China. Dat land noemde hij in zijn toespraak acht keer.[1] De Chinese economie groeide hard, in 2010 zelfs met dubbele cijfers. Dat schiep de financiële ruimte om hoge ambities voor het Chinese hogere onderwijs en wetenschappelijk onderzoek waar te maken.

Twee weken later herhaalde de staatsecretaris deze boodschap in een brief aan de Tweede Kamer:

> 'Door samenwerking te zoeken op terreinen waarin beide landen sterk zijn, is wederzijds voordeel te behalen. De samenwerking met China biedt ons bovendien een unieke gelegenheid om te kunnen aansluiten bij de beste wetenschappelijke kennis in China. China is een land met ambities en men streeft naar een toppositie op het gebied van techniek en wetenschap in 2050. De wetenschappelijke output in aantallen publicaties is de afgelopen jaren enorm gegroeid, met name in de materiaalwetenschappen en in de natuur- en scheikunde. De groeiende aanwezigheid van China is verder vooral zichtbaar in de agrarische en levenswetenschappen zoals immunologie, microbiologie, moleculaire biologie en genetica. Samenwerking met China op deze terreinen biedt niet alleen kansen voor de wetenschap, maar ook mogelijkheden voor de negen economische topsectoren waarvoor het kabinet in het bedrijfslevenbeleid heeft gekozen.'[2]

Ondanks de concurrentie van Amerikaanse, Britse, Franse, Duitse, Deense, Japanse, Zuid-Koreaanse, Singaporese en Australische universiteiten lagen hier mogelijkheden voor Nederlandse universiteiten, zo meende hij.

Het beste bewijs daarvoor leverde de Rijksuniversiteit Groningen. Op donderdag 1 september 2011 opende staatssecretaris Zijlstra in Beijing het Tsinghua-Groningen Joint Research Centre for China-EU relations, een samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Groningen en de Tsinghua-universiteit in Beijing.[3] Meer in het bijzonder voor de opleiding Internationale Betrekkingen en Internati-

onale Organisaties van de Faculteit der Letteren.[4] Aanwezig waren de heer Poppema, prof. dr. D. (Douwe) Draaisma, prof. dr. J. (Jan) van der Harst en de directeur van het Groningse Confuciusinstituut, mevrouw Xuefei Cao.

Bij de openingshandeling sprak staatssecretaris Zijlstra lovende woorden. Hij noemde de samenwerking 'een schoolvoorbeeld van de warme banden tussen onderzoekers en studenten die al een jaar of dertig bestaan tussen China en Nederland. Meer specifiek heeft het initiatief van beide universiteiten het bijzondere neveneffect dat het veroorzaakt wat het bestudeert: internationale betrekkingen'.

Al aan de vooravond van zijn bezoek aan China had staatssecretaris Zijlstra aan de Adviesraad Wetenschaps- en Technologiebeleid een advies gevraagd en de adviesraad onder andere de vraag voorgelegd welke mogelijkheden er waren om de samenwerking met China op het gebied van onderzoek, kennis en innovatie 'verder te optimaliseren'.[5]

Op 23 maart 2012 verscheen het advies met de veelzeggende titel 'De Chinese handschoen. Hoe Chinese en Nederlandse Kennis elkaar kunnen versterken'. Bij de mogelijkheden tot samenwerking werd in het advies ook de groep van 39 universiteiten genoemd die in het kader van project-985 onderdeel zijn van de Chinese ambitie om internationaal aan de top te komen: 'Deze universiteiten ontvangen grote hoeveelheden nationale en lokale financiering voor onderzoekscentra, faciliteiten, internationale conferenties, het aantrekken van internationale toponderzoekers en het verlenen van beurzen aan Chinezen.'[6]

Het advies van de Adviesraad Wetenschaps- en Technologiebeleid verscheen op een wel erg ongelukkig moment. Het kabinet-Rutte I verkeerde in zwaar weer. De coalitiepartijen VVD en CDA onderhandelden vanaf 5 maart 2012 met gedoogpartner PVV over een bedrag van veertien miljard euro aan bezuinigingen om het begrotingstekort terug te dringen. Op zaterdag 21 april 2012 bleek dat geen overeenstemming kon worden bereikt en bood de minister-president het ontslag van de bewindspersonen aan Koningin Beatrix aan. Op 12 september 2012 vonden verkiezingen voor de Tweede Kamer plaats. Uiteindelijk duurde het meer dan een jaar voordat de Tweede Kamer een reactie van het kabinet op het advies kon tegemoetzien.[7]

Op 15 november 2013 bezochten minister-president drs. M. (Mark) Rutte en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking drs. E.M.J. (Lilianne) Ploumen China. De minister-president was tot dat moment de enige zittende Europese regeringsleider die China nog niet had bezocht.

Het bezoek aan de Chinese premier Li Keqjang stond in het teken van de handelsrelaties tussen beide landen.[8] Daar was voor Nederland nog veel te winnen. Nederland importeerde in 2012 voor 31,9 miljard euro aan goederen uit China. De export was in dat jaar weliswaar met veertien procent gestegen, maar bedroeg niet meer dan acht miljard euro.[9]

De bijdrage van China aan de Nederlandse economie was niet meer dan een half procent. Het was dan ook de hoogste tijd – aldus het hoofdredactioneel commentaar van *NRC Handelsblad* – dat 'de hoogste Nederlandse gezagsdrager zich in Beijing laat zien'.[10] Dat de minister-president al tijdens zijn eerste bezoek een spoedig vervolgbezoek aankondigde, noemde *NRC Handelsblad* 'goed': 'Ook voor Nederland schijnt de zon in het oosten'.[11]

2014: internationalisering

Op 15 juli 2014 stuurde minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een 'visiebrief' over internationalisering van het Nederlands hoger wetenschappelijk onderwijs, van het hoger beroepsonderwijs en van het middelbaar beroepsonderwijs naar de Tweede Kamer.[12] Met deze 'visiebrief' kondigde de minister aan dat zij het mogelijk wilde maken dat instellingen hun 'grenzen verleggen door samenwerkingen aan te gaan met buitenlandse instellingen (er zijn nu al zo'n 15 Nederlandse instellingen met een joint degree-programma en aanzienlijk meer met een double of multiple degree-programma). Ik heb reeds aangegeven dat ik de joint en double degrees verder wil mogelijk maken, door obstakels in wet- en regelgeving weg te nemen. Sommige instellingen willen ook verdere stappen zetten. Dit kan bijvoorbeeld door opleidingen volledig in het buitenland aan te bieden (transnationaal onderwijs, ook bekend als offshore onderwijs).'

Met de *Wet versterking besturing*[13], die op 1 januari 2010 in werking was getreden, was al een wettelijke grondslag gelegd voor transnationaal onderwijs maar die kon pas worden geactiveerd met de uitvaardiging van een algemene maatregel van bestuur:

> '**Artikel 1.19. Nevenvestiging buitenland**
>
> 1. Een instelling voor hoger onderwijs kan geaccrediteerde opleidingen in het buitenland verzorgen. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen in ieder geval regels worden gesteld met betrekking tot de aanwending van de rijksbijdrage in verband met deze opleidingen.'

Minister Bussemaker liet de Tweede Kamer in de 'visiebrief' weten dat haar 'ambtsvoorganger [...] in reactie op de kwaliteitsproblemen aan Inholland[14], besloten had deze [algemene maatregel van bestuur] voorlopig niet op te stellen. Inmiddels vind ik de tijd rijp om wel tot die stap over te gaan. Ik zet daardoor de reeds in 2009 ingezette lijn ten aanzien van transnationaal onderwijs door. Per [algemene maatregel van bestuur] zal ik nadere voorwaarden stellen voor de borging van kwaliteit en de zuivere scheiding van private en publieke middelen. In deze [algemene maatregel van bestuur] zal ik tevens ingaan op welke instellingen volledige opleidingen in het buitenland mogen aanbieden. Mijn uitgangspunt is dat dit alleen geldt voor instellingen en opleidingen waarvan de kwaliteit boven iedere twijfel verheven is. Het gaat immers om het visitekaartje van het Nederlandse onderwijs.'

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie verwees de heer Poppema naar de verwachting dat de algemene maatregel van bestuur, in het Haagse jargon AMvB, in 2015 zou zijn vastgesteld. Het betrof immers een AMvB die in de verwachting van de Groningse bestuursvoorzitter uit niet meer dan 'één regel' zou bestaan.[15] Het bleek later een lastig en uitsluitend met veel tijdverlies te nemen horde te zijn.

2.2 Het College van Bestuur

In het zojuist genoemde gesprek van de evaluatiecommissie met de heer Poppema kwam een ontmoeting van de heer Poppema met een delegatie van het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Hong Kong ter

sprake. De wegen van de heer Poppema en deze delegatie kruisten elkaar op 10 december 2014. De delegatie van het ministerie stond onder leiding van de directeur-generaal Hoger Onderwijs, Beroepsonderwijs, Wetenschap en Emancipatie, drs. J.H. (Hans) Schutte. De heer Schutte had eerdere functies vervuld bij ROC Twente, ROC Nijmegen, ROC Amsterdam en de Noordelijke Hogeschool in Leeuwarden. Zijn benoeming tot directeur-generaal ging op 1 september 2012 in. De heer Schutte en de hem vergezellende ambtenaren waren op bezoek geweest in Shanghai waar ze de New York University Shanghai hadden bezocht. Deze *branch-campus* van de East China Normal University en de New York University is sinds 2011 in China's grootste stad gevestigd. De heer Schutte vroeg aan de heer Poppema, aldus deze laatste, wanneer de Rijksuniversiteit Groningen zoiets zou gaan opzetten in China.[16]

De opmerking, hoewel gekscherend, paste goed in de opvattingen van de heer Poppema. De heer Poppema was op 12 april 2012 als honorair consul-generaal van Zuid-Korea geïnstalleerd in het Academiegebouw in Groningen. Bij die plechtigheid sprak ambassadeur Key Cheol Lee hem en de aanwezigen toe: 'And we would like to welcome many more Korean students to Groningen. Koreans fully realize that education is the way to democracy and prosperity. Korean parents are used to sending their children to the best schools and universities, so we have common goals.' De nieuwe erefunctie bracht met zich mee dat de heer Poppema met enige regelmaat Zuid-Korea bezocht. Zo bracht hij in 2014 een bezoek aan de internationale *branch-campus* in Songdo waar de Universiteit van Gent net begonnen was met het verzorgen van bacheloropleidingen in *life sciences*. Inmiddels, ruim vijf jaar later, krijgen ruim vierhonderd studenten daar hun opleiding. Met de Universiteit van Gent onderhoudt de Rijksuniversiteit Groningen nauwe banden. Beide universiteiten maken deel uit van het samenwerkingsverband U4Society waaraan ook de Universiteit van Uppsala, de Universiteit van Göttingen en de Universiteit van Tartu (Estland) deelnemen.

De Ghent University Global Campus in Songdo kon de heer Poppema niet bekoren. Allereerst is in Zuid-Korea sprake van een groot aantal internationale private en publieke instellingen voor hoger wetenschappelijk onderwijs. De concurrentie is fel en die zal door de bevolkingskrimp in Zuid-Korea alleen maar feller worden. Bovendien stelde de heer Poppema vast dat de Rijksuniversiteit Groningen nauwelijks bekend was in Zuid-Korea en daardoor geen aantrekkingskracht uitoefende.[17]

Maar het idee van een buitenlandse *branch-campus* was daarmee niet van de baan. In het jaarverslag over 2016 blikte het College van Bestuur terug op de ambities die het eind 2015 graag wilde vastleggen in een nieuw strategisch plan voor de periode tussen 2015 en 2020.[18]

Het openen van een *branch-campus* zou voor de RUG een kans bieden om de status van 'global university' uit te bouwen. Dat zou immers topstudenten, topwetenschappers en onderzoekssamenwerking aantrekken en uiteindelijk ook zorgen voor financiering.

Buitenlandse studenten zouden kunnen worden opgeleid tot bachelor en

master binnen studieprogramma's die al met succes in Groningen waren ontwikkeld. De *branch-campus* zou zich bovendien richten op internationale studenten die zouden kunnen worden geselecteerd voor een uitwisselingsprogramma met Groningen. Studenten van de Rijksuniversiteit Groningen zouden als uitwisselingsstudent gebruik kunnen maken van de veilige, aantrekkelijke omgeving van de *branch-campus*, waarbij ze vakken zouden kunnen volgen waarvan de kwaliteit gegarandeerd is en ook de toekenning van studiepunten (ECTS) vooraf volstrekt duidelijk is. Hierdoor zou de Rijksuniversiteit Groningen aantrekkelijker worden voor Nederlandse en Europese studenten die geïnteresseerd zijn in het opdoen van ervaring in het (verre) buitenland.

Op het moment dat dit bestuursverslag over 2016 werd opgesteld, had een van de belangrijkste argumenten voor een *branch-campus* aan betekenis ingeboet. Bij de vergaderstukken waarin de Universiteitsraad op 25 juni 2015 om instemming met een internationale *branch-campus* werd gevraagd werden de demografische ontwikkelingen als eerste argument genoemd: 'First, from 2020 demographies in the Netherlands and Europe as a whole will result in smaller cohorts of 18 years olds and given the developments in the high school enrollment it is not likely that a higher proportion of 18 years old will pursue a university education.' As a consequence, Dutch universities will have reduced enrollments of Dutch and EER students and therefore lower tuition income and government funding.'[19]

Deze krimp zou in Noord-Nederland, als een van de krimpregio's, een groter effect hebben dan in de Randstad. Bijna driekwart van de Groningse studenten is afkomstig uit Noord-Nederland.[20] Op verzoek van de Rector Magnificus heeft het Netherlands Interdisciplinairy Demographic Institute (NIDI) de demografische ontwikkelingen bestudeerd en kwam daarbij tot de conclusie dat tal van onzekerheden stellige uitspraken weliswaar bemoeilijken, maar dat tot 2030 in drie van de vijf projecties sprake is van een stabilisatie dan wel beperkte groei. Het argument van de demografische ontwikkelingen verdween steeds meer naar de achtergrond en de demografische ontwikkelingen werden in de latere versies van de bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in te dienen aanvraag voor transnationaal onderwijs niet meer als argument genoemd

De *branch-campus* zou verder een uitstekende mogelijkheid bieden om initiatieven als de 'international classroom', 'electronic learning' en 'learning communities' al meteen vanaf het begin in te zetten.

Met deze *branch-campus* zou de Rijksuniversiteit Groningen zich kunnen ontwikkelen tot een mondiale universiteit. Omdat de Rijksuniversiteit Groningen de *branch-campus* onderzoeksintensief zou willen maken, zou de campus aantrekkelijk worden voor wetenschappers die hun carrière willen voortzetten binnen de onderzoeksomgeving van een Europese universiteit. Hierdoor zouden er aantrekkelijke stageplekken ontstaan voor studenten, mogelijkheden voor postdocs van de Rijksuniversiteit Groningen en Tenure Track-posities voor jonge wetenschappers. De campus zou bovendien medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen de mogelijkheid bieden tijdelijk in een andere omgeving te werken. Ten slotte zouden de onderzoeksfaciliteiten kunnen leiden tot verdere samenwerking met Nederlandse en internationale bedrijven.

Ook de toenmalige rector magnificus, prof. dr. E. (Elmer) Sterken heeft in zijn gesprek met de evaluatiecommissie erop gewezen dat een internationale

branch-campus van meet af aan een onlosmakelijk deel was van de internationaliseringsstrategie van Rijksuniversiteit Groningen:

> 'De heer Sterken legt uit dat er een strategisch plan was. In dat plan was een campus al opgenomen en waren er documenten voor de internationaliseringsstrategie met daarin de nadruk op het naar Groningen halen van buitenlandse studenten. Zo waren er veel bachelor programma's van het Nederlands naar het Engels omgezet met onder andere dit als doel. Het aanbieden van Engelstalige opleidingen aan de bèta-faculteit was grotendeels volbracht. En er werd wel nagedacht over de volgende stap in het kader van internationalisering. Waar de heer Sterken heel erg mee bezig was, was het rekening houden met en het ervoor zorgen dat het aangeboden onderwijs ook werd aangepast aan het grotere aantal buitenlandse studenten. En dan niet het enkel aanbieden van het programma in het Engels, maar dat daarnaast 'internationalisation at home' (met bijvoorbeeld aandacht voor de 'international classroom') ook verder werd ontwikkeld. De heer Sterken begon in 2013 met een groot project over de 'international classroom'. De heer Sterken legt uit dat dit inhield het aanpassen van het onderwijs en de universiteit aan het hebben van een x-aantal buitenlandse studenten. En dan was de volgende stap het in kaart brengen wat je de Nederlandse studenten kon aanbieden in het buitenland, het vraagstuk van de zogenaamde *outgoing students*. En in dat kader was Yantai ook een interessante optie, omdat de Rijksuniversiteit Groningen daar dezelfde programma's als in Groningen zou gaan draaien. Dus hetzelfde programma, dezelfde diploma, dezelfde accreditatie, zodat men makkelijk heen en weer buitenlandervaring opdeed.'[21]

Druk in de weer met een eigen strategie naar internationalisering, naar groei van de universiteit in aantallen studenten, medewerkers en prestaties die meetelden voor steeds hogere *rankings* voor de Rijksuniversiteit Groningen kwam de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai op een interessant moment.

3 De aanloop: februari-juli 2015

3.1 Het College van Bestuur

BOX 3.1. BESTUURLIJK KADER

De wijze waarop het bestuur en de inrichting van de Rijksuniversiteit Groningen zijn vastgesteld is te vinden in het Bestuurs- en beheersreglement van de Rijksuniversiteit Groningen. Daarin is aangegeven dat het College van Bestuur belast is met het bestuur van de universiteit in haar geheel en met het beheer daarvan, onverminderd de wettelijke bevoegdheden van de Raad van Toezicht.

De leden van het College van Bestuur worden door de Raad van Toezicht benoemd, geschorst en ontslagen.

Er is bij universiteiten in Nederland sprake van een collegiaal bestuur. Dit betekent dat het College van Bestuur in zijn geheel verantwoordelijk is voor de wijze waarop het zijn taak vervult. Wel kan het College van Bestuur besluiten zijn werkzaamheden in aandachtsvelden in te delen.

Het College van Bestuur bestaat uit ten hoogste drie leden, waaronder de Rector Magnificus van de universiteit.

Niet lang na zijn ontmoeting met de delegatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in december 2014 in Hong Kong (zie het tweede hoofdstuk) vond het telefoongesprek van de heer Poppema met een collega uit Groot-Brittannië plaats waarin de heer Poppema geattendeerd werd op de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai. Volgens de vicevoorzitter van het College van Bestuur, drs. J. (Jan) de Jeu, bleek de heer Poppema de president van de China Agricultural University, Ke Bingsheng, te kennen: 'dus heeft hij hem een mailtje gestuurd en zo is de bal gaan rollen.'[1]

Het telefoongesprek was de opmaat voor de eerste contacten tussen de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen en de president van de China Agricultural University.

De Decanendag op 11 februari 2015

Op 11 februari 2015 vond de zogenoemde Decanendag plaats in het ERIBA-gebouw van de Faculteit Medische Wetenschappen.[2] Tijdens deze bijeenkomst stond het

in voorbereiding zijnde Strategisch Plan 2015-2020 op de agenda. Enkele decanen hadden over verschillende thema's presentaties voorbereid. Van het besprokene bestaat een verslag van 65 bladzijden, voornamelijk bestaande uit presentaties over de verschillende thema's.[3] In een oplegmemo en in een korte rapportage komt de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai niet voor. Dat geldt ook voor een bij de rapportage gevoegd overzicht van tien thema's die op de Decanendag zijn besproken. Het tiende thema betreft *branch-campussen*: 'De RUG wil haar werkgebied uitbreiden om meer studenten op te leiden en meer wetenschappers onderzoeksmogelijkheden te bieden. Daarvoor zoekt de RUG partners in binnenland en buitenland.' Verder wordt in dit overzicht verwezen naar een presentatie van prof. dr. J. (Jasper) Knoester, decaan van de Faculteit Science & Engineering.[4]

De presentatie van de heer Knoester ging in op drie vragen: wat? waarom? waar? De heer Knoester was kort voor zijn presentatie benaderd door de toenmalige directeur van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen. Die had hem meegedeeld dat de bestuursvoorzitter was geïnformeerd over de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai. De heer Knoester heeft zijn presentatie naar aanleiding van dit bericht niet aangepast, zo heeft hij de evaluatiecommissie laten weten.[5]

Onder een '*international branch-campus*' verstond de heer Knoester 'an entity that is owned, at least in part, by a foreign education provider; operated in the name of the foreign education provider; engages in at least some face-to face teaching; and provides access to an entire academic program that leads to a credential awarded by the foreign education provider'. Een vestiging in het buitenland van de Rijksuniversiteit Groningen: 'opgezet met een stevige lokale investering door partner en (of) overheid, daarna zelf de broek ophouden'.

Aan de hand van steekwoorden legde de heer Knoester de voordelen voor de Rijksuniversiteit Groningen uit. De Rijksuniversiteit zou een 'echte "global university" worden. De naamsbekendheid zou toenemen. Het aantal studenten zou worden vergroot en Groningse studenten zouden 'buitenlandervaring' opdoen.

De vraag 'waar?' werd wederom aan de hand van steekwoorden beantwoord:

- Het moet een land zijn met grote aantallen studenten waar het belang van onderwijs hoog staat aangeschreven;
- In de uit te kiezen regio moet sprake zijn van 'veel bedrijvigheid, afnemend veld, aantrekkelijk';
- Azië ligt voor de hand;
- China, waaraan toegevoegd werd: studentenaantallen, mensen zijn bereid geld uit te geven aan onderwijs, blik verschuift van VS naar bredere markt (EU), voorwaarde: top-100 blijven, zeer beperkte toegang (ministeries), geen eenvoudig land.

In zijn presentatie volgden vervolgens kritische vragen over de omvang en de breedte van het aanbod aan opleidingen, over de bemensing. Ten slotte nog enkele caveats: over reputatie, juridische punten en een internationale *branch-campus* mocht niet ten koste gaan van 'excellentie thuis!'

Kort voor de presentatie van de heer Knoester had de heer Poppema de decanen telefonisch op de hoogte gebracht van zijn contacten over Yantai met de China Agricultural University. Tijdens de bijeenkomst op 11 februari 2015 werd de belangstelling onder de decanen gepeild. In het verslag is van de positieve reacties van de decanen niets opgenomen, omdat het College van Bestuur eerst ook de andere gremia over de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai wilde informeren.[6]

Het eerste bezoek van de heer Poppema aan Yantai

Eind februari 2015 bezocht de heer Poppema samen met de heer Knoester Beijing en Yantai. Van dat bezoek bestaat geen verslag, maar in het vriendenboek ter gelegenheid van het afscheid van de heer Poppema als voorzitter van het College van Bestuur deed hun gastheer, Fu Zetian, verslag van het bezoek aan de campus in Yantai: 'Sibrand couldn't help exclaiming that it was, "so beautiful". From his excited eyes, I saw the affection for Yantai and his aspiration to open the *branch-campus*'.[7]

Het College van Decanen, de Raad van Toezicht en de Universiteitsraad worden op de hoogte gebracht

Terug in Nederland was de heer Poppema aanwezig bij de bijeenkomst van het College van Decanen op 4 maart 2015. Uit het verslag van die bijeenkomst valt op te maken dat hij naar aanleiding van zijn laatste reis naar China de decanen informeerde over 'mogelijke samenwerking, financiën, Yantai campus, staf, (ver) bouwactiviteiten, aantallen studenten'.

Voor het College van Bestuur, en dan met name de bestuursvoorzitter, braken vervolgens drukke tijden aan. Op 16 maart 2015 vergaderde de Raad van Toezicht met het College van Bestuur aan de hand van een memo over de door het College van Bestuur uitgesproken 'intentie' om te komen tot een internationale *branch-campus*. Deze intentie zou worden vastgelegd in een op 25 maart 2015 te ondertekenen Tripartite *Memorandum of Understanding*. De ondertekenaars waren de Rijksuniversiteit Groningen, de China Agricultural University en de gemeente Yantai.

Het College van Bestuur vroeg in het memo aan de Raad van Toezicht 'om in principe in te stemmen met de verdere verkenning van de samenwerking om te komen tot een international branch campus Yantai'.[8]

Voor instemming met een verkenning voerde het College van Bestuur een aantal argumenten aan. De Rijksuniversiteit Groningen had het nodige te bieden: een aantal bèta-opleidingen en 'wellicht één of meer opleidingen op het terrein van Economie en Bedrijfskunde'. Verder hadden bedrijven als FrieslandCampina en IBM hun interesse in de Groningse plannen al laten blijken. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zou 'enthousiast' zijn en zou 'in het proces betrokken' worden.

De Raad van Toezicht liet in de besluitenlijst vastleggen: 'De Raad van Toezicht stemt in met de verdere verkenning van de samenwerking om te komen tot een international branch campus Yantai'.

Drie dagen later, op 19 maart 2015, stelde de heer Poppema de Commissie Bestuur van de Universiteitsraad op de hoogte:

> 'De voorzitter van het College van Bestuur meldt [dat] de RUG als eerste Nederlandse universiteit een *branch-campus* in China zal beginnen. In samenwerking met de China Agricultural University uit Beijing vestigt de RUG zich vanaf 2016 in de stad Yantai op een grotendeels ontwikkelde campus. Volgende week woensdag (25 maart) ondertekent Poppema in Shanghai in het bijzijn van minister-president Rutte een samenwerkingsovereenkomst met de stad Yantai en de China Agricultural University.
>
> China is een enorme groeimarkt voor universiteiten, met inmiddels ruim 7 miljoen nieuwe studenten per jaar, van wie ruim 450.000 in het buitenland gaan studeren. De Chinezen zien de RUG als een interessante partner vanwege een groot aantal Engelstalige bacheloropleidingen. Het is de bedoeling uiteindelijk een kopie van de RUG te realiseren in Yantai, met bachelor-, master- en PhD-programma's, met significante research-activiteiten en samenwerking met bedrijven. Deze activiteiten zullen ook de samenwerking tussen Yantai en de noordelijke regio versterken.
>
> Na een voorbereidend jaar in 2016 zullen Chinese en andere internationale studenten vanaf 2017 in Yanyai beginnen aan een RUG-studie en uiteindelijk een RUG-diploma behalen. Overeenkomstig de regels voor het vestigen van Nederlandse kennisinstellingen in het buitenland zullen de studenten 1 jaar van hun opleiding op de home campus in Groningen volgen. Dit biedt overigens ook grote kansen voor studenten uit Groningen om buitenlandervaring op te doen in China. Ook zal het aanzienlijke werkgelegenheid opleveren voor Nederlandse academici.
>
> China Agricultural University behoort tot de top 39 universiteiten van China. De universiteit heeft twee campussen in Beijing en sinds 2003 een campus in Yantai. Poppema zegt toe iedere maand de leden van de Commissie Bestuur te informeren over de laatste stand van zaken en in april een presentatie te tonen van de campus.'[9]

De eerste overeenkomst

Na zijn eerste bezoek aan China bezocht minister-president Rutte China eind maart 2015 voor de tweede keer. Weer aan het hoofd van een handelsmissie, nu met meer dan zeventig deelnemende bedrijven en organisaties.[10] Onder hen de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen.

Op 25 maart 2015 werd in Shanghai het tripartite *Memorandum of Understanding* between China Agricultural University (Beijing, China, University of Groningen (Groningen, The Netherlands) and Yantai Municipal People's Government (Shandong Province, China) ondertekend. Onder het toeziend oog van minister-president Rutte. In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer Poppema hierover het volgende meegedeeld:

> 'Er kon snel een MoU worden getekend in afwachting van de door [het mi-

nisterie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangekondigde wetswijziging. De heer Poppema en zijn medewerkers hebben de tekst doorgesproken met [het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Algemene Zaken].[11]

Wat dit laatste betreft past wel een nuancering. De afstemming met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap was niet geheel naar de wens van dat ministerie verlopen: 'het [was] allemaal erg aan de late kant en [we] waren nogal verrast'.[12]

De ondertekening kreeg de nodige aandacht. De Rijksuniversiteit Groningen gaf een persbericht uit en foto's van de ondertekening met op de achtergrond de toekijkende minister-president verschenen in verschillende media. De ondertekenaars kwamen 'through friendly consultation' het volgende overeen:

> 'The Parties agree to work together to establish an innovative, research-intensive, application-oriented world-class university in Yantai with the initial working title 'University of Groningen Yantai, or UGY'.

Van belang is ook de volgende afspraak:

> 'Unless the inclusion of others is agreed by both institutions, CAU and University of Groningen will be the only academic partners in the new university, with appropriate support from the Yantai Municipal People's Government.'

Verder werd vastgelegd dat de UGY een onafhankelijke universiteit zou worden met 'independent legal status'. Ten slotte kwamen de partijen overeen dat de nieuwe universiteit in een periode van vijf tot zeven jaar zou toegroeien naar een aantal van 10.000 studenten.

Het eerste bezoek van een Chinese delegatie aan Groningen

Van 5 tot 8 april 2015 bezocht een delegatie van de China Agricultural University Groningen. Ke Binsheng, de president van de China Agricultural University, leidde het gezelschap dat verder uit onder anderen Fu Zetian en Dong Renjie bestond. Fu Zetian werd genoemd als de eerste president van de UGY, Dong Renjie zou de belangrijkste contactpersoon worden voor de Rijksuniversiteit Groningen.

3.2 Het College van Decanen

BOX 3.2. BESTUURLIJK KADER

Het College van Decanen bestaat uit de voorzitters van de faculteitsbesturen en de Rector Magnificus als voorzitter.

Het College van Decanen geeft desgevraagd of uit eigen beweging advies inzake het onderwijs en de wetenschapsbeoefening aan het College van Bestuur alsmede aan de besturen van de faculteiten.

Na de ondertekening van het Tripartite *Memorandum of Understanding* richtte de aandacht zich op de vraag naar de opleidingen die zich leenden voor aanbieding op de nieuwe campus in Yantai. De decanen hadden kort voor 11 februari 2015 als eersten vernomen van de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai. Op 1 april 2015 bogen zij zich in aanwezigheid van de heer Poppema en de heer De Jeu over de vraag welke opleidingen in aanmerking zouden komen voor Yantai. Van de beraadslaging hierover bestaat een uitgebreid verslag waaruit blijkt dat de animo om opleidingen te verzorgen in Yantai groot was. De insteek van het College van Bestuur was om in de beginfase met name in te zetten op de bètawetenschappen.

Een aantal decanen probeerde die invalshoek te verbreden en deden suggesties waarbij de focus lag op bacheloropleidingen. Zo bood de decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen planologie (CROHO 66653) aan. En in een volgende fase zou Environmental planning (CROHO 66194) in aanmerking komen.[13] De decaan van de Faculteit Letteren opperde Europese talen en culturen (CROHO 56124) en eventueel Internationale Betrekkingen en Internationale Organisaties (CROHO 50627). De decaan van het University College Groningen noemde liberal arts (CROHO toen nog onbekend). De decaan van de Faculteit Wijsbegeerte wees op Europese filosofie.[14] Ook de decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde droeg voorstellen voor opleidingen aan: International business, economics and business economics (CROHO 60648). Verder econometrie (CROHO 60646) en alle Engelstalige bacheloropleidingen. De decaan van de Faculteit Science & Engineering noemde alle Engelstalige opleidingen van zijn faculteit. De bijdrage van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen zou kunnen bestaan uit de bacheloropleidingen Pedagogiek (CROHO 66607), Sociologie (CROHO 66601) en Psychologie (CROHO 60260) en Social Sciences (of Education).[15] De decaan van de Faculteit Medische Wetenschappen zag mogelijkheden in samenwerking met de Faculteit Science & Engineering. Ten slotte zag de decaan van de Faculteit Rechtsgeleerdheid mogelijkheden in de tweede fase: International Economic and Business Law (CROHO 60604) en Commercial Law.[16]

In het uitgebreide verslag van dit deel van de bijeenkomst van het College van Decanen valt op dat er nauwelijks kritische vragen werden gesteld of kritische opmerkingen werden geplaatst. De uitzondering is de decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, prof. dr. J.H. (Harry) Garretsen, die erop wees dat de Rijksuniversiteit Groningen geen reputatie heeft in China. Dat zou het lastig kunnen maken 'om goed personeel te werven'.

Deze waarschuwing van de decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde was de voorbode van een kritische houding van zijn Faculteitsraad, die op 17 april 2015 bijeenkwam. De Faculteitsraad 'expressed its concern about the university branching out in the direction of Friesland and China'. In de vergadering van het Faculteitsbestuur van 21 april 2015 werd besloten om een Yantai Advisory Committee in te stellen dat het Faculteitsbestuur over een periode van twee jaar zou kunnen adviseren over internationalisering en China.[17]

De heer Poppema had inmiddels de heer Garretsen, decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, gevraagd 'meer opleidingen te leveren'.[18] Zo werd dat in het verslag van het Faculteitsbestuur van 12 mei 2015 vermeld. De decaan had geweigerd toezeggingen te doen en had zich beklaagd in een gesprek met de Rector Magnificus: 'De faculteiten moeten meer worden betrokken in het proces. Het CvB zal met een concreet plan moeten komen en op basis hiervan kan FEB zeggen of zij zich wel of niet committeert hieraan.'[19]

Een dag later, op 13 mei 2015, vond een reguliere bijeenkomst van het College van Decanen plaats. Allereerst kreeg de heer Poppema het woord. De komst van Chinese studenten, die een van hun vier studiejaren in Groningen zouden doorbrengen, zou tot een verdubbeling van het aantal studenten in bepaalde opleidingen kunnen leiden. De heer Poppema wist de hierover bestaande zorgen weg te nemen: er zou een wetswijziging komen die deze verplichting zou schrappen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap had hem laten weten dat een en ander kracht van wet zou krijgen in september 2016, maar dat leek hem 'erg optimistisch'.

Uit het verslag van de bijeenkomst valt vervolgens op te maken dat werd aangedrongen op opname in een volgende overeenkomst van voorwaarden waaronder terugtrekking uit dit project zou kunnen plaatsvinden. Dat werd toegezegd. Een nieuw *Memorandum of Understanding* was in voorbereiding en die zou volgens de heer Poppema op 16 juni 2015 worden getekend in aanwezigheid van minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Chinese viceminister van Onderwijs. Uit het verslag van de bijeenkomst valt ook op te maken dat er vragen werden gesteld over de communicatie over het project. Met name de decanen van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en de Faculteit Science & Engineering, de heren Garretsen en Knoester, drongen aan op 'goede communicatie' die 'hard nodig' zou zijn.

Van 23 tot en met 25 mei 2015 bezochten het College van Bestuur en de decanen van de Faculteit Science & Engineering en van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde Beijing en Yantai. De gesprekken met de China Agricultural University waren in 'een open sfeer' gevoerd. De decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde liet het Faculteitsbestuur weten dat er nog 'aanzienlijke investeringen nodig zijn in onderwijs- en laboratoriumruimtes'. De verhouding tussen het Faculteitsbestuur en het College van Bestuur leek verbeterd te zijn: het College van Bestuur had een stappenplan toegezegd.[20] De heer Garretsen zou elke twee weken deelnemen aan een overleg van het College van Bestuur over Yantai. Aan de Werkgroep Yantai branch campus van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen zouden vertegenwoordigers van de Faculteit Science & Engineering en van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde deelnemen.

Op 17 juni 2015 kwam het College van Decanen bijeen met de heer Poppema. Die deed wederom verslag van de stand van zaken. De Chinese viceminister van Onderwijs had een bezoek gebracht aan minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De Nederlandse minister had de toezegging gedaan om bij

opleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen aan de UGY een diploma van de Rijksuniversiteit Groningen toe te kennen. Ze zou op dit punt de wet aanpassen in de al in gang gezette wijziging van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Nog steeds was het de intentie van het College van Bestuur om per september 2016 te starten, 'maar het risico bestaat dat van de Chinese kant vertraging ontstaat'.[21]

3.3 De Raad van Toezicht

BOX 3.3. SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN TOEZICHT VANAF FEBRUARI 2015

De Raad van Toezicht van de Rijksuniversiteit Groningen was als volgt samengesteld:
– mr. T.H.J. (Tjibbe) Joustra. Hij volgde mr. R.J. (Rein Jan) Hoekstra op 1 september 2012 op als voorzitter van de Raad van Toezicht.
– J.G.M. (Hans) Alders, tot 1 januari 2015 tevens voorzitter van de Raad van Toezicht van UMCG. Hij was lid van de Raad van Toezicht tot 1 juni 2015.
– drs. A.A.M. (Agnes) Schaafsma (lid met speciaal vertrouwen van de Universiteitsraad) per 1 november 2007 tot 31 oktober 2015. Mevrouw Schaafsma was rector van het Willem Lodewijk Gymnasium in Groningen. Zij studeerde klassieke talen aan de Rijksuniversiteit Groningen.
– Ing. H.D. (Harm) Post was van 2001 tot oktober 2017 verbonden aan de *Groningen Seaports* (Delfzijl en Eemshaven). Hij is sindsdien strategisch adviseur, directeur van de haven Lauwersoog en projectontwikkelaar van het GRQ Businesspark bij Groningen Airport Eelde. Hij is voorzitter van *De Commercieele Club Groningen*. De heer Post werd per 1 maart 2013 lid van de Raad van Toezicht.
– mr. W. (Wietze) Reehoorn was chief risk officer van ABN-AMRO. Hij is thans lid van de Board of Directors van de National Bank of Greece. Hij is sinds 1 januari 2014 lid van de Raad van Toezicht. Hij studeerde rechten aan de Rijksuniversiteit Groningen.

De Raad van Toezicht vergadert vijf keer per jaar met het College van Bestuur. Twee keer per jaar komt de Raad van Toezicht samen met de Universiteitsraad. Voor dit evaluatieonderzoek zijn twee commissies van de Raad van Toezicht van belang: de Auditcommissie Financiën en de Auditcommissie Kwaliteitszorg. De Auditcommissie Financiën bestaat uit de leden Reehoorn en Post. De Auditcommissie Kwaliteitszorg uit het lid drs. A.S. (Annette) Roeters, die per 1 januari 2016 de heer Alders is opgevolgd en het lid mr. H.J.E. (Heleen) van Balen, die mevrouw Schaafsma per 1 december 2016 is opgevolgd.

De directeur van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen is tevens secretaris van de Raad van Toezicht.

BOX 3.4 BESTUURLIJK KADER

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door het College van Bestuur en staat dit college met raad ter zijde. De Raad van Toezicht is onder meer belast met:

- het benoemen, schorsen, ontslaan en vaststellen van de beloning van de leden van het College van Bestuur;
- het goedkeuren van het bestuurs- en beheersreglement;
- het goedkeuren van de begroting, de jaarrekening, het bestuursverslag en het instellingsplan;
- het toezien op de rechtmatige verwerving en op de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen;
- het jaarlijks afleggen van verantwoording over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden in het bestuursverslag van de universiteit.

Voorafgaande aan de bijeenkomst van de Raad van Toezicht op 16 maart 2015 informeerde het College van Bestuur de Raad van Toezicht in een memo over 'de intentie om te komen tot een international branch campus Yantai (China).'

Op 16 maart 2015 om 15 uur vond de reguliere bijeenkomst van de Raad van Toezicht plaats. De Raad van Toezicht liet in de besluitenlijst van de bijeenkomst – zoals al eerder gemeld – vastleggen:

> 'De Raad van Toezicht stemt in met de verdere verkenning van de samenwerking om te komen tot een international branch campus Yantai'.

De Auditcommissie Financiën kwam op 29 april 2015 bijeen. De stand van zaken werd besproken. Zo werd een overeenkomst over de *governance* voorbereid en dat gold ook voor een lijvig document dat als aanvraag voor het aanbieden van opleidingen bij het Chinese ministerie van Onderwijs zou worden ingediend. Over deze opleidingen vond intern overleg plaats en ook dat werd mondeling toegelicht. Wat niet aan de orde kwam, was een risico-inventarisatie die bij de Afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen in de maak was. In het archief is een notitie aangetroffen die 'kan ook dienen voor bespreking met de Raad van Toezicht'. De notitie ('Risico-inventarisatie Yantai') heeft geen kenmerknummer en is niet voorzien van een datum. Uit een in de notitie opgenomen overzicht van 'Beslismomenten/afstemming besluitvorming CvB met RvT' valt af te leiden dat de notitie eind april/begin mei 2015 is opgesteld.

De notitie telt zes bladzijden, waarvan de eerste twee een beschrijving zijn van de stand van zaken en de verwachtingen weergeven. De UGY zou beginnen met 500 studenten (400 undergraduate en 100 graduate) in vier bacheloropleidingen (Chemistry of Chemical Engineering, Industrial Engineering & Management, Life Science & Technology, Economics & Business Economics) en twee masterprogramma's (International Economics & Business en Chemistry of Chemical Engineering). Voor de groei naar 10.000 studenten moest met een periode van acht tot tien jaar, drie jaar langer dan eerder vermeld, rekening worden gehouden.

In de risico-inventarisatie kwamen achttien risico's aan de orde. De eerste twee risico's betroffen de omvang van de instroom van studenten en de kwaliteit van de instroom. De omvang kon best wel eens tegenvallen. De kwaliteit ook; bachelorprogramma's in China kennen een eerste voorbereidend jaar dat zich goed zou lenen voor het bijspijkeren van de Engelse taal. In China is het eerste jaar bedoeld voor militaire vorming, kennisvergaring van het communistische gedachtengoed, sport en voorbereiding op de komende academische jaren. De Rijksuniversiteit Groningen heeft een eigen programma ontworpen waarin de vaardigheid in de Engelse taal, studievaardigheden en vakinhoudelijke kennis onderdeel waren.

De Rijksuniversiteit Groningen zou juridisch en financieel geheel los komen te staan van de UGY, een Chinese rechtspersoon. Financiële banden met de Rijksuniversiteit Groningen zouden er niet zijn. Het financiële risico zou zich beperken tot de aanloopkosten, waarvoor een bedrag van een half miljoen euro begroot was. Kennis van de praktische werking van de Chinese wetgeving was er niet en moest worden ingehuurd. Wat de Nederlandse wet- en regelgeving betreft stelde de notitie de lezer gerust: 'Verwacht wordt dat de Nederlandse regelgeving op niet al te lange termijn wijzigt.'

Wel werden in de notitie risico's genoemd bij het draagvlak binnen de Rijksuniversiteit Groningen en bij het vinden van voldoende gekwalificeerd personeel: 'Op korte termijn moet al worden begonnen met de werving van extra onderwijscapaciteit, gericht op de voorbereidingen tot september 2016 en aansluitend inzet in het onderwijs.' Een opgave voor zowel UGY als de Rijksuniversiteit Groningen.

Het tijdschema met de beslismomenten was uiterst ambitieus. Begin juni 2015 zou de aanvraag bij het Chinese ministerie van Onderwijs worden ingediend. Eind juni zou een tweede *Memorandum of Understanding* worden getekend. Halverwege september 2015 zou UGY een rechtspersoon zijn met een Board of Directors.

Op 18 mei 2015 kwam de Raad van Toezicht andermaal bijeen. De Raad van Toezicht liet in het verslag opnemen dat de Raad van Toezicht positief staat tegenover het initiatief van de Rijksuniversiteit Groningen en deed enkele suggesties, zoals het goed beleggen van het management in Yantai, het niet verliezen van de aandacht voor de ontwikkeling van de Rijksuniversiteit Groningen en het stationeren van een manager van de Rijksuniversiteit Groningen in Yantai.

Op 11 juni 2015 deed het lid van het College van Bestuur, de heer De Jeu, verslag van de stand van zaken in de Auditcommissie Financiën. De leden Post en Reehoorn maken deel uit van deze Auditcommissie. Een delegatie van de vastgoedafdeling van de Rijksuniversiteit Groningen was inmiddels in Yantai geweest. De infrastructuur van de campus was goed, maar het onderhoud vereiste wel aandacht. De heer De Jeu kondigde aan dat een risicoanalyse in de maak was.

De Universiteitsraad had zich op 25 juni 2015 uitgesproken over het principe van een *branch-campus*, waarbij de heer Poppema nadrukkelijk een verband had gelegd met Yantai. Op deze bijeenkomst, wat daaraan voorafging, het verloop en de

uitkomst daarvan wordt in de volgende paragraaf ingegaan. Op deze plek wordt volstaan met het aanhalen van contacten tussen de voorzitter van de Universiteitsraad en de voorzitter van de Raad van Toezicht.

Kort na het einde van de bijeenkomst van de Universiteitsraad van 25 juni 2015 stuurde de voorzitter van de Universiteitsraad, mevrouw drs. H.J. (Hilly) Mast, een e-mailbericht ('Bericht URaad RUG: belangrijk') aan de voorzitter van de Raad van Toezicht en in cc aan het lid van de Raad van Toezicht dat het speciale vertrouwen van de Universiteitsraad heeft, mevrouw Schaafsma.[22] In het e-mailbericht wees ze op het volgende:

> 'Belangrijk voor de RvT is mijns inziens dat er dus grote aarzeling is bij het personeel van de Uraad.[23] Aangezien het personeel van de RUG echter wel uitvoering moet geven aan Yantai en de motor moet vormen, mag je vrezen voor een goede implementatie en uitvoering van de RUG-campus in China.'

Mevrouw Mast stelde voor de volgende dag, 26 juni 2015, elkaar telefonisch te spreken.

Mevrouw Mast stuurde op 25 juni 2015 nog een tweede e-mailbericht aan de voorzitter van de Raad van Toezicht, dit keer zonder cc aan mevrouw Schaafsma. Het was een e-mailbericht met daarbij een e-mailbericht van 'een prominent medewerker' van de Rijksuniversiteit Groningen die van mening was dat de Universiteitsraad 'een zeer onverantwoord besluit' had genomen. Hij verweet de heer Poppema 'rooskleurige veronderstellingen' en 'demagogische halve waarheden'.

De volgende dag vond het telefoongesprek plaats. Mevrouw Mast hoopte in dat gesprek – zo legde zij andermaal in een e-mailbericht aan de heer Joustra vast – 'overgebracht te hebben, dat de CvB-voorzitter aan een – grondige – test onderworpen wordt over de wijze waarop het omvangrijke Chinaproject wordt opgezet'.

De heer Joustra liet mevrouw Mast weten dat drie dagen later, op 29 juni 2015, een derde bijeenkomst van de Raad van Toezicht zou worden gehouden waarin gesproken zou worden over de plannen in Yantai. In haar laatste e-mailbericht wenste mevrouw Mast de heer Joustra dan ook 'veel succes maandag'.

De voorzitter van het College van Bestuur meldde in deze vergadering van de Raad van Toezicht dat de Universiteitsraad op 25 juni 2015 had ingestemd met het starten van de *international branch-campus* 'en daarbij ook expliciet met de vestiging in Yantai'. De studentenfracties hadden unaniem ingestemd, de personeelsfractie had zich in overgrote meerderheid onthouden en blanco gestemd. De voorzitter van het College van Bestuur voorzag wel enige vertraging bij de start van de campus. September 2017 leek op dat moment reëel. De voorzitter van het College van Bestuur zou China begin juli 2015 bezoeken. Hij pleitte voor vaart in de voortgang, omdat in oktober 2015 wisselingen zouden plaatsvinden in de leiding van het ministerie van Onderwijs in Beijing.

Voorafgaand aan de bijeenkomst waren aan de Raad van Toezicht vijf documenten voorgelegd. Allereerst de tekst die zou worden opgenomen in het nieuwe strategische plan van de Rijksuniversiteit Groningen over een *branch-campus*. Verder een concept van het volgende *Memorandum of Understanding* en een risico-inventarisatie. Ten slotte een begroting en een conceptaanvraag voor transnationaal onderwijs gericht aan het Chinese ministerie van Onderwijs.

De risico-inventarisatie kwam slechts zijdelings aan de orde in de bijeenkomst van de Raad van Toezicht. De heer Post wilde weten wat nu de grootste risico's waren. Dat waren volgens het College van Bestuur reputatieschade als de UGY zou 'omvallen' en het tijdig rekruteren van kwalitatief goed personeel. De heer Joustra noemde het behoud van voldoende draagvlak binnen de universitaire gemeenschap 'onontbeerlijk':

> 'De heer Joustra merkt op dat uit contacten met en brieven van Universiteitsraad en faculteitsraden blijkt dat men wel zorgen heeft, maar dat er geen verzet is tegen het project inhoudelijk. De heer Joustra vindt het een voor de RUG historisch project, groot van omvang en een mooie stap. Dat niet alle vragen nu al beantwoord kunnen worden is bij een dergelijk project niet verwonderlijk.'

De Raad van Toezicht stelde aan het eind van deze bijeenkomst vast dat de Raad van Toezicht in maart 2015 toestemming had gegeven voor het starten van dit project en had geen behoefte om dat besluit te herhalen.

BOX 3.5. BIJEENKOMSTEN VAN DE RAAD VAN TOEZICHT EN DE AUDITCOMMISSIE FINANCIËN VANAF MAART 2015 TOT JULI 2015 WAARIN HET PLAN IN YANTAI AAN DE ORDE IS.

Raad van Toezicht
1. 16 maart 2015
2. 18 mei 2015
3. 29 juni 2015

Auditcommissie Financiën
1. 29 april 2015
2. 11 juni 2015

3.4 De Universiteitsraad

Voorgeschiedenis en bestuurlijk kader

De medezeggenschap, zoals de Rijksuniversiteit die nu kent, heeft een voorgeschiedenis die teruggaat tot de jaren zeventig van de vorige eeuw. Eind 1970 trad de *Wet op de universitaire bestuurshervorming* in werking. De wet maakte een eind aan de uitzonderlijke machtspositie die hoogleraren tot die tijd hadden. De sterk in aantal toegenomen wetenschappelijk medewerkers en studenten gingen meebesturen in universiteits- en faculteitsraden.

Na verloop van tijd begon dit bestuurssysteem sleetse plekken te vertonen. De opkomst bij verkiezingen voor universiteitsraden en faculteitsraden was laag. Het kostte steeds meer moeite vertegenwoordigers van studenten, van het wetenschappelijk en het niet-wetenschappelijk personeel voor deze raden te vinden. Bovendien zorgde deze meebestuurvariant voor hevige en slepende bestuursconflicten.

In 1996 werd met de *Wet Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie* een nieuw hoofdstuk toegevoegd aan de verhoudingen binnen de universitaire instellingen. Voortaan was sprake van een top-downbenadering die bij de Raad van Toezicht begon en zich via het College van Bestuur en de decanen verder vertakte met de Universiteitsraad en de Faculteitsraden als organen van inspraak en medezeggenschap.

Aan de Rijksuniversiteit Groningen werd met het zogeheten Harmoniemodel invulling gegeven aan de nieuwe bij wet vastgelegde verhoudingen en rollen. Met de term Harmoniemodel wordt bedoeld dat – zonder afbreuk te doen aan hun formele taken en bevoegdheden – het College van Bestuur en de Universiteitsraad van gedachten wisselen over aangelegenheden waarover de Universiteitsraad strikt formeel geen bevoegdheden zijn toegekend:[24]

> 'Dit model bevordert op constructieve wijze de samenwerking tussen het College van Bestuur en de Raad, gericht op draagvlak. Vruchtbare samenwerking is het uitgangspunt. Dit is in het belang van de universiteit, studenten en medewerkers.'

Mevrouw Mast was van 2006 tot september 2015 voorzitter van de Universiteitsraad. In haar beginperiode was het gebruikelijk dat zij als voorzitter en de vicevoorzitter, meestal een van de studentleden van de Universiteitsraad, de vergaderingen van het College van Bestuur bijwoonden en ook alle vergaderstukken kregen.[25] Een situatie die bekend stond als de presidium-variant.

Concreet betekende dit dat het College van Bestuur de Universiteitsraad in de gelegenheid stelde om met het College van Bestuur 'van gedachten te wisselen over aangelegenheden waarover de [Universiteitsraad] geen bevoegdheden heeft. De dialoog tussen de [Universiteitsraad] en [het College van Bestuur] staat in het teken van goede onderlinge afstemming en oriënteert zich met name op de inhoudelijke vragen bij de geagendeerde onderwerpen.'[26] Om dit Harmoniemodel goed te laten werken was een 'optimale informatie-uitwisseling' tussen College van Bestuur en Universiteitsraad nodig.

Met de komst van de heer Poppema als voorzitter van het College van Bestuur leek deze situatie aanvankelijk bestendigd te worden. In haar gesprek met de evaluatiecommissie heeft mevrouw Mast hierover het volgende laten weten:

> 'Als Universiteitsraad was men enigszins terughoudend ten aanzien van de kandidatuur van de heer Poppema. De Raad van Toezicht had de Universiteitsraad over de voorgenomen benoeming van Poppema om advies gevraagd. De heer Poppema is toen door een commissie van de Universiteitsraad heel goed bevraagd (er was een uur uitgetrokken en dat werden er twee)

over het Harmoniemodel. Dit had betrekking op het gebied van het zoeken naar draagvlak en gedurende het bestuurlijk proces de Universiteitsraad niet te confronteren met feiten, maar deze erbij te betrekken. De heer Poppema heeft toen de Universiteitsraad dit allemaal – vriendelijk – toegezegd. Het gevoel was dan ook dat het allemaal goed zou komen.'[27]

Het College van Bestuur bestond na de aanstelling van de heer Poppema verder uit twee oudgedienden. Prof. dr. F. (Frans) Zwarts was Rector Magnificus en prof. dr. K. (Koos) Duppen was vicevoorzitter. De heer Duppen overleed vrij plotseling op 29 mei 2011 en de heer Zwarts was op 1 maart 2011 opgevolgd door de heer Sterken. Op 1 januari 2012 trad de heer De Jeu aan als lid tevens vicevoorzitter van het College van Bestuur. Het nieuwe College van Bestuur paste de omgangsregels met de Universiteitsraad aan. De presidiumvariant (met aanwezigheid van het presidium van de Universiteitsraad bij vergaderingen van het College van Bestuur) maakte per 1 september 2015 plaats voor een agendaoverleg. Ook werd de student-assessor aangesteld.

Instemmingsrecht van de Universiteitsraad

Het instemmingsrecht van de Universiteitsraad is vastgelegd in artikel 9.33 van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Op grond van dit artikel heeft het College van Bestuur de voorafgaande instemming van de Universiteitsraad nodig voor elk door het College van Bestuur te nemen besluit met betrekking tot ten minste de vaststelling of wijziging van:

- het instellingsplan,
- de vormgeving van het systeem van kwaliteitszorg, alsmede het voorgenomen beleid in het licht van de uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling,
- het studentenstatuut,
- het bestuurs- en beheersreglement,
- regels op het gebied van de arbeidsomstandigheden,
- de keuze uit medezeggenschapsstelsels,
- het beleid van het instellingsbestuur bij de toepassing van de artikelen 7.51 tot en met 7.51g en de regels, bedoeld in artikel 7.51h.

Daarnaast heeft het College van Bestuur de voorafgaande instemming van de Universiteitsraad nodig met de hoofdlijnen van de jaarlijkse begroting.

In 2018 is ten slotte aan dit artikel toegevoegd dat het College van Bestuur eveneens nodig heeft de voorafgaande instemming van de Universiteitsraad met het besluit een opleiding in het buitenland te verzorgen.

Waar de Universiteitsraad het centrale medezeggenschapsorgaan van de Rijksuniversiteit Groningen is, hebben de inmiddels elf faculteiten een faculteitsraad. Het UMCG kende een faculteitsraad en een ondernemingsraad. De faculteitsraad is in afgeslankte vorm voortgezet als Onderwijs- en Onderzoekraad. De vijf diensten (Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteitsbibliotheek, Centrum voor Informatietechnologie, KVT-CART en het Facilitair Bedrijf) hebben dienstraden.

De Universiteitsraad en de international branch-campus in Yantai: de aanloop

In haar gesprek met de evaluatiecommissie heeft mevrouw Mast erop gewezen dat ze

> 'in november/december 2014 [...] het gevoel [kreeg] dat er iets ging gebeuren. [...] In december 2014 kreeg de heer Poppema, als mevrouw Mast het zich goed herinnert, in de gaten dat daar een campus beschikbaar was en dat dat aantrekkelijk was'.[28]

Vermoedens 'dat er grote plannen waren om ergens een campus op te zetten' werden steeds concreter:

> 'Mevrouw Mast kreeg dus in de wandelgangen veel mee (als de heer Poppema ergens enthousiast over is, praat hij er ook heel graag over), maar zij mocht er niets over zeggen aan de Universiteitsraad. Toen heeft mevrouw Mast de voorzitter van de Raad van Toezicht toch ingeseind en gewaarschuwd om alert te zijn op wat daar gebeurde.'

Mevrouw Mast heeft de evaluatiecommissie laten weten dat dit contact met de voorzitter van de Raad van Toezicht 'in februari/maart' is geweest. Volgens mevrouw Mast wist de voorzitter van de Raad van Toezicht op dat moment van niets.[29] De heer Joustra heeft de evaluatiecommissie laten weten dat hem een dergelijk contract 'niet voor de geest' staat.[30]

De evaluatiecommissie heeft geen aanwijzingen dat de heer Poppema al in december 2014 op de hoogte zou zijn geweest van het afblazen van de plannen van het University College Dublin om in Yantai een *branch-campus* te vestigen. Dat nieuws werd immers pas op 28 december 2014 wereldkundig gemaakt. Uit het gegeven dat de heer Knoester pas kort voor de presentatie op 11 februari 2015 van het belang van een *international branch-campus* in Yantai op de hoogte werd gebracht, leidt de evaluatiecommissie af dat de mogelijkheid van Yantai op z'n vroegst eind januari 2015 bekend werd bij de heer Poppema. Het College van Decanen werd in februari 2015 met de nodige slagen om de arm ingelicht over de toen nog prille contacten over de mogelijkheid van een *branch-campus* in Yantai. Een eerste bezoek vond plaats op 27 en 28 februari 2015 toen de heer Poppema en de heer Knoester Yantai bezochten en de campus met eigen ogen konden aanschouwen. Daarna ging het snel. Op 4 maart 2015 lichtte de heer Poppema het College van Decanen in. Voor de bijeenkomst van de Raad van Toezicht op 16 maart 2015 werd een memo opgesteld. Op 19 maart 2015 volgde een uitgebreide toelichting van de heer Poppema in de Commissie Bestuur van de Universiteitsraad. Bij die bijeenkomst was mevrouw Mast aanwezig.

De Universiteitsraad en de international branch-campus in Yantai: werd de Universiteitsraad informatie onthouden?

In beide bijeenkomsten, zowel in de vergadering van de Raad van Toezicht op 16 maart 2015 als tijdens de bijenkomst van de Commissie Bestuur van de Universiteitsraad op 19 maart 2015, kondigde de heer Poppema, blijkens de gemaakte en vastgestelde verslagen de ondertekening aan van een *Memorandum of Understanding* met de China Agricultural University en de stad Yantai op 25 maart 2015. In

het verslag van de bijeenkomst van de Commissie Bestuur staat bovendien vermeld dat dit in het bijzijn van minister-president Rutte zou gebeuren.

Het is niet mogelijk gebleken vast te stellen of het *Memorandum of Understanding* identiek of bijna identiek is aan de tekst die in 2013 door de president van het University College Dublin is ondertekend. Die tekst is nooit in Groningen terechtgekomen en niet op een andere wijze opgedolven door de evaluatiecommissie. Feit is dat ook naaste medewerkers van de voorzitter van het College van Bestuur pas achteraf konden worden ingelicht. Dat duidt erop dat de finale versie pas vlak voor ondertekening beschikbaar was.

Mevrouw Mast, toen voorzitter van de Universiteitsraad, heeft daarover het volgende in haar gesprek met de evaluatiecommissie meegedeeld:

> 'Vervolgens was er de beruchte vergadering van 25 juni 2015. Deze vergadering was de eerste wezenlijke vergadering met stukken en een presentatie door de heer Poppema over het traject Yantai. De Universiteitsraadsleden voelden zich door de gang van zaken in de vergadering overvallen, de overeenkomst van 25 maart was ook niet overhandigd, dan wel besproken, ondanks dat er wel naar gevraagd was.'[31]

De evaluatiecommissie heeft toegang gekregen tot het archief van de Universiteitsraad. Daarin bevindt zich in de digitale map van de Commissie Bestuur het Tripartite *Memorandum of Understanding* in definitieve, ondertekende versie met een kort oplegmemo van 23 april 2015 onder Corsanummer CB 15/021. Dit *Memorandum of Understanding* was wel geagendeerd, maar is niet besproken in de bijeenkomst van de Commissie Bestuur op 23 april 2015 en ook niet in de bijeenkomst van de Commissie Bestuur op 21 mei 2015.

De vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015: presentie

Op donderdag 25 juni 2015 om 9.30 uur kwam de Universiteitsraad met de heren Poppema en De Jeu bijeen in de Grote Vergaderzaal in de Oude Boteringestraat 44. Aanwezig op deze laatste inhoudelijke bijeenkomst van de Universiteitsraad 2014-2015 waren aanvankelijk 22 van de 23 leden.[32] Prof. dr. A.H.M. (Antoon) de Baets van de Personeelsfractie en prof. dr. N. (Nicolai) Petkov van de Wetenschapsfractie waren gedurende de hele vergadering afwezig. De leden prof. dr. O. (Olaf) Scholten en J. (Jan) Visser van de Personeelsfractie waren vanaf het middaguur en dus ook bij de stemming afwezig.

Op de agenda van deze bijeenkomst stond het proces-verbaal van de verkiezingen voor de Universiteitsraad 2015-2016 en voor de Faculteitsraden. De Universiteitsraad telt 24 gekozen leden, twaalf namens de studenten en twaalf namens het personeel. Alle studentleden van de 'oude' Universiteitsraad zouden in augustus afscheid nemen. Van de elf leden van de personeelsgeleding zouden er vijf afscheid nemen van de Universiteitsraad. Een verloop dat niet uitzonderlijk was. Van de Universiteitsraden in de studiejaren 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017 en 2017-2018 maakten 69 leden deel uit. De Universiteitsraad 2016-2017 telde dertien nieuwkomers.[33] In de Universiteitsraad 2017-2018 kwamen zestien nieuwe leden.

De vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015: de agenda

De agenda was lang en overvol. Het onderwerp van agendapunt 5.4. was 'RUG-campus Yantai'. Het College van Bestuur had een vertrouwelijke technische briefing voorbereid over de conceptbegroting van de UGY. Aan de hand van enkele slides gaf de heer De Jeu een presentatie. Op voorhand excuseerde hij zich voor de technische complexiteit en de vele cijfers waarmee zijn presentatie was doorspekt.

Daarnaast had het College van Bestuur drie documenten op de agenda laten plaatsen. Het eerste document met als Corsanummer UR 15/107a betrof de rol van de medezeggenschap bij het project van de *branch-campus* in Yantai. Deze notitie was 'ter bespreking'. Allereerst werd in dit document ingegaan op de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. In deze wet was 'in principe niets expliciet geregeld over de positie van de medezeggenschapsorganen bij het door het instellingsbestuur (CvB) nemen van een besluit om een nieuwe opleiding en/of nevenvestiging te starten.' Het College van Bestuur stelde voor om in het Strategisch Plan in algemene zin op te nemen 'de voornemens' van de Rijksuniversiteit Groningen om in het buitenland 'branchcampussen' te realiseren. Het College van Bestuur liet weten dit ter instemming voor te leggen aan de Universiteitsraad.

Het besluit om specifiek een *branch-campus* te starten in Yantai zou ter advisering worden voorgelegd. Op decentraal niveau (bij de betrokken faculteiten) wilde het College van Bestuur de faculteitsraden vragen hun 'gevoelen' te geven over het voornemen om een aantal specifieke opleidingen te betrekken bij de start van de *branch-campus* in Yantai.

Dit document sloot met een tijdschema af dat erg ambitieus was. Na de vergadering van de Universiteitsraad en de voor 29 juni 2015 voorziene bijeenkomst van de Raad van Toezicht zou op 6 juli 2015 de aanvraag voor transnationaal onderwijs in Yantai bij het ministerie van Onderwijs in China worden ingediend. Op 19 oktober 2015 was een GO-NO GO beslissing voorzien die in de Universiteitsraad en in de Raad van Toezicht zou worden besproken.

Het tweede document met Corsanummer UR 15/107b had betrekking op het strategisch plan, meer in het bijzonder het opnemen van 'a branch campus as a priority' in het strategisch plan. Deze notitie werd voor instemming aan de Universiteitsraad voorgelegd. Het derde document bestond uit twee teksten. De eerste was een 'Proposal Investments in Research University of Groningen Yantai'. De tweede tekst met Corsanummer UR 15/107c had de vorm van een 'agreement' tussen de China Agricultural University en de Rijksuniversiteit Groningen. Voor beide teksten gold dat ze bedoeld waren voor 'de inzet van de RUG voor de gesprekken met de CAU [...]. Beide documenten zijn nog in ontwikkeling: het zijn geen definitieve stukken.' Ook deze documenten werd aan de Universiteitsraad ter bespreking voorgelegd.

De vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015: een melding over mogelijke beïnvloeding

Op 13 december 2019 heeft de evaluatiecommissie een melding gekregen over (een poging tot) beïnvloeding van de studentenfractie Lijst Calimero op de avond voorafgaand aan de vergadering van de Universiteitsraad op 25 juni 2015. Die avond zou de fractie van Lijst Calimero 'een apart onderhoud' hebben gehad met het College van Bestuur 'op initiatief van Poppema'. Deze melding zou berusten op 'zeer hardnekkige geruchten'.[34]

De evaluatiecommissie heeft deze melding onderzocht en contact opgenomen met de toenmalige woordvoerder van de fractie van Lijst Calimero in de Universiteitsraad. Aan de toenmalige woordvoerder is gevraagd naar dit vermeende contact met de voorzitter van het College van Bestuur en is ook gevraagd of dit vermeende contact – als het zou hebben plaatsgevonden – is ervaren als beïnvloeding.[35] De toenmalige woordvoerder heeft de evaluatiecommissie laten weten dat er sprake is geweest van een aantal contacten ('meermaals') met het College van Bestuur in de dagen voorafgaande aan de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015. Dat was in ieder geval een keer met de heer Poppema en een keer met de heer De Jeu. Het betrof steeds contacten waarbij ook anderen van de Lijst Calimero aanwezig waren.[36] Bij het gesprek met de heer Poppema waren mogelijk ook andere leden van de Universiteitsraad aanwezig dan die van Lijst Calimero. Het gesprek met de heer De Jeu vond in de namiddag/vroege avond van 24 juni 2015 plaats. Volgens de toenmalige woordvoerder wilde de heer De Jeu weten of de fractie van Lijst Calimero zou instemmen. Dat gesprek is niet als beïnvloeding ervaren.

Voor de evaluatiecommissie was de melding aanleiding om de geluidsopname van de vergadering van 25 juni 2015 nogmaals te beluisteren. De woordvoerder van de fractie Lijst Calimero kreeg in het openbare deel van de bespreking van dit agendapunt als eerste het woord. De bijdrage was zonder meer kritisch van toon. Niet alleen werden tal van toezeggingen en waarborgen gevraagd, maar ook deed de woordvoerder van de fractie Lijst Calimero uitspraken die laten zien dat pogingen tot beïnvloeding – zo die er al zijn geweest – kennelijk geen effect hebben gehad.

Allereerst werd de positie van de faculteitsraden aan de orde gesteld. Die moesten een rol krijgen in de besluitvorming en daarom ook over de informatie beschikken die – al dan niet vertrouwelijk – al met de Universiteitsraad was en nog zou worden gedeeld.

Vervolgens stelde de woordvoerder van Lijst Calimero in dit dossier in feite een permanent instemmingsrecht aan de orde. Daarbij werd gerefereerd aan de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* die een aantal onderwerpen benoemt die naar de opvatting van Lijst Calimero in belang niet uitstijgen boven de betrokkenheid van de Universiteitsraad bij de besluitvorming van een *branch-campus* in China. Bovendien was de opsomming in de wet van de onderwerpen waarbij instemming door de Universiteitsraad was vereist, volgens de woordvoerder niet limitatief. Mochten zich majeure wijzigingen voordien in het traject naar een *branch-campus* in Yantai, dan wilde Lijst Calimero op die momenten instem-

mingsrecht. Wat betreft de uiteindelijke GO/NO GO beslissing op 19 oktober 2015 en de benoeming van een Vice-Chancellor op – door het College van Bestuur gepland – 28 december 2015 wilde Lijst Calimero volstaan met adviesrecht.

De woordvoerder van de fractie Lijst Calimero droeg in augustus 2015 het dossier-Yantai over aan de volgende woordvoerders van de fractie zonder dat deze waren gebonden aan vergaande toezeggingen en instemmingen.

De vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015: waarmee werd ingestemd?

Zoals eerder vermeld, gaf de heer De Jeu een vertrouwelijke briefing over de conceptbegroting van de UGY. Allereerst ging hij in op enkele vooronderstellingen. De eerste betrof de instroom van studenten:

Tabel 3.1 Instroom van de studenten

	1	2	3	4	5	6	7	8	9 e.v.
	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025
Aantal nieuwe opleidingen	4	6	7	7	8	3	0	0	0
Totaal aantal opleidingen	4	10	17	24	32	35	35	35	35
Aantal BSc, BA, MSc en MA studenten	400	1.300	2.700	4.550	6.450	7.950	8.850	9.250	9.250
Aantal PhD studenten	0	41	122	243	365	486	567	608	608

De tweede vooronderstelling betrof de verhouding tussen het aantal studenten en academische staf. Die was 15 op 1.

De academische staf die geen achtergrond heeft bij de Rijksuniversiteit zou een half jaar in Groningen worden geïnstrueerd over de inhoud, cultuur en werkwijze van het onderwijs en onderzoek dat in de UGY voor de Rijksuniversiteit Groningen zou worden opgezet.

Tabel 3.2 Instroom van het personeel

	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025
Subtotaal academische staf UGY	26,7	86,7	180,0	303,3	430	530	590	616,7	616,7
Aan de RUG op te leiden docenten	13,3	23,1	32,9	41,5	42,6	29,3	17,3	7,5	0,0
Totaal academische staf UGY	40,0	109,8	212,9	344,8	472,6	559,3	607,3	624,2	616,7
Support staff	15,4	42,3	82,0	132,9	182,1	215,6	234,1	240,6	237,7
Management	14,9	29,7	44,6	59,4	59,4	59,4	59,4	59,4	59,4
Totaal support staff	30,3	72,0	126,6	192,3	241,6	275,0	293,5	300,0	297,1
Totaal personeel	70,3	181,8	339,5	537,2	714,2	834,2	900,8	924,2	913,7

Verdere vooronderstellingen betroffen start-up paketten voor (promotie)onderzoek, een bedrag dat zou oplopen tot 67,7 miljoen euro per jaar. De personeelskosten waren gebaseerd op de maximale inschaling volgens de CAO van de Nederlandse Universiteiten. De investeringen in ICT en infrastructuur zouden voor rekening van de Chinese partners komen. Het collegegeld zou 12.000 euro bedragen, een bedrag dat op andere internationale *branch-campussen* in China ook werd gehanteerd en in Nederland vereist is voor studenten uit het buitenland.

Tabel 3.3 Ontwikkeling van de kosten

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025	2025/ 2026
Directe personele kosten	3,9	11,2	21,7	35.0	46,3	55,1	59,6	61,2	60,3	60,3
Overige kosten	8,9	13,6	20,5	26,4	31,8	34,6	36,0	36,5	36,1	36,1
Totaal	12,8	24,8	42,2	61,4	78,1	89,7	95,6	97,7	96,4	96,4

In het vijfde jaar zou de exploitatie kostendekkend zijn. In het tiende jaar zouden de aanloopkosten (exploitatie plus de onderzoekspakketten) zijn terugverdiend.

Tabel 3.4 Ontwikkelingen van de inkomsten en (cumulatieve) exploitatiebalans

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025	2025/ 2026
Totale inkomsten	4,8	16,1	33,9	57,5	81,8	101,2	113,0	118,3	118,3	118,3
Totale kosten	12,8	24,8	42,2	61,4	78,1	89,7	95,6	97,7	96,4	96,4
Exploitation balance	-8,0	-8,7	-8,4	-3,9	3,7	11,6	17,4	20,7	21,9	21,9
Cumulatief	-8,0	-16,7	-25,1	-29,0	-25,4	-13,8	3,6	24,3	46,1	68,0

De heer De Jeu wees erop dat de gemeente Yantai zich bereid had verklaard de aanloopverliezen in de eerste drie tot vijf jaar voor haar rekening te nemen. Maar over de duur van deze periode en het maximumbedrag dat de gemeente voor haar rekening zou willen nemen moesten nog afspraken worden gemaakt. De heer Poppema zag drie bronnen om een 'heel goed pakket' neer te zetten: financiële bijdragen van de gemeente Yantai, de provincie Shandong en het Nederlandse bedrijfsleven.

Na het vertrouwelijke deel bespraken de woordvoerders de verschillende documenten. In deze documenten was het volgende vastgelegd.

Als eerste sprak de woordvoerder van de Lijst Calimero die – zoals eerder vermeld – garanties vroeg. Voldoende personeel in Groningen. De vacatures die door Yantai ontstaan moeten worden opgevuld. Per opleiding mocht er maar een beperkte

uitstroom naar Yantai zijn. De woordvoerder vroeg naar voldoende faciliteiten voor de studenten die vanuit China naar Groningen zouden komen. Ze vroeg ook toezeggingen over een goede en eerlijke communicatie. Niet alleen over de voordelen voor Groningen, maar ook over de risico's. Ze wilde graag dat de Faculteitsraden ook over alle informatie zouden moeten beschikken.

Ze kon alleen maar instemmen als er voldoende waarborgen zouden zijn en 'in de geest van de wet' wilde ze bij majeure veranderingen instemmingsrecht; 'Kan het College dit instemmingsrecht toezeggen? Als er majeure veranderingen zijn, wil het College dan ook instemming geven?'[37] Ze wilde ook adviesrecht over het GO/NO GO-besluit en over de benoeming van de Vice-Chancellor. Omdat nog niet voldoende draagvlak binnen de universiteit zou bestaan, kon de Lijst Calimero nog niet instemmen met de plannen voor een *branch-campus* in Yantai.

De woordvoerder van de SOG-fractie en de woordvoerder van de derde studentenfractie, de Lijst Sterk, stonden met de nodige kanttekeningen achter de keuze voor een *branch-campus* in Yantai. De woordvoerder van de SOG-fractie had waargenomen dat naarmate er bij informatiebijeenkomsten in faculteiten meer informatie werd gegeven het draagvlak toenam: 'Het tij begon te keren'. Ook deze woordvoerder had zorgen over de kwaliteit van het onderwijs. Er was begrip voor de urgentie: er was immers een limiet op het aantal *branch-campussen* en op het ministerie van Onderwijs in China zouden wisselingen in de leiding eraan komen. De *branch-campus* werd 'een enorme kans' genoemd. De woordvoerder van Lijst Sterk meende dat de risico's geminimaliseerd 'of zelfs geëlimineerd' zouden kunnen worden. De woordvoerder maakte zich zorgen over de demografische ontwikkelingen. Met een *branch-campus* in China zou tegen deze ontwikkeling in het aantal studenten van de Rijksuniversiteit Groningen groeien. Dat zou ook betekenen dat er meer staf zou komen met meer onderzoek en publicaties die weer van belang waren voor de *rankings*. Hij kon dan ook de opname van een *branch-campus* in het Strategisch Plan steunen.

De vertegenwoordiger van de Personeelsfractie voor de Wetenschap roerde het gebruik van publieke middelen voor private activiteiten in het buitenland aan. Daar kon geen sprake van zijn. Er waren ook vraagtekens bij de inwerkingtreding van het artikel in de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* dat transnationaal onderwijs regelt: hoe zeker was het College van Bestuur dat dit artikel in werking zou treden? De Wetenschapsfractie was niet tegen een strategische keuze voor een *branch-campus* en hechtte zeer aan de GO/NO GO-beslissing op 19 oktober 2015.

De Personeelsfractie ging nader in op de medezeggenschapsbevoegdheden op centraal en decentraal niveau. Bij de uitvoering zou ongetwijfeld sprake zijn van hoofdlijnen. Analoog aan de begroting zou de Universiteitsraad instemmingsrecht moeten krijgen op de hoofdlijnen in de uitvoering. Bij de faculteiten zou voor zover het gaat om zaken die de faculteiten raken de faculteitsraden adviesrecht moeten krijgen. Het algemene idee van een *branch-campus* zou een van mogelijkheden zijn voor internationalisering, maar niet noodzakelijkerwijs de beste mogelijkheid. Een goede inhoudelijke onderbouwing, een risicoanalyse en een

financieel overzicht waren vereist voor opname van een *branch-campus* in het Strategische Plan. Wat Yantai betreft werd aandacht gevraagd voor de academische vrijheid. Waren er niet andere landen die voor zo'n samenwerking beter in aanmerking zouden komen? Op dit moment was de fractie nog niet overtuigd van de voordelen van een *branch-campus*.

Namens het College van Bestuur voerde de heer Poppema het woord. Hij meende dat het lastig was om de keuze voor een *branch-campus* te scheiden van Yantai. Dat was zijn beginopmerking. Vervolgens deed hij een groot aantal toezeggingen. De werving van nieuw wetenschappelijk personeel zou worden 'opgeschaald'. Een of meer *recruitment companies* zouden aan de slag gaan en zorgen dat het nieuwe personeel snel zou worden geworven. Hij gaf aan meteen na het GO-NO GO besluit daarmee te beginnen. Met de werving van nieuw personeel zou volgens hem ongeveer 15 maanden gemoeid zijn, waarbij voor hem uitgangspunt was dat het nieuwe personeel er zou zijn voordat personeel van de Rijksuniversiteit Groningen naar China zouden gaan.

Wat de toestroom van studenten uit China betrof had de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toegezegd de eis van het voor 25 procent volgen van het onderwijs in Nederland te laten vervallen. Dat zou gebeuren door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur. Dat had ze in een brief in juli 2014 al aangekondigd. Die boodschap had zij ook ('nog helderder') overgebracht aan de Chinese vice minister van Onderwijs die op 16 juni 2015 Nederland had bezocht. Volgens de heer Poppema was het ministerie enthousiast: 'de minister juicht toe dat een Nederlandse universiteit, in dit geval de Rijksuniversiteit Groningen, in China onderwijs gaat aanbieden'. De minister zou ook bereid zijn ervoor te zorgen dat de AMvB er zo snel mogelijk komt. De volgende dag zouden vijf ambtenaren van het ministerie dat 'zeer eager' is 'hier op de stoep staan', inclusief de directeur-generaal. Het ministerie wil graag en ze denken dat de Rijksuniversiteit Groningen dat goed kan, aldus Poppema.

Vervolgens ging de heer Poppema in op de inbreng van de verschillende fracties. Naast uitleg deed hij een groot aantal toezeggingen. In de Actiepuntenlijst werden de volgende toezeggingen opgenomen:

- De UGY zal geen financiële risico's voor de Rijksuniversiteit Groningen meebrengen. Er zal geen geld vanuit de Rijksuniversiteit Groningen naar de UGY gaan. Alle investeringen zullen worden gedaan vanuit China.
- Studenten [van de Rijksuniversiteit Groningen] zullen voor RUG-collegegeld op exchange op de UGY kunnen studeren.
- De faculteitsbesturen en -raden krijgen alle, al dan niet vertrouwelijke, informatie die de Universiteitsraad krijgt, zonder dat dit ten koste gaat van de informatievoorziening van de Universiteitsraad.
- Continue betrokkenheid van de Universiteitsraad bij alle vervolgstappen en ontwikkelingen. Niet alleen in vergaderingen, maar ook tussentijds.
- Er zullen meerdere informatiebijeenkomsten voor studenten en personeel worden georganiseerd.
- Via een folder of ander (soortgelijk) communicatiemiddel zullen studen-

ten en personeel ingelicht worden, de Universiteitsraad zal; hierbij betrokken worden.
- Er zullen scenario's uitgewerkt worden voor het geval het project niet doorgaat of na de start stop wordt gezet.
- Majeure wijzigingen ten opzichte van de huidige plannen zullen ter advies aan de Universiteitsraad worden voorgelegd.
- Het GO/NO GO-besluit zal ter advies aan de Universiteitsraad worden voorgelegd.
- De aanstelling van een Vice-Chancellor zal ter advies aan de Universiteitsraad worden voorgelegd.
- Beslissingen die tegen standpunten van de faculteitsraden ingaan, gemotiveerd toelichten.
- Opleidingen beslissen zelf over de capaciteitsvraagstukken samenhangende met de UGY betreffende studenten en personeel.
- De werving van [wetenschappelijk personeel] voor de deelnemende faculteiten zal worden opgeschaald.
- Er wordt een plan uitgewerkt om opleidingen aan de RUG en de UGY synchroon te houden (oktober).
- De faculteitsraden zullen over de gedane toezeggingen worden ingelicht.

Na zijn reactie op de inbreng van de Lijst Calimero wendde de heer Poppema zich tot de Universiteitsraad met een vraag over instemming. Volgens de heer Poppema zou de Universiteitsraad al over voldoende informatie beschikken: 'als u instemming zou willen hebben op een *branch-campus* en [op de vraag of] we dat in Yantai [gaan] doen, dat we dat vandaag zouden kunnen doen'. Hij zegde toe dat als er grote veranderingen zouden zijn de Universiteitsraad adviesrecht zou krijgen. In dat verband wees hij naar de onderhandelingen met de stad Yantai en de provincie Shandong die begin juli 2015 zouden worden gevoerd. Hij vroeg vervolgens instemming met het principe van een *branch-campus* en met het voornemen om dat in Yantai te doen.

In de tweede termijn herhaalde Lijst Calimero haar pleidooi om de Universiteitsraad bij majeure veranderingen instemmingsrecht te geven. De Personeelsfractie voor de Wetenschap sloot zich daarbij aan en wilde wat instemming betreft 'geen blanco cheque' afgeven. De Personeelsfractie had moeite met instemming met de UGY op dat moment omdat 'het ons ontbreekt wat het draagvlak is'. De heer Poppema benadrukte dat hij 'in good faith' met de Chinese partners onderhandelde. In de onderhandelingen was het daarom niet mogelijk om de Chinese partners te laten weten dat de uitkomst van de onderhandelingen nog onderhevig zou zijn aan instemming van de Universiteitsraad.

Er volgde een discussie tussen de woordvoerders, de heer Poppema en de heer De Jeu. De heer Poppema deed geen water bij de wijn: bij majeure wijzigingen adviesrecht, bij het GO/NO GO-besluit adviesrecht, adviesrecht bij de benoeming van de Vice-Chancellor.

De voorzitter vatte samen dat er instemmingsrecht was 'met wat nu op tafel ligt', adviesrecht bij majeure veranderingen en bij het GO/NO GO-besluit.

Er volgde na een lunchpauze nog een derde termijn. Lijst Calimero herhaalde het 'juridisch logisch' te vinden dat de Universiteitsraad instemmingsrecht zou hebben bij majeure wijzigingen. De Personeelsfractie voor de Wetenschap en de Personeelsfractie lieten weten met 'alles wat er nu ligt' niet met de UGY te kunnen instemmen. Wel waren er geen bezwaren tegen het verdergaan op 'de ingeslagen weg'. Wat de Personeelsfractie betreft bestond er geen zicht op het draagvlak. Dat was niet beperkt tot de twee eerste deelnemende faculteiten, maar ook de andere faculteiten. De Personeelsfractie gaf aan dat het College van Bestuur eveneens zou mogen doorgaan met de onderhandelingen met de Chinese partners. De heer Poppema wees erop dat instemmingsrecht bij majeure wijzigingen zijn onderhandelingspositie nadelig zou beïnvloeden. Hij zou dan in de onderhandelingen bij overeenstemming moeten aangeven dat het nog niet duidelijk zou zijn of de Rijksuniversiteit Universiteit zou instemmen. Het ging – aldus de heer Poppema – om een keuze tussen serieus onderhandelen en niet serieus onderhandelen. Om serieus te kunnen onderhandelen was daarvoor instemming in de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015 nodig, aldus de heer Poppema.

De voorzitter bracht nog naar voren dat het 'net iets te snel ging' en vroeg zich af waarmee de Universiteitsraad zou instemmen. Ze wilde dat het procedureel 'netjes' zou verlopen: 'waar stemmen we hier over?' Er stond niets op papier: 'straks krijgen we hier onduidelijkheid over'. De heer Poppema reageerde met drie mogelijke besluiten. Als eerste mogelijkheid om in te stemmen met opname van de *branch-campus* in het Strategisch Plan en Instellingsplan en verder te gaan onderhandelen over Yantai. De tweede mogelijkheid instemmen met 'het instellingsplan'. En drie: 'u kunt ook geen beide doen'.

De woordvoerder van de Lijst Calimero sprak geen stemverklaring uit. De vertegenwoordigers van de SOG-fractie en Lijst Sterk deden dat wel: wel instemmen met het generieke idee *branch-campus* en specifiek Yantai.

Er werden 19 stemmen uitgebracht. De uitslag van de stemming was:

- Voor: 13 stemmen (12 stemmen van de leden van de studentenfracties plus de heer Van Dijk van de Personeelsfractie.
- Tegen: 1 stem (mevrouw Mast)
- Blanco: 5 stemmen (leden van de Personeelsfractie voor de Wetenschap en de Personeelsfractie)

'Het voorstel is met een meerderheid aan stemmen aangenomen', aldus de vastgestelde notulen. Ten behoeve van het verslag liet de Personeelsfractie in de notulen van de eerstvolgende vergadering op 27 augustus 2015 opnemen dat 'het geen schoonheidsprijs verdiende dat de status van de voorliggende notitie tijdens de vergadering werd gewijzigd'.

3.5 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aanvankelijk verliep het contact tussen de Rijksuniversiteit Groningen en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ad hoc. Het hoofd van de Afdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken, mr. drs. A.H.L. (Aart) Korten, praatte zijn *counterparts* op het ministerie telefonisch en tijdens overleggen van de VSNU, de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten, bij.[38] De informatie-uitwisseling was in deze fase nog niet optimaal: het ministerie was verrast door (en laat geïnformeerd over) het Tripartite *Memorandum of Understanding* dat op 25 maart 2015 was ondertekend.[39] Dat het ministerie zich bewust was van de meer politiek-gevoelige aspecten van de plannen van de Rijksuniversiteit Groningen, bleek uit de beantwoording van vragen van *de Volkskrant* over het gebruik van publieke gelden voor de voorbereiding van het project-Yantai.[40] Er werd meteen contact opgenomen met de heer Korten. Die reageerde op 20 mei 2015 en liet weten dat hij kon instemmen met de door het ministerie opgestelde beantwoording van de vragen.[41]

In zijn e-mailbericht bracht de heer Korten het ministerie ook op de hoogte van het 'tekenmoment' van een nieuw document dat de president van de China Agricultural University en de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit van plan waren met hun handtekening te bekrachtigen. Het zou niet lukken om dat tijdens het bezoek van de Chinese viceminister van Onderwijs aan minister Bussemaker op 16 juni 2015 te laten plaatsvinden. De president van de China Agricultural University zou 'helaas niet aanwezig [...] kunnen zijn'. Dat leidde tot een reactie van het ministerie die enig ongenoegen verraadt:

> 'In het algemeen is het verzoek bij nadere stappen zo veel en vroeg mogelijk voeling te houden met het ministerie [...]. Mede in het licht van de verdere beleidsontwikkeling van transnationaal onderwijs hier op het departement, zou ik het op prijs stellen als we elkaar binnenkort hierover kunnen spreken samen met enkele andere collega's. Over een tijdstip neem ik volgende week ff contact met je op.'[42]

Uit dit e-mailbericht blijkt dat het ministerie eveneens contact had opgenomen met de heer Poppema, die op het ministerie beschikte over goed contact met de directeur-generaal Hoger Onderwijs, Beroepsonderwijs, Wetenschap en Emancipatie en met de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering, de heer R. (Ron) Minnée.

Op 1 juni 2015 stuurde de heer Korten een 'voorzet voor een brief die de minister zou kunnen tekenen en overhandigen aan de Chinese collega op 16 juni'. De brief was bedoeld om 'comfort te bieden met betrekking tot het Nederlandse vereiste in de wet op transnationaal onderwijs dat 25% in Nederland MOET worden uitgevoerd'.[43]

Op 11 juni 2015 volgde de eerste gezamenlijke bespreking van het ministerie en de Rijksuniversiteit. Het ministerie was vertegenwoordigd door vier medewerkers, de Rijksuniversiteit eveneens door vier medewerkers.

Van dit overleg bestaan twee verslagen. Het ministerie stelde een verslag op en stuurde dat op 16 juli 2015 naar de heer Korten. De heer Korten maakte zelf ook een verslag dat hij nog dezelfde dag rondstuurde.[44]

Het was volgens hem een 'constructief gesprek'. Maar de tijd was 'te kort'. De bijeenkomst begon met vragen van het ministerie: waarom dit initiatief, waarom China en waarom Yantai. Verder benadrukte het ministerie de scheiding tussen publieke en private geldstromen: 'gescheiden in te richten, te houden en te kunnen verantwoorden'.

Geconstateerd werd dat de Rijksuniversiteit Groningen op dat moment in de financiële huishouding niet had gekozen voor een dergelijke scheiding in het vermogen: 'Hoewel we enig licht meenden te bespeuren tussen de diverse definities op dit punt, is nader overleg over dit onderwerp absoluut noodzakelijk. Dit geldt evenzeer voor de concrete integrale plannen in financieel en organisatorisch opzicht, kortom de *business case*. Daarbij wil men expliciet meer weten over herkomst van baten en besteding van gelden, het financiële risico voor de RUG, en de kosten die de RUG in Groningen moet maken vanwege de samenwerking in China.

Afgesproken is dat we hierover een nader overleg moeten voeren. Ook is men daarbij geïnteresseerd in de achterliggende redenen van het afhaken van Dublin.

Ook over de kwaliteitsborging is een *business case* gewenst: hoe kunnen we laten zien dat de RUG in staat is om in de samenwerking vast te houden aan het vereiste instroomniveau (dus ook studenten kunnen afwijzen).

De voorziene omvang van studentenaantallen wordt daarbij gezien als een bedreiging van het kwaliteitsniveau en de uitstraling daarvan op het totale HO in Nederland. Dit wordt gepercipieerd als een politiek en diplomatiek risico voor de Minister en de verhoudingen tussen Nederland en China.

Daarbij wordt gememoreerd dat de Minister de RvT benoemt en daarmee ook verantwoordelijkheid draagt.

In dat verband ligt het voor de hand om alle afspraken met de Chinese partners af te stemmen met MOCW [ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap].'

Het volgende onderwerp dat in dit overleg aan de orde kwam was de AMvB die het geven van transnationaal onderwijs in China moest mogelijk maken. Uit het verslag van de heer Korten blijkt dat het ministerie op dat moment nog geen vastomlijnde ideeën had over 'hoe een en ander eruit gaat zien'. De mogelijkheid van een 'double degree' zonder een verplichte 25 procent aanwezigheid in Nederland werd nog 'verkend'. Het ministerie liet doorschemeren meer te zien in een aparte Nederlandse rechtspersoon waarin de China-activiteiten zouden worden ondergebracht, waarbij geen sprake zou zijn van promotierecht en diploma's van de Rijksuniversiteit Groningen: 'dit is volgens ons geen optie'.

Ten slotte werd afgesproken om twee vervolgbijeenkomsten te houden. Het ene over de financiering en de *business case*, het andere over de met de Chinese partners te maken afspraken, de kwaliteitsborging en 'de risico's die zijn gesignaleerd'.

De heer Korten sloot zijn verslag af met een voorlopige conclusie over de houding van het ministerie: 'welwillend, meedenkend, waarschuwend, kritisch en bezorgd'.

Bij het bezoek van de Chinese viceminister van Onderwijs, Hao Ping, aan de Nederlandse minister en haar ministerie speelde de Rijksuniversiteit Groningen een actieve rol. Een medewerker van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen trad op als tolk, door de heer Poppema omschreven als 'een geweldige bijdrage [...] aan die ontmoeting'.[45] De heer Poppema liet de decanen weten dat minister Bussemaker zich op het standpunt had gesteld dat 'bij opleidingen door de RUG aan de UGY een RUG diploma hoort en geen diploma van de UGY'. Tijdens het bezoek bleef een brief van minister Bussemaker aan viceminister Hao Ping achterwege.

Het verslag dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap opstelde heeft als omschrijving 'Afspraken n.a.v. gesprek RUG inzake Yantai d.d. 11 juni 2015'. Het verslag telt twaalf afspraken waarvan de belangrijkste hier kort worden weergegeven. Allereerst werd vastgelegd dat 'twee centrale lijnen [zijn te] onderscheiden: een kwalitatieve en een financiële. Afgesproken is dat de RUG langs beide lijnen *business cases* opstelt, waarin een nadere aanscherping van de plannen is opgenomen, inclusief een nadere weging van de bestaande risico's.'

Vervolgens leefden bij het ministerie vragen over de onderwijskwaliteit, de academische vrijheid, de kwaliteit van het diploma, de juridische structuur van de 'joint venture', de kwaliteit van het onderwijzend personeel en hun onafhankelijke positie. Het ministerie wilde daarover duidelijkheid.

Ten slotte wilde het ministerie 'een duidelijke scheiding tussen publieke en private geldstromen'. Het ministerie wilde voorts een 'inventarisatie [...] van financiële risico's (kosten en baten) op korte en op lange termijn en inzicht in de afdekking daarvan. Een cruciaal aspect van deze inventarisatie is de aansprakelijkheid van de RUG en daarmee de Nederlandse Staat in geval van financiële tegenvallers of in geval van faillissement van UGY (ook gelet op de schaalgrootte van de UGY)'.

3.6 Het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen

Na zijn eerste bezoek aan Yantai, eind februari 2015, benaderde de heer Poppema twee medewerkers van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen: 'de heer Poppema heeft de heer Biemans toen al gezegd dat hij rekening moest gaan houden met het maken van financiële berekeningen. En tegen Aart Korten (de jurist) werd gezegd dat ook zijn bijdrage verwacht zou worden.'[46] Kenmerkend voor de start van het project was dat veel moest worden gedaan in een minimum van tijd. In zijn gesprek met de evaluatiecommissie gaf de heer Korten aan dat hij 'overspoeld' werd door documenten die hij juridisch tegen het licht moest houden: 'Het convenant dat op 25 maart 2015 was getekend (en andere zaken) overvielen de heer Korten en dat vond hij wel vervelend. Hij vond dat hij er goed naar moest kijken, maar kreeg daar de tijd niet voor, hij liep zelfs soms achter de feiten aan'.

Pas begin april 2015 werd een begin gemaakt met een structureel overleg binnen het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen. Voortaan kwam in de beginfase elke week en later elke twee weken 'de werkgroep' bijeen die in augustus 2015 werd omgedoopt in 'programmateam Yantai'. Voorzitter van de werkgroep was drs. M.T.J. (Marion) Stolp, directeur Human Resources van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen. De positie van de algemeen directeur was sinds 1 maart 2015 vacant. Een opvolger, dr. S.E.A. (Stephan) van Galen, trad op 1 september 2015 aan. Het lag daarom voor de hand dat een van de twee andere directeuren van het Bureau de rol van programmamanager op zich zou nemen.

Aan de instelling van het programmateam, een stuurgroep en deelprojectgroepen lag een voorstel voor de programmaorganisatie ten grondslag waarmee het College van Bestuur op 19 augustus 2015 heeft ingestemd. Tot dat moment werd in werkgroepsverband gewerkt aan de voorbereidingen voor het plan. Er moest flexibel worden gewerkt met vaak uiterst strakke *deadlines*. Dat betekende ook dat er wisselingen waren in de samenstelling. Bestond de werkgroep aanvankelijk voornamelijk uit medewerkers van het Bureau, in de loop van de tijd kregen ook de deelnemende faculteiten en het Centrum voor Informatie Technologie een plek in de werkgroep. Zo ontstond een structuur die mevrouw Stolp in haar gesprek met de evaluatiecommissie als volgt heeft beschreven:

> 'Mevrouw Stolp was de programmamanager, met daaronder tien projectleiders met ieder een eigen domein, en een aantal vertegenwoordigers in de rol van projectleiders vanuit de betrokken faculteiten.'[47]

Van de in deze periode besproken onderwerpen valt er een aantal op. Op 1 mei 2015 werd in de werkgroep gesproken over een risicoanalyse die de heren Biemans en Korten zouden opstellen. Tot de belangrijkste risico's werden gerekend veranderingen in de Chinese wetgeving, tekort aan gekwalificeerd personeel, (tegenvallende) studentenaantallen, *governance*, kwaliteitszorg, de financiële situatie van de stad Yantai.[48] De bedoeling was deze risicoanalyse te bespreken in de bijeenkomst met de Raad van Toezicht op 18 mei 2015.

Tijdens de bijeenkomst op 1 mei 2015 werd ook gesproken over het voorleggen van vragen aan de universiteiten van Liverpool en van Nottingham om van hen informatie te krijgen die van nut zou kunnen bij de verdere voorbereidingen door de Rijksuniversiteit Groningen. In de bijeenkomst van de werkgroep op 11 juni 2015 meldde de voorzitter dat Nottingham University niet reageerde op het verzoek van haar.

Het hoofd van de afdeling Vastgoed & Investeringsprojecten, mevrouw drs. E. (Erika) Hepping, was een vast lid van de werkgroep. Vanaf augustus 2015 nam ing. J.P.M. (Pieter) van Hoesel, haar plek in het programmateam over. Van 23 tot en met 26 mei 2015 bezochten zij de campus in Yantai, waarover zij een uitgebreid verslag hebben gemaakt met foto's en plattegronden. Sommige gebouwen, zoals de bibliotheek, verkeerden nog in de bouwfase, maar er werden geen bouwactiviteiten waargenomen. De al bestaande gebouwen werden als 'sober' omschreven. De studentenflats bestaan uit kleine kamers (16m^2). De sanitaire voor-

zieningen moeten worden gedeeld. Vastgesteld werd dat ze erg vochtig en 'onwelriekend' waren. In het verslag werd een foto getoond van een zogeheten hurktoilet met als onderschrift dat 'sterke beenspieren' nodig zijn. De delegatie velde een hard oordeel: 'slechte kwaliteit', smerig': 'upgrading naar westerse standaard is noodzakelijk. Dat geldt voor alle gebouwen!' De ICT voorzieningen stamden uit 2006 en maakten een gedateerde indruk. Het onderhoud van de leegstaande gebouwen was 'ronduit slecht'. De onderhoudskosten zouden 'niet gering' zijn. Veel installaties waren stilgezet en de delegatie vroeg zich af of ze het nog wel zouden doen. Ten slotte was het voor de delegatie lastig communiceren en konden de technische tekeningen niet worden gelezen.[49]

4 De formalisering van de samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Groningen en de China Agricultural University in Yantai: juli 2015-februari 2017

4.1 Het College van Bestuur

'De ontwikkelingen verlopen voorspoedig'

Het College van Bestuur kwam op 29 juni 2015 bijeen. Een paar dagen na de vergadering van de Universiteitsraad die 'heeft ingestemd met het voornemen om een *branch-campus* te starten en heeft ingestemd met de vestiging van deze campus in Yantai', zo staat in het verslag van deze vergadering.[1] Die middag zou de Raad van Toezicht met het College van Bestuur bijeenkomen.

In de vergadering van het College van Bestuur werd alvast vooruitgekeken. Begin juli 2015 zou de heer Poppema weer naar China afreizen. Na terugkomst zou hij contact opnemen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het tijdpad van de AMvB, over de brief van minister Bussemaker aan haar Chinese collega en over de wijze waarop de NVAO in de toekomst het accreditatieproces zou gaan inrichten. Verder zou contact worden gelegd met het ministerie van Economische Zaken en VNO-NCW over het staatsbezoek en de handelsmissie in oktober 2015 naar China.

Meteen na zijn terugkeer uit China sprak de heer Poppema met een alumnus van de Rijksuniversiteit Groningen, P.G.J.M. (Paul) Polman, toen Chief Executive Officer van Unilever, over een financiële bijdrage: 'voor de start ups geldt dat een bedrag van 25 miljoen euro binnengehaald moet worden'. In het verslag van de bijeenkomst van het College van Bestuur van 21 september 2015 werd vermeld dat 'de bedrijfsbezoeken van Poppema [...] voorspoedig [zijn] verlopen'. De heer Polman toonde zich 'zeer geïnteresseerd' en zou de president North Asia van Unilever raadplegen. Het plan was om bedrijven als FrieslandCampina, DSM en AKZO NOBEL te interesseren voor een bezoek aan de campus in Yantai tijdens het staatsbezoek.

Over de contacten met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (zie paragraaf 4.7.) kon hetzelfde gezegd worden: die verliepen in het algemeen ook voorspoedig. Minister Bussemaker had haar Chinese ambtgenoot voor het Hoger Onderwijs op 10 juli 2015 een brief gestuurd, een steunbetuiging voor het Groningse project. Het was wel jammer dat directeur-generaal Schutte de heer Poppema op 4 augustus 2015 liet weten dat minister Bussemaker niet aanwezig kon zijn bij het bezoek van het koninklijk paar aan China: 'is afgeblazen', aldus de heer Schutte. De ondertekening van weer een *Memorandum of Understanding* vond directeur-generaal Schutte 'zeer ambitieus'. Het ministerie wilde vooraf 'alle be-

schikbare stukken [...] hebben gezien en positief [...] hebben beoordeeld'. Er leefden aan de Haagse Rijnstraat 'nog steeds grote zorgen' over de financiering, 'met name op het gebied van de scheiding van publieke en private middelen'.

Wat dit laatste betreft bleef het College van Bestuur uiterst alert. Toen op 13 juli 2015 een besluit werd genomen over extra formatieplaatsen voor het project Yantai liet het College van Bestuur in de notulen vastleggen dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hierover geïnformeerd hoorde te worden. De voorzitter en leden van het College van Bestuur besloten met terugwerkende kracht vanaf 1 april 2015 hun uren te registreren die zij aan het project zouden besteden. Voor de heren De Jeu en Sterken vier uur per week, voor de heer Poppema twaalf uur per week.[2]

In de bijeenkomst van de Auditcommissie Financiën op 24 augustus 2015 kwam het project Yantai in de rondvraag aan de orde: 'De ontwikkelingen met betrekking tot de branch campus in Yantai verlopen voorspoedig', zo liet de heer De Jeu weten.[3]

De maand augustus werd afgesloten met de ontvangst van een brief van de viceminister van Onderwijs van China. Die reageerde nog enthousiaster dan minister Bussemaker in haar brief had gedaan (zie paragraaf 4.7.).

Het tweede document

De focus verschoof vervolgens naar het tweede document dat op 26 oktober 2015 in Beijing zou worden ondertekend. De voor die dag voorziene relatieavond van de Rijksuniversiteit Groningen zou worden verplaatst naar een later moment.

Op 12 september 2015 zou Poppema weer naar China reizen. Op 9 september 2015 liet hij in de bijeenkomst van het College van Bestuur weten dat er een toezegging van de gemeente Yantai moest komen voor de bouw van een nieuw researchcentrum. Op 21 september 2015 kon de heer Poppema in de stuurgroep melden dat een akkoord was bereikt met de stad Yantai over de bouw van dit centrum, over investeringen in apparatuur en over extra financiële middelen voor de start ups. De gouverneur van de provincie Shandong had het gemeentebestuur gemaand vaart te maken, 'hetgeen reeds tot resultaat heeft geleid'.[4]

Reacties uit de Universiteitsraad

Op zaterdag 12 september 2015 verscheen in het *Dagblad van het Noorden* een interview met de inmiddels teruggetreden voorzitter van de Universiteitsraad, mevrouw Mast. Zij had als voorzitter plaats gemaakt voor een externe voorzitter. In het interview blikte ze terug op haar bijna tien jaar durende lidmaatschap van de Universiteitsraad:

> 'Het is veranderd – "dat is lastig maar ik kan het niet anders zeggen" – sinds het aantreden van Sibrand Poppema als voorzitter van het college van bestuur in 2008. "Hij brengt een bepaalde stijl met zich mee. Hij afficheert zich als leider. Hij vindt het prima als we meepraten, maar is ook heel duidelijk: hij beslist.'

Verderop in het interview illustreerde mevrouw Mast dit met de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015:

> 'Ondanks de grote twijfels bij de twee personeelsfracties die vonden dat ze te weinig informatie hadden en dat het draagvlak nog te mager was. "Het ging niet meer om de argumenten, het werd een machtsspelletje: wie is de sterkste?"
>
> Poppema won, omdat hij wist dat hij de studenten in de raad, een meerderheid, achter zich had staan.'

Twee dagen later deden twee oud-leden van de Universiteitsraad hun beklag in de *UKrant*. Ze waren eind juni 2015 'overdonderd' door de heer Poppema: 'nu zitten ze met een kater', aldus de *UKrant* over de heer Visser en zijn oud-collega de heer J. (Jan) Blaauw. De heer Visser: 'Mij wordt vaak gevraagd waarom we hebben ingestemd met Yantai. Maar dat hebben we niet; de studenten hebben ingestemd.'

Ook de heer Blaauw stelde de legitimiteit van het besluit van Universiteitsraad ter discussie: 'Slechts een van je medewerkers geeft je expliciete steun. Dat is wel treurig als dit de houding is ten opzichte van universitaire democratie. Dat je op dat moment denkt: desnoods nemen we een meerderheid van alle studenten plus dat ene personeelslid en dan zijn we klaar.'

De heer Blaauw: 'Dus dendert die trein gewoon verder, en dat vind ik treurig.'

'Ik voel me enigszins vernacheld, overdonderd door de welsprekendheid van de collegevoorzitter,' aldus de heer Visser.

Zorgen bij de decanen over het tempo

De decanen van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en van de Faculteit Science & Engineering, de heren Garretsen en Knoester, lieten in de stuurgroep op 20 september 2015 weten dat ze de start van het voorbereidende jaar in september 2016 en van de opleidingen in september 2017 'niet haalbaar' vonden: 'het tempo ligt te hoog en de tijd is te kort om een en ander inhoudelijk en organisatorisch goed voor te bereiden'. De heer Poppema wenste daarover nog geen uitspraak te doen: 'rond 20 oktober [zou] hierover duidelijkheid in dezen [...] zijn'.

De heer Garretsen, decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, liet weten dat de adviescommissie Yantai van het faculteitsbestuur na een bezoek aan Yantai advies zou uitbrengen 'waarin tevens een eigen *business case* omtrent bijvoorbeeld de onderzoekssamenwerking met bedrijven aldaar wordt beschreven'.

Halverwege september 2015 bracht de Yantai adviescommissie van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde een 'Interim Advice on University of Groningen Yantai Project' uit aan het faculteitsbestuur. De adviescommissie bestond uit dr. F.J.P.M. (Frans) Rutten, dr. E.H. (Beppo) van Leeuwen en prof. dr. T.J. (Tom) Wansbeek. Het faculteitsbestuur besprak het advies op 21 september en 6 oktober 2015. Inmiddels had de heer Wansbeek laten weten het advies niet te kunnen onderschrijven: hij was het niet eens met de *timing*. In het interimadvies stonden kritische kanttekeningen bij het ontbreken van een *business case* en over het hoge tempo waarin de besluitvorming zich voltrok: 'all-in all, we conclude that joining the University's Yantai initiative may turn out to be an important step forward in

the Faculty's strategic development, but for the moment it feels first and foremost like we take a leap in the dark.' Het faculteitsbestuur was het met de kritische toon van het advies eens.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bleek intussen veel moeite te hebben met de ideeën die in Groningen leefden over een kwaliteitszorgsysteem van de UGY. Op 6 oktober 2015 stelde het ministerie een groot aantal vragen aan het College van Bestuur. Ook drong het ministerie erop aan dat de UGY onder de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* zou vallen. Dit met het oog op het waarborgen van de vrijheid van meningsuiting en in het verlengde daarvan de academische vrijheid.

Onder het toeziend oog van de president en de koning

De heer Poppema sprak op 16 oktober 2015 met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het in Beijing op 26 oktober 2015 te ondertekenen document: een *Agreement on Establishing Yantai Groningen University*, te ondertekenen door de president van de China Agricultural University en de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen plus de burgemeester van de stad Yantai. Deze overeenkomst bevatte specifieke afspraken over de inbreng van de drie partijen. De beide universiteiten zouden met hun onderwijsprogramma's ('intellectual property') deelnemen aan de gezamenlijke universiteit in Yantai. De gemeente Yantai zou de infrastructuur voor haar rekening nemen, waarbij ook specifieke wensen van de Rijksuniversiteit Groningen werden ingewilligd. Zoals de bouw van een nieuwe bibliotheek en een *research building*.

De gemeente zou ook garant staan voor eventuele aanloopverliezen in de eerste drie jaren tot een bedrag van 34 miljoen euro. Meer vrijblijvend ('try to obtain') was een bepaling over een bijdrage van in totaal 25 miljoen euro 'from Dutch and global enterprises'. Drie jaar na de oprichting van de UGY zou het aantal studenten drieduizend moeten bedragen, na vijf jaar vijfduizend en na tien jaar tienduizend.

Tot kort voorafgaand aan de ondertekening werd nog aan de tekst van de tweede overeenkomst gesleuteld. Een paar dagen voor de ondertekening steggelden de stad Yantai en de provincie Shandong over wie zou opdraaien voor kosten die na 2003 voor de campus in Yantai waren gemaakt. Even dreigden de onderhandelingen te mislukken.[5] Het College van Bestuur stelde formeel de tekst vast in zijn vergadering van 26 oktober 2015, de dag van ondertekening. De heer Poppema was op dat moment in Beijing en tekende de tripartite overeenkomst onder het toeziend oog van Koning Willem Alexander en president Xi Jinping. Om op de aanwezigenlijst voor deze bijeenkomst te komen zette de heer Poppema al zijn diplomatieke contacten in: '[De Chinese viceminister van Onderwijs] heeft toen gebeld en geweldig zijn best gedaan om ons weer op die lijst te krijgen, en de Chinese ambassadeur in Nederland heeft geweldig zijn best gedaan, onze eigen ambassade heeft zijn best gedaan, kortom: iedereen die erbij betrokken is, heeft zijn stinkende best gedaan om ons op de lijst te krijgen. En het is gelukt! Miraculeus.'[6]

Daarnaast lag er een concept *Agreement on Cooperative Education* met als ondertekenaars de president van de Chinese Agricultural University en de voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen. In deze later te ondertekenen overeenkomst werden afspraken vastgelegd over de onderwijsdoelstellingen en programma's die in het eerste jaar de volgende opleidingen zouden inhouden: chemistry, industrial engineering & management, life science and technology, economics and business economics. Ook werden afspraken over de *governance* vastgelegd.

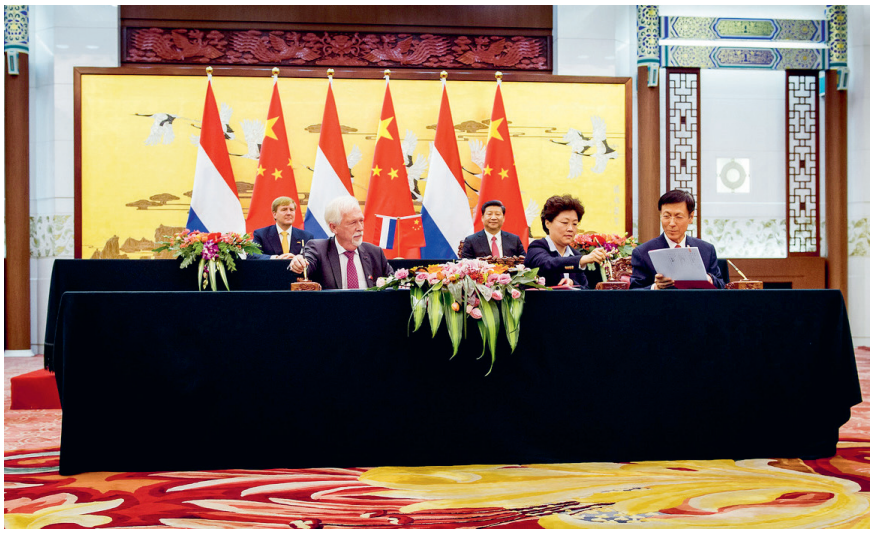

Foto: ANP

Een kettingreactie

Het feestelijk moment van de ondertekening werd omlijst met een interview met de heer Poppema in *de Volkskrant* op 2 november 2015. Met het interview veroorzaakte de heer Poppema veel onrust. De kop boven het interview luidde: 'Chinese uitbreiding Groningse universiteit is in landsbelang'. De heer Poppema werd als volgt geciteerd: 'Het gaat niet alleen om ons. [...] Dit is een Nederlands belang'. De hierboven geplaatste foto sierde het interview, dat ook nog enkele verbale uithalen naar medewerkers van de universiteit bevatte. Zo vond de heer Poppema de kritiek van de heren Visser en Blaauw 'sneu'. Op de kritiek van de adviescommissie van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde reageerde hij als volgt: 'Er staan in dat rapport aperte onjuistheden. Het ministerie heeft het business plan goedgekeurd'. Hij vond dat de opstellers 'spijkers op laag water' hadden gezocht en deed hun advies af als 'wijsneuzigheid'.

Twee dagen later volgde een tweede stellige uitspraak van de voorzitter van het College van Bestuur. Dit keer in een interview met de *UKrant* met in de kop weer een citaat van de heer Poppema 'Yantai gaat zonder meer door'. Daarbij verwees hij naar de steun voor het plan: 'de officiële goedkeuring door de Universiteitsraad, de gunstige, maar ook kritische reactie van de faculteitsbestuurders en de positieve feedback van de Raad van Toezicht.' Hij nam geen woord terug van zijn

kritiek in *de Volkskrant*: 'de transparante aard van onderhandelen in Nederland betekent dat je gewoon moet kunnen zeggen wat je vindt'.

Zijn uitspraken zorgden voor een kettingreactie die als volgt werd beschreven in de vergadering van het bestuur van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde op 10 november 2015: '[De decaan] als voorzitter van het eerste deel van het Bestuurlijk Overleg [tussen faculteitsbestuur en College van Bestuur] heeft het [Bestuurlijk Overleg] van 4 november vrij snel na aanvang geschorst, vanwege onvrede en irritaties [bij het faculteitsbestuur] over negatieve uitlatingen van Sibrand Poppema over [de Faculteit Economie en Bedrijfskunde] in het artikel in *de Volkskrant* van 2 november. [De decaan] heeft daarbij aangegeven dat acties van [de Faculteit Economie en Bedrijfskunde] op Yantai-zaken opgeschort worden.'

Binnen niet al te lange tijd kwam het gesprek tussen het College van Bestuur en het faculteitsbestuur weer op gang. Op 24 november 2015 werd overlegd over het plan in Yantai. De irritatie en wrevel waren nog niet helemaal verdwenen en het faculteitsbestuur ervoer een uitspraak van de heer Poppema in dat overleg als een onverholen dreigement: als het faculteitsbestuur niet wenste mee te werken, dan wist de voorzitter van het College van Bestuur wel de weg naar de economiefaculteiten van andere universiteiten. De Rector Magnificus suste de gemoederen door toe te zeggen naar de faculteit te komen voor een open gesprek met de voorzitters van de vakgroepen, de voorzitter van de Faculteitsraad, de onderwijs- en opleidingsdirecteuren en anderen. Het faculteitsbestuur zegde op zijn beurt toe mee te werken aan een *business case*.

Het College van Bestuur had al een notitie opgesteld met de volgende omschrijving: 'RUG *Business Case* Yantai'. Het document was op 16 november 2015 verstuurd naar de Universiteitsraad en naar de faculteiten. De notitie kon niet rekenen op veel bijval. Volgens het bestuur van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde was het 'geen *business case*', maar 'een gemankeerde onderbouwing van een vaststaand besluit, onvoldoende en onduidelijk beargumenteerd en met gemis van verschillende scenario's.'[7] Er werd een werkverband geformeerd met medewerkers van de deelnemende faculteiten en het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen om een volwaardige *business case* uit te werken. Eerder, met het oog op de vergadering van de Universiteitsraad op 29 oktober 2015 was al een risicoanalyse aan de Universiteitsraad voorgelegd.[8]

De publicitaire optredens van de heer Poppema hadden de verhoudingen binnen de Rijksuniversiteit Groningen geen goed gedaan. Al voorafgaande aan de interviews in *de Volkskrant* en in de *UKrant* had de Raad van Toezicht in zijn bijeenkomst van 26 oktober 2015 vastgesteld dat het draagvlak 'broos' was. Het bestuur van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde meende in zijn vergadering van 24 november 2015 dat het draagvlak zelfs 'tanende' was.

Deze zorgen kwamen ook aan de orde in een bijeenkomst van het College van Decanen op 4 november 2015. De publiciteit werd als 'ongelukkig' bestempeld De voorzitter van het College van Bestuur betuigde zijn spijt 'over bepaalde door hem

gedane uitspraken die niet gepubliceerd hadden moeten worden maar die wel gepubliceerd zijn.' Hij bood de decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde 'zijn welgemeende excuses' aan.

In deze bijeenkomst kondigde de voorzitter van het College van Bestuur aan dat er nog een volgende overeenkomst zou komen over academische vrijheid, toegang tot het internet en het kwaliteitszorgsysteem. Na overeenstemming over deze overeenkomst zou de aanvraag voor de UGY bij het Chinese ministerie van Onderwijs worden ingediend. De heer Poppema kondigde ten slotte aan dat er sprake was van vertraging: de opleidingen zouden niet in september 2016 maar een jaar later beginnen. Hij kwam daarmee tegemoet aan de eerder door de decanen van de Faculteiten Science & Engineering en Economie en Bedrijfskunde geuite zorgen.

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer De Jeu gewezen op een samenhang tussen (vaak negatieve) publiciteit en een toenemende onvrede over het plan Yantai in de Tweede Kamer en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hij sprak daarbij over 'het systeem' dat hij als volgt omschreef:

> 'Het systeem bij gevoelige onderwerpen zoals Yantai is dat als de *UKrant* iets schrijft, het *Dagblad van het Noorden* en daarna *de Volkskrant* het overnemen en dan reageert de Tweede Kamer met vragen aan de minister en de minister klopt vervolgens weer bij het College aan. Het werd, zo legt de heer De Jeu uit, heel ingewikkeld dat een medium in eigen huis zo'n positie innam. Het vertellen van het verhaal, met voors en tegens en diverse betrokkenen aan het woord laten, dat was hun rol. Daar had de heer De Jeu ook geen enkele moeite mee. Met de betrokken journalisten werd de *UKrant* een actiegroep tegen het initiatief Yantai.'[9]

De evaluatiecommissie is nagegaan of er inderdaad sprake is van een systematische samenhang tussen publiciteit en politieke reacties. Haar bevindingen staan in onderstaande box. Aan haar bevindingen verbindt de evaluatiecommissie de conclusie dat er geen stellige aanwijzingen zijn voor een door de heer De Jeu geschetste samenhang van publiciteit en politieke reacties. Allereerst is het aantal keren dat publiciteit heeft geleid tot vragen in de Tweede Kamer beperkt gebleven tot drie casussen, waarvan er een door de voorzitter van het College van Bestuur zelf in gang is gezet. Een andere (van deze drie casussen) had geen rechtstreeks verband met het plan Yantai maar betrof de redactionele vrijheid van de *UKrant*.

BOX 4.1 DE SAMENHANG TUSSEN PUBLICITEIT EN POLITIEKE REACTIES

De samenhang tussen publiciteit en politieke reacties in de periode tussen 1 maart 2015 en 1 maart 2018

1. Vragen van *de Volkskrant* over het gebruik van publieke gelden (19 mei 2015)

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap werd benaderd door *de Volkskrant* met vragen over het gebruik van publieke middelen voor de voorbereiding van de *branch-*

campus in Yantai. De conceptantwoorden werden naar het College van Bestuur gestuurd met het verzoek om verbeteringen en aanvullingen. Op 22 mei 2015 nam het ministerie contact op met de heer Poppema die de verzekering gaf dat 'geen sprake is van de inzet van publieke middelen, ook niet in de voorbereidende fase'. Er volgde geen publicatie in *de Volkskrant*.

2. Het interview van de voorzitter van het College van Bestuur in *de Volkskrant* (2 november 2015)

Op 2 november 2015 verscheen in *de Volkskrant* een interview met de kort daarvoor uit China teruggekeerde voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen ('Chinese uitbreiding Groningse universiteit is in landsbelang').
Op 5 november 2015 stelde het Tweede Kamerlid Van Dijk (SP) naar aanleiding van dit interview 21 schriftelijke vragen. De eerste (inhoudelijke) vragen hebben betrekking op het interview. Of de minister de plannen van de Rijksuniversiteit Groningen verstandig vindt. Verder vragen naar de uren en de kosten daarvan die de Rijksuniversiteit Groningen voor dit project heeft gemaakt. Of de financiering door het bedrijfsleven (met 25 miljoen euro) geoorloofd is. Of de financiële risico's in kaart zijn gebracht. Wat de in aanwezigheid van Koning Willem Alexander ondertekende overeenkomst inhoudt. Van Dijk vroeg ook naar de hoogte van het collegegeld voor Chinese studenten en naar de argumenten van de Rijksuniversiteit Groningen voor de *branch-campus* in Yantai (lagere studentenaantallen in Groningen). Een interessante vraag is of de minister het 'megalomane plan' nog kan tegenhouden. In haar op 10 december 2015 verzonden antwoorden reageerde de minister als volgt: 'Op dit moment zie ik geen reden om de Yantai-ambities van de RUG een halt toe te roepen.'

Ook haar antwoord op de vraag naar de vergadering van de Universiteitsraad op 25 juni 2015 is interessant. De minister somde in haar antwoord op waarmee de Universiteitsraad 'in meerderheid' had ingestemd en vervolgde aldus: 'Op het instellingsbesluit komt de Universiteitsraad instemmingsrecht toe.' Van Dijk wilde van de minister weten wat zij van het advies van commissie van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde vond. In haar antwoord benadrukte de minister het belang van een breed draagvlak. Ook gaf zij aan om een *business case* te hebben gevraagd. De indruk dat zij een dergelijk document reeds zou hebben goedgekeurd was volgens haar pertinent onjuist. In de laatste vragen stelde Van Dijk de opening van een campus in Leeuwarden aan de orde en vroeg hij de minister naar haar mening over de ontwikkeling dat universiteiten zich steeds meer zouden gaan gedragen 'als een bedrijf'.

3. De kosten van de voorbereidingen en het werkbezoek aan Yantai (18 en 23 mei 2017)

De *UKrant* berichtte op 18 mei 2017 over de inmiddels 'flink' opgelopen uitgaven voor de voorbereidingen van de *branch-campus* in Yantai: 'Veel meer dan oorspronkelijk begroot'.

Op 23 mei 2017 vertrok een groep van 48 medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen naar Yantai. De *UKrant* noemde de reis een 'prijzig charmeoffensief', een kwalificatie die in de kop van het op 23 mei 2017 verschenen artikel is te vinden. Weliswaar was het werkbezoek officieel bedoeld 'om afspraken te maken over de opleidingen die in 2019 van

start moeten gaan in Yantai. Maar de reis lijkt ook bedoeld om de weerstand tegen de Yantaiplannen onder studenten en medewerkers in de medezeggenschapsraden weg te nemen.' De kosten – de *UKrant* spreekt over 'een prijskaartje' – 70.000 euro.

Op 24 mei 2017 startte Nina de Winter, lid van de Universiteitsraad voor de Lijst Calimero, een blog voor het *Dagblad van het Noorden*. Mevrouw De Winter was een van de 48 deelnemers aan het werkbezoek. De vijfde en laatste blog verscheen op 28 mei 2017. In haar blogberichten gaat mevrouw De Winter in op het studentenleven, de academische vrijheid en haar zorgen over de kwaliteit van het onderwijs in China.

Op 30 mei 2017 stelde het Tweede Kamerlid Van Meenen (D66) zes schriftelijke vragen, waarvan vijf inhoudelijke, over de opgelopen voorbereidingskosten en het bezoek aan Yantai. Als bronnen noemde hij het artikel in de *UKrant* van 18 mei 2017 en de blogberichten van Nina de Winter.

In de eerste inhoudelijke vraag legde Van Meenen een verband tussen de hoogte van de voorbereidingskosten en berichten over toegenomen aantallen meldingen over slechte werkomstandigheden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Over dat laatste schreef het *Dagblad van het Noorden* op 19 mei 2017 aan de hand van het jaarrapport over 2016 van de vertrouwenspersoon van de Rijksuniversiteit Groningen. In de daaropvolgende vraag komt de academische vrijheid aan de orde. Een blog van mevrouw De Winter lijkt hier de aanleiding. De volgende drie vragen hebben betrekking op de reis naar Yantai. Achtereenvolgens vroeg Van Meenen naar de mening van de minister over de (wenselijkheid van de) reis, naar de wenselijkheid van beïnvloeding van de Universiteitsraad met deze reis en naar de kosten van de reis.

In haar op 21 juni 2017 verzonden antwoorden stelt de minister zich zakelijk en formeel op. Ze benadrukt dat het hier gaat om private gelden die overigens net zoals de publieke gelden transparant moeten worden verantwoord. Over de vraag hoe de Rijksuniversiteit deze private middelen wenst te gebruiken, wil de minister zich niet uitlaten. Een aanvraag voor transnationaal onderwijs in Yantai zal zij toetsen aan de eisen in de nog op te stellen AMvB. In ieder geval moet uit de aanvraag blijken dat 'het betrokken medezeggenschapsorgaan aan de instelling heeft ingestemd met de aanvraag'.

4. Publicaties over de redactionele zelfstandigheid van de *UKrant* (7 juni 2017)

Op 7 juni 2017 verscheen in *de Volkskrant* een interview met een opgestapte redacteur van de *UKrant*. Aanleiding voor haar vertrek was haar ongenoegen over de journalistieke koers van de *UKrant*. Het betrof een ingreep van de hoofdredacteur, de vroegere plaatsvervangend hoofdredacteur van *Het Parool* Rob Siebelink, in een artikel van Peter Keizer van de *UKrant* over de vergadering van de Universiteitsraad in februari 2017. De redactieraad had zich over deze kwestie gebogen en geconcludeerd dat van censuur geen sprake was. Dat standpunt had ook de voorzitter van de Kring van hoofdredacteuren van hogeronderwijsmedia: 'kwestie van frictie'. De kwestie leidde tot een arbeidsconflict en het vertrek van de betrokken redacteur.

Het Tweede Kamerlid Futselaar (SP) stelde op 14 juni 2017 elf vragen aan de minister. Over het belang van journalistieke vrijheid en onafhankelijkheid van universiteitsbladen. De minister antwoordde op 5 juli 2017. Zij zag geen reden om te twijfelen aan de journalistieke vrijheid en onafhankelijkheid van de *UKrant*. Ze zag ook geen aanleiding tot nader onderzoek, nu de redactieraad al onderzoek had gedaan.

Op naar 2016

Voor even leek het erop dat het plan Yantai weer in rustiger vaarwater kwam. De gemeenteraad van Groningen besloot op 28 oktober 2015 om een vriendschapsband met de stad Yantai te sluiten. Een motie om hiervan af te zien kreeg de steun van de fracties van de SP, de ChristenUnie, het CDA, de Stadspartij en de Partij voor de Dieren.

De provincie Groningen vroeg begin november 2015 informatie op over het project in Yantai. Op 19 november 2015 deelde de heer Poppema aan de Commissie Bestuur van de Universiteitsraad mee dat FrieslandCampina en Unilever elk een miljoen euro hadden toegezegd.[10]

Op 10 december 2015 beantwoordde minister Bussemaker de vragen van het Tweede Kamerlid Jasper van Dijk (SP). Nogal zuinig: 'op dit moment zie ik geen reden om de Yantai-ambitie van de RUG een halt toe te roepen.' Dezelfde dag stuurde het College van Bestuur de laatste versie van de nog voorlopige *business case* met een bijgestelde begroting naar het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dat het ministerie die *business case* al eerder zou hebben goedgekeurd, zoals de heer Poppema in *de Volkskrant* beweerde, was onjuist: 'in tegenstelling tot wat in het artikel is opgenomen, heb ik dus ook geen businesscase goedgekeurd'.[11] Op 14 december 2015 liet het College van Bestuur in de notulen van zijn vergadering opnemen dat het College 'kennis [neemt]' van de antwoorden op de Kamervragen.

Diezelfde dag keurde de Raad van Toezicht het Strategisch Plan 2015-2020 goed. Daarin werd op verschillende plekken het belang van 'international branch campuses' breed uitgemeten: 'the introduction of one or more international branch campuses, and to expand and intensify on our present international partnerships, will further internationalize and strengthen our academic community.'

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie merkte drs. B.A.A. (Bart) Beijer, die tien jaar deel uitmaakte van de Universiteitsraad, het volgende op:

> 'Er is een publieksversie van het strategisch plan verschenen en hierin stond Yantai weer vermeld. Omdat de publieksversie niet op korte termijn was nagelezen, duurde het een tijdje voordat de personeelsgeleding en in het bijzonder de personeelsfractie zich dit realiseerden. Mogelijk was de vermelding in de publieksversie geen opzet maar een overblijfsel uit een eerdere versie. Niettemin kwam dit aan het licht toen iemand – ik meen Jan de Jeu – zei dat we ook via het strategisch plan hadden ingestemd. Toen kwam het verschil tussen beide versies naar boven.

Dit soort dingen droegen bij aan het scherper worden van de verhoudingen. In het najaar van 2015/begin 2016 (maar dit weet de heer Beijer niet helemaal zeker) speelde ook dat de Faculteit Economie en Bedrijfskunde zich terugtrok (volgens de faculteit) dan wel op een zijspoor werd gezet, omdat zij niet meer nodig waren gezien het feit dat economie op dat moment geen speerpunt-studie was voor de Chinezen (volgens het College).'[12]

2016

In 2015 voltrok de besluitvorming zich razendsnel. Belangrijke momenten werden voorzien van een hoog publicitair profiel. De ondertekening van het eerste *Memorandum of Understanding* in aanwezigheid van minister-president Rutte op 25 maart 2015 in Shanghai. De ondertekening van het 'agreement' op 26 oktober 2015 onder het toeziend oog van de regeringsleiders van China en Nederland. De aanvraag voor transnationaal onderwijs in China was bijna gereed om nog voor het Chinese nieuwjaar, begin februari 2016, in te dienen bij de China Agricultural University die op haar beurt de aanvraag zou doorgeleiden naar het Chinese ministerie van Onderwijs. De aanvraag zelf telde meer dan vijfhonderd bladzijden. De totstandkoming van de voor transnationaal onderwijs benodigde AMvB had in Den Haag meer voeten in de aarde dan eerder gedacht.

De Faculteit Economie en Bedrijfskunde

Het bestuur van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde had voor 8 januari 2016 twee bijeenkomsten georganiseerd. Een besloten en een openbare bijeenkomst. De eerste voor een open gesprek met voorzitters van de vakgroepen, de voorzitter van de Faculteitsraad, de onderwijs- en opleidingsdirecteuren en anderen. In beslotenheid. Daarna een openbare bijeenkomst voor iedereen die binnen de faculteit met vragen rondliep en zijn of haar zegje wilde doen over het plan Yantai. Het faculteitsbestuur liep op eieren: in het verslag van zijn vergadering op 24 november 2015 werd vastgelegd dat 'de inhoudelijke discussie niet moet uitmonden in een vertrouwensdiscussie'. Rector Magnificus Sterken zou op 8 januari 2016 beide bijeenkomsten bijwonen.

De heer Sterken heeft in zijn gesprek met de evaluatiecommissie het volgende laten weten:

'Wat in 2015 ook speelde was dat de Faculteit Economie en Bedrijfskunde snel dwarslag. De heer Sterken verbaasde zich hierover. In januari 2016 (dat weet de heer Sterken nog goed) was hij net terug uit de Verenigde Staten en had hij last van jetlag, maar hij had beloofd de dag daarna een presentatie (van 15 minuten met aansluitend de gelegenheid om vragen te stellen) over Yantai te geven bij de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. De heer Sterken ging daarheen met het idee uit te gaan leggen hoe aantrekkelijk het project Yantai was. In de collegezaal zaten 80 mensen waarvan 2 of 3 maar voor het project waren. Dit had de heer Sterken totaal niet verwacht en hij werd behoorlijk ondervraagd en direct benaderd door de meeste aanwezigen. Dit was nog voordat de faculteit begon na te denken over het maken van een businessplan. Dus binnen een jaar na de start van het initiatief was de stemming in deze faculteit al negatief.

> Er werd eerst gedacht dat voor opleidingen als bedrijfskunde, economie en financiering veel animo in China zou bestaan. De heer Sterken sprak regelmatig met de heer Poppema hierover. Het eerste idee was dan ook om in Yantai met opleidingen economie en bedrijfskunde te beginnen. Er werden echter veel buitenlandse opleidingen op het gebied van economie aangeboden, er was heel veel concurrentie op dat terrein, zo bleek gaandeweg.
>
> De heer Sterken ging met de alarmerende berichten uit de bijeenkomst van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde naar het College van Bestuur. Dit was ook voor hen het eerste signaal dat er ook bedenkingen waren, naast alle positieve geluiden. Het werd eerst als iets alleen voor de Faculteit Economie en Bedrijfskunde aangezien, maar nog niet dat het voor de universiteit breed niet goed was. Binnen de Faculteit Economie en Bedrijfskunde was een mentaliteit dat zij een faculteit waren die ook bij de universiteit hoorde maar dat zij eigenlijk (even cru uitgedrukt) met de universiteit niets te maken hadden. Er was dus weinig ontzag voor het gezag van de universiteit. De relatie tussen de faculteit en het College van Bestuur stond ook onder spanning, Sibrand Poppema heeft rond die periode in een interview in *de Volkskrant* iets 'onaardigs' gezegd over economen (november 2015). Dat verbeterde de situatie niet. Ook wilde de toenmalige decaan na een paar minuten in een officieel overleg met het college niet verder praten. De faculteit was als collectief negatief. Slechts een enkel individu was dat niet.'

In het bestuur van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde werd op 12 januari 2016 stilgestaan bij het verloop van de twee bijeenkomsten van 8 januari 2016: 'De eerste bijeenkomst voor het selectief FEB-gezelschap werd constructief en positief kritisch bevonden. De tweede FEB-brede bijeenkomst werd als nuttig maar als wat minder positief ervaren. Het draagvlak bleek niet erg groot [...].'[13]

Het was een race tegen de klok om voor het Chinese nieuwjaar, 8 februari 2016, de aanvraag voor de opleidingen in Yantai in te dienen. Met de China Agricultural University vond druk e-mailverkeer plaats. Het lukte om de vragen van de China Agricultural University en van daar ingehuurde deskundigen op 15 januari 2016 te beantwoorden.[14]

De negatieve stemming onder de medewerkers van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde in samenhang met de overvloed aan opleidingen economie en bedrijfskunde in China maakte een heroverweging nodig: 'mogelijk wordt het opleidingsaanbod [...] nog gewijzigd. Poppema is in overleg met de decanen van [de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen] en Letteren.[15]

In de tweede helft van januari 2016 viel het doek voor de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. De heer Garretsen schetste in de vergadering van het Faculteitsbestuur op 26 januari 2016 'de dynamische ontwikkelingen in de afgelopen weken'. Het College van Bestuur had het Faculteitsbestuur laten weten dat opname van de opleidingen van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde 'als risicovol' werd gezien: 'Het kernpunt bleek het gebrek aan draagvlak te zijn, onder meer door de

[Rector Magnificus] bemerkt tijdens zijn bezoek aan FEB op 8 januari. Om het draagvlak bij FEB vast te stellen, volgde op 20 januari een spoedoverleg tussen het [Faculteitsbestuur] en de belangrijkste stakeholders binnen FEB. Hierbij bleek dat het draagvlak nihil was en dat het dus beter zou zijn als FEB uit de aanvraag teruggetrokken zou worden. Dit werd dezelfde middag besproken door het [Faculteitsbestuur] met het CvB, en in het ingelaste overleg op 25 januari met vijf decanen en het CvB, want terugtrekken van FEB veroorzaakt het probleem, dat een andere faculteit de gemiste opleidingen moet leveren. Het CvB gaat namelijk in de onderhandelingen met de Chinese partners uit van minimaal zes opleidingen. Het ziet ernaar uit dat de FS&E deelneemt [...], [de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen] en UMCG met elk een MSc; Letteren wijst deelname van de hand.'[16]

Opklaringen

Met het versturen van de aanvraag op 5 februari 2016 naar de China Agricultural University passeerde de Rijksuniversiteit Groningen een belangrijke mijlpaal op weg naar Yantai. De China Agricultural University deed er overigens nog eens vier weken over om de aanvraag door te sturen naar het ministerie van Onderwijs.[17] Bij de heer Poppema leefde de verwachting dat het ministerie de aanvraag voor de zomer van 2016 zou behandelen.[18]

In de vergadering van het College van Bestuur op 23 mei 2016 werd voor het eerst gesproken over de benaming van de gebouwen op de campus in Yantai.[19] Een delegatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap had Yantai bezocht. Dat bezoek was goed verlopen. In het najaar zou een reis van minister Bussemaker volgen. De werkgroep *business case*, met daarin ook vertegenwoordigers van verschillende faculteiten, maakte goede vorderingen. Wellicht zou het nog lukken om de wetswijzing voor het zomerreces in de Tweede Kamer te behandelen. Het weer klaarde weer op. In Groningen.

Nieuwe planning

Op 17 en 18 mei 2016 bezochten de heren Poppema en Van Galen Beijing en Yantai. Daar verwachtten zij 'duidelijkheid te krijgen over een aantal zaken zodat de RUG een betere planning van werkzaamheden kan maken'.[20] Na terugkeer bracht de heer Poppema de leden van het College van Bestuur op de hoogte van de vrij ingewikkelde wijze waarop het Chinese ministerie van Onderwijs de aanvraag voor de opleidingen in Yantai zou behandelen. Het traject was opgeknipt in drie fasen, waarbij in elke fase nog informatie moest worden toegevoegd. Pas over de derde versie van de aanvraag zou het ministerie een besluit nemen.[21]

Eind juni 2016 werd een nieuwe tijdplanning naar de Raad van Toezicht gezonden. In augustus 2016 werd de goedkeuring van de aanvraag verwacht. In september 2016 zou de AMvB totstandkomen. Die maand stond daarom de GO/NO GO beslissing op de agenda 'in overleg met College van Decanen, Universiteitsraad en Raad van Toezicht'. In het nieuwe overzicht stond ook dat minister Bussemaker in september/oktober 2016 naar Yantai zou gaan. Het voorbereidende jaar kon – zo was de bedoeling – in september 2017 beginnen, de eerste zeven opleidingen in september 2018.

De ‘site visit’ aan de campus in Yantai en de evaluatie van het Chinese ministerie van Onderwijs op 26 juli 2016 waren goed verlopen. De burgemeester van Yantai had nog eens 165 miljoen euro toegezegd voor de campus. Halverwege september 2016 kon daarom een besluit van het Chinese ministerie van Onderwijs worden verwacht.[22]

Een ander heikel punt was de *business case*. Een eerste bespreking daarvan met de Universiteitsraad was ‘goed verlopen’.[23]

Maar het zat niet mee. De in juni bijgestelde tijdplanning bleek toch te ambitieus te zijn. Op 10 oktober 2016 stelde het College van Bestuur de planning bij: de GO/NO GO beslissing werd nu voorzien voor november 2016. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap had een tekst van de AMvB toegezonden. Er werden dus wel degelijk stappen gezet maar de hoge snelheid van 2015 had plaats gemaakt voor een langzamer tempo.[24] Toch was er genoeg reden voor een zonnige kijk: op 5 oktober 2016 had de Zweedse Koninklijke Academie voor Wetenschappen bekend gemaakt dat de Nobelprijs voor Scheikunde was toegekend aan drie wetenschappers, waaronder de Groningse hoogleraar dr. B. (Ben) Feringa.

Het rustiger tempo deed zich nadrukkelijk gelden bij de behandeling door de Tweede Kamer van de *Wet bevordering internationalisering hoger onderwijs,* de benaming van de wijziging van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Die was nu voorzien voor eerst januari en vervolgens voor februari 2017. De heer Poppema voegde daar meteen aan toe dat het voorbereidend jaar moest opschuiven naar september 2018: ‘De werkgroep Yantai zal de planning aanpassen’.[25]

Optimistische geluiden

In het nieuwe jaar, 2017, bleef er ruimte voor optimistische geluiden. Het leek het College van Bestuur een goed idee om al een aantal activiteiten in Yantai te gaan organiseren. Daarbij moest worden gedacht aan summer schools, winter schools, U4Society bijeenkomsten, het congres over het concept van de International Classroom. Daarmee zou de stad Yantai een plezier worden gedaan. De campus stond al ruim tien jaar grotendeels leeg. Er zou in april 2017 weer een handelsmissie worden georganiseerd die ook Yantai zou aandoen.[26] Een uitgelezen kans voor bedrijven in Groningen.

Op 23 februari 2017 werd de wetswijziging met een grote meerderheid door de Tweede Kamer aangenomen: ‘de volgende stap is behandeling in de Eerste Kamer’. In ieder geval konden de voorbereidingen voor een aanvraag bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap nu ter hand worden genomen ‘met betrokkenheid van de Universiteitsraad en faculteiten (decanen en opleidingsdirecteuren)’. De minister had toestemmingsrecht en had in de AMvB een lijst van punten en voorwaarden opgenomen, die in ieder geval bij de toestemming van zo’n aanvraag een rol zouden spelen.[27] Ook de planning voor de besluitvorming, de GO/NO GO, kon in kaart worden gebracht.

Het was de laatste stemming van de Tweede Kamer voorafgaande aan het verkiezingsreces. De uitslag van de verkiezingen van 15 maart 2017 zorgde voor de langste kabinetsformatie na de Tweede Wereldoorlog. Op 26 oktober 2017 konden de ministers van het kabinet-Rutte III worden beëdigd en kwam er een eind aan de demissionaire periode van de zittende minister waarin sprake was van een beleidsmoratorium.

4.2 De Raad van Toezicht

BOX 4.2 BIJEENKOMSTEN VAN DE RAAD VAN TOEZICHT EN DE AUDITCOMMISSIE FINANCIEN IN DE PERIODE TUSSEN JULI 2015 EN MAART 2017 WAARIN HET PLAN IN YANTAI AAN DE ORDE IS

Raad van Toezicht
26 augustus 2015
26 oktober 2015
14 december 2015
27 juni 2016
5 september 2016
24 oktober 2016
19 december 2016

Auditcommissie Financiën
24 augustus 2015
30 november 2015
13 mei 2016
19 december 2016

2015

Het plan Yantai stond niet geagendeerd voor de Auditcommissie Financiën op 24 augustus 2015, maar werd wel uitgebreid besproken in de rondvraag: 'de ontwikkelingen [...] verlopen voorspoedig'. Besloten werd om de financiële en fiscale aspecten tijdens een volgende bijeenkomst te bespreken.

Op 31 augustus 2015 kwam de Raad van Toezicht bijeen. Het College van Bestuur had een notitie, 'een update', opgesteld over de stand van zaken. De bedoeling was om in september 2016 te beginnen met vier bacheloropleidingen en twee masters (in totaal 500 studenten). Dat aantal zou in de loop van de tijd groeien naar twintig bacheloropleidingen en tien masters met uiteindelijk in 2026 10.000 studenten. Er zou een Board of Directors van de UGY komen waarin 'de drie leden van het CvB RUG [...] een positie [hebben]'. Besluiten zouden met een tweederde meerderheid moeten worden genomen. De rol van de Raad van Toezicht was 'indirect': via het toezicht op de leden van het College van Bestuur. De Vice-Chancellor zou door de Board of Directors op voordracht van de Rijksuniversiteit Groningen worden

benoemd. De Chancellor op voordracht van de China Agricultural University. Nogal stellig werd in de 'update' gesteld dat 'in de Chinese wetgeving [...] vastgelegd [is] dat de overheid zich niet mag bemoeien met de inhoud van het onderwijs van buitenlandse instellingen'.

De Raad van Toezicht die voortdurend wees op het belang van een groot en stevig draagvlak kreeg te horen dat de Faculteit Economie en Bedrijfskunde zich 'voorzichtig' opstelde. Bij de bespreking van het concept-Strategisch Plan 2015-2020 liet de Raad van Toezicht in het verslag en in de actiepuntenlijst het volgende opnemen: 'De Raad van Toezicht verzoekt de RUG om in het voorwoord de vijf hoofdpunten voor de periode 2015-2020 te beschrijven, waarbij Yantai één van de vijf hoofdpunten zal vormen.'[28]

Op 26 oktober 2015 kwam de Raad van Toezicht andermaal bijeen. Dit keer in afwezigheid van de heer Poppema die eerder die dag in Beijing de overeenkomst met de China Agricultural University en de stad Yantai had ondertekend. De Raad van Toezicht had de tripartite overeenkomst waarin de financiële afspraken waren vastgelegd graag eerder willen ontvangen. Er leefden bij de Raad van Toezicht zorgen over het draagvlak. De voorzitter van de Raad van Toezicht merkte op dat 'zakendoen in China altijd stapje voor stapje gaat. Het zou goed zijn dit binnen de RUG te communiceren'.

De Raad van Toezicht bestond op dat moment uit vier leden, van wie mevrouw Schaafsma spoedig, per 1 november 2015, vanwege het bereiken van het einde van haar tweede termijn afscheid zou nemen. De secretaris van de Raad van Toezicht werd verzocht contact op te nemen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en naar de benoeming van twee nieuwe leden navraag te doen.

In de Auditcommissie Financiën op 30 november 2015 lichtte de accountant toe dat er vijf aandachtsgebieden waren bij zijn controlewerkzaamheden, waartoe ook Yantai behoorde. De private gelden die de Rijksuniversiteit Groningen gebruikte voor de voorbereiding van de *branch-campus* zouden voortaan in de jaarrekening worden verantwoord. Opvallend is dat de Auditcommissie constateerde dat de rol van de Raad van Toezicht bij majeure beslissingen over nevenvestigingen zoals de campus in Fryslân en de campus in Yantai onduidelijk was. Een eerder in het vooruitzicht gestelde bespreking van de financiële en fiscale aspecten van het plan bleef achterwege: het onderwerp was niet geagendeerd.

De laatste bijeenkomst van de Raad van Toezicht in 2015 vond op 14 december 2015 plaats. Dit keer was de heer Poppema aanwezig en gaf hij een uitgebreide toelichting op de stand van zaken. De Raad van Toezicht stemde in met het Strategisch Plan 2015-2020.

2016

Tijdens de eerste bijeenkomst van de Raad van Toezicht in 2016, op 14 maart 2016, kwam het plan Yantai uitgebreid aan de orde. De aanvraag voor de opleidingen in Yantai was op dat moment door de China Agricultural University aan-

geboden aan het Chinese ministerie van Onderwijs. Daarbij was echter gebruik gemaakt van een niet actuele lijst met opleidingen. Een en ander zou worden rechtgezet. Ook werd de Raad van Toezicht geïnformeerd over een latere deelname van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. De Raad van Toezicht zou graag zien dat in de informatievoorziening over Yantai 'de link naar het strategisch plan' zou worden gelegd.

Tijdens de Auditcommissie Financiën op 13 mei 2016 werd, blijkens het verslag, niet over Yantai gesproken. Dat gebeurde ook niet tijdens de vergadering van de Raad van Toezicht op 23 mei 2016. Een maand later, op 27 juni 2016, kwam de Raad van Toezicht weer bijeen. Op de agenda stond een advies van Clifford Chance, een van de grootste en meest vermaarde internationale advocatenkantoren ter wereld, over verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid van de Raad van Toezicht voor de UGY. De Raad van Toezicht kon zich goed vinden in dat advies, dat onder andere inhield dat de aanwezigheid van leden van het College van Bestuur in de Board of Directors van de UGY geen substantieel risico zou vormen voor de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de Raad van Toezicht van de Rijksuniversiteit Groningen.

Op 5 september 2016 vond de volgende bijeenkomst van de Raad van Toezicht plaats. Twee onderwerpen werden besproken. Allereerst de *business case*. De Raad van Toezicht vroeg nadrukkelijk naar de financiële risico's voor de Rijksuniversiteit Groningen. De heer De Jeu gaf aan dat die risico's er niet waren omdat er geen eerste geldstroommiddelen naar China zouden gaan. In het gesprek van de heer De Jeu met de evaluatiecommissie is dit ook aan de orde geweest:

> 'De verhouding met de Raad van Toezicht was vanaf het begin goed. De Raad van Toezicht was vanaf het begin geïnformeerd en hen is ook gevraagd aan te geven op welk punt zij een procedurele en formele rol wilden en moesten hebben. De Raad van Toezicht vond het project in lijn liggen met het strategisch plan en het College kreeg voor het uitwerken, voorbereiden etc. groen licht. Dit alles op basis van informatie door het College, juridische en fiscale adviezen en de formele documenten (MOU's zowel concept als definitief, brief van de minister van Onderwijs, etc.). De Raad van Toezicht had een aantal checkvragen over de juridische kant, de financiële kant. Er is, volgens de heer De Jeu, een hardnekkig misverstand met name bij leden van opeenvolgende Universiteitsraden, dat er met de start van de University of Groningen Yantai grote financiële risico's werden gelopen door de RUG. De RUG liep als rechtspersoon echter geen financiële risico's met dit plan. De rechtspersoon in Yantai was financieel volstrekt onafhankelijk van zowel RUG als CAU. In de situatie dat Yantai failliet zou gaan, dan zouden er geen financiële verplichtingen voor de RUG bestaan. Het enige risico was eventueel het niet betaald krijgen van gestuurde rekeningen voor geleverd werk. Veel van de latere discussies met de Universiteitsraad gingen over de doorrekening van de plannen voor de exploitatie van de rechtspersoon in Yantai.'[29]

Het andere onderwerp dat besproken werd tijdens deze bijeenkomst van de Raad van Toezicht was het tijdpad. Uit het verslag valt af te leiden dat de Raad van Toezicht zijn greep op de besluitvorming wilde verstevigen: 'Half september wordt een bericht van het Chinese ministerie van Onderwijs verwacht. Daarna zal de RUG een beslisdocument opstellen voor de UR en de RvT. Het document zal maximaal 4 pagina's tekst omvatten met bijgevoegd de relevante documenten (MoU, onderwijsovereenkomst, *business case* en een bijbehorend risicomanagementdocument, samenvatting van de belangstellingsregistratie etc.). Indien een concept voorhanden is, wil de Raad van Toezicht dit document z.s.m. kunnen inzien. De Raad van Toezicht wil het beslisdocument gezamenlijk kunnen bespreken; het kan niet via de mail worden afgehandeld. Zo nodig wordt een extra vergadering ingepland voor de Raad van Toezicht.'

Op 19 december 2016 werd in de vergadering van de Raad van Toezicht de stand van zaken besproken. De verwachting was dat de Rijksuniversiteit Groningen pas in 2018 met de opleidingen in Yantai zou kunnen beginnen.

4.3 Het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen

De werkgroep wordt programmateam

De werkgroep werd in de zomer van 2015 omgedoopt en ging voortaan als programmateam door het leven. Uit zijn midden werd een kernteam geformeerd en er werd een stuurgroep ingesteld waarvan het College van Bestuur samen met de programmamanager en de programmasecretaris en de decanen van de deelnemende faculteiten deel uitmaakten. De stuurgroep kwam op 8 september 2015 voor het eerst bijeen.

Eind augustus 2015 bezochten twee delegaties uit Groningen de campus in Yantai. De eerste delegatie bekeek de ICT op de campus. Het verslag van dat bezoek schetst een nogal somber beeld van de staat waarin de ICT-voorzieningen verkeerden. Wireless was niet overal beschikbaar, het netwerk was nogal traag. Er was geen support staff: de paar honderd studenten op de campus moesten zelf hun gedateerde software installeren.

De tweede delegatie stond onder leiding van Rector Magnificus Sterken en de decaan van de Faculteit Science & Engineering, de heer Knoester. Ook van dit bezoek is verslag gedaan aan het programmateam. Het positieve nieuws (de bezoekers waren 'impressed with the campus', 'delegation is taken by the commitment and enthousiasm of the CAU partners', 'hosts were very well prepared for the discussions, several educational programs at CAU are very good and innovative, research facilities at west campus are generally good') werd in het verslag afgewisseld met minder goed nieuws. Veel stafmedewerkers bleken het Engels niet machtig te zijn, 'a lot of work has to be done to realize a good start of UGY' en er waren nog veel 'questions and issues that partners need to form a common opinion about'. En hoewel de heer Poppema in juli 2015 had vernomen dat de stad Yantai veertig miljoen euro beschikbaar zou stellen voor onderzoek, lieten de Chinese gastheren

weten eerst de namen van de wetenschappers te willen vernemen die zich met de UGY wilden verbinden.

Bezoek aan de University of Liverpool

Het zoeken naar informatie over het opzetten van een *joint university* in China bij de University of Liverpool leverde eindelijk iets op. Al in het voorjaar van 2015 was contact gezocht met University of Liverpool en de University of Nottingham. Een delegatie van de Rijksuniversiteit Groningen vertrok op 8 oktober 2015 naar Liverpool. De University of Liverpool was kort na de eeuwwisseling begonnen met een vestiging van een *international joint venture university* in Suzhou bij Shanghai. De Xi'an Jiaotong Liverpool University (XJTLU) is een samenwerking van een van de oudste Chinese universiteiten, de Xi'an Jiaotong Universiteit en de University of Liverpool. Vanaf 2006 groeide het aantal studenten tot 8.000 en kunnen negentig opleidingen, in het Engels, worden gevolgd.

De University of Liverpool deelde met de Groningse delegatie haar ervaringen.[30] Het had nogal veel moeite gekost om onderzoeklijnen op te zetten. Men was daar in feite te laat mee begonnen. Verder waren er problemen met het internet. Sommige sites waren niet bereikbaar en het internetverkeer was langzaam. Problemen met de vrijheid van meningsuiting en de academische vrijheid waren niet voorgekomen. De Communistische Partij bemoeide zich niet met de universiteit. Bij de Britten leefde tevredenheid over het niveau van de (geselecteerde) studenten die in grote aantallen een deel van hun studietijd in Liverpool verbleven. Dat ging goed: de Chinese studenten assimileerden makkelijk en snel wat de Britten verklaarden door de vele aandacht voor het taalonderwijs. De Chinese studenten ontvangen een 'double degree': 'an XJTLU degree from the Chinese Ministry of Education and a globally recognised degree from the University of Liverpool'.[31]

Bezoek aan de Universiteit Gent

Een bezoek aan de Universiteit Gent bracht nog meer informatie. Universiteit Gent werkt met de State University van New York, de University of Utah en de George Mason University in Fairfax (Virginia) in de Incheon Global Campus in Zuid-Korea. Eerst zocht de Universiteit Gent samenwerking met de Universiteit van Incheon, maar later werd aansluiting gezocht met deze 'global campus'. Het duurde vijf jaar voordat in 2004 kon worden begonnen met de eerste opleidingen. Een pad dat geplaveid was met onvoorspelbaarheid, creativiteit, doorzettingsvermogen, de juiste connecties, vertrouwen. Het eerste jaar werd met vijftig studenten begonnen. Het jaar daarop met zeventig.

Voor de samenwerking werd naar Belgisch recht een vereniging zonder winstoogmerk opgericht. De Rector van de Universiteit Gent is voorzitter van deze vereniging die dus een juridische scheiding aanbrengt met de Universiteit Gent. Meer dan de helft van de medewerkers komt van de Universiteit Gent: negentig procent van hen heeft een dienstverband met de vereniging.

Ook de campus van de Universiteit Gent in Songdo werd bezocht. Vervolgens werd Yantai aangedaan. Het verslag van dat bezoek is een waslijst met nog uit te

zoeken vragen op personeelsgebied (werving, status, selectie, recruitment, visa). Wat huisvesting betreft werd scherp geoordeeld: 'de studentenhuisvesting zal volledig gerenoveerd moeten worden'. De huisvesting voor stafleden werd bruikbaar geacht voor korte periodes: 'voor langer verblijf [...] niet geschikt'.

Op volle toeren

Het programmateam draaide inmiddels op volle toeren. Op 1 december 2015 werd gesproken over lessen voor de toekomst. Zo werd vastgesteld dat je 'er in China bovenop [moet] zitten'. Er moest snel een programma van eisen komen dat gedetailleerd was en gemonitord zou moeten worden. Het was ook duidelijk dat na de ondertekening van het *agreement* een nieuwe fase was aangebroken: 'we moeten van vragen stellen naar voorstellen doen'. De conclusie was dat ondersteunende staf niet lokaal gerekruteerd moest worden. Er zou ook een liaison vanuit Groningen moeten komen: 'een flinke investering maar wel de enige manier om alles van de grond te krijgen'. Met regelmatige werkconferenties zouden alle hoofdrolspelers bijeengebracht worden om verdere stappen te zetten.

Zo'n eerste werkconferentie vond plaats van 14 tot en met 19 februari 2016 in Yantai. Er werd een uitgebreid overzicht opgesteld van afspraken en actiepunten. Het tempo lag hoog: er zouden spoedig twee werkconferenties over de start van de UGY en over de infrastructuur en ICT volgen. Dat laatste was een zorgenkind. In het verslag van een bezoek dat gelijktijdig met de eerste werkconferentie plaatsvond staat: 'the network infrastructure and the datacenter in Yantai are beyond repair and should be completely replaced'.

In de bijeenkomst van het programmateam van 31 mei 2016 werd gevraagd naar de stand van zaken met het binnenhalen van de 25 miljoen euro voor de *start up*s. De voorzitter van het team vroeg het aan de heer Poppema en twee weken later liet zij weten: 'Sibrand gaf aan dat de eerste verkennende gesprekken zijn geweest, deze zijn positief verlopen. Als het akkoord van het ministerie er is, worden de eerste contracten afgesloten'.

Een tweede werkconferentie vond van 16 tot en met 20 september 2016 in Yantai plaats. Van deze conferentie bestaat een uitvoerig verslag in de Engelse taal. Vermeldenswaard is dat werd gedacht om in drie fasen drie faculteiten op te richten: 1. Faculty of Science & Engineering, 2. Faculty of Humanities & Social Sciences en 3. Medical Sciences.

Een maand later bezocht een delegatie uit Groningen Yantai om afspraken te maken over een 'dedicated unfiltered internet connection'. Deze Groningse wens viel niet in een gespreid bedje: 'for the first time push back about this was from the Chinese side [...]'.

Weer een maand later, van 19 tot en met 25 november 2016, werd de stand van zaken bij de bouw en vernieuwbouw op de campus besproken. Uit het verslag van de Groningse delegatie, is op te maken 'dat de tijd krap begint te worden'. Er was weinig tijd voor het aanvragen van vergunningen, voor het maken van calculaties

en het doen van aanbestedingen. Een ander probleem was dat aan Chinese zijde weinig inzicht bestond wie van de Rijksuniversiteit Groningen waarvoor verantwoordelijk was. Dat gold ook aan Groningse zijde: wie was precies in Yantai aanspreekbaar? Dit leidde volgens het verslag tot 'dubbel werk'. Als meteen na het Lentefestival, kort na Chinees Nieuwjaar, zou worden begonnen, zou zeven dagen in de week, dag en nacht, gebouwd moeten worden om de gebouwen op tijd gereed te hebben.

Op 28 februari 2017 kwam het programmateam bijeen. Na de stemming in de Tweede Kamer zou het eigenlijk pas beginnen. De Universiteitsraad en de faculteitsraden hadden instemmingsrecht gekregen. Er moest nog op de stemming in de Eerste Kamer worden gewacht. De planning schoof door: de stad Yantai had dan wel financiële middelen gereserveerd, maar die mochten pas vrij worden gegeven na goedkeuring van de aanvraag door het Chinese ministerie van Onderwijs. En in China leefden vragen hoe dat nou precies zat met de medezeggenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen.

4.4 De Faculteiten: de Faculteit Economie en Bedrijfskunde

In de paragraaf over het College van Bestuur (4.1.) neemt de besluitvorming binnen de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en de communicatie daarvoor tussen het College van Bestuur en deze Faculteit een voorname plaats in. Dat houdt dan ook in dat hieronder uitsluitend de Faculteiten Science & Engineering en de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen worden besproken.

4.5 De Faculteiten: de Faculteit Science & Engineering

Een hoofdrol

De Faculteit Science & Engineering telt meer dan zesduizend studenten uit bijna honderd verschillende landen. De wetenschappelijke staf bestaat uit bijna tweeduizend medewerkers. Er kunnen 14 bacheloropleidingen en 26 masteropleidingen worden gevolgd. Allen thans Engelstalig.

Per 1 januari 2010 werd de heer Knoester decaan. Hij is niet alleen een vermaard wetenschapper en een ervaren bestuurder, maar ook een groot kenner van China. Het was in dat opzicht geen grote verrassing dat hij op de Decanendag van 11 februari 2015 een presentatie hield over een internationale *branch-campus*. Een paar dagen daarvoor was hij, evenals de andere decanen, op de hoogte gebracht van een mogelijkheid voor zo'n campus in Yantai. Hij besloot om zijn presentatie niet aan te passen: in die presentatie sprak hij zijn voorkeur al uit voor een *branch-campus* in China.

Het was evenmin een verrassing dat hij samen met de heer Poppema op 27 en 28 februari 2015 Beijing en Yantai bezocht. Zij stelden vast dat het voor de stad Yantai belangrijk was dat de *branch-campus* er zou komen. In de omgeving was er geen

andere universiteit.[32] De Faculteit Science & Engineering was naar omvang en aard het spreekwoordelijke visitekaartje van de Rijksuniversiteit Groningen in China. Het lag voor de hand dat de decaan van de Faculteit Science & Engineering tijdens de bijeenkomst van het College van Decanen op 1 april 2015 in feite alle opleidingen aan zijn faculteit als mogelijkheden voor Yantai noemde. Weliswaar onder het voorbehoud dat dat gefaseerd zou moeten gebeuren omdat toen nog niet alle opleidingen Engelstalig waren.

Gezien het voorafgaande was het niet verwonderlijk dat veel van wat er – zeker in de beginfase – in Yantai zou moeten worden gerealiseerd op het bordje van deze faculteit zou komen te liggen. Tijdens een bezoek van de president van de China Agricultural University aan Groningen begin april 2015 had de Chinese delegatie de faculteit bezocht. Er werd gedacht aan drie bachelor- en een masteropleiding in het eerste jaar. Vervolgens zouden daar elk jaar andere opleidingen vanuit de Faculteit Science & Engineering aan worden toegevoegd. Dat zorgde meteen voor zorgen bij de onderwijs- en onderzoeksgroepen Scheikunde en Biologie. Daar was men bezorgd dat er 'een tekort aan capaciteit' zou ontstaan. Zou *de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* niet worden gewijzigd, dan zou dit een jaarlijkse toestroom van 1.750 studenten uit China kunnen betekenen.[33] Een week later kwamen deze zorgen aan de orde in de vergadering van het Faculteitsbestuur: de zorgen zouden wellicht kunnen worden weggenomen als met de masteropleiding Scheikunde nog een jaar zou worden gewacht. Zo'n oplossing zou een tijdelijke oplossing zijn: op de Zernikeborg was ook later onvoldoende ruimte voor de Chinese studenten. De decaan zou dan ook gaan bepleiten dat de wet op dit punt zou worden gewijzigd.

Op 21 mei 2015 rekte het Faculteitsbestuur het uitstel voor Scheikunde op tot 2019. Eind mei bezocht de decaan opnieuw Yantai, dit keer vooral om te inventariseren wat aan gebouwen, installaties en andere voorzieningen nodig was. Het leidde tot een gedetailleerd investeringsprogramma dat in juni 2015 aan de Universiteitsraad werd verstuurd. Een week voordat de Universiteitsraad zou instemmen met de *branch-campus* in Yantai werd in het Faculteitsbestuur getwijfeld aan de haalbaarheid om in zo'n korte tijd gebouwen en voorzieningen in Yantai uit de grond te stampen: 'het tempo moet erin blijven maar *deadlines* zouden iets naar achteren kunnen om het voorbereidende werk zo goed mogelijk te kunnen doen.'[34]

De stad Yantai was bereid om veertig miljoen euro beschikbaar te stellen voor start ups. Maar daarvoor wilde Yantai wel over de namen van de beoogde wetenschappelijke stafleden en hun cv's beschikken. Opnieuw leidde dat tot consternatie bij onderwijs- en onderzoeksgroepen. De betrokken adjunct-directeuren wilden hieraan niet meewerken. Uiteindelijk werden de cv's geanonimiseerd naar China gezonden.[35]

Goed nieuws, slecht nieuws

Goed nieuws wisselde minder positieve berichten af. De heer Poppema was er begin juli 2015 in onderhandelingen met de stad Yantai in geslaagd 'forse toezeggingen' te krijgen. De bibliotheek zou worden verbouwd tot een researchcentrum.

De afdeling Vastgoed- en Investeringen van de Rijksuniversiteit Groningen had al een plan voor een nieuwe bibliotheek gemaakt. Maar er zou de eerste jaren op de campus meer geïnvesteerd moeten worden dan was verwacht.[36] Een tegenslag was het bericht dat een nieuwe universiteit in China normaal gesproken alleen met bacheloropleidingen mocht beginnen. Voor de *branch-campus* in Yantai was een – 'unieke' – uitzondering gemaakt en er kon ook met masteropleidingen worden begonnen. Maar er mochten geen contracten worden gesloten met PhD studenten.[37]

Van 12 tot en met 18 september 2015 was de heer Poppema in China. Vantevoren had hij laten weten 'harde financiële toezeggingen' te willen krijgen. Daarvoor had hij de steun van de gouverneur van de provincie Shandong. In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer Poppema daarover het volgende meegedeeld:

> 'We hadden overeenstemming met de Chinezen. De stad Yantai zou een extra investering van 160 miljoen euro doen, maar ook de provincie zou met een extra investering van 200 miljoen euro komen, zodra de *branch-campus*, Groningen University Yantai, zou beginnen. Het zou de best gefinancierde *branch-campus* worden. Financieel gezien was het zo solide als de *Bank of England*.'[38]

Minder goed nieuws kwam allereerst uit de eigen Faculteitsraad. De nieuwe Faculteitsraad was op 23 september 2015 bijeen en liet in de notulen het volgende optekenen: 'Er leven veel vragen bij de volledige [Faculteitsraad] over Yantai. De informatievoorziening laat duidelijk te wensen over, geruchten genoeg, maar er wordt een gebrek aan concrete informatie ervaren. Een ander zorgpunt is het zoeken naar draagvlak, wordt er wel voldoende gezocht naar draagvlak?'[39]

Slecht nieuws kwam eveneens van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Op 22 oktober 2015 besprak het bestuur van de Faculteit Science & Engineering het interim-advies van de adviescommissie van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Het Faculteitsbestuur besloot er niet op te reageren: '[de Faculteit Science & Engineering] kan en wil in dit stadium niet uitstappen.'[40] Een week later vroeg de Faculteitsraad aan het Faculteitsbestuur om een schriftelijke reactie op dit advies.[41]

De Faculteitsraad en het Faculteitsbestuur: gedeelde zorgen

Het Faculteitsbestuur spande zich het laatste kwartaal van 2015 in om meer informatie te verspreiden over het plan Yantai, maar bleef bezorgd over het tijdpad. Zorgen die gedeeld werden door de Faculteitsraad. Door het wegvallen van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde kwam de nadruk nog zwaarder te liggen op het aanbieden van opleidingen van de Faculteit Science & Engineering. In plaats van vijf opleidingen was in februari 2016 sprake van zes opleidingen. Intussen had het Faculteitsbestuur de bacheloropleiding Scheikunde vervangen door de bacheloropleiding Wiskunde.[42] Maar werd er op 2 februari 2016 door het Faculteitsbestuur van uitgegaan dat er 'geen weerstand' was om in Yantai te starten met de bacheloropleiding Wiskunde, op 16 februari 2016 bleek het draagvlak daar broos: 'Er is geschrokken gereageerd op de start van de bachelor Wiskunde en de master [Biomedical Engineering] in 2018.'[43]

De voltallige Faculteitsraad liet op 9 maart 2016 weten dat 'de nodige zorgen rond de inrichting van de *branch-campus* Yantai niet zijn weggenomen.' Een door het Faculteitsbestuur opgesteld 'visiedocument' had belangrijke vragen 'niet beantwoord'. Uit de Faculteitsraad klonk de roep om instemmingsrecht. De decaan wilde wel voorwaarden stellen aan deelname van de faculteit aan de *branch-campus,* maar benadrukte dat 'de uiteindelijke beslissing om naar Yantai te gaan bij het College van Bestuur' lag en niet bij het Faculteitsbestuur.[44]

De Faculteitsraad nam hiermee geen genoegen en zond het Faculteitsbestuur een aantal vragen. In de vergadering van het Faculteitsbestuur van 29 maart 2016 werd de brief besproken: 'Een belangrijk bespreekpunt zal het verzoek van de [Faculteitsraad] zijn om instemmingsrecht. [...] Het is echter de vraag met welk besluit men precies wil en kan instemmen. Het CvB besluit over het wel of niet naar Yantai gaan. Het zal dus om een ander besluit (van het bestuur) moeten gaan. De [Faculteitsraad] zal waarschijnlijk om zekerheden vragen die er niet zijn en dan van mening zijn dat er niet ingestemd kan worden. De [Faculteitsraad] heeft een brief over Yantai gestuurd (16/00260). Het bestuur zal de tijd nemen voor een antwoord op de vragen die erin gesteld worden. Het bestuur is bang dat het moment van instemming steeds uitgesteld zal worden. Wanneer de [Faculteitsraad] niet in zal stemmen zal de consequentie zijn dat het bestuur terug zal moeten treden. [...] In de brief van de [Faculteitsraad] wordt o.a. het gebrek aan enthousiasme aangehaald. [De decaan] vindt het jammer dat dit gevoel overheerst. Hij krijgt vaak positieve reacties, terwijl dit tijdens bijeenkomsten niet naar voren komt.'[45]

De decaan besloot het College van Bestuur per e-mail zijn zorgen over te brengen. De negatieve houding van Scheikunde zou de hele faculteit kunnen beïnvloeden. Hij constateerde dat de discussie niet over de inhoud ging en was teleurgesteld dat in informatiebijeenkomsten critici het woord voerden en een aantal personen, die hem hadden laten weten niet negatief te zijn, niets zeiden.[46] Hij benadrukte de noodzaak van een fulltime projectleider en vroeg zekerheid over de rechten van de Faculteitsraad: had de Faculteitsraad advies- dan wel instemmingsrecht?

Op 2 september 2015 kwam de aanstelling van een projectleider aan de orde in een overleg van het Faculteitsbestuur met het College van Bestuur. Er werd uiterst welwillend op zo'n aanstelling gereageerd, maar in een conceptbrief van het College aan het faculteitsbestuur was deze toezegging afgezwakt. Uiteindelijk werd de toezegging pas in oktober 2015 in een brief genoemd.[47] In de bijeenkomst van de Faculteitsraad van 25 januari 2017 deelde de decaan mee dat er nog steeds 'geen goedkeuring' was verleend.

Na de weerstand bij Scheikunde was er weinig animo om met de masteropleiding Biomedical Engineering in Yantai te starten. Dit probleem werd buiten Groningen om, in China, opgelost: daar wilde het ministerie van Onderwijs niet dat de UGY met twee masteropleidingen zou beginnen. Biomedical Engineering werd (voorlopig) geschrapt.[48]

De Faculteitsraad en het Faculteitsbestuur: onderlinge irritatie

Tussen de Faculteitsraad en het Faculteitsbestuur was er sprake van toegenomen onderlinge irritatie. De decaan had al een paar keer duidelijk gemaakt dat hij niet in staat was om alle vragen van leden van het Faculteitsraad te beantwoorden: 'ontwikkelingen volgen elkaar zo snel op dat bepaalde feiten alweer achterhaald zijn op het moment dat ze bekend worden gemaakt.'[49] Ook het Faculteitsbestuur wist niet alles, aldus de decaan. Het kwam hem te staan op kritische reacties. In de vergadering van 27 september 2016 van het Faculteitsbestuur werd vastgesteld dat tijdens de bijeenkomst van de Faculteitsraad op 21 september 2016 'op een onprettige manier' werd gediscussieerd. Op 3 oktober 2016 had de decaan een gesprek met de voorzitter van de Faculteitsraad en twee leden. Er was 'langdurig gesproken': 'het was een goed gesprek'.[50] Maar de ingezette toon bleef ook in de volgende bijeenkomst van de Faculteitsraad nagalmen. In de bijeenkomst van de Faculteitsraad op 26 oktober 2016 werd het plan Yantai 'utopisch' en 'volstrekt onrealistisch' genoemd.[51] Er was 'te veel onduidelijkheid'. De financiële risico's waren 'te groot om naar Yantai te gaan'. Op een door de Faculteitsraad op 26 november 2016 uitgebracht advies ('gevoelen') zou het Faculteitsbestuur in januari 2017 reageren.

Het rapport-Van Haastert

De werkgroep-Van Haastert had in opdracht van het Faculteitsbestuur in de loop van 2016 een rapport opgesteld over de inzet van de Faculteit Science & Engineering in Yantai. Het rapport werd op 20 oktober 2016 aangeboden aan het College van Bestuur, de Universiteitsraad en de Faculteitsraad. In het rapport wordt aangegeven dat de bijdrage van de faculteit uiteindelijk zou gaan bestaan uit twaalf bachelor- en twaalf masteropleidingen, meer dan de helft van alle opleidingen van de faculteit. Dat aantal opleidingen zou in een periode van vier jaar beschikbaar komen in Yantai. Van belang was ook de belasting van het wetenschappelijke en ondersteunende personeel. Het met deze 24 opleidingen belaste personeel zou met twaalf procent moeten worden uitgebreid. Rekening houdend met tijd voor het doen van onderzoek zou dit neerkomen op 33 extra voltijdsfuncties. De faculteit zou hiervoor worden gecompenseerd. De werkgroep Van Haastert concludeerde dat het hier ging om 'a large-scale and complex operation'.

De voorzitter van het College van Bestuur was met de Chinese partners drukdoende om het aanbod van opleidingen definitief vast te stellen. Op 24 januari 2017 bracht de decaan zijn zorgen over dat in het nieuwe schema de faculteit in het eerste jaar tien opleidingen in Yantai zou moeten verzorgen. De heer Poppema deelde zijn zorgen. Daarmee was een dergelijke omvangrijke bijdrage van de baan.

4.6 De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Toen op 1 april 2015 het College van Decanen bijeenkwam om over mogelijke opleidingen aan de *branch-campus* in Yantai van gedachten te wisselen, noemde de toenmalige decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen twee mogelijke opleidingen. De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen werd in 1948 opgericht en

telt op dit moment zo'n 950 studenten. Op 1 september 2015 trad een nieuwe decaan aan, prof. dr. O. (Oscar) Couwenberg. Bij zijn komst was de faculteit bezig met de intensivering van de internationalisering van onderwijs en onderzoek. In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer Couwenberg hierover het volgende meegedeeld:

> 'Yantai speelde daarin op een gegeven moment een rol, omdat het hier ook internationalisering betrof en dan ook nog op een hele specifieke plek. Geografen en planologen zijn geïnteresseerd in mensen en plaatsen en hoe die zich met elkaar verhouden en een internationaal perspectief is dan zeer waardevol. Hoe krijg je het voor elkaar om een comparatief perspectief te kunnen schetsen en deze naast anderen te plaatsen, maar ook de data, de ideeën, de omgeving in beeld te krijgen, te zien, te ervaren en te kunnen vertellen. Dit is lastig als je niet een goed contact hebt of een internationale staf hebt die dat kan brengen. China is (de heer Couwenberg is meerdere keren in China geweest) een uitermate interessant land vanuit planologische en geografische optiek. Het is als faculteit interessant om daar een rol in te kunnen spelen. En dan doet zich de kans, de uitdaging voor om dat te doen in de vorm van een campus, een Siamese tweeling van je eigen opleiding.'[52]

Op 19 januari 2016 meldde de heer Couwenberg in de vergadering van het Faculteitsbestuur dat de voorzitter van het College van Bestuur had laten weten dat er niet goed was gecommuniceerd over Yantai: 'In de stukken staat dat wij pas in 2020 "aan de beurt" zijn, maar dat blijkt 2018. Dat is veel te vroeg. We moeten eerst zien dat we hier alles op orde krijgen qua internationalisering.'[53]

Dat bleek te kunnen. Op 29 februari 2016 stuurde de decaan een memo, 'A Case for Yantai' voor bespreking in het Faculteitsbestuur. Het was toen al bekend dat de opleidingen in september 2018 zouden starten. Later dan aanvankelijk genoemd. Er zou dus een langere voorbereidingstijd zijn dan eerder was aangenomen. In het memo werden twee opleidingen genoemd: Geography en Urban and Regional Planning.

De Faculteitsraad op 8 maart 2016 stelde een groot aantal vragen aan de decaan over risico's, over het afhaken van het University College Dublin, over de twee opleidingen (Environmental & Infrastructure Planning en Human Geography & Urban and Regional Planning) waarmee zou worden begonnen, over mensenrechten en academische vrijheid.

Het Faculteitsbestuur organiseerde voorlichtingsbijeenkomsten en besloot op 8 maart 2016 om een risicoanalyse op te stellen en een survey te houden om de belangstelling onder de stafmedewerkers te peilen.[54] De bereidheid onder het personeel om langere tijd in Yantai door te brengen viel mee, aldus de decaan in zijn gesprek met de evaluatiecommissie. De helft (48 procent) was bereid maximaal een maand in Yantai door te brengen. Dat percentage was 35 procent voor 'a full teaching block' en 26 procent voor de periode van een jaar. Bereidheid om langer dan een jaar in Yantai te verblijven was er bij 11 procent van het personeel. De resultaten van de survey werden op 7 april 2016 bekend.[55]

Inmiddels had het Faculteitsbestuur een Commissie Yantai ingesteld en de toezegging van het College van Bestuur gekregen om voor dit project extra ondersteuning te krijgen.

Het was en bleef binnen de faculteit een lastig project, er waren veel kritische vragen, maar er lag volgens de heer Couwenberg in de faculteit een goede bestuurlijke basis gericht op consensus om dit project tot een succes te brengen.[56] Er heerste binnen de Faculteitsraad wel onvrede over de aanpak van het College van Bestuur. Zo werd afgeraden om – net als bij het Strategisch Plan – discussietafels te organiseren: 'de medewerkers hebben niet het gevoel daar gehoord te zijn. [...] (Nog) een negatieve ervaring bij deze brainstorm kan het draagvlak voor Yantai beïnvloeden.'[57] Het Faculteitsbestuur kondigde aan in juni 2016 een reis naar Yantai te organiseren.

Het Faculteitsbestuur constateerde in zijn vergadering van 17 mei 2016 dat iedereen wachtte op de goedkeuring van de aanvraag voor transnationaal onderwijs. Dat gevoel trok de rest van dat jaar niet weg. Op 14 februari 2017 was de stemming als volgt: eerst moest er in de Tweede Kamer nog gestemd worden (op 23 februari 2017), dan zou het Chinese ministerie van Onderwijs zijn fiat aan de aanvraag moeten geven. Een 'voorlopig ja' werd verwacht. Het Faculteitsbestuur sprak in de Faculteitsraad uit dat als alles zou meezitten '2018 nog haalbaar' zou zijn.

4.7 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De brief van minister Bussemaker aan haar Chinese collega van Hoger Onderwijs

Op maandag 13 juli 2015 kreeg de secretaresse van de heer Poppema een e-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In de bijlage bij het bericht een brief van de Nederlandse minister aan haar Chinese collega voor Hoger Onderwijs, dr. Hao Ping.[58]

> 'Dear Vice-Minister,
>
> As you know, the China Agricultural University in Beijing and the University of Groningen are working together in order to establish a joint institution in the city of Yantai, to be known as the University of Groningen Yantai (UGY).
>
> I am following these developments with great interest, since the Dutch government is keen to pursue further internationalisation in Dutch higher education. In the relationship besteen China and the Netherlands, this has already resulted in several other highly successful projects. We greatly value China as as an international education partner.
>
> One of the aims of this cooperative venture between the China Agricultural University and the University of Groningen is to produce a form of transnational education. At present, Dutch legislation does not allow sufficient scope for this. However, I am working on a proposal to amend current legislation, thus making transnational partnerships in higher education possible. In particular I would like to abolish the requirement for foreign students participating in transnational programmest to spend 25% of their study time in the Netherlands. I believe that this will remove a significant obstacle to cooperation between the two universities.

The further development of this cooperative venture must, of course, comply with the central principles contained in the Dutch Higher Education and Research Act. These relate specifically to academic freedom and independence, high quality and quality assurance, and transparent and distinct funding flows.
I am confident that these basic principles will be embedded in the cooperative venture between China Agricultural University and the University of Groningen. To this end, I am in constant dialogue with the University of Groningen and I look forward to being involved in developing further plans and bringing them to fruition.'

Was getekend, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Het antwoord van viceminister dr. Hao Ping aan minister Bussemaker

Op 4 augustus 2015 vond overleg plaats tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Rijksuniversiteit Groningen. Het ministerie werd vertegenwoordigd door directeur-generaal Schutte, de Rijksuniversiteit Groningen door de heer Poppema die zich liet vergezellen door drs. J.A.W.M. (Hans) Biemans. Van dit overleg bestaat een verslag dat het ministerie opstelde en op 2 september 2015, een maand na het overleg, aan de Rijksuniversiteit Groningen toezond (zie paragraaf 4.1.).

De Chinese viceminister van Onderwijs, dr. Hao Ping, had op 25 augustus 2015 minister Bussemaker een brief gestuurd die in Groningen met genoegen moet zijn gelezen:

'Dear Minister Dr. Jet Bussemaker
Thank you very much for your letter and support regarding the collaboration in running schools between China and the Netherlands. China attaches great importance to in-depth and sustainable exchanges and cooperation in the field of education with the Netherlands, and is willing to jointly promote internationalization in education. Chinese-Foreign cooperation in running schools is an important part of China's opening-up in education. Through the introduction of high quality education resources in foreign countries and cooperation in running schools, higher education institutions in China strengthen the cooperation of subjects, expand their own capacity, and promote the internationalization of higher education.

We appreciate your unremitting commitments and positive contributions fort he amendments of Dutch legislation to promote the cooperation between Sino-Dutch higher education institutions. We sincerely wish for universities from both countries to work closely towards more fruitful and far-reaching exchanges and cooperation.

Chinese Ministry of Education is willing to work together with Dutch Ministry of Education, Culture and Science to promote the cooperation between China Agricultural University and the University of Groningen.'

Was getekend de Chinese viceminister van Onderwijs.

Tijdpad voor de AMvB en de wetswijziging

Het ministerie stuurde op 2 september 2015 een tijdplanning voor de totstandkoming van de AMvB naar het College van Bestuur. Behandeling in de ministerraad was voorzien voor eind februari 2016, advisering door de Raad van State in de eerste helft van 2016 en inwerkingtreding 'medio 2016'.

De AMvB zou 'gelijk oplopen' met het voorstel tot wijziging van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Dat wetsvoorstel werd op 9 december 2015 bij de Tweede Kamer ingediend.[59] In de memorie van toelichting wordt de strekking van de wetswijziging als volgt toegelicht: 'Dit wetsvoorstel tot wijziging van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* strekt ertoe de internationalisering in het hoger onderwijs te bevorderen: niet alleen voor studenten in Nederland die naar het buitenland willen gaan, maar ook voor buitenlandse studenten die naar Nederland willen komen. De volgende maatregelen worden voorgesteld:

- een verbeterde regeling voor het verzorgen van gezamenlijk hoger onderwijs met Nederlandse en buitenlandse instellingen. Gezamenlijk onderwijs tussen Nederlandse instellingen en tussen Nederlandse en buitenlandse instellingen was al mogelijk, maar wordt door dit wetsvoorstel vergemakkelijkt. Met dit wetsvoorstel worden daarnaast gezamenlijke Ad-programma's mogelijk gemaakt;
- een gewijzigde regeling voor studiekeuzeactiviteiten voor studenten met een buitenlandse vooropleiding;
- de introductie van de bevoegdheid voor instellingen om vanuit het profileringsfonds beurzen te verstrekken aan studenten in verband met het volgen van hoger onderwijs buiten Nederland;
- erkenning van de graad 'Doctor of Philosophy' (PhD); en
- de mogelijkheid voor het verlenen van het 'ius promovendi' aan andere personeelsleden dan hoogleraren. Daarnaast wordt een aantal technische verbeteringen voorgesteld.'[60]

De parlementaire belangstelling voor het wetsontwerp was gering. De vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bracht op 21 januari 2016 verslag uit met de inbreng van Kamerleden van de fracties van de VVD, SP, SGP en het CDA.[61] Alleen de leden van de SP hadden vragen over het plan voor Yantai. Zo wilde de fractie van de SP weten wat de voordelen en risico's van *branch-campussen* zouden zijn. De fractie vroeg zich ook af of dit plan als doel had om voldoende studenten en daarmee financiering te behouden. Ten slotte wilde de fractie van de SP weten of 'een mislukt buitenlands avontuur' financiële gevolgen zou hebben voor de Nederlandse instelling. Waren er landen waar de regering wel en waar niet een Nederlandse campus wilde?

Het ministerie vraagt zekerheid over steun van de Raad van Toezicht en de Universiteitsraad

Op 22 januari 2016 zond het College van Bestuur een aantal documenten aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daar had het ministerie per

e-mail van 18 december 2015 naar gevraagd.[62] Het betrof verslagen van vergaderingen van de Universiteitsraad en de Raad van Toezicht. Verder wilde het ministerie een vertaling van de op 26 oktober 2015 gesloten overeenkomsten vanuit het Chinees naar het Nederlands. De op 26 oktober 2015 getekende exemplaren waren in het Chinees en in het Engels gesteld. Met die vertaling was enige tijd gemoeid. Dus dat vertaalde document kon nog niet worden meegezonden. Dat gold ook voor een ander document dat het ministerie graag zou ontvangen: een gezamenlijke brief van het College van Bestuur, de Raad van Toezicht en de Universiteitsraad waarin zij hun instemming met het plan Yantai zwart op wit vastlegden: 'Graag een brief van voorzitter RvT RUG, voorzitter van CvB RUG en MR of U-raad waarin deze in de brief instemmen met de plannen.' In het e-mailbericht van 22 januari 2016 werd op dat verzoek niet ingegaan: 'De RUG hoopt dat uw vragen hiermee naar tevredenheid zijn beantwoord.'

Het ministerie bleef echter aandringen en op 26 juni 2016 werd onderstaande brief verstuurd.

BOX 4.3

Ons kenmerk ABJZ/16/08146

Geachte mevrouw Bussemaker,

Ten vervolge op onze eerdere correspondentie en de uitvoerige contacten met uw ministerie over de ontwikkelingen in de uitwerking van de plannen van de Rijksuniversiteit Groningen om ook in Yantai, China, in samenwerking met de Chinese Agricultural University onderwijs aan te bieden, berichten wij u graag als volgt.

Allereerst doet het ons genoegen dat een departementale delegatie onder leiding van de heer Schutte zeer onlangs namens ons College kon worden verwelkomd in Yantai. Zo hebben wij ter plaatse een nadere toelichting kunnen geven op de ontwikkelingen in China en Yantai, en werden uw vertegenwoordigers rondgeleid op de campus. Wij verwachten dat dit bezoek bijdraagt aan een nog betere visie op onze plannen.

Tijdens voornoemd bezoek, en ook al eerder, kwam aan de orde dat u uw steun en goedkeuring aan onze plannen mede wenst te baseren op de positieve besluiten van de relevante gremia binnen de RUG. Wij kunnen hierbij opnieuw bevestigen dat zowel de Raad van Toezicht als de Universiteitsraad uitgebreid zijn geïnformeerd over de plannen en daarmee hebben ingestemd. De Raad van Toezicht stemde hiermee in op 16 maart 2015 en de Universiteitsraad stemde op 25 juni in met de strategische keuze voor een internationale *branch campus* in Yantai.

Wij verwijzen u daarvoor naar de u eerder toegestuurde besluitenlijsten. De Raad van Toezicht en de Universiteitsraad worden door ons College uiteraard voortdurend op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en hebben hun eerder ingenomen standpunten bevestigd.

Dat betekent dat wij ook mogen rekenen op de steun van de Universiteitsraad en de Raad van Toezicht.

Het komt ons juist voor u dit nogmaals te berichten.

Hoogachtend,
Het College van Bestuur der Rijksuniversiteit Groningen,

AMvB vertraagd

Op 15 februari 2016 deed de heer Korten in de vergadering van het College van Bestuur verslag van een telefonisch gesprek dat hij kort daarvoor met een van de ambtenaren van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap had gevoerd.[63] De hoofdlijnen van de AMvB zouden op korte termijn met de minister worden besproken. De totstandkoming van de AMvB was niet langer voorzien in mei 2016, maar was doorgeschoven naar eind 2016. Dit was tegen de afspraken: de heer Poppema zou contact opnemen met het ministerie. Volgens de besluitenlijst van de vergadering van het College van Bestuur op 22 februari 2016 liet de heer Poppema weten dat hij van plan was om het ministerie om een brief te vragen over het tijdpad van de AMvB. Een dergelijk brief is in de archieven niet aangetroffen. Wel een e-mailbericht van 16 februari 2016: 'ik hoor wat verontrustende geluiden met betrekking tot tempo AMvB'.

De minister zou met haar ambtenaren op 2 maart 2016 over de hoofdlijnen van de AMvB spreken.[64] Dat gesprek werd uitgesteld naar 8 maart 2016.[65]

Voortgang van de wetswijziging

De minister antwoordde in de nota naar aanleiding van het verslag op 17 mei 2016 op de vragen van de vaste Kamercommissie: 'De regering vindt een mogelijke daling van het aantal studenten in Nederland echter geen goede reden voor transnationaal onderwijs.'[66] Over de nog vast te stellen AMvB liet de minister weten dat daarin voorschriften zouden worden opgenomen om risico's voor de instelling in Nederland tegen te gaan. Het ging daarbij om het waarborgen van de onderwijskwaliteit en de financiële continuïteit in Nederland. Ze herhaalde dat gebruik van publieke gelden niet was toegestaan voor transnationaal onderwijs of om financiële risico's af te dekken. Op voorhand wilde ze geen enkel land uitsluiten waar een *branch-campus* zou worden gevestigd.

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in China

Op hetzelfde moment dat de minister de vragen van de Vaste Kamercommissie beantwoordde, bezocht directeur-generaal Schutte samen met de heer Poppema China waarbij de campus in Yantai ook werd bezocht. De coördinerend beleidsambtenaar van het ministerie koppelde daarover als volgt terug: 'volgens mij heeft de DG overal duidelijk laten horen dat OCW de vorm van TNE een belangrijke stap vindt en dat jullie initiatief past bij de ambitie op TNE.'[67]

In datzelfde e-mailbericht informeerde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap naar 'de brief van Uraad en RvT', een van 'de resterende losse

eindjes (waarvan sommige ook al even op zich laten wachten overigens)'.[68]

In dat e-mailbericht benadrukte het ministerie dat de minister 'een positieve grondhouding ten aanzien van Yantai' had. Om ook maar een zweem van twijfel over de houding van het ministerie voor te zijn verzekerde het ministerie dat haast was geboden: 'OCW is dusdanig committed om TNE mogelijk te maken dat we met een extra snelle constructie ook de wet aanpassen (via NvW ipv eigenstandig wetsontwerp).'[69] Maar ook een minister kan geen ijzer met haar handen breken: 'Eerder heeft onze minister al per brief aan [het Chinese ministerie van Onderwijs] aangegeven zich te zullen inspannen om regelgeving tijdig rond te hebben, maar dat is wel altijd afhankelijk van andere partijen, zoals de Raad van State en eventueel het parlement. Garanties zijn dus per definitie niet te geven, maar er staat een expliciete inspanningsverplichting.' In Groningen was toen bekend dat de Tweede Kamer de wetswijziging niet meer voor het begin van het zomerreces zou behandelen.

Op 24 augustus 2016, ruim acht maanden na het oorspronkelijke verzoek, kon het ministerie de ontvangst bevestigen van de brief van de voorzitter van het College van Bestuur over 'de steun vanuit RvT en Uraad'.[70]

Wisseling van de wacht

Zeven jaar was hij directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering geweest. Op 26 april 2016 werd bekend dat de heer Minnée het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zou verlaten. Hij werd met ingang van 1 augustus 2016 directeur van de Vereniging Hogescholen. Zijn vertrek was de eerste van een aantal sleutelfunctionarissen bij het directoraat-generaal Hoger Onderwijs, Beroepsonderwijs, Wetenschap en Emancipatie.

Op 25 november 2016 maakte de Algemene Bestuursdienst bekend dat directeur-generaal Schutte per 1 maart 2017 directeur-generaal DUO zou worden. De Dienst Uitvoering Onderwijs, een in Groningen gevestigd agentschap van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Nog geen week later vertrok het vaste aanspreekpunt van de Rijksuniversiteit Groningen, de coördinerend beleidsmedewerker internationalisering. Hij ruilde het ministerie voor een functie als beleidsadviseur bij een hogeschool in. De nieuwe directeur-generaal en de nieuwe directeur stelden zich terughoudender op. Of zoals de heer Poppema in zijn gesprek met de evaluatiecommissie meedeelde: 'ze raakten niet bepaald bevriend met elkaar'.[71]

Dwarskijken door ABDTOPConsult

Kort voor de aankondiging van zijn vertrek naar DUO had directeur-generaal Schutte ABDTOPConsult gevraagd om advies uit te brengen over de opstelling van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het Yantai-proces.[72] Als 'dwarskijker' fungeerde drs. M.P. (Marcel) van Gastel die met een medewerker van ABDTOPConsult op 1 december 2016 naar Groningen ging om daar met de heer Poppema, de heer Knoester en enkele andere medewerkers te spreken. De resultaten van zijn dwarskijken werden verwerkt in een presentatie die in februari 2017 gereed was en die ook getoond werd aan de minister. De presentatie bevat een aantal waarnemingen die erop duiden dat het ministerie niet alleen overvallen

was door de Groningse plannen maar zich ook geen goede houding kon geven. Ambigue reacties en worstelend met verschillende rollen, zo beschrijft ABDTOP-Consult het proces van het in stelling brengen van de Rijksuniversiteit Groningen en het tegelijkertijd beperken van risico's.

In zekere zin had het ministerie in 2014 wel een beleidsvisie op internationalisering ontwikkeld maar de uitwerking van beleid overgelaten aan de universiteiten en dus in dit geval aan de Rijksuniversiteit Groningen. Afweging van andere mogelijkheden tot internationalisering zonder een grote, vaste campus in een ver weg gelegen land had niet plaatsgevonden. Het plan was in de ogen van het ABDTOP-Consult dan ook te groot en te complex. Risico's konden niet in samenhang worden bekeken en ook maar beperkt doorzien. Het plan was het plan-Poppema. Ook dat werd gesignaleerd in de presentatie, die niet met de Rijksuniversiteit Groningen werd gedeeld.

Het ontbreken van inzicht in de presentatie zou een mogelijke verklaring voor de luchthartige wijze kunnen zijn waarop de Rijksuniversiteit Groningen reageerde op de inschakeling en rapportage van ABDTOPConsult. De reactie bestond er voornamelijk uit dat men in Groningen op de ingeslagen weg doorging zonder zich af te vragen of wellicht sprake zou zijn van een omslag in het denken op het ministerie.

De wetswijziging in de Tweede Kamer

Bij het algemeen overleg over internationalisering van het onderwijs op 14 december 2016 waren maar drie Tweede Kamerleden aanwezig: de woordvoerders van de fracties van de VVD, D66 en PvdA. De woordvoerder van de D66-fractie wees de minister op de risico's 'mocht er iets misgaan met dergelijke initiatieven'.[73] De minister noemde de plannen van de Rijksuniversiteit Groningen 'heel grootschalig'. Volgens haar moest dan ook 'heel goed' naar de risico's worden gekeken: 'daarvoor maak ik een AMvB die onderdeel wordt van de *Wet bevordering internationalisering van het hoger onderwijs.*' Met dit laatste doelde de minister op de wijzing van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. De AMvB zou de Tweede Kamer in de zomer van 2017 krijgen.

Met de nodige vertraging werd de wetswijziging op 22 februari 2017 in de Tweede Kamer behandeld. De inhoudelijke discussie in het algemeen overleg van 14 december 2016 en in de plenaire behandeling op 22 februari 2017 was steeds meer verschoven naar de voors en tegens van het plan van de Rijksuniversiteit Groningen in Yantai. Een motie van de SP-Kamerleden Siderius en Jasper van Dijk om 'volwaardig instemmingsrecht te geven aan de medezeggenschap inzake alle besluitvormingsmomenten inzake de start en het verdere proces van het opzetten van een campus in China door de Rijksuniversiteit Groningen' (34 355 nr. 22) werd de volgende dag verworpen. Dat lot trof ook een motie van het PVV-Kamerlid Beertema die de regering vroeg om 'alles in het werk te stellen om te voorkomen dat die nevenvestiging van de Rijksuniversiteit Groningen wordt gerealiseerd'. (34 355 nr. 22). Het D66-Kamerlid Van Meenen kreeg wel een ruime meerderheid voor een amendement: 'Aan artikel 9.33 wordt een lid toegevoegd, luidende: 3. Het college van bestuur behoeft eveneens de voorafgaande instem-

ming van de universiteitsraad met het besluit een opleiding in het buitenland te verzorgen als bedoeld in artikel 1.19, eerste lid.' (34 355 nr. 25)

In Groningen werd opgelucht ademgehaald. De wetswijziging was met een ruime meerderheid aangenomen. Alleen de aanwezige leden van de SP- en PVV-fracties hadden tegengestemd.

4.8 De Universiteitsraad

De nieuwe Universiteitsraad in het studiejaar 2015-2016

Op 27 augustus 2015 kwamen de leden van de nieuwe Universiteitsraad bijeen die op 25 mei 2015 waren verkozen. De nieuwe Universiteitsraad telde zeventien nieuwkomers. Het was de laatste bijeenkomst onder voorzitterschap van mevrouw Mast. Voortaan zou een externe voorzitter de vergaderingen leiden. De op 25 juni 2015 aan de Universiteitsraad gepresenteerde begroting was inmiddels voorgelegd aan de China Agricultural University en de stad Yantai. Het 'gat' in de begroting in de eerste vijf jaren zou 'voor het grootste deel door Yantai gevuld worden'.[74] Als de stad Yantai 'dat ondertekent is er een officiële begroting' die ook aan de Universiteitsraad zou worden voorgelegd. De voorzitter stelde voor deze toezegging aan de op 25 juni 2015 gedane toezeggingen toe te willen voegen.

Voor de bijeenkomst van 15 september 2015 had het College van Bestuur nog eens alle toezeggingen op papier gezet die in de bijeenkomst van de Universiteitsraad van 25 juni 2015 (zie hoofdstuk 3.4.) waren gedaan.

Een paar dagen later, op 17 september 2015, had de Commissie Bestuur van de Universiteitsraad de heer De Jeu laten weten dat de afspraken over kwaliteitszorg in de UGY ter instemming aan de Universiteitsraad moesten worden voorgelegd. De heer De Jeu wilde dit eerst 'uitzoeken' en zou er later op terugkomen.

Een week later, op 24 september 2015, vergaderde de Universiteitsraad. Het College van Bestuur had een overzicht van de stand van zaken over de op 25 juni 2015 gedane toezeggingen toegezonden. Betrekkelijk laat zodat de Universiteitsraad die notitie niet wilde bespreken. Wel kwam een notitie over de kwaliteitszorg aan de orde. Alle fracties stelden vragen aan het College van Bestuur. Medio oktober 2015 beantwoordde het College van Bestuur 92 schriftelijke vragen van leden van de Universiteitsraad. De antwoorden werden voor kennisgeving ook naar de Raad van Toezicht en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toegezonden.

Ook de fracties die op 25 juni 2015 nog hadden ingestemd lieten zich niet onbetuigd. De studentenfracties waren volledig vernieuwd: de twaalf nieuwe leden hadden het stokje overgenomen van de leden die op 25 juni 2015 nog hadden ingestemd. Het College van Bestuur hield er rekening mee dat op 26 oktober 2015 nieuwe afspraken met de Chinese partners konden worden vastgelegd.

Enige irritatie onder de leden van Universiteitsraad over de ondertekening van overeenkomsten op 26 oktober 2015 in Beijing door de voorzitter van het College

van Bestuur klonk door in het verslag van deze bijeenkomst. Namens alle fracties vroeg de SOG-fractie om een businesscase, 'de reeds getekende documenten', informatie over het GO/NO GO moment, een aangepast tijdpad. Wat 'de reeds getekende documenten' betreft wilde de Universiteitsraad die voortaan vooraf ontvangen.

Het College van Bestuur zegde de *business case* zonder meer toe.[75] Een aangepast tijdpad vond het College van Bestuur 'lastig', maar het College zou zijn best doen. Het eerstvolgende te ondertekenen document zou de Universiteitsraad vertrouwelijk krijgen. Het GO/NO GO moment zou pas aanbreken als het Chinese ministerie van Onderwijs de aanvraag zou hebben goedgekeurd. Het College zwakte ook de verwachte terugloop van de aantallen studenten als argument voor een *branch-campus* af: 'ook reputatie en *ranking* zijn van belang'.

Op 26 november 2015 moest het College van Bestuur toegeven dat nog verder aan de *business case* moest worden gewerkt: 'het College verzoekt verdere vragen en suggesties per email aan het College te richten'.[76] De Universiteitsraad, in dit geval de Commissie Bestuur op 3 december 2015, bleef vragen stellen over de op schrift gestelde afspraken in de overeenkomst met de China Agricultural University. Daar kwam in de paragraaf over 'applicable law' de volgende afspraak voor: 'in accordance with the higher education laws and regulations of China and the Netherlands, academic staff and students at Yantai University of Groningen shall enjoy academic freedom and an autonomous and independent academic environment.' De Commissie Bestuur wilde dit expliciteren door naar de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* te verwijzen: 'Institutions shall respect academic freedom'. En ook de desbetreffende bepaling in de Chinese wetgeving voor het hoger onderwijs op te nemen: 'The State safeguards the freedom of scientific research, literary and artistic creations and of cultural activities in institutions of higher learning according to law.'

Het onderwerp van de academische vrijheid kwam op 21 januari 2016 nogmaals terug in de Commissie Bestuur. Een van de leden van de Personeelsfractie wees erop dat het begrip 'the freedom of scientific research' minder ver reikt dan 'academic freedom'.[77] De heer Korten beloofde dit uit te zoeken.

Vervolgens verdween het onderwerp Yantai van de agenda van de Universiteitsraad. De vergaderingen in januari, februari, maart, april, mei en juni 2016 waren nagenoeg 'Yantailoos'.

Eind 2015 verliet mevrouw Mast de Universiteitsraad. Zij was op 25 juni 2015 het enige lid van de Universiteitsraad met een tegenstem.

Op 18 februari 2016 deelde de heer Poppema in de Commissie Bestuur mee dat een aanvraag naar China was gestuurd en noemde de zeven opleidingen die in deze aanvraag opgenomen waren. Er volgden geen vragen.

Het studiejaar 2016-2017

De verkiezingen voor de studentengeleding in Universiteitsraad kenden een opkomst van 27,9 procent. Nadat aan het begin van het studiejaar 2015-2016 de Universiteitsraad zeventien nieuwe leden kende, traden nu nog eens twaalf nieuwe leden aan voor het studiejaar 2016-2017.

In de eerste reguliere bijeenkomst van de nieuwe Universiteitsraad keerde het onderwerp Yantai terug en kreeg meteen veel aandacht. Er was een *business case*. Voor een deel beschrijvend van aard, voor een ander deel een opsomming van risico's. Het document telde zonder bijlage 39 bladzijden. Het was opgesteld door een werkverband van acht medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen, die verbonden waren aan het Bureau van de Rijksuniversiteit, aan onder andere de Faculteiten Science & Engineering en Economie en Bedrijfskunde, zelf een niet langer deelnemende faculteit, maar wel een faculteit waar *business cases* tot de handelsmerken behoren. De *business case* stond op de agenda van de vergadering van 29 september 2016. Over een concept was al op 1 september 2016 in de Universiteitsraad gesproken. En kort daarvoor in de Commissie Bestuur op 25 augustus 2016: daar werd vastgesteld dat 'sprake is van een grote verbetering'. Dat gold niet voor een van de leden van de Personeelsfractie. De heer De Baets liet in september 2016 weten dat hij zijn gedachten had bepaald en gekant was tegen het plan van een *branch-campus* in Yantai.[78]

Voor de meeste fracties was draagvlak het hoofdprobleem: 'maar wat wordt er nu onder verstaan en wanneer kan worden gesteld dat er voldoende draagvlag is'.[79] Met name de personeelsgeleding vond de aantallen studenten 'te rooskleurig' en had in een van de tabellen ook nog een fout ontdekt. Op 29 september 2016 liet de Personeelsfractie weten 'niet echt overtuigd [te zijn], er zijn volgens de fractie nog te veel risico's die niet in de risicoanalyse zijn opgenomen'.

In de vergadering van 16 februari 2017, kort voor de behandeling van de wetswijziging in de Tweede Kamer, zegde het College van Bestuur aan de Universiteitsraad instemmingsrecht toe op de in te dienen aanvraag voor de start van een *branch-campus* in Yantai. De faculteitsraden betrokken bij de *branch-campus* kregen instemmingsrecht op de facultaire plannen betreffende Yantai. Een en ander werd in een brief van de voorzitter van het College van Bestuur en de voorzitter van de Universiteitsraad aan de minister vastgelegd.

5 Het mislukken van de samenwerking: maart 2017-februari 2018

5.1 Het College van Bestuur

In een lagere versnelling

In het najaar van 2016 boog het College van Bestuur zich over een 'beslisdocument' dat aan de Universiteitsraad en aan de Raad van Toezicht zou worden voorgelegd. Na anderhalf jaar van voorbereidingen kwam het moment van de verwezenlijking van de *branch-campus* in Yantai eraan. Geen van de mijlpalen uit het tijdschema van eind juni 2016 was echter gehaald. De in augustus 2016 verwachte goedkeuring van de aanvraag door het Chinese ministerie van Onderwijs bleef uit. In september 2016 zou de AMvB tot stand komen. Dat was niet gebeurd. De heer Poppema had nog vaak contact met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Op 27 februari 2017 meldde hij in de stuurgroep dat het wetsontwerp was aangenomen door de Tweede Kamer.

Het was hem inmiddels duidelijk dat nog een lange weg te gaan was. Dat na de Tweede Kamer ook de Eerste Kamer het wetsontwerp zou moeten aannemen, was gemeengoed. Er moest een AMvB worden opgesteld.[1] Ook dat was algemeen bekend. Helemaal in het begin van het traject had hij begrepen dat het om een of een paar regels zou gaan. Uiteindelijk werden het zeven gedrukte bladzijden in het Staatsblad met een daarbij horende toelichting van nog eens 35 bladzijden.[2] Vervolgens een uitvoeringstoets van maximaal acht weken door de Dienst Uitvoering Onderwijs. Een internetconsultatie van maximaal zes weken, een advies van de Raad van State. En dan noemde hij nog niet de 'voorhangprocedure' bij de Tweede en Eerste Kamer en het ontwerpen van een Ministeriële Regeling. En dan pas kwam de aanvraag voor het verzorgen van opleidingen op het bureau van de vooralsnog onbekende nieuwe minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hoeveel tijd zou die nemen om een GO of NO GO te geven.

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer Poppema hierover het volgende laten weten:

> 'Op wetgevingsgebied kwamen steeds nieuwe dingen: zo moest er voorafgaande aan een AMvB, een kwestie van een regel, een wetswijziging komen. De juristen gingen zich ermee bemoeien en maakten het steeds ingewikkelder. Het werd stroperig en bij elkaar werd het een heel pakket.'[3]

Het tempo ging in een lagere versnelling. In het programmateam op 17 januari 2017 werd afgesproken nog maar een keer per vier weken bijeen te komen. Het kernteam zou teruggaan naar een keer per twee weken. De stuurgroep zou voort-

aan een keer per maand bijeenkomen. Er was een overzicht gemaakt van activiteiten die nog opgepakt moesten worden, maar de vroegere hectiek was er niet meer.

Op 28 februari 2017 werd in het programmateam melding gemaakt van vragen uit China over de betekenis en rol van de medezeggenschap, die in de besluitvorming zo'n belangrijkere positie was toegekend. Op korte termijn zou Dong Renjie van de China Agricultural University Groningen bezoeken.

In *Trouw* van 11 maart 2017 nam de heer Poppema de gelegenheid om de voordelen van het plan in Yantai te belichten.[4] De kop boven het artikel: 'Groningen zoekt groei in China'. Met de campus in Yantai zou de Rijksuniversiteit Groningen toegang krijgen tot 'een nieuw arsenaal aan middelen'. China zou de grootste financiële bron voor onderzoek kunnen worden. Allemaal kansen voor de Rijksuniversiteit Groningen die graag wilde 'doorstoten tot de top-50 van beste onderzoeksuniversiteiten ter wereld'.

Met dat doel voor ogen wilde de voorzitter van het College van Bestuur niet afwachten: 'Als we wachten tot iedereen goedkeuring heeft gegeven duurt het nog jaren voor we echt van start kunnen.' De planning was om in september 2018 met een voorbereidend jaar te beginnen en een jaar later de eerste bacheloropleidingen van start te laten gaan. Zorgen over de academische vrijheid had de heer Poppema niet: dat was 'goed geregeld. Zowel in de Chinese wet als in de overeenkomst met partneruniversiteit [China Agricultural University] is die vrijheid vastgelegd'.

Op 3 april 2017 meldde de heer Poppema in de stuurgroep dat het Chinese ministerie van Onderwijs graag een brief van het Nederlandse ministerie zou willen ontvangen 'waarin staat dat alles in orde komt'. Of de nieuwe directeur-generaal, de opvolger van de heer Schutte, daarvan de demissionaire minister kon en wilde overtuigen, was helemaal de vraag. De heer Poppema vond het 'niet duidelijk of dat zal gebeuren'.

Om het te verwachten tijdverlies goed te maken werd in de stuurgroep van 23 januari 2017 hardop nagedacht over meer opleidingen en meer studenten in september 2018. Maar dan moest wel extra werk worden verzet. Nog meer druk op de twee faculteiten die het eerst aan de beurt zouden zijn om opleidingen in Yantai te verzorgen. In de vergadering van het College van Bestuur van 3 april 2017 lagen verzoeken van de Faculteit Science & Engineering voor zes tot zeven extra *fulltime* functies en van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen voor drie tot vijf *fulltime* functies. Allemaal bedoeld om de opleidingen in Yantai zo snel en goed mogelijk op de rails te krijgen. Op 15 mei 2017 ging het College van Bestuur akkoord met een garantstelling voor de kosten van de aanstelling van een coördinator bij de Faculteit Science & Engineering voor een periode van twee jaar. Het ging allemaal mondjesmaat, want de voorbereidingen in het kader van het plan in Yantai moesten worden gefinancierd met private middelen. Er was een goedgekeurde begroting tot 1 september 2017, maar het werd duidelijk dat er ook voor de periode na 1 september 2017 uit private middelen moest worden geput.

Uit die private middelen moest bovendien een reis in mei 2017 worden gefinancierd van meer dan veertig medewerkers en studenten, waaronder leden van de Universiteitsraad, naar Yantai en Ningbo.

Een ander heikel punt was de academische vrijheid, waar het College van Bestuur zwaar aan tilde. Op 1 mei 2017 werd in het College van Bestuur de voorbereiding van een door de Universiteitsraad georganiseerde bijeenkomst besproken. De Rector Magnificus zou daar spreken over academische vrijheid en hij heeft hierover het volgende meegedeeld in zijn gesprek met de evaluatiecommissie:

> 'De heer Sterken besteedde veel aandacht aan academische vrijheid. Hij gaf een presentatie in de Universiteitsraad en ook voerde hij gesprekken met diverse personen, met journalisten die in China waren geweest en hij heeft nog met Tim Pringle van de School of Oriental and African Studies in Londen gebeld, om zicht te krijgen op de veranderingen in de politiek in China. Hij wilde inzicht krijgen in de garantie van de academische vrijheid in China en in de manier hoe daarmee om te gaan. China werd strenger na 2012, dat was wel het kantelmoment. Gedurende het hele traject van 2015 tot nu werd het politieke klimaat in China nog weer strenger.'[5]

Het besluitvormingsdossier

De hoofdaandacht van het College van Bestuur ging intussen uit naar de voorbereidingen van het document dat ten grondslag moest liggen aan de instemming door de Universiteitsraad met een voorgenomen besluit van het College om een aanvraag bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in te dienen. De meeste vergaderingen van het College van Bestuur in de maand mei waren aan het 'memo besluitvorming' gewijd. Op 6 juni 2017 stelde het College van Bestuur het 'besluitvormingsdossier' vast. Het zou voor de vergadering van de Raad van Toezicht op 26 juni 2017 worden geagendeerd.

Hoe moeizaam de voortgang ook leek te gaan, er gebeurde ook veel positiefs. Een plan voor een summer school in Groningen voor honderd studenten uit China werd op 17 mei 2017 besproken in het College van Bestuur.

Op 19 juni 2017 volgde een nieuw spannend moment: in Den Haag vond een gesprek tussen vertegenwoordigers van het Chinese ministerie van Onderwijs en van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap plaats. De aan de Nederlandse ambassade in Beijing verbonden onderwijsattaché was daarbij aanwezig.[6] Inhoudelijke informatie over wat daar besproken is kon de evaluatiecommissie niet terugvinden. Een verslag zou worden opgesteld, maar werd niet aangetroffen. De contacten tussen het ministerie en het College van Bestuur waren niet meer zo innig als daarvoor. Maar uit het feit dat het College van Bestuur doorging met de voorbereidingen die zouden moeten leiden tot instemming van de aanvraag door de betrokken faculteitsraden en van de Universiteitsraad mag worden afgeleid dat dit Chinees-Nederlandse overleg geen barrières heeft opgeworpen. De heer Poppema was met een grote delegatie van de Rijksuniversiteit Groningen van 23 tot en met 27 mei 2017 in China.

De faculteiten

Begin juli besloten de besturen van de Faculteiten Science & Engineering en Ruimtelijke Wetenschappen om hun faculteitsraden om instemming te vragen. Die instemming kwam er: op respectievelijk 4 en 18 juli 2017 stemden beide faculteitsraden in. Daarmee was een belangrijke mijlpaal bereikt. Het besluitvormingsdossier kon nu worden voorgelegd aan de Universiteitsraad.

5.2 De Raad van Toezicht

Met de benoeming van mevrouw mr. H.E. (Heleen) van Balen per 1 december 2016 was de Raad van Toezicht weer op volle sterkte. Samen met mevrouw Roeters vormde zij de Auditcommissie Kwaliteitszorg die lange tijd door gebrek aan bemensing niet bijeen was gekomen. In 2017 zou deze Auditcommissie twee keer bijeenkomen. De leden van de Auditcommissie Financiën, de heren Post en Reehoorn, zouden in 2017 voor herbenoeming worden voorgedragen.

Op 13 maart 2017 kwamen zowel de Auditcommissie Financiën als de Raad van Toezicht in zijn geheel bijeen. In het eerste gremium speelde het plan in Yantai geen rol van betekenis. In de vergadering van de Raad van Toezicht was dat wel het geval. Niet verwonderlijk was dat de heer Poppema uitgebreid stilstond bij de behandeling van de wetswijziging in de Tweede Kamer. De wet 'die het voor de RUG mogelijk maakt om in Yantai te starten' was met een 'overgrote meerderheid' aangenomen. De Raad van Toezicht had bij de vergaderstukken de brief van de voorzitter van de Universiteitsraad en de voorzitter van het College van Bestuur aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 16 februari 2017 ontvangen waarin aan de Universiteitsraad instemmingsrecht werd toegekend 'op de in te dienen aanvraag voor de start van een branch campus in Yantai'. In deze brief was ook vastgelegd dat de faculteitsraden die betrokken zouden zijn bij de *branch-campus* instemmingsrecht zouden krijgen op de desbetreffende facultaire plannen.[7]

Afgaand op het verslag van deze vergadering van de Raad van Toezicht is niet over dit instemmingsrecht en over de gevolgen daarvan gesproken. De heer Poppema schetste de volgende stappen op weg naar indiening van een aanvraag. Na behandeling van de wetswijziging in de Eerste Kamer zou een AMvB worden opgesteld en kon de aanvraag aan de Universiteitsraad worden voorgelegd. Vervolgens zou de werving van stafmedewerkers voor de opleidingen op gang komen en zouden studenten zich kunnen aanmelden.

De heer Poppema stelde de Raad van Toezicht op de hoogte van 'het onderzoek dat ABDTOPConsult had gedaan naar de vraag of het ministerie van OCW voldoende op de hoogte [was] van het dossier Yantai, hetgeen bevestigend is beantwoord'. Hierover zijn in het verslag geen nadere vragen te vinden. Wel wilde de Raad van Toezicht een overzicht van de verdere planning.

Dat overzicht, een schema met verschillende kleuren, en een begeleidende notitie werden geagendeerd voor de volgende bijeenkomst van de Raad van Toezicht op

29 mei 2017.[8] Het was de bedoeling om in augustus 2017 een besluit tot indiening van een aanvraag voor te leggen aan de Raad van Toezicht 'ter instemming'. De instemming betrof dan nog niet de aanvraag zelf, want die moest voldoen aan wat in de AMvB en in een nieuwe Ministeriële Regeling aan 'onderwerpen' en 'aandachtspunten' zouden worden opgenomen. Beide waren nog in de maak. In het overzicht waren drie tijdlijnen opgenomen met vrij precies aangegeven wat wanneer moest gebeuren. De Raad van Toezicht vond dat 'helder moet zijn wanneer de [Raad van Toezicht] om toestemming wordt gevraagd'. In het schema kwam dat niet tot uitdrukking omdat de Raad van Toezicht niet werd genoemd. De Raad van Toezicht wilde 'een overzichtelijke notitie [...] van de nog te nemen stappen in het proces' Op 26 juni 2017 zou de *governance* van de UGY op de agenda komen te staan en op 4 september 2017 de aanvraag. De Raad van Toezicht wilde verder een werkbezoek brengen aan Yantai.

Het College van Bestuur had de gewenste aanpassingen getroffen ten behoeve van de vergadering van de Raad van Toezicht van 26 juni 2017. De Raad van Toezicht had in het schema met kleuren een prominente plek gekregen en zou in oktober 2017 een 'voorgenomen besluit van het College van Bestuur ter instemming' voorgelegd krijgen. Instemming door de Universiteitsraad was voor augustus 2017 voorzien. Er lag een notitie over de *governance* en het meest actuele concept van de AMvB was bij de vergaderstukken gevoegd.[9] Omdat de contouren van de AMvB nu zichtbaar waren, was ook een conceptaanvraag TNE aan de Raad van Toezicht bijgevoegd.

Bij de bespreking van deze documenten gaf de heer Poppema aan dat hij er niet helemaal zeker van was dat de Universiteitsraad in augustus met de aanvraag zou instemmen. Het tijdschema riep bezwaren op. Hij maakte ook melding van vertraging in China. Daar wachtte het ministerie van Onderwijs op een positief signaal van de Nederlandse overheid. Als het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 'een positieve brief' naar China zou sturen, zou het Chinese ministerie 'op korte termijn een voorlopige goedkeuring [van de daar ingediende aanvraag] afgeven.

De Raad van Toezicht bleef problemen houden met de rol die aan de Raad was toebedacht. De Raad wilde ook betrokken zijn bij de benoeming van de Vice-Chancellor, bij majeure onderwerpen als wijzigingen in wetgeving in China en in Nederland, belangrijke financiële contracten, het aanbieden van andere opleidingen in Yantai (dan die van de Rijksuniversiteit Groningen). Het woord 'instemmen' wilde de Raad van Toezicht gewijzigd zien in 'goedkeuren'. Het tijdpad en de rol van de Raad van Toezicht moesten andermaal worden aangepast. Mits de Universiteitsraad in augustus met de aanvraag zou instemmen, zou de Raad van Toezicht in oktober Yantai bezoeken.

Er is niet veel nagepraat in de vergadering van de Raad van Toezicht op 4 september 2017 over het terugtrekken van het voorgenomen besluit van het College van Bestuur over het indienen van een aanvraag. De vergadering begon om half twee 's-middags en was om drie uur afgelopen. Het aangepaste memo over de rol van

de Raad van Toezicht werd niet besproken. De voor oktober geplande reis van de Raad van Toezicht, de burgemeester van Groningen en het College van Bestuur zou geen doorgang vinden. Een lichtpuntje was dat een deel van de Universiteitsraad wilde meewerken aan een nieuwe versie van de aanvraag.

BOX 5.1. BIJEENKOMSTEN VAN DE RAAD VAN TOEZICHT EN DE AUDITCOMMISSIES IN DE PERIODE TUSSEN MAART 2017 EN 7 FEBRUARI 2018 WAARIN HET PLAN IN YANTAI AAN DE ORDE IS

Raad van Toezicht
1. 13 maart 2017
2. 29 mei 2017
3. 26 juni 2017
4. 4 september 2017
5. 30 oktober 2017
6. 7 februari 2018

Auditcommissie Financiën
1. 13 maart 2017
2. 26 juni 2017
3. 4 oktober 2017

Auditcommissie Kwaliteitszorg
1. 29 mei 2017

5.3 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De dag waarop de Tweede Kamer met een ruime meerderheid het wetsvoorstel aannam, 23 februari 2017, ging de Tweede Kamer met verkiezingsreces. Op 15 maart 2017 vonden de Tweede Kamerverkiezingen plaats. De grote winnaars waren GroenLinks, D66 en het CDA. Samen met de grootste partij, de VVD, zou deze coalitie een solide meerderheid in beide Kamers der Staten- Generaal hebben. De poging tot vorming van deze coalitie mislukte echter en Nederland kende dat jaar de langste kabinetsformatie sinds de Tweede Wereldoorlog. Het kabinet-Rutte III werd op 26 oktober 2017 beëdigd. Mevrouw mr. drs. I.K. (Ingrid) van Engelshoven werd de nieuwe minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Bij haar aantreden was de wetswijziging inmiddels ook in de Eerste Kamer behandeld. Haar voorganger, minister Bussemaker, had het wetsontwerp ook door de Eerste Kamer geloodst. De Eerste Kamer debatteerde op 6 juni 2017 over het wetsontwerp dat zonder stemming werd aangenomen. Op het ministerie werd parallel hieraan gewerkt aan de totstandkoming van de AMvB. In antwoord op schriftelijke vragen van het Tweede Kamerlid Van Meenen (D66) had de demissionaire minister Bussemaker uiteengezet hoe het vervolgtraject er zou uit zien:[10] 'De RUG zal een aanvraag moeten indienen op basis waarvan ik, of mijn opvolger, zal oordelen

of de toestemming al dan niet wordt verleend. Uit de aanvraag moet blijken dat het betrokken medezeggenschapsorgaan aan de instelling heeft ingestemd met de aanvraag. Die aanvraag zal de RUG pas kunnen indienen op het moment dat de AMvB in werking is getreden. Deze AMvB zal in of na de zomer voorgehangen worden in de Eerste en Tweede Kamer.' Met voorhangen wordt bedoeld dat de AMvB al naar de Tweede en Eerste Kamer gaat nadat de ministerraad de AMvB heeft goedgevonden, maar advisering door de Raad van State nog niet heeft plaatsgevonden. In de AMvB kunnen dan nog wijzigingen worden aangebracht naar aanleiding van de behandeling in de Tweede en Eerste Kamer in de voorhangprocedure. Daarna volgt advisering door de Raad van State.

In de beantwoording van de vragen van het Tweede Kamerlid Van Meenen zat nog een ander addertje onder het gras. De heer Van Meenen had zijn vragen gesteld naar aanleiding van berichtgeving in de *UKrant* en in een blog van een student in het *Dagblad van het Noorden* over een reis van meer dan veertig studenten en medewerkers naar Yantai en Ningbo. Het Kamerlid wilde weten wat de minister van deze besteding van gemeenschapsgeld vond. De minister antwoordde dat het om 'private middelen' ging waarmee niet alleen deze reis maar ook juridische kosten en investeringen ter compensatie van de tijd die personeel in Groningen besteedt aan de voorbereidingen werden bekostigd. Het zou niet de laatste keer zijn dat de aanwending van private middelen tot vragen zou leiden.

5.4 Het College van Decanen

In het vorige hoofdstuk kwam het College van Decanen nauwelijks voor. Het plan in Yantai kwam wel met grote regelmaat aan de orde maar het ging dan om uiteenzettingen van de voorzitter van het College van Bestuur. Van de tien geplande bijeenkomsten in 2016 gingen er drie niet door. De in mei, oktober en december geplande bijeenkomsten werden geannuleerd. In de Faculteitsraad van Science & Engineering werd mopperig gedaan over de onzichtbaarheid van de Rector Magnificus die zich in het dossier-Yantai liet overschaduwen door de voorzitter van het College van Bestuur. Een geluid dat wel doordrong in de Raad van Toezicht, maar niet werd gedeeld met de Rector Magnificus.[11]

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie is de heer Sterken als volgt op zijn rol ingegaan:

> 'De heer Sterken stelde zich in het project redelijk op de achtergrond op, omdat hij vond dat zijn rol het hebben van het contact met de decanen en de opleidingsdirecteuren was. Die rol bestond er ook uit dat als met de campus zou worden begonnen, de inhoudelijke invulling van de opleidingen op de campus vorm moest krijgen. Hij bemoeide zich met accreditatie (van de twee sessies die de heer Sterken in Yantai tijdens een werkconferentie gaf, ging een over accreditatie), dus eigenlijk de productiekant. En dus hield hij zich in de hele marketing van het project op de achtergrond.[12]

De plek van het College van Decanen in de schaduw van de besluitvorming over het plan in Yantai is wel verklaarbaar. Er was immers een stuurgroep die uit de leden van het College van Bestuur en de betrokken decanen bestond (Faculteit Science & Engineering, Faculteit Medische Wetenschappen en Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen). De vergaderfrequentie van de stuurgroep was hoger dan die van het College van Decanen. In 2016 kwam de stuurgroep twaalf keer bijeen, in 2017 vijftien keer. Alles draaide daar om het plan in Yantai. En anders dan het College van Bestuur heeft het College van Decanen als het gaat om onderwerpen als het plan in Yantai alleen een adviserende rol.[13]

In 2017 veranderde dat enigszins. Dat jaar kwam het College van Decanen onder voorzitterschap van de heer Sterken negen keer bijeen. In de regel steeds in aanwezigheid van de twee andere leden van het College van Bestuur, de heren Poppema en De Jeu. In de bijeenkomst van 8 februari 2017 kwam aan de orde dat naast de Faculteiten Science & Engineering en Ruimtelijke Wetenschappen van andere faculteiten ook bijdragen mochten worden verwacht. De decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen spoorde zijn collega's uit de 'alfa en gamma' aan met suggesties te komen. Het ontlokte – blijkens de notulen – uitsluitend bij de decaan van de Faculteit Letteren de reactie dat binnen haar faculteit werd nagedacht.[14] Tijdens de bijeenkomst van 8 maart 2017 informeerde de voorzitter van het College van Bestuur de decanen dat de Faculteit Gedrags- en Maatschappijvraagstukken een bezoek aan Yantai zou brengen als onderdeel van een grote groepsreis met leden van de Universiteitsraad en medewerkers van faculteiten.[15]

Het College van Decanen kwam op 13 september 2017 in actie na de perikelen in de Universiteitsraad in augustus 2017. De aanvraag voor transnationaal onderwijs in Yantai kon niet bij voorbaat rekenen op een meerderheid in de vergadering van de Universiteitsraad van 31 augustus 2017. Het College van Bestuur had de aanvraag van de agenda gehaald en bezon zich op een tweede poging met een aangepaste versie. Zie hierover 5.7. In de bijeenkomst van 13 september 2017 besprak het College van Decanen het plan van Yantai uitgebreid.[16] De heer Poppema was die ochtend geïnterviewd voor de CCTV, de grootste Chinese staatstelevisiezender. Op de achtergrond vormden Chinese studenten en studenten van Rijksuniversiteit Groningen de entourage. De decaan van de Faculteit Science & Engineering deed verslag van zijn laatste reis. Er werd hard gewerkt aan het Forumgebouw op de campus. De provincie Shandong had 180 miljoen euro aangevraagd voor research.

De brief van de decanen

Het is de evaluatiecommissie niet bekend wie het initiatief heeft genomen tot de brief van de decanen aan de Universiteitsraad. De brief is uiteindelijk op briefpapier van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen en ondertekend door de decaan van deze faculteit verstuurd.

Van het College van Bestuur waren naast de Rector Magnificus als voorzitter van het College van Decanen ook de voorzitter van het College van Bestuur, de heer Poppema, de heer De Jeu, de heer Van Galen en mevrouw drs. T.H. (Ineke) Vugte-

veen aanwezig. De heer De Jeu stelde voor de bijeenkomst tijdelijk te verlaten: 'hij wil als Collegelid de decanen de ruimte geven dit onderwerp verder te bespreken buiten zijn aanwezigheid. JdJ en [mevrouw Vugteveen] verlaten tijdelijk de vergadering', aldus het verslag van de bijeenkomst.[17]

De 'Concept verklaring decanen betreffende branch campus in Yantai' werd vastgesteld na discussie 'over doel, doelgroep, vorm, strekking en beoogde/mogelijke effecten van de brief.' Het doel van de brief was om 'aan de Universiteitsraad kenbaar te maken dat de decanen het collegevoorstel voor een *branch-campus* in Yantai steunen'. Het was volgens de notulen een 'steunbrief' om de Universiteitsraad uit te nodigen voor een gesprek.

Besloten werd om de brief 'in aangepaste vorm' aan de Universiteitsraad te verzenden. Het bestuur van de Faculteit Science & Engineering blikte op 19 september 2017 terug op de bijeenkomst van het College van Decanen: 'Het enthousiasme onder de decanen ten aanzien van de brief viel tegen. De brief is naar de U-raad verstuurd.'[18]

De datum van verzending was 15 september 2017.[19] De brief begon met een verzoek om het gesprek aan te gaan met de Universiteitsraad. Het plan in Yantai werd gezien 'als een belangrijke strategische stap [...] voor de toekomst van de Rijksuniversiteit Groningen', maar tegelijkertijd sloten de decanen de ogen niet 'voor de risico's'. De decanen vonden dat 'dit strategische initiatief een kans van slagen wordt geboden'.

In de toen inmiddels steeds meer gepolariseerde verhoudingen binnen de Rijksuniversiteit Groningen was de brief nieuwe olie op het vuur. Met name de decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, prof. dr. H.J. (Herman) de Jong, kreeg vanwege deze steunbetuiging, die binnen zijn faculteit extra gevoelig lag, de nodige kritiek te verduren. Deze kritiek speelde een rol in de discussie over zijn functioneren en op 18 oktober 2018 liet hij in een e-mailbericht aan de faculteitsstaf weten het decanaat na twee jaar neer te leggen.

Op 10 oktober 2017 vond het gesprek tussen zeven decanen en het Presidium van Universiteitsraad plaats. In de notulen van de vergadering van het bestuur van de Faculteit Science & Engineering van die dag is een korte impressie van dat gesprek te vinden. Volgens de decanen was het gesprek goed verlopen. Maar ook hadden zij de indruk gekregen dat de leden van de Universiteitsraad moe waren van de druk die op hen werd uitgeoefend. Nog steeds vonden de leden van de Universiteitsraad dat ze over te weinig informatie beschikten.

De tweede brief

Op 11 november 2017 volgde een tweede brief. Dit keer ondertekend door 113 hoogleraren, waarvan een aantal met emeritaat. Hoewel de brief al binnen de Rijksuniversiteit Groningen circuleerde, was het de bedoeling de brief als opinieartikel te publiceren in het *Dagblad van het Noorden*.[20] Initiatiefnemer was de oud-decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, de heer Wansbeek, die eerder deel

had uitgemaakt van de adviescommissie binnen deze faculteit maar het niet eens was met het interim-advies.[21]

De vraag is uiteraard of en zo ja in positieve zin de door zoveel hoogleraren ondertekende oproep invloed heeft gehad op de besluitvorming binnen de Universiteitsraad. Het simpele antwoord is dat alles wat zich in de universitaire arena afspeelde van invloed was op de gedachtevorming en besluitvorming in de Universiteitsraad. Een meer precies antwoord is dat het artikel in de eerste plaats de gevoelens van irritatie onder leden van de Universiteitsraad versterkte. In de richting van leden van de Universiteitsraad was een aantal keren het verwijt gemaakt dat men zich bediende van contacten met de media en daarbij niet schroomde om vertrouwelijke informatie te delen.[22] Nu maakte een groot aantal hoogleraren, waaronder een aantal met prestigieuze prijzen gelauwerd, van hetzelfde publicitaire wapen gebruik.

De derde brief

Het lokte een reactie uit van veertien hoogleraren van de Faculteit Science & Engineering die zich op 20 november 2017 per brief wendden tot de voorzitter van de Universiteitsraad.[23] Zij vonden 'een ingezonden stuk in de lokale pers niet de geëigende manier [...] om de besluitvorming te beïnvloeden.' Zij vreesden voor een sterke polarisatie daarvan. De veertien hoogleraren, allen werkzaam in verschillende disciplines binnen de scheikunde, gaven blijk van 'grote zorgen' over de gevolgen van de *branch-campus* in Yantai.

Schadelijk voor de geloofwaardigheid van de oproep in het *Dagblad van het Noorden* was dat men zijn hand overspeelde. Het artikel had de strekking om eventuele risico's als niet al te groot en soms als niet-bestaand voor te stellen. Zo werd het volgende over de academische vrijheid geschreven:

> 'Het derde en laatste risico betreft de academische vrijheid. China is een centraal geleid land waar men anders denkt over mensenrechten, vrijheid van meningsuiting en internettoegang dan wij. De academische vrijheid bij de UGY is dan ook een belangrijke zorg. In Nederland is deze vrijheid in de wet geborgd en die wet is ook van toepassing op wat wij in China gaan doen. Anders dan een gewone Chinese universiteit krijgt de UGY geen partijsecretaris die namens de communistische partij de zaak in de gaten houdt. Wel komt de inspecteur uit Den Haag regelmatig langs. Mocht het mis gaan op het punt van de academische vrijheid, dan kan de minister de toestemming intrekken om in China een RUG-diploma te behalen.'

Drie maanden daarvoor, op 18 augustus 2017, werd bekend dat de *Cambridge University Press* op instructie van Chinese autoriteiten de toegang tot driehonderd artikelen in de *China Quarterly* had geblokkeerd. Acht dagen na publicatie van de open brief, op 19 november 2017, werd naar aanleiding van een artikel in de *Financial Times* bekend dat 'the Chinese Communist Party has ordered foreign-funded universities to install party units and grant decision-making powers to a party-official, reversing an earlier promise to guarantee academic freedom [...].'[24]

5.5 De Faculteit Science & Engineering

Binnen de Faculteit Science & Engineering waren er voetangels en klemmen op weg naar de *branch-campus*. Zo ontbrak het aan enthousiasme bij Scheikunde. Op het moment dat de wetswijziging in de Tweede Kamer was aangenomen was ook het moment aangebroken om de medewerking binnen de faculteit aan de zes in Yantai aan te bieden opleidingen te verkrijgen. In de vergadering van het Faculteitsbestuur van 28 februari 2017 werd besloten met het Scheikunde-instituut een gesprek te voeren.

De Faculteitsraad had van de Universiteitsraad een e-mailbericht ontvangen 'met het verzoek zo snel mogelijk aan te geven waar de faculteit instemming over wil hebben.'[25] In de vergadering van de Faculteitsraad leidde dat tot speculaties: zou het gaan over de vraag welke programma's zouden worden aangeboden? Wat zou in de AMvB hierover komen te staan? Was het wijs nu al zich hierover uit te spreken. Afgesproken werd de Faculteitsraad te berichten dat aan een reactie werd gewerkt. Ook de decaan, de heer Knoester, kon in het deel van de vergadering waaraan ook het Faculteitsbestuur deelnam geen precisering aanbrengen: de Faculteitsraad had instemming op al datgeen waarover het Faculteitsbestuur beslist, 'maar waarover beslist het Faculteitsbestuur hierin?', zo vroeg hij zich af.[26]

Wat ook niet meewerkte, was het getalm bij de aanstelling van extra personeel. De toezegging van het College van Bestuur om een projectleider en vijf opleidingscoördinatoren aan te stellen werd op 9 mei 2017 in de vergadering van het Faculteitsbestuur besproken: 'nog steeds gedoe'. In de vergadering van de Faculteitsraad van 19 april 2017 had de decaan het belang van de aanstelling onderstreept: 'uit de gesprekken met een aantal program directors werd duidelijk dat dit een grote stap voorwaarts zou zijn.'[27] Dat de stad Yantai begonnen was met de bouw van het Forum, waarin het researchcentrum zou komen, vond de decaan 'een teken dat de Chinezen vertrouwen hebben in dit project'.

Op 14 juni 2017 maakte de voorzitter van de Faculteitsraad bekend dat op 4 juli 2017 twee vergaderingen van de Faculteitsraad zouden worden gehouden. In de aanloop naar deze vergadering waarin besloten zou worden om al dan niet in te stemmen met het facultaire plan voor Yantai, vroeg de decaan nadrukkelijk aandacht voor een eventuele rol van de partijsecretaris: hij wilde 'graag weten wat is vastgelegd en wat ook bekend is over de party secretary'.[28] Een week later kon in het verslag worden opgenomen dat er geen 'party secretary' zou zijn, 'in ieder geval niet in de *governance* structuur van de UGY (hij komt niet voor in de formele afspraken).'

Even belangrijk in de voorbereiding naar de vergadering van de Faculteitsraad was de compensatie die de faculteit zou krijgen voor in Yantai te besteden uren. In de vergadering van het Faculteitsbestuur van 13 juni 2017 werd de mededeling gedaan dat afgesproken was dat voor elke 0,1 fte in Yantai de faculteit een vergoeding van 0,25 fte zou ontvangen. Tijdens de vergadering van de Faculteitsraad op 4 juli 2017 bleek inderdaad dat op dat punt vragen leefden bij de Faculteitsraad. Dat gold

ook voor het door sommige leden geconstateerde gebrek aan enthousiasme, onder andere bij Scheikunde. Dat kon overigens worden ondervangen door docenten van elders in te zetten in deze opleidingen in Yantai. Van de veertien aanwezige leden van de Faculteitsraad stemden dertien in en stemde een lid tegen. Er waren geen blanco stemmen en er kon niet met volmacht worden gestemd.

5.6 De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

De uitslag van de schriftelijke stemming in de Faculteitsraad Ruimtelijke Wetenschappen op 18 juli 2017 was 'a careful, positive advice to the board to cooperate on starting EIP [Environmental and Infrastructure Planning] in Yantai.'[29] Voorzichtigheid was geboden, dat was de boodschap die voortdurend naar voren werd gebracht en die ook gehoor vond bij het Faculteitsbestuur.

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de decaan van deze faculteit, de heer Couwenberg, de opstelling van zijn faculteit en Faculteitsraad als volgt beschreven:

> 'Hij weet wel dat de Faculteit Ruimtelijke Eetenschappen (op andere faculteiten heeft hij geen zicht) toen goede vragen stelde en kritisch naar de plannen keek om uiteindelijk akkoord te gaan. Er lag een goede bestuurlijke op consensus gebaseerde basis om dit grote en uitdagende project tot een succes te brengen.'[30]

Er zijn belangrijke verschillen tussen de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen en de Faculteit Science & Engineering. Bij de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen ging het om één opleiding, om een beperkt aantal studenten in een faculteit die veel kleiner is dan de Faculteit Science & Engineering en waar het leggen van contact en vragen om informatie veel makkelijker verloopt dan in een organisatie met de omvang van de Faculteit Science & Engineering.

Daar kwam bij dat het verzorgen van een opleiding in Yantai paste in de internationalisering die de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen had ingezet. De risico's voor de faculteit binnen het grotere geheel van de samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Groningen en de China Agricultural University waren klein.

De vraag is overigens wat er zou zijn gebeurd als de instemming met het facultaire plan later was gevraagd.

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie wees de decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappelijke op het volgende:

> 'Alles wat in die periode gebeurde was negatief. Het had te maken met de Nederlandse en met de Chinese opstelling, wat er in China gebeurde, het feit dat de organisatie in China er net iets anders uit kwam te zien (onder andere met een partijsecretaris). Niets wat er uitkwam als ontwikkeling op dat vlak zowel lokaal als internationaal was positief, het stapelde.'[31]

Kort na de artikelen in de *Financial Times* en het *Dagblad van het Noorden* over de aanstelling van partijsecretarissen op *joint universities* namen de eerder uitgesproken zorgen bij de leden van de Faculteitsraad toe. Op 5 december 2017 bracht de decaan vier 'zorgpunten' van de Faculteitsraad, waaronder academische vrijheid, over aan de stuurgroep.

5.7 De Universiteitsraad

Instemmingsrecht voor de Universiteitsraden en de Faculteitsraden

Een week voor de plenaire behandeling van de *Wet bevordering internationalisering* sprak de Universiteitsraad op 16 februari 2017 met het College van Bestuur.[32] De Personeelsfractie en de Lijst Calimero trokken gezamenlijk op en wilden 'een vergelijk' treffen om het draagvlak voor de *branch-campus* in Yantai te vergroten. Het College van Bestuur memoreerde de instemming van Universiteitsraad van 25 juni 2015 'met de plannen van UGY onder een aantal voorwaarden. Het College heeft toegezegd dat aan alle voorwaarden zal worden voldaan'. Het was volgens het College niet ondenkbaar dat in de nieuwe wetgeving instemmingsrecht zou worden opgenomen op de bij het ministerie in te dienen aanvraag voor transnationaal onderwijs in het buitenland. Ook sprak het College van Bestuur uit dat het wilde werken met het Harmoniemodel: 'wat we besproken hebben, gaan we uitvoeren.'

De Personeelsfractie voerde na een korte pauze de druk op het College van Bestuur op: de fractie wenste de toezegging dat de Universiteitsraad en de faculteitsraden (voor het facultaire deel) instemmingsrecht zouden krijgen op het GO/NO GO-moment. Daarover moest het College van Bestuur – zo eiste de fractie – voorafgaande aan het debat aan de Tweede Kamer een brief aan de minister sturen. Zou dat gebeuren, dan zou de Personeelsfractie niet de publiciteit zoeken.

Wetende dat in de nieuwe wetgeving de rol van de medezeggenschap zou worden verzwaard verklaarde het College van Bestuur zich bereid de minister te laten weten dat de Universiteitsraad op het GO/NO GO-moment instemmingsrecht zou krijgen. Maar het ging het College van Bestuur te ver om op twee niveaus instemmingsrecht te geven: het was of instemmingsrecht op het niveau van de Universiteitsraad of instemmingsrecht op het niveau van de faculteitsraden. Na enige discussie zwichtte het College van Bestuur en stemde in met een verdeling van instemmingsrecht tussen de Universiteitsraad en faculteitsraden. Instemming door de Universiteitsraad met het hele plan, instemming door de faculteitsraden met de facultaire plannen.

Vervolgens was het de beurt aan de fractie van Lijst Calimero. Die vroeg instemmingsrecht van de Universiteitsraad op de indiening van een aanvraag voor transnationaal onderwijs in Yantai. Tevens, mede namens de Personeelsfractie, moest in de brief aan de minister het belang van draagvlak worden onderstreept. De nogal eisende en dreigende toon van de fracties van Lijst Calimero en het personeel schoot bij de SOG-fractie in het verkeerde keelgat. Dreigen met publiciteit

was 'een slecht middel'. Maar met de toezeggingen door het College van Bestuur viel er voor de minderheid in de Universiteitsraad niet veel binnen te halen. Het College van Bestuur kreeg nog wel gedaan dat de brief aan de minister – zo werd overeengekomen – pas na het debat in de Tweede Kamer bekend zou worden gemaakt.

Het voorbereidingsdossier

Voor de bijeenkomst van de Universiteitsraad van 29 juni 2017 stuurde het College van Bestuur op 2 juni 2017 het 'Voorbereidingsdossier UGY voor faculteitsbesturen' naar de Universiteitsraad.[33] In dit dossier waren verschillende documenten opgenomen, zoals een schriftelijk verzoek aan de betrokken faculteitsbesturen om medewerking te verlenen aan het voornemen van het College van Bestuur om zes opleidingen aan te bieden voor transnationaal onderwijs in Yantai. Het betrof de bacheloropleidingen Chemistry, Industrial Engineering & Management Science, Life Science and Technology en Mathematics en de masteropleidingen Chemical Engineering en Environmental and Infrastructure Planning. Vijf opleidingen van de Faculteit Science & Engineering, een van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Opnieuw was het de fractie van Lijst Calimero die de toon zette bij de bespreking van dit agendapunt in de bijeenkomst van de Universiteitsraad op 29 juni 2017. Het dossier was verre van compleet, zo luidde de klacht. Er ontbrak nog het een en ander: 'uitleg over de voordelen van UGY voor de RUG, exit-strategie en de lijst met opleidingen in de toekomst voor UGY. Worden deze documenten nog toegevoegd? De fractie vraagt ook naar het tijdpad binnen de RUG. Per 1 juli 2017 is er een nieuwe Chinese wet die internationale studenten verplicht Chinese taal- en cultuurlessen te volgen. Geldt deze wet ook voor UGY studenten? Lijst Calimero vraagt zich ook af wat de meerwaarde is om in augustus al met de aanvraag in te stemmen. Tot slot wijst Lijst Calimero op de positie van de Dienstraden, zij willen graag meer bij het proces worden betrokken.'

Op naar instemming in augustus 2017

Het College van Bestuur voelde zich enigszins voor het blok gezet: de door de minister geëntameerde internetconsultatie over de AMvB was nog tot 21 juli 2017 gaande. Daarna zou de Raad van State over de AMvB adviseren.[34] In de toelichting zouden de voordelen voor de Rijksuniversiteit Groningen en de exit-strategie worden besproken. De lijst van opleidingen in de toekomst zou uiteraard met de medezeggenschap worden gedeeld.

En het tijdpad met de daarin voorziene instemming in augustus 2017 had een logische noodzaak: 'Instemming in augustus door de huidige [Universiteitsraad] is, gezien de overall planning, zeer wenselijk. Wanneer de [Universiteitsraad] dan instemt zal dit een positief effect hebben op de aanvraag bij het Chinese ministerie. De faculteiten zullen hiermee ook geholpen zijn om voorbereidingen te treffen. Wanneer de [Universiteitsraad] zich in augustus nog niet uitspreekt, kan dit vertraging opleveren bij de start van de opleidingen, voorzien per 1 september 2019. [...] Voorts wil het [College van Bestuur] graag met de huidige [Universiteitsraad] instemming bereiken. [35] Deze is ingewerkt in het dossier.'

Veranderingen in de samenstelling van de Universiteitsraad

De verkiezingen voor de nieuwe Universiteitsraad stonden voor een deel in het teken van het plan voor de *branch-campus* in Yantai. Van 15 tot en met 20 mei 2017 konden studenten en medewerkers stemmen voor de Universiteitsraad. De Lijst Sterk, een kleine studentenfractie met een uitgesproken voorkeur voor het plan in Yantai, deed niet meer mee aan de verkiezingen. Daarvoor in de plaats deed een nieuwe lijst mee, de Democratische Academie Groningen. Haar lijsttrekker, de student economie en geschiedenis Jasper Been, was een verklaard tegenstander van het plan in Yantai: 'We vinden dat Yantai de universiteit alleen maar groter maakt, niet beter.'[36] 'Wij gaan Yantai tegenhouden', aldus de heer Been in de *UKrant*.[37] DAG zou als nieuweling bij de verkiezingen twee zetels veroveren. Op twintig stemmen na miste de nieuwe lijst een derde zetel. De in de beginfase nog solide steun voor Yantai van de studentengeleding brokkelde verder af door de steeds kritischer opstelling van de Lijst Calimero. 'Zoals het plan nu lijkt, zijn we tegen', aldus de nieuwe lijsttrekker van de Lijst Calimero, de student rechten Henk-Jan Wondergem. De fermere stellingname was ook wel ingegeven door de in korte tijd snel gegroeide populariteit van de Lijst DAG: 'wij strijden voor veel meer dan alleen stopcontacten, zoals DAG suggereert.'

Bij de twee lijsten van de personeelsfracties was de stemming ook veranderd. Aanvankelijk (april-mei 2015) was de lijsttrekker van de Wetenschapsfractie (drie zetels), de hoogleraar intelligente systemen N. (Nicolai) Petkov, positief over het voorstel. Dit baseerde hij op de informatie van het College van Bestuur dat zo'n duizend geselecteerde Chinese studenten jaarlijks naar Groningen zouden komen. Met de ongeveer tien miljoen euro aan collegegeld die dit jaarlijks zou opleveren, zouden extra medewerkers kunnen worden aangesteld. Dit zou tot verbreding van het onderwijsaanbod leiden en ten goede komen aan alle studenten van de Rijksuniversiteit Groningen.

Gaandeweg verdween de komst van de Chinese studenten uit het plan en bleek dat er geen juridische mogelijkheden waren om door de UGY gegenereerde inkomsten ten goede te laten komen van de Groningse moederuniversiteit. Het perspectief van het aanstellen van extra medewerkers aan de Rijksuniversiteit Groningen was daarmee van de baan.[38]

Om een einde te maken aan de speculaties dat de medewerkers en studenten wel of niet voor het Yantai plan zouden zijn pleitte de heer Petkov in de aanloop naar de verkiezingen in 2017 voor een referendum over Yantai 'omdat alle belangrijke beslissingen die de hele universiteit aangaan op een democratische manier gelegitimeerd moeten worden'.[39]

De grootste fractie, de Personeelsfractie met negen zetels, kende geen Universiteitsraadsleden die 'keihard ja zeggen, sommigen wel hard nee'.[40]

De Personeelsfractie behield bij de verkiezingen haar negen zetels, de Wetenschapsfractie haar drie zetels. De lijst van SOG, een uitgesproken voorstander van het plan in Yantai, verloor een zetel. De fracties van SOG en van Lijst Calimero in

hun nieuwe samenstelling telden allebei vijf leden. De fractie van DAG kreeg twee zetels.

Van de 24 leden van de nieuwe Universiteitsraad waren er 17 nieuwkomers. Onder hen in de Personeelsfractie nieuwe leden met maar één missie: 'Ik ben de U-raad ingegaan om Yantai te stoppen.'[41]

Van oude naar nieuwe Universiteitsraad

De overgang van de oude Universiteitsraad naar de nieuwe Universiteitsraad kent gebruikelijkerwijs een overgangsperiode. De verkiezingen zijn in mei en de installatie van de nieuwe Universiteitsraad is eind augustus.

Eind augustus vindt elk jaar ook een gezamenlijke avondbijeenkomst plaats waar afscheid wordt genomen van de vertrekkende leden en de nieuwe lichting wordt verwelkomd. In 2017 in Haren. De voorzitter van het College van Bestuur spreekt dan – ook gebruikelijk – een aantal van de vertrekkenden toe. Daarover verderop meer. De heer Poppema heeft in zijn gesprek met de evaluatiecommissie laten weten na de zomer van 2017 het idee te hebben gehad dat er 'een nipte meerderheid' in de Universiteitsraad was.[42] Hij had die zomer met een groot aantal leden van de Universiteitsraad afzonderlijk gesproken. Hij had de wens voor deze gesprekken uitgesproken in een bijeenkomst van de Universiteitsraad in juni 2017, maar de evaluatiecommissie heeft de vastlegging van die aankondiging niet aangetroffen in de verslagen van de Universiteitsraad. Hier staat tegenover dat verschillende personen met wie de evaluatiecommissie heeft gesproken bevestigen dat zij met de heer Poppema hebben gesproken. Daar was volgens hen niks geheimzinnigs aan.

In juli 2017 hadden de Faculteitsraden van Science & Engineering en van Ruimtelijke Wetenschappen ingestemd met de facultaire plannen. De heer Poppema meende – zoals hierboven vermeld – dat er 'een nipte meerderheid' zou zijn om in de laatste vergadering van de Universiteitsraad van het studiejaar 2016-2017 op 31 augustus 2017 de Yantai-knoop definitief door te hakken. In de Bladergroenzaal van de Universiteitsbibliotheek om half tien in de ochtend. Op de agenda van deze bijeenkomst, te vinden op de website van de Universiteitsraad, is met een rode pennenstreek agendapunt 9 doorgestreept: 'Aanvraag Transnationale educatie (TNE) in Yantai'. 'Withdrawn'.

Op 14 augustus 2017 nam het College van Bestuur het voorgenomen besluit om een aanvraag in te dienen bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het verzorgen van een opleiding in het buitenland zoals bedoeld in artikel 1.19.a., eerste lid van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek*. Voorgenomen want dit Collegebesluit vereiste instemming door de Universiteitsraad. Op 4 juli had de Faculteitsraad Science & Engineering al ingestemd en op 18 juli 2017 had ook de Faculteitsraad Ruimtelijke Wetenschappen dat gedaan. Zou van de Universiteitsraad instemming zijn verkregen dan zou de Raad van Toezicht om goedkeuring worden gevraagd om de aanvraag in te dienen.

Nadat de agenda voor deze vergadering van de Universiteitsraad en de vergaderstukken op 15 augustus 2017 waren verzonden, waren enkele leden van Lijst Calimero op 23 augustus 2017 aanwezig bij een deel van een vergadering van de negen leden tellende Personeelsfractie:

> 'De vergadering vond plaats op 23 augustus 2017 van 10:00 tot 11:00. Ik was daar zelf niet bij aanwezig. Wie daar wel aanwezig waren namens Lijst Calimero waren [vijf leden van de oude fractie en drie leden van de nieuwe fractie].[43] Voorafgaande aan de vergadering was van beide fracties nog niet duidelijk dat de andere fractie tegen zou gaan stemmen. In eerste instantie was de vergadering georganiseerd omdat de fractie van Lijst Calimero het gepast vond om de personeelsfractie te informeren over hun voorgenomen tegenstem. Uit hun reactie bleek dat ook de voltallige Personeelsfractie niet ging voorstemmen. Toen [ver]volgens de conclusie werd getrokken dat er geen meerderheid voor de aanvraag was, werd er een gezamenlijk statement voorbereid.[44]

Er volgde als uitkomst van dat samenzijn een tweeledige boodschap aan het College van Bestuur: er kon nog niet worden beraadslaagd over de aanvraag in de laatste vergadering van de oude Universiteitsraad op 31 augustus 2017 en er moest een commissie vanuit de Universiteitsraad komen die alle feiten nog een keer – kritisch – op een rij zou zetten met behulp van expertise van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen.

Kort daarna, tijdens een bijeenkomst van de Commissie Onderwijs & Onderzoek van de Universiteitsraad op 24 augustus 2017 om 8.30 uur, werd het College van Bestuur op de hoogte gebracht:

> 'Het statement is mondeling voorgelezen bij het begin van de commissievergadering van 24 augustus 2017, die aanving om 8:30. Het statement is door het Twitteraccount van de Personeelsfractie gedeeld om 8:31 van die dag. Het eerste artikel van *de Volkskrant* hierover verscheen enkele uren later, om 11:23.'[45]

De verklaring luidt als volgt:

> 'De fracties in de Universiteitsraad hebben zich de afgelopen twee jaar met grote regelmaat en grote inzet beziggehouden met de voorbereidingen rond de aanvraag voor een campus in Yantai. En dat is ook nu in augustus het geval.
>
> Na het fractieoverleg voor de Personeelsfractie en het fractieoverleg van Lijst Calimero is gebleken dat beide fracties onafhankelijk tot dezelfde conclusie zijn gekomen. Die conclusie luidt als volgt: **alle 14 leden van beide fracties zullen volgende week tegen de voorliggende aanvraag stemmen** [vetgedrukt in verklaring: evaluatiecommissie]. Zij zijn individueel om hun moverende uiteenlopende redenen tot deze conclusie gekomen.
>
> Zij hebben ook geconstateerd dat er momenteel geen vragen zijn waarvan de beantwoording nu of in de komende dagen tot een andere conclusie zal leiden volgende week.'[46]

De Groningse correspondent van *de Volkskrant* had lucht gekregen van deze nieuwswaardige tegenslag voor het project in Yantai en publiceerde een artikel op de website van deze krant. Van de Personeelsfractie kwam het lid prof. dr. C.J. (Casper) Albers aan het woord: 'De vermeende voordelen van Yantai zijn zacht en de risico's groot, zegt Casper Albers van de Personeelsfractie. 'Eerst werd gezegd dat de campus bedoeld was om studenten naar Groningen te halen. Later was het om de internationale reputatie van de universiteit te vergroten. Maar dat is nooit goed onderbouwd. Het is allemaal veel te snel gegaan. Die snelheid is er nu uit.'[47] In het artikel in *de Volkskrant* somde de vertrekkende fractievoorzitter van Lijst Calimero Daan van Dijk de bezwaren van Lijst Calimero op: 'Wij vrezen dat de kwaliteit van onze diploma's op het spel staat, zegt Daan van Dijk van Lijst Calimero. 'Doordat docenten naar China vertrekken, komt in Groningen de kwaliteit van onderwijs onder druk te staan.' Ook hij vindt de voordelen van Yantai niet overtuigend. 'Een financiële onderbouwing en een uitbreidingsstrategie ontbreekt nog steeds.'

Van een definitief einde voor het plan hoefde volgens het lid Albers geen sprake te zijn: 'Volgens Casper Albers betekent de tegenstem geen definitief 'nee' voor Yantai. 'Het zou kunnen zijn dat het [College van Bestuur] de stekker eruit trekt. Maar er kan ook een lijmpoging ondernomen worden door een speciale commissie en de Raad van Toezicht. Sommige Universiteitsraadsleden zullen ook met een aangepast plan niet kunnen leven. Anderen willen het wellicht overwegen als de campus minder grootschalig wordt.'

Om twaalf uur die dag kwam de Commissie Bestuur met Collegevoorzitter Poppema bijeen. De woordvoerder van de SOG-fractie verweet de Personeelsfractie en Lijst Calimero dat ze de discussie niet hadden afgewacht. Beide woordvoerders van de Personeelsfractie en Lijst Calimero kwamen met voorbeelden uit de aanvraag die wat hen betreft onduidelijk waren en waarbij nog informatie ontbrak.[48]

Volgens het *Dagblad van het Noorden* hield Poppema 'een vlammend betoog', maar kon hij de meerderheid niet overtuigen.[49] De heer Poppema kondigde die dag bij *RTV Noord* aan dat hij op 29 augustus 2017 zou gaan overleggen met het Presidium, de fractievoorzitters, van de Universiteitsraad: 'Dat zou kunnen betekenen dat we de aanvraag nu eerst intrekken. Maar ik wil het ook hebben over onze omgangsvormen.'[50]

De uitkomst was dat het voorgenomen besluit voor een aanvraag werd teruggetrokken. Het College van Bestuur zou met inbreng van de Universiteitsraad een nieuw voorstel doen dat – naar verwachting – in oktober 2017 aan de Universiteitsraad ter instemming zou worden voorgelegd.[51] De fractievoorzitters van de Personeelsfractie en Lijst Calimero lieten weten de mogelijkheid open te houden dat de fracties met een ander voorstel wel akkoord zouden gaan.

Waarom was er geen 'nipte meerderheid'? Het zijn vragen die zijn voorgelegd in gesprekken van de evaluatiecommissie. De heer Beijer gaf in zijn gesprek het volgende aan:

> ‘Een cruciaal moment of het wel/niet zou gaan lukken was de zomer van 2017. De aanvraag moest worden ingediend en moest worden voorgelegd aan de Universiteitsraad. De heer Beijer heeft toen met Sibrand Poppema over het project gesproken. […] Uitsluitend de leden bij wie Poppema dacht iets te kunnen halen zijn door hem benaderd en gesproken. Poppema probeerde een inschatting te maken hoe in de personeelsgeleding tegen het project werd aangekeken. De heer Beijer heeft toen geconstateerd dat de inschatting van Poppema van een aantal mensen behoorlijk mis was. Van mensen van wie hij dacht dat die wel positief waren en de heer Beijer ernstige twijfel had of dat wel juist was.’[52]

Een voorbeeld hiervan is de heer Albers. In een interview met de *UKrant*: ‘Of ze een keer rond lunchtijd een flinke wandeling met hem wilde maken. Casper Albers nam de uitnodiging aan […]. Ze aten hun boterhammen en Poppema vroeg Albers hoe hij nou in de Yantai-kwestie stond. “een beetje nerveus ben je dan natuurlijk wel”, herinnert Albers zich. “En ik heb niet al mijn kaarten op tafel gelegd?” Was er druk? Een ultiem charmeoffensief?’ Zo had de heer Albers het niet ervaren: ‘het was een heel fijn, inhoudelijk gesprek’.[53]

De verhoudingen werden er niet beter op. Er was sprake van groeiende irritatie bij het College van Bestuur over lekken uit vergaderingen en beraden, waarbij met een beschuldigende vinger naar leden van de Universiteitsraad werd gewezen. Die leden raakten op hun beurt door deze beschuldigingen gekwetst.

In verschillende gesprekken is gewezen op een voorval tijdens het traditionele etentje voor de oude en voor de nieuwe Universiteitsraad. Dit keer op 31 augustus 2017 in Haren. De heer Poppema sprak daar de scheidende fractievoorzitter van Lijst Calimero toe op een manier die door een aantal aanwezigen als denigrerend werd ondervonden:

> ‘Wederom was ik zelf niet aanwezig bij het betreffende etentje, vanwege mijn verplichtingen als aftredend secretaris van de Groninger Studentenbond die deze avond zijn [Algemene Ledenvergadering] had. Mijn fractiegenoten waren wel aanwezig, en geven de volgende reconstructie:
>
> Er zijn denigrerende opmerkingen gemaakt in de richting van Daan [van Dijk] naar aanleiding van het volgende citaat uit een *Volkskrant*-artikel van 29 augustus 2017:
>
> *“*Hoe en op welke manier de studenten en het personeel bij de plannen zullen worden betrokken, is niet duidelijk, zegt Daan van Dijk, voorzitter van de studentenfractie Lijst Calimero. Ook hij noemt het uitstel verstandig en is niet te spreken over het niveau van het plan. ‘Ik zou met de huidige aanvraag mijn Bachelor-scriptie niet kunnen halen.’”
>
> De toenmalig voorzitter van het College van Bestuur, de heer Sibrand Poppema, haalde deze uitspraak aan in zijn toespraak. Hij had daarbij de bachelorscriptie van de heer van Dijk opgevraagd, en zelf elke (mogelijke) fout die hij

tegenkwam daarin onderstreept. Dit alles om het punt duidelijk te maken dat Daan zelf ook verre van foutenvrij was, ten overstaan van zittende en aanstaande raadsleden, de overige leden van het College van Bestuur, de voorzitter van de Universiteitsraad, en de secretaris van het Bureau van de Universiteit. Hij besloot zijn betoog met de uitspraak dat hij voor zijn ambtenaren stond, en vond dat het debat op inhoudelijke argumenten moest worden gevoerd, in plaats van de vorm. Ten slotte overhandigde hij het door hemzelf gecorrigeerde werk aan Daan.

Het voorval werd door de aanwezige raadsleden als onprettig ervaren. Het bevestigde eerdere ervaringen dat persoonlijke gevoelens en belangen, met name van de kant van het College van Bestuur, een rol speelden bij de besluitvorming rondom de aanvraag Transnationale Educatie in Yantai.

Het voorval paste in de sfeer van die dag, 31 augustus 2017. Voorafgaande aan het etentje was de universiteitsraadsvergadering van 31 augustus. Hierin werd inhoudelijk nog ingegaan op het Yantai-plan, hoewel de aanvraag zelf niet meer op de agenda stond. Dit was aanleiding voor de andere studentenpartij, de SOG, om een vlammend betoog tegen de acties van Lijst Calimero en de Personeelsfractie in de week ervoor. Dit betoog grensde aan een persoonlijke aanval, en werd door het College met een applaus ontvangen.'[54]

De evaluatiecommissie heeft bij de heer Poppema navraag gedaan. Deze liet weten dat 'het [...], zoals gebruikelijk, van beide zijden een badinerende toespraak [was]'.[55]

Op de vraag of deze gebeurtenissen van invloed zijn geweest op de besluitvorming binnen zijn fractie heeft de heer Wondergem als volgt gereageerd:

'Hoe dit alles de besluitvorming van mijn fractiegenoten en mijzelf het volgende halfjaar heeft beïnvloed is moeilijk te zeggen: iedereen gaat op een andere manier met emoties om. Als ik voor mijzelf spreek heb ik altijd getracht de nieuwe aanvraag zonder aanziens des persoons te beoordelen, en er zijn momenten geweest dat ik kansen zag voor een voorstem. Maar één ding wist ik na 31 augustus zeker: op begrip voor een eventuele tegenstem hoefde ik vanuit het bestuursgebouw niet te rekenen.

In het halfjaar dat volgde zijn Denise [Mensonides] en ik met een open blik betrokken geweest bij de nieuwe aanvraag. Wij hebben ons niet onder druk gezet gevoeld, en waardeerden de moeite die de ambtenaren en College namen om ons te betrekken in de verbetering van de aanvraag. Na de gebeurtenissen van augustus 2017 is de Commissie Scholten gevormd, waarin elke fractie een vertegenwoordiging had, inclusief Denise en ik. De commissie heeft meerdere besprekingen gehad met ambtenaren van het bureau, over de begroting, recruitment en uitvoering van onderwijs.'[56]

5.8 Het eindspel

Een nieuwe versie van de aanvraag[57]

Terug naar het ressentiment tussen het College van Bestuur en de Universiteitsraad. Er was een situatie ontstaan die het toenmalig hoofd Corporate Control, de heer Biemans, bij de evaluatiecommissie als volgt heeft omschreven: het College van Bestuur en de Universiteitsraad waren elkaar ergens kwijtgeraakt. Het was dus nodig om weer verbinding te maken. Het zwaartepunt in de communicatie tussen het College van Bestuur en de Universiteitsraad zou verschuiven naar een niveau onder het College van Bestuur. De heer Biemans en de heer R.C. (Rutger) Klein Nagelvoort, directeur onderwijs van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen. Maar hoe? Hoe kon het plan draagvlak krijgen, gedragen worden door de universitaire gemeenschap en niet beperkt blijven tot wat in de beeldvorming toch gezien werd als het plan-Poppema? In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer Biemans daarover het volgende laten weten:

> 'De heer Biemans vult aan: de Universiteitsraad heeft in augustus 2017 gezegd dat als het plan ons nu wordt voorgelegd, dan zeggen we geen 'ja'. Maar een deel van de Universiteitsraad wilde wel meedenken en zo is de groep samengesteld waaraan Rutger Klein Nagelvoort en de heer Biemans, onder leiding van Olaf Scholten, deelnamen. Er is toen gewerkt aan een nieuwe verdiepingsslag. Op een redelijk productieve en planmatige manier is de groep aan de slag gegaan door de verschillende heikele punten af te lopen en te proberen antwoorden te vinden. Ook de mogelijkheid van het wijzigen van de business case, kwaliteitszorg, afspraken over de academische vrijheid hoorden daarbij. De groep/de commissie had het idee dat er een aangepast plan lag en dat men verder kon.
>
> Tijdens de eerste bijeenkomst van de commissie-Scholten heeft de heer Biemans zijn excuses aangeboden voor de wijze waarop tot dan toe de Universiteitsraad in de hele plan- en besluitvorming was meegenomen. Hij heeft later, toen de commissie haar werk bijna had afgerond, de heer Poppema voorgesteld eenzelfde uitspraak te doen. De heer Poppema heeft dat niet gedaan. Als hij dit zou doen, zou hij iets doen waar hij niet achter stond.'[58]

De commissie-Scholten

Aanvankelijk telde de commissie-Scholten zeven, vanaf eind november 2017 acht leden. De commissie-Scholten kreeg 'ruime ondersteuning' van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen.[59] De voorzitter was prof. dr. O. (Olaf) Scholten, hoogleraar kosmische stralen en bliksemfysica. Als (enig) lid van de commissie had hij het dossier Yantai vanaf het prille begin tot dan meegemaakt. Bij de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015 was hij maar deels aanwezig geweest. Hij had die dag verplichtingen in Brussel waar hij gasthoogleraar aan de Vrije Universiteit is. Hij nam dus niet deel aan de stemming. Hij maakte tot 1 september 2019 deel uit van de Universiteitsraad namens de Personeelsfractie.

Bij de samenstelling van de commissie was gekozen voor vertegenwoordigers van de verschillende fracties. Aanvankelijk nam de nieuwe studentenfractie geen

plaats in de commissie. DAG had bij de verkiezingen in mei 2017 twee zetels weten te bemachtigen op een programma dat zich kenmerkte door een afkeer van de bedrijfsmatige wijze van functioneren van de Rijksuniversiteit Groningen. Het project in Yantai gold als hét voorbeeld van die wijze van functioneren. Eind november 2017 nam de fractievoorzitter van DAG zitting in de commissie-Scholten. Namens de Personeelsfractie maakte prof. dr. D.J. (Dirk-Jan) Scheffers, hoogleraar moleculaire microbiologie, deel van de commissie uit. Hoofddocent accountancy dr. K. (Kristina) Linke was namens de Wetenschapsfractie de derde personeelsvertegenwoordiger in de commissie. De studenten waren met inbegrip van Jasper Been met vijf leden vertegenwoordigd in de commissie. Voor de fractie van SOG waren dat Zeger Glas en Wiebe Dam, voor de Lijst Calimero Denise Mensonides en Henk-Jan Wondergem.

De commissie werd nauwgezet betrokken bij het opstellen van de tweede aanvraag. De penvoerders namens het universitaire bestuursapparaat waren de heren Biemans en Klein Nagelvoort die, zoals eerder gememoreerd, de verbinding hoopten te vinden met de Universiteitsraad. Vanuit die invalshoek bezien prevaleerden een ontspannen rust en een tempo zonder haast boven het werken met stoom en kokend water waar de Universiteitsraad eerder mee was geconfronteerd.

Dat nam niet weg dat er onderhuidse spanningen bleven. De heer Poppema maakte er geen geheim van dat hij het liefst in oktober 2017 de nieuwe aanvraag voor instemming aan de Universiteitsraad wilde voorleggen. De Personeelsfractie nam het initiatief om de besluitvormingsprocedure in te richten met het vereiste van een tweederde meerderheid. Het Reglement van Orde van de Universiteitsraad biedt in artikel 32 de mogelijkheid om van de bepalingen van dat reglement af te wijken als geen van de aanwezigen zich daartegen verzet. Vanwege het belang van een breed draagvlak zou instemming met een gewone meerderheid niet voldoende zijn om van een breed draagvlak te spreken. Het voorstel werd met tien stemmen voor en twaalf tegen verworpen. Een lid stemde blanco, een ander lid onthield zich van stemming.

De nieuwe aanvraag, een 'werkdocument', werd op de agenda geplaatst van de vergadering van de Universiteitsraad op 23 november 2017. Het ging met inbegrip van alle bijlagen om 540 bladzijden. Nieuw was dat er twee fasen waren. In de eerste fase ging het om veertien opleidingen voor vierduizend studenten: 'slechts als dit een succes is zal overwogen worden of over gegaan kan worden tot het realiseren van de tweede fase: het realiseren van 20 BA en 10 MA opleidingen en 10.000 studenten.'[60] Ook werd het argument dat de UGY de terugloop van het aantal studenten in Groningen zou kunnen verhelpen in de aanvraag geschrapt.

De nieuwe indeling in twee fasen kende overigens een Achilleshiel: twaalf van de veertien opleidingen die aan het eind van de tweede fase (in jaar 5) waren voorzien waren opleidingen van de Faculteit Science & Engineering. In het tweede jaar zou de Faculteit Science & Engineering tien opleidingen verzorgen en de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen twee.

De wrevel tussen het College van Bestuur en leden van de Universiteitsraad nam in deze periode eerder toe dan af. De ochtend voor de vergadering van de Universiteitsraad op 23 november 2017 plofte het *Dagblad van het Noorden* op de deurmat met een artikel over een partijsecretaris op de *branch-campus* in Yantai.[61]

Er leefden in de Universiteitsraad vragen over de registratie van uren die collegeleden en medewerkers maakten voor de voorbereidingen van de *branch-campus* in Yantai. Het betrof hier private middelen, terwijl de Universiteitsraad alleen iets te zeggen heeft over de publieke middelen. De heer Beijer liet hierover het volgende weten:

> 'De informatie uit de urenregistratie werd niet altijd officieel en welwillend gedeeld door het College van Bestuur, maar de Universiteitsraad had vaak (omdat de documenten tussen medewerkers circuleerden) deze al in zijn bezit.'[62]

Het met horten en stoten delen van informatie bleef volgens de heer Beijer niet beperkt tot de urenregistratie:

> 'Het moeizaam uitwisselen van informatie werd een pijnpunt. Een voorbeeld is dat de heer Beijer vaak hoorde dat het managementberaad of de decanen 'zijn het ermee eens' en dat na wat rondvragen het toch wel wat genuanceerder lag. Dit gaf het gevoel dat in vergaderingen er druk werd uitgeoefend (door het college, maar met name door Poppema) en ontstond er (in de loop van de vier jaar) een situatie van 'hakken in het zand zetten'. De heer Beijer voegt hieraan toe dat de Universiteitsraad een brief van de decanen heeft ontvangen waaruit steun bleek voor het plan van het College van Bestuur. Er is zelfs een unieke vergadering van de Universiteitsraad met de decanen over deze brief geweest.'[63]

De vergadering van de Universiteitsraad van 23 november 2017

Het was de bedoeling om op 23 november het 'work in progress' te bespreken en suggesties en verbeteringen mee te nemen in een volgende versie. Hiermee wilde het College van Bestuur laten zien voor inbreng vanuit de Universiteitsraad en de commissie-Scholten open te staan.[64] Op 23 november 2017 zat de voltallige Universiteitsraad tegenover de drie leden van het College van Bestuur. Commissievoorzitter Scholten had voorafgaande aan de vergadering een presentatie gegeven.

De voorzitter van het College van Bestuur nam het leeuwendeel van de antwoorden voor zijn rekening. Neen, de lijst met opleidingen was nog niet definitief. Daar moesten de faculteiten nog over beslissen. Vragen over de financiën verwees hij door naar de commissie-Scholten. Ja, het College van Bestuur was bereid om 'in de aanvraag duidelijker op [te] nemen dat de academische vrijheid een groot goed is en een aanleiding kan zijn om zich terug te trekken. Alle reeds gemaakte afspraken op dit gebied tussen UGY en RUG blijven gehandhaafd. Er komt niet een extra lid (de partijsecretaris) in de Board of directors. De functie van *party secretary* zal waarschijnlijk gecombineerd worden met die van de beoogde president (Prof. Fu).'[65] De uitkomst van de behandeling van dit agendapunt was dat de commissie-Scholten haar werk zou voortzetten. De verwachting was dat de Universiteits-

raad zich nogmaals zou buigen over de aanvraag na ommekomst van de bevindingen van de commissie-Scholten. In februari 2018 of wellicht nog later.

Nieuwe donkere wolken stapelden zich op. In de woorden van de heer De Jeu in het boek dat ter gelegenheid van zijn afscheid verscheen: 'Het College van Bestuur doorstond de storm, maar binnen het College schuurde het, zoals De Jeu het noemt. "Dat komt ook omdat het er vanaf december 2017 al somber uitzag voor Yantai."[66]

In zijn gesprek met de evaluatiecommissie heeft de heer Poppema daarover het volgende laten weten:

> 'De nieuwe minister [Van Engelshoven] zou niet instemmen met een aanvraag voor transnationaal onderwijs. Dat liet zij op een gegeven moment weten. Dus naast de Universiteitsraad zag ook zij het niet zitten. Ze noemde als redenen weerstand in de Tweede Kamer en (het gebrek aan) academische vrijheid. Er waren veel contacten tussen de Universiteitsraad en de Tweede Kamer, die elkaar versterkten.'[67]

Bij de opvolger van de heer Schutte als directeur-generaal hoger onderwijs, drs. M.J. (Marcelis) Boereboom, kreeg de heer Poppema 'geen voet aan de grond', aldus de heer Poppema.[68]

De implosie

Het is de vraag of behalve bij het College van Bestuur in Groningen bekend was dat de goedkeuring door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van een aanvraag van de Rijksuniversiteit Groningen weinig kans maakte. Naar aanleiding van het artikel in het *Dagblad van het Noorden* van 23 november 2017 had de Vaste Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer aan de minister om een reactie gevraagd. De minister was zeer duidelijk in haar opvatting: 'Ik ben van mening dat de academische vrijheid, ook aan een Nederlandse opleiding in het buitenland, nooit ter discussie mag staan.'[69] Ze vond 'de signalen uit het artikel in het *Dagblad van het Noorden* zorgwekkend. Mijn zorgen hierover zijn in een gesprek ook overgebracht aan de RUG.' Wat dit laatste betreft doelde zij op het door de heer Poppema in zijn gesprek met de evaluatiecommissie genoemde moment dat hij te horen kreeg dat zij niet zou toestemmen met een eventuele aanvraag.

De bezwaren ten aanzien van de Chinese partijsecretaris werden onbedoeld nog eens van extra gewicht voorzien door de beoogde Chancellor van de UGY, professor dr. Fu Zetian. In een uitgebreid interview met *de Volkskrant* op 14 januari 2018 zei hij de ophef over de partijsecretaris niet te begrijpen" 'Drie jaar voorbereiding en we kunnen nog steeds niet beginnen. Ik zie het probleem niet. De partijsecretaris is geen allesbepalende baas. Hij zit er voor de communicatie met de partijorganisaties op UGY. Natuurlijk heeft UGY straks communistische organisaties voor studenten en personeelsleden. Volgens jullie westerse concept van democratie en vrijheid hebben we toch zeker het recht onze eigen politieke denkbeelden op onze eigen school te propageren?'[70]

Het rapport van de commissie-Scholten

Op 10 januari 2018 voerde de commissie-Scholten een gesprek met vier ondertekenaars van de brief van 20 november 2017, waarin veertien hoogleraren van de Faculteit Science & Engineering hun twijfels uitten over het plan in Yantai. Dat gesprek versterkte het gevoel bij leden van de commissie-Scholten dat er in de Faculteit Science & Engineering veel minder draagvlak zou zijn dan uit de instemming van de Faculteitsraad op 4 juli 2017 was gebleken. Dertien van de veertien aanwezige leden van de Faculteitsraad stemden toen in met het facultaire plan.

De voorzitter van Lijst Calimero stuurde op 10 januari 2018 naar zijn fractieleden een e-mailbericht dat het draagvlak bij de Faculteit Science & Engineering forse deuken zou hebben opgelopen. Het duurde niet lang of de fractie van SOG kreeg lucht van dit bericht en besloot op sociale media berichten te plaatsen. Alle goede bedoelingen ten spijt om het nieuws eerst te delen met het College van Bestuur en de desbetreffende faculteitsraden verspreidde de berichtenstroom zich als een lopend vuurtje.[71]

De voorzitter van de Universiteitsraad en de voorzitter van de Wetenschapsfractie brachten het College van Bestuur op donderdag 25 januari 2018 op de hoogte van de stand van zaken. De Personeelsfractie en de Lijst Calimero wilden de uitkomsten van de commissie-Scholten niet afwachten. Ze hadden hun standpunt bepaald en zouden niet instemmen met een aanvraag om in Yantai een *branch-campus* te beginnen en daar opleidingen aan te bieden. Bovendien had de Lijst Calimero het plan om dit standpunt op 31 januari 2018 wereldkundig te maken. De overwegingen die tot dit standpunt hadden geleid liepen uiteen. Voor de een ging het om de academische vrijheid, voor de ander was de financiële onderbouwing onvoldoende. Weer een ander zag geen voordelen voor de Rijksuniversiteit Groningen en haar studenten. En van de fractie van DAG was haar principiële stellingname uiteraard bekend. Op zaterdag 27 januari 2018 belde een verslaggever van de NOS naar de woordvoerder van de Rijksuniversiteit Groningen en vroeg om bevestiging van het bericht dat de Universiteitsraad niet zou instemmen met een aanvraag. Er volgde een reactie: 'Het College van Bestuur [is] nog volop in overleg [...] met de Universiteitsraad.'[72] Op maandag 29 januari 2018 plaatste de NOS op internet een bericht dat de *branch-campus* in Yantai niet leek door te gaan: 'de Universiteitsraad heeft het College van Bestuur een ultimatum gesteld, blijkt uit gesprekken die de NOS voerde. Voor woensdag moet de universiteit de vergevorderde plannen stopzetten.'

Daarna buitelden de reacties over elkaar heen. Het College van Bestuur reageerde met een persbericht: 'Het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft besloten om de aanvraag voor het aanbieden van transnationaal onderwijs in Yantai niet in te dienen bij de minister van OCW.' Wel kondigde de voorzitter van het College van Bestuur aan de komende tijd samen met de faculteiten en opleidingen te onderzoeken welke andere vormen van samenwerking in Yantai mogelijk zouden zijn.

Op 5 februari 2018 kreeg het College van Bestuur de eindrapportage van de Yantai commissie van de Universiteitsraad. Het was mosterd na de maaltijd, waarbij het College van Bestuur nog wel de kanttekening plaatste nimmer om wederhoor te zijn gevraagd.

6 De nasleep

Een koerswijziging

De Raad van Toezicht was in de vergadering van 30 oktober 2017 'bijgepraat over de stand van zaken'. Die dag zou de Raad van Toezicht de halfjaarlijkse bijeenkomst hebben met de Universiteitsraad waarbij aan verschillende tafels leden van de Raad van Toezicht en leden van de Universiteitsraad met elkaar van gedachten zouden wisselen: 'de [Raad van Toezicht] zal in het gesprek met UR aangeven dat zij positief staat ten opzichte van de vestiging van een branch campus in Yantai. De voordelen zijn evident (grote studentenmarkt, veel geld beschikbaar voor onderzoeksprojecten en een overheid die bereid is om in de campus te investeren) en de risico's zijn voldoende afgedekt (onder andere door contracten die de RUG heeft gesloten met de betrokken instellingen in China).'[1] Drie maanden later werd die koers gewijzigd.

Drie scenario's

Op 7 februari 2018 kwamen het College van Bestuur en de Raad van Toezicht in Groningen bijeen. De agenda van de bijeenkomst oogt als die van een reguliere bijeenkomst. Maar de aandacht ging toch vooral uit naar de gebeurtenissen van eind januari. Wat nu? Op de agenda stond een notitie waarin drie scenario's werden beschreven. Het eerste scenario was om de aanvraag later in te dienen. Dat zou op zichzelf geen problemen opleveren. De AMvB was nog steeds niet tot stand gekomen en de minister mocht voor elke aanvraag onder deze AMvB maximaal twintig weken de tijd nemen om te beslissen over de aanvraag. Indien nodig, zelfs nog langer. Bovendien was men nog niet zover gevorderd met de bouw- en verbouwplannen en de ICT-voorzieningen dat pas in september 2019 met de opleidingen kon worden begonnen. Instemming door de Universiteitsraad kon dus doorschuiven naar een later moment, tot zelfs in het najaar van 2018 aan toe.[2]

Voor dit scenario pleitte dat zo de tijd werd genomen om te bezien of bij de verkiezingen voor de studentengeleding in de Universiteitsraad in mei 2018 voldoende nieuwe leden zouden worden gekozen om alsnog een meerderheid voor instemming met de aanvraag te krijgen. Maar dat werd niet aannemelijk gevonden. Het doorschuiven naar september 2018 zou niet tot een verandering in de verhoudingen in de Universiteitsraad leiden. Ook in het studiejaar 2018-2019 moest met een meerderheid tegen in de Universiteitsraad rekening worden gehouden. Natuurlijk was het mogelijk om zelfs tot september 2019 te wachten als er een volledig nieuw verkozen Universiteitsraad zou aantreden, maar zo'n lang uitstel zou gezichtsverlies in China opleveren en deed wel een erg lang beroep op het geduld van de betrokken faculteiten.

Het tweede scenario was stoppen, en wel meteen. Het voordeel van dat scenario was dat de rust in de universitaire gemeenschap snel zou weerkeren. Maar het zou ook betekenen dat een enorme kans werd gemist. In de notitie viel ook te lezen dat dit scenario voor negatieve publiciteit zou zorgen.

Het derde scenario werd het 'model Stenden' genoemd. Er zouden in Yantai opleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen worden aangeboden waarbij studenten het vierde jaar in Groningen zouden doorbrengen. Daarmee zou het verdienmodel waarvan de Wetenschapsfractie gecharmeerd was weer terugkeren, zij het dat het om kleine aantallen studenten zou gaan. Bij dit scenario hoefde volgens de opsteller van de notitie geen instemming van de Universiteitsraad en geen toestemming van het ministerie te worden gevraagd, maar wel van de desbetreffende faculteiten.

Voorgesteld werd om dit scenario te verkennen waarbij nadrukkelijk een aangewezen lid van de Raad van Toezicht betrokken zou zijn.

De Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht wees in de vergadering van 7 februari 2018 het eerste scenario af. Dat gold ook voor het tweede scenario 'vanwege de dan gemiste kansen en het onder druk zetten van China'.[3] De Raad van Toezicht had een voorkeur voor het derde scenario en gaf daartoe een aantal richtlijnen;

- Het voorstel voor een uitwerking van dit scenario moest passen binnen de ambities van de Rijksuniversiteit Groningen voor internationalisering, zoals vastgesteld in het Strategisch Plan 2015-2020;
- Het voorstel zou *bottom-up* moeten worden opgesteld: het College van Bestuur noch de Raad van Toezicht zou zich met de opstelling bemoeien;
- De betrokken decanen (van de Faculteit Science & Engineering en van de Faculteit Medische Wetenschappen) zouden het voorstel uitwerken en 'voor de betrokken opleidingen draagvlak onder studenten en medewerkers constateren';
- In het voorstel zou moeten worden opgenomen dat de financiële risico's voor de Rijksuniversiteit Groningen 'uitermate beperkt of afwezig zullen zijn'. De geldstromen moesten in kaart worden gebracht;
- In het voorstel moest een analyse worden opgenomen van het overheidsbeleid over internationalisering en van de standpunten van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap alsmede van de VSNU;
- De voordelen van de samenwerkingsmogelijkheden voor studenten en medewerkers zouden moeten worden beschreven;
- Het uitgewerkte voorstel zou 'ter goedkeuring' worden voorgelegd aan de faculteiten en aan het College van Bestuur. Het voorstel zou worden besproken met de Universiteitsraad.

De minister

Op 16 februari 2018 was een gesprek met de minister voorzien en het College van Bestuur zou ten behoeve van dat gesprek langs bovenstaande lijnen een 'kort document' opstellen en voor akkoord voorleggen aan de Raad van Toezicht.

Daarna zou het document op 13 februari 2018 naar het ministerie worden verzonden.

De uitkomst van het gesprek met de minister is terug te vinden in het verslag van het bestuur van de Faculteit Science & Engineering: 'het bleek dat men niet bereid is mee te denken over een ander model. Er wordt informatie ingewonnen hoe een alternatief voorstel kan worden ingediend.'[4]

De verkenning

Op 19 april 2018 besprak het College van Bestuur de uitkomsten van de verkenning naar mogelijke alternatieven voor samenwerking met de Universiteitsraad. Faculteiten zouden de gelegenheid krijgen 'op eigen initiatief' onderzoeksactiviteiten en 'aanpalende onderwijsactiviteiten te ontwikkelen. De Faculteit Science & Engineering had aangegeven dit graag te doen met onderzoeksgroepen en opleidingen 'die dit kansrijk vinden'.

Op verzoek van de China Agricultural University had de Rijksuniversiteit Groningen een brief gezonden aan de nieuwe president van deze universiteit.[5] In deze brief werd ingegaan op de verkenning en nadrukkelijk aangegeven dat 'approval' van de Universiteitsraad en 'permission' van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap nodig waren voor het aangaan van deze samenwerkingsverbanden die overigens maar een beperkt aantal studenten zouden omvatten.

In het voorjaar van 2018 bezochten de voorzitter van het College van Bestuur en de decaan van de Faculteit Science & Engineering met enige regelmaat China om over deze mogelijkheden te spreken.

De Universiteitsraad

In de Universiteitsraad werd kritisch gereageerd op het 'plan-B'. En de minister liet op 12 juli 2018 in een brief aan de Tweede Kamer dat 'er geen toestemming wordt verleend voor het verzorgen van opleidingen in het buitenland wanneer de academische vrijheid niet op dezelfde, of vergelijkbare, wijze geborgd is als in Nederland'.[6] Het plan-B verdween daarmee achter de horizon.

DEEL 2:
Terugblik

7 Belangrijkste bevindingen en aanbevelingen

7.1 Belangrijkste bevindingen

7.1.1 De dynamiek van het besturen van een universiteit.

Het besturen van een universiteit is een lastige opgave. Universiteiten zijn grote, ingewikkelde organisaties. Er is sprake van een dubbele taak: onderwijs en onderzoek. Om te voldoen aan de hoge eisen op beide gebieden moet sprake zijn van hoge kwaliteit, vergaande innovatie en voortdurende ontwikkeling. De Rijksuniversiteit Groningen is als universiteit in dat opzicht zeer succesvol geweest de afgelopen jaren. Er is sprake van een eervolle (en sterk gestegen) plaats op diverse *rankings*, het aantal studenten is toegenomen, hun waardering voor het onderwijs is over het algemeen goed. In wetenschappelijk opzicht kan de universiteit bogen op zeer goede prestaties en een prima reputatie, met als hoogtepunt op 5 oktober 2016 de toekenning van de Nobelprijs voor Scheikunde aan Ben Feringa.

Er zijn veel factoren die dit succes verklaren, factoren die met elkaar te maken hebben. Onmiskenbaar is een factor geweest dat de universiteit een slagvaardig bestuur heeft gekend en over zeer gemotiveerde medewerkers beschikt die op tal van terreinen uitblinken. De financiële positie van de universiteit is gezond, er is sprake van een goed beheer, de gebouwen staan er merendeels goed bij, de infrastructuur is in orde, sleutelfuncties zijn adequaat bezet. Dat alles valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur.

Een universiteit besturen is, zoals gezegd, een lastige opgave. Het gaat niet alleen om een grote en gecompliceerde organisatie maar ook om een organisatie met zeer uiteenlopende belangen, met wetenschappers en docenten die op tal van wetenschapsgebieden hun verdiensten hebben, hun eigen mening hebben en verkondigen en bovenal met zeer veel studenten die een eigen dynamiek aan de organisatie geven. De context waarin het bestuur moet werken, draagt bij aan de moeilijkheidsgraad. Men moet rekeninghouden met de eisen die de maatschappij stelt aan universiteiten, maar ook met ontwikkelingen in het politieke domein. Hoofduitdaging voor het bestuur is het bijdragen aan de ontwikkeling naar de toekomst, leidinggeven aan het proces van voortdurende innovatie. En in dat verband aan het versterken van de internationale oriëntatie van de universiteit. Wetenschap noch studenten houden zich aan landsgrenzen, de toekomst van een universiteit is alleen verzekerd als men ook internationaal weet mee te komen. Terecht kreeg dit dan ook veel aandacht van het bestuur. In het strategisch plan 2015-2020 was internationalisering een belangrijk thema. Internationale oriënta-

tie is een rekbaar begrip, maar het ligt voor de hand dan vooral te kijken naar andere landen in de Europese Unie, de Verenigde Staten en niet te vergeten China.

7.1.2 Het belang van China voor de Rijksuniversiteit Groningen

De aandacht voor China was in ons land na de millenniumwisseling sterk gestegen. De economische expansie van dat land was opzienbarend, met grote gevolgen voor de maatschappelijke ontwikkeling. Politiek werd ook anders dan vroeger tegen China aangekeken. Velen waren gefascineerd door de combinatie van een communistisch bewind enerzijds en vrij baan voor ondernemerschap anderzijds. Het aantal reizen naar China nam sterk toe, zoals trouwens ook een groeiend aantal Chinezen ons land bezocht. Chinese studenten kwamen meer en meer voor op Nederlandse universiteiten. Op veel fronten, overheid, bedrijfsleven, wetenschap, werden de banden met China aangehaald en was sprake van toenemende activiteiten van ons land aldaar. Het was logisch en verstandig dat ook de Rijksuniversiteit Groningen gespitst was op ontwikkelingskansen in relatie met China.

Op kleine schaal waren in het verleden al initiatieven genomen. Toen diende begin 2015 zich ineens de mogelijkheid van een *international branch-campus* in Yantai aan. China wilde in het kader van zijn universitaire ontwikkeling tien branch-universiteiten starten. Yantai was de tiende en dus laatste optie. Onderhandelingen met het University College Dublin waren stukgelopen. Via het uitgebreide netwerk van de voorzitter van het College van Bestuur, de heer Poppema, kwam de Rijksuniversiteit Groningen in beeld als mogelijke partner. Het was een optie die uitstekend leek te passen in de lange termijnstrategie van de Rijksuniversiteit Groningen. Het zou de Rijksuniversiteit Groningen in één klap een vooraanstaande plaats geven in het universitaire bestel van China, met grote kansen voor uitwisseling. Het zou ook een prima voedingsbodem kunnen zijn voor meer studenten in Nederland c.q. Groningen. De risico's leken niet al te groot, omdat met name de stad Yantai al veel geïnvesteerd had in al gerealiseerde gebouwen en bereid was te participeren in aanloopverliezen.

7.1.3 Besluitvorming in hoog tempo

Begrijpelijk was dat er dus groot enthousiasme ontstond, overigens niet in de laatste plaats ook door de zeer overtuigende wijze waarop de voorzitter van het College van Bestuur de grote kansen van dit project wist uit te dragen. Maar er was haast geboden, althans dat was onderdeel van de boodschap. Dus gingen de ontwikkelingen in het begin razendsnel. Er werd mankracht gemobiliseerd, allerlei contacten werden gelegd. Niet alleen bij de initiatiefnemers was het elan groot, ook daarbuiten werd het initiatief toegejuicht. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap was in een vroeg stadium geconsulteerd en stelde zich welwillend, meedenkend, waarschuwend, kritisch en bezorgd op, zoals een van de naaste medewerkers van het College van Bestuur noteerde. De ministeries van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken vonden dat het initiatief uitstekend paste in het buitenlandse (economische) beleid).

Het College van Bestuur wist zich al snel verzekerd van de medewerking van de decanen en van rugdekking door de Raad van Toezicht die op 16 maart 2015 groen

licht gaf voor een 'verdere verkenning van de samenwerking om te komen tot een *international branch-campus* in Yantai'. Op 25 maart 2015 werd in China een *Memorandum of Understanding* getekend, met als intentie te komen tot 'an independent educational institution with legal entity status recognized by the laws of China, where education programmes of the University of Groningen will be offered'. Ondertekening vond plaats in aanwezigheid van minister-president Rutte die in China een handelsmissie leidde. Vanzelfsprekend laat de minister-president bij zo'n gelegenheid zijn gezicht niet zien als dit initiatief niet zou passen in het overheidsbeleid. Het ging ook niet alleen maar om Gronings belang maar om het landsbelang, zo werd benadrukt.

7.1.4 De Universiteitsraad stemt in

Het tempo bleef, ongetwijfeld mede hierdoor gesterkt, hoog. Een belangrijke volgende stap was dat het plan ook in een vroeg stadium werd besproken met de Universiteitsraad. Uiteraard zou er voor realisatie van dit initiatief draagvlak moeten bestaan binnen de universitaire gemeenschap, en dus met name bij de Universiteitsraad. Het College van Bestuur heeft dan ook terecht in een vroeg stadium het plan aan de Universiteitsraad voorgelegd. Het kwam aan de orde in de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015. Er was toen alleen nog maar sprake van een eerste, niet uitgewerkte opzet.

De reacties bij de Universiteitsraad op het plan liepen uiteen. Bij de personeelsvertegenwoordigers was de opstelling voorzichtig terughoudend. Men was ongetwijfeld bevreesd in een onbekend avontuur te worden meegezogen en beducht voor schade voor het werk in Groningen. Bij de studentenvertegenwoordigers was het enthousiasme veel groter, kennelijk was het vurige pleidooi van de voorzitter van het College van Bestuur daar goed aangekomen. Wel leefden bij studentenfractie Lijst Calimero nog veel kritische vragen en werd aangedrongen op een stevige betrokkenheid bij de verdere besluitvorming als zich 'majeure veranderingen' in de aanvankelijke opzet zouden voordoen.

Het was achteraf gezien een bijzondere bijeenkomst met een heel aparte dynamiek. De voorzitter van het College van Bestuur merkte op een gegeven moment dat er veel instemming was met het voornemen en speelde daarop in door te verklaren dat de Universiteitsraad hier instemmingsrecht en niet adviesrecht zou hebben, mits men direct tot een uitspraak zou komen over het beginsel van een *international branch-campus*. Een keuze die naar zijn overtuiging niet los kon worden gezien van een keuze voor zo'n campus in Yantai. Daar werd over gestemd, met als gevolg dat alle leden van de studentenfracties voor bleken, de personeelsvertegenwoordigers grotendeels blanco stemden, terwijl een lid uit de personeelsgeleding voor en een lid, de voorzitter, tegen stemde. Instemming van de Universiteitsraad dus.

7.1.5 Bezegeling van de voornemens in aanwezigheid van de staatshoofden

Kort na dit besluit van de Universiteitsraad legde de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 10 juli 2015 haar steun voor de Groningse plannen vast in een brief aan haar Chinese ambtgenoot. Daarna bleef het snel gaan met de ontwik-

keling van de plannen. Een zeer belangrijke mijlpaal was de ondertekening van een tweede *Memorandum of Understanding* op 26 oktober 2015, wederom in China, in aanwezigheid van maar liefst de staatshoofden van beide landen. Ook hier geldt dat het maar om een voorlopige overeenkomst ging waarin overigens wel de eerste afspraken op financieel gebied werden gemaakt. De ceremoniële accentuering op het allerhoogste niveau gaf aan het plan een extra status. Ongetwijfeld hebben de voorstanders dit bewust zo gedaan, incalculerend dat deze zeer zware externe profilering het plan een grote stoot in de goede, althans door hen gewenste richting zou geven.

Kortom: in amper negen maanden was het plan van volledig blanco ontwikkeld tot een al op volle toeren draaiende machine waar de vaart goed in zat. Er was sprake van een grote mate van voortvarendheid en doortastendheid. Veel scepsis was er nog niet, hooguit bij sommige andere universiteiten en in de VSNU, maar die werd door de initiatiefnemers voor kennisgeving aangenomen. Alle lichten leken op groen te staan, de Rijksuniversiteit Groningen zou een bijzondere rol gaan spelen als het zou gaan om de internationale gerichtheid van onze universiteiten.

7.1.6 Eerste kritiek: de Universiteitsraad en de Faculteit Economie en Bedrijfskunde.

Maar er ontwikkelden zich ook wolkjes aan de lucht die aanvankelijk steeds blauwer was geworden. Het waren wolkjes in Groningen en wolkjes daarbuiten, en met name in Den Haag. In het najaar van 2015 groeide er alsnog ongenoegen bij de Universiteitsraad. Die was qua samenstelling voor een groot deel vernieuwd. Maar liefst 17 van de 24 plekken werden door nieuwe leden ingenomen. De voorstemmers onder de leden van de studentenfracties hadden plaats gemaakt voor een nieuwe lichting studentenvertegenwoordigers. Bij de leden van de personeelsfracties leefde steeds meer het idee dat belangrijke vragen onbeantwoord bleven. Dit leidde ertoe dat alsnog een groot aantal (92) vragen aan het College van Bestuur werden gesteld. De Universiteitsraad vroeg om een *business case*, inclusief risicoanalyse en een planning, met een duidelijk gemarkeerd GO/NO GO-moment dat eerder was bepaald op 19 oktober 2015 maar gaandeweg op de langere baan werd geschoven.

Meer in het algemeen groeide aan de universiteit het aantal vraagtekens ten opzichte van het plan. Een aantal oud-leden van de Universiteitsraad ventileerde kritiek op wat zij zagen als een overval van de voorzitter van het College van Bestuur tijdens de vergadering van de Universiteitsraad op 25 juni 2015. Een speciale adviescommissie van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde pleitte voor een uiterste vorm van terughoudendheid. Het plan Yantai werd een 'leap in the dark' genoemd. Het Faculteitsbestuur deelde tot op grote hoogte dit standpunt.

7.1.7 Reactie op de eerste kritiek

De voorzitter van het College van Bestuur reageerde op de kritiek door in interviews in *de Volkskrant* van 3 november 2015 en kort daarna in de *UKrant*. Dat pakte, ook door de expliciete woordkeus, geheel verkeerd uit. Het politiseerde in zekere zin het project, althans bracht nieuwe elementen in de aanpak die tot dus-

ver in het teken had gestaan van in hoog tempo met zijn allen hard trekken aan het project. Er werd voor het eerst een duidelijk onderscheid gemaakt tussen voorstanders en tegenstanders, met overigens bij beide kampen nog geen finaal oordeel.

7.1.8 Het afhaken van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde

De wolkjes aan de hemel namen toe. In Groningen sloeg de kritiek op een enkele plek om in het niet langer willen meewerken aan het plan. Belangrijk was daarbij dat de Faculteit Economie en Bedrijfskunde begin 2016 afhaakte. Het aanvankelijke plan was dat niet alleen de Faculteit Science & Engineering (die het belangrijkste deel van het plan voor haar rekening zou nemen) zou meedoen maar ook de Faculteit Economie en Bedrijfskunde.

Vanaf het begin was het idee om meer dan één faculteit te laten participeren in de beginfase om het universiteitsbrede karakter van het plan te accentueren. En dan lag het voor de hand om naast de Faculteit Science & Engineering aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde te denken. Maar de Faculteit Economie en Bedrijfskunde zag er niet veel in. Men zag geen directe voordelen voor de eigen faculteit. Maar ook inhoudelijk vond men de voorstellen niet voldoende onderbouwd. Dat was juist van een faculteit die gericht is op de validiteit en risico's van plannen als de onderhavige een belangrijk signaal. Het gewicht van de Faculteit Science & Engineering was overigens groot genoeg om door te kunnen, en al na korte tijd nam de Faculteit Ruimtelijke wetenschappen de plaats van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde in. Voor de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen was dit een mooie kans met weinig risico's.

7.1.9 Kritiek uit andere hoek: de Tweede Kamer

Niet alleen in Groningen verschenen wolkjes, ook in Den Haag. Niet op het niveau van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dat heel constructief meedeed, zij het wel zorgen uitsprak over omvang en tempo. De andere betrokken ministeries bleven ook positief. Maar in de Tweede Kamer werden vragen gesteld, door de fractie van de SP. Dat bevestigde de toenemende politisering van het project, ook door bijvoorbeeld kwalificaties van de vragensteller als 'dit megalomane plan'. Ook kwam nadrukkelijker dan voorheen ter tafel dat er 'geen publieke middelen aan deze dependance in China besteed mogen worden' (Motie Jasper van Dijk-SP die weliswaar werd verworpen maar toch de toon had gezet). Het antwoord van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op de vragen was geruststellend, voorzichtig, afwachtend maar wel constructief. Ze benadrukte de noodzaak van breed draagvlak binnen de Rijksuniversiteit Groningen. 'Op dit moment zie ik geen reden om de Yantai-ambitie van de Rijksuniversiteit Groningen een halt toe te roepen'.

7.1.10 Het weer in Den Haag is vaak ongewis

Gaven de wolkjes in Groningen aanleiding tot de verkeerd uitgepakte reactie van de voorzitter van het College van Bestuur in *de Volkskrant*, de wolkjes in Den Haag werden kennelijk niet als zodanig herkend. Dat is opmerkelijk, omdat zowel het onderwerp zelf als de gebezigde bewoordingen aanleiding hadden kunnen zijn om zwaarder weer aan te zien komen. Dat wordt geïllustreerd door de hierboven

geciteerde, wat zuinige bewoordingen van de minister. Van belang is daarbij dat er in politiek Den Haag niet veel echt warme voorstanders van het Groningse initiatief waren. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vond het zoals gezegd een interessant plan, en andere ministeries vonden dat het prima paste in het China-beleid. Maar voor de minister van Onderwijs, Cultuur en wetenschap was dit politiek geen prioriteit. Het was ook niet zozeer haar beleidsplan, ze volgde hier een initiatief van een universiteit.

In de Tweede Kamer was alleen de fractie van de VVD uitgesproken positief over het plan, zij het vooral omdat men in het algemeen voorstander was van internationalisering. De meeste andere partijen hadden (nog) geen mening of waren afwachtend, en alleen de fracties van de SP en de PVV waren echt tegen. Niemand wilde zijn vingers er echt aan branden, noch regering noch coalitiepartijen zouden hier een halszaak van maken. De houding was vooral: als iedereen voorstander is, dan moet het maar. In zo'n situatie worden veiligheidskleppen gemonteerd, bijvoorbeeld de eis dat er geen publiek geld mag worden gebruikt of dat er sprake moet zijn van draagvlak. Dat soort voorwaarden kunnen later gemakkelijk tevoorschijn worden getoverd om een plan tegen het licht te houden en er de nodige vraagtekens bij te plaatsen. Wellicht leefde bij de universiteit de opvatting dat de SP-fractie weliswaar als enige weliswaar een uitgesproken tegenstander was maar slechts een beperkt aantal Kamerleden kende, terwijl de meerderheid van de Kamer niet tegen was. Klopt, maar ook niet voor. En wel op haar hoede hier geen politieke schade door op te lopen. Dat is althans de analyse van de evaluatiecommissie.

Het was, zoals gezegd, ook niet een plan dat direct voortvloeide uit het beleid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het paste er in beginsel wel in, zeker op een wat hoger abstractieniveau. Maar er was niet sprake van een algemene strategie waar dit plan (een grote *branch-campus*) een logisch en door iedereen gewild gevolg van was. Er was geen sprake van (enige) financiële steun zoals bij beleidsmatig gewenste initiatieven vaak een goede lakmoesproef is voor de mate van steun. Men vond het plan interessant en uitdagend maar niet iets om de nek voor uit te steken. Daarvoor werd het ook te groot en ongewis gevonden.

Om het plan een stap verder te brengen, moest het ministerie wel juridische belemmeringen opheffen. Die waren toch al in overweging genomen. Aanvankelijk leek het alsof volstaan kon worden met een AMvB. Maar uiteindelijk werd een wetgevingstraject nodig geacht. Het entameren daarvan werd door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap toegezegd maar het zou niet verstandig zijn dat te interpreteren als een con-amoresteun voor het Yantai-plan. Voor het ministerie was een extra waarborg dat nog velen hun licht over het plan zouden laten schijnen: advisering door de Raad van State, gevolgd door behandeling in de Tweede Kamer en tenslotte in de Eerste Kamer. Op de achtergrond speelde mee dat in het algemeen de opvattingen over de relatie met China in snel tempo aan het veranderen waren. Ook groeide onbehagen over de academische vrijheid in China.

De signalen gaven geen aanleiding tot wijziging van de lobby. Die beperkte zich tot het in Den Haag zo snel mogelijk tot stand laten komen van de benodigde wetswijziging. De lobby in Den Haag werd vooral door de voorzitter van het College van Bestuur zelf gevoerd. Dat had grote voordelen uit het oogpunt van consistentie en efficiency, maar het nadeel was dat het bijdroeg aan de opvatting dat het hier ging om een 'plan van Poppema'. Dat was toch al een opvatting die zich ontwikkelde, wat de kwetsbaarheid in meerdere opzichten vergrootte.

Ergo: de reactie op de wolkjes, zowel die in Groningen als in Den Haag, was niet helemaal adequaat. Vanzelfsprekend waren het geen signalen die op zichzelf aanleiding gaven om met het project te stoppen. Maar ze waren wel een voorbode van wat er nog zou (kunnen) komen.

7.1.11 De problemen worden groter en groter: in Groningen, in China, in Den Haag

2016 was wat Yantai betreft grotendeels een heel ander jaar dan het turbulente, door zeer geprofileerde publieke ondertekeningen van overeenkomsten gekenmerkte startjaar. Op diverse fronten werd hard gewerkt. In Groningen aan het tot stand brengen van een meer dan vijfhonderd bladzijden tellende aanvraag voor transnationaal onderwijs en een *business case*. In Yantai aan het in kaart brengen van de fysieke en andere omstandigheden voor een campus. In Den Haag aan het maken van een wetsontwerp. Bewondering is op zijn plaats voor het vele werk dat is verzet. Vanzelfsprekend ging het langzamer dan men graag had gewild maar de gang bleef er goed in zitten, zeker als men in acht neemt hoe ingewikkeld het was. Op 15 augustus 2016 stelde het College van Bestuur de *business case* vast.

Maar terugkijkend kunnen we ook vaststellen dat de wolkjes in aantal en omvang toenamen, terwijl niet iedereen dat doorhad. De problemen in Yantai waren groter dan gedacht, er zou veel verbouwd moeten worden, de IT-infrastructuur was niet zoals die moest zijn, onduidelijkheden bestonden over de bestuurlijke verantwoordelijkheden. In Groningen was van belang dat er een nieuwe Universiteitsraad werd gekozen waarin niet meer sprake was van de grote steun van de studentenfracties van het jaar daarvoor toen de studenten juist unaniem voor waren en de doorslag gaven bij de stemming.

Ook bleek er kritiek op de *business case*. Die kritiek is op zichzelf begrijpelijk want die *business case* bevatte nog een aantal belangrijke open einden. Wat ook een rol speelde was dat de *business case* door de universiteit zelf was gemaakt, en werkende weg. Op zichzelf een knappe prestatie, maar wel heel kwetsbaar, zowel door de inhoud als door het zelf doen. Van belang was voorts dat er weliswaar vage en niet op schrift staande toezeggingen waren van bedrijven om mee te doen maar dat die nog bij lange niet het vereiste bedrag (er was een bijdrage geraamd van 25 miljoen euro) hadden bereikt, en dat er ook nog geen zicht bestond op verdergaande bijdragen. In deze fase van een project niet ongebruikelijk, maar een grotere steun had een bijdrage aan de overtuigingskracht geleverd.

In Den Haag werd gewerkt aan het ontwerp van de wetswijziging die op 9 december 2015 bij de Tweede Kamer werd ingediend. In de wet ging het niet over Yantai

maar Yantai speelde op de achtergrond wel een rol. Yantai kwam in de Tweede Kamer uitgebreid aan de orde in het Algemeen Overleg van de vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 14 december 2016. Daarbij kwamen dezelfde thema's die al eerder aan de orde waren geweest weer op tafel, maar nu nog iets versterkt en met benadrukking van de voorwaarden die men had gesteld. Voorwaarden waar de minister zich nogal nadrukkelijk bij aansloot. Opvallend is ook dat zij aangaf dat de Rijksuniversiteit Groningen met van alles en nog wat bezig was en uiteindelijk met een voorstel zou komen waar de minister dan ja of nee tegen kon zeggen, zonder daarbij gebonden te zijn aan voorafgaande uitingen of beslissingen. Het illustreert dat de minister zich in deze fase vooral richtte op een correct proces, en verder haar handen vrijhield.

7.1.12 In 2017 waait er een andere wind in Den Haag

Intussen was ook sprake van veranderingen binnen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Heel belangrijk, en in Groningen volstrekt onderschat, was het onderzoek dat men eind 2016 op ambtelijk niveau had opgedragen aan ABDTOPConsult . Doel van het onderzoek: een externe blik op de wijze waarop het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het proces-Yantai zat, inclusief aanbevelingen ten aanzien van de rol van het ministerie. De bevindingen van ABDTOPConsult waren kritisch en gaven voeding aan een groeiende scepsis binnen het ministerie. Het advies van ABDTOPConsult werd ook gedeeld met de minister en zal ongetwijfeld haar opvatting hebben gekleurd. Bovendien: van de zittende directeur-generaal werd op 25 november 2016 bekend dat hij een andere functie zou gaan vervullen. Hij was vanaf het begin bij het plan betrokken geweest en had zich positief opgesteld, zij het wel met zorgen over de omvang. Zijn opstelling werd in Groningen altijd als steun gezien. Ook andere medewerkers die aanvankelijk bij het ministerie zich met dit plan bezighielden, zochten en kregen andere functies. De in het voorjaar 2017 aangetreden nieuwe directeur-generaal was, mede door de rapportage van ABDTOPConsult, sceptischer dan de vorige. Ook had hij een andere visie op de wijze waarop de universiteit en met name de voorzitter van het College enerzijds en het departement anderzijds met elkaar om moesten gaan. Dat gaf een andere kleur aan het contact tussen het ministerie en de universiteit.

In 2017 deden zich in Den Haag nog meer ontwikkelingen voor die wellicht niet helemaal op hun waarde zijn geschat. Belangrijk natuurlijk was de totstandkoming van de wetswijziging in de Tweede Kamer, op 23 februari 2017. Dat was een conditio sine qua non, maar niet een vrijbrief. Niet uit te sluiten valt dat men dit iets te positief heeft ervaren, en vooral de betekenis heeft onderschat van het nu in de wet opnemen van het instemmingsrecht van de Universiteitsraad. Voor aarzelende of tegen zijnde Kamerleden was dat instemmingsrecht een goed middel om het plan onder controle te houden. Men kon geredelijk aannemen dat die instemming niet gemakkelijk en zeker niet zonder voorwaarden zou worden gegeven, zo die al gegeven zou worden. Dat zou nog alle mogelijkheden voor eigen politieke standpuntbepaling openhouden.

Ook van belang was dat na de verkiezingen van 15 maart 2017 het kabinet demissionair werd, wat in het algemeen leidt tot een beleidsmoratorium en geen tijd is waarin controversiële, strategische besluiten worden genomen. Pas na de langste kabinetsformatie in de Nederlandse parlementaire geschiedenis na 1945 was er op 26 oktober 2017 een nieuwe minister. Die liet zich vooralsnog niet uit over Yantai, maar het was voor een goede waarnemer geen verrassing dat door de wijzigingen op ambtelijk en politiek niveau de vlag anders was komen te hangen. Nog sterker dan vroeger ontstond het beeld dat het plan geheel en alleen een plan van de Rijksuniversiteit Groningen was, met heel weinig echte supporters daarbuiten en vooral niet in Den Haag.

7.1.13 Verkiezingen voor een nieuwe Universiteitsraad en de gevolgen daarvan

Heel belangrijk was vervolgens dat in mei 2017 de Universiteitsraad weer opnieuw verkozen was, waarbij nu – bij een opkomst van 28,1 procent onder de studenten en 30,7 procent onder het personeel- een studentenfractie met twee zetels verkozen was die de verkiezingen waren ingegaan met vooral als leus het tegenhouden van Yantai. Datzelfde gold ook voor twee vertegenwoordigers van de personeelsfractie die met eenzelfde inzet werden verkozen. Daarbij kwam dat de eerdere steun van de studentenfractie Lijst Calimero omsloeg in een afwijzing. De nieuwe Universiteitsraad heeft zich intensief over het voornemen gebogen en zich uitstekend voorbereid. Kennelijk bestond er tevens het gevoel dat men niet nog eens meegesleurd wilde worden in een bepaald traject. Het College van Bestuur heeft op zijn beurt veel gedaan om de Universiteitsraad tegemoet te komen en te overtuigen. Dit proces heeft nog een behoorlijk aantal maanden in beslag genomen, waarbij over en weer met veel inzet en ook creativiteit en deskundigheid te werk is gegaan. Dat alles mocht echter niet baten, het gevoelen van de Universiteitsraad bleef (op grond van een aantal goed onderbouwde zij het niet nieuwe argumenten) negatief.

7.1.14 Het einde van het plan

De weerstand was te groot geworden. Een oproep van de decanen kwam te laat om het tij te keren. Een oproep van een groot aantal hoogleraren in de krant werkte zelfs averechts. Ook de nieuw aangetreden minister had eind 2017 laten weten geen toestemming te zullen geven. Dat alles was op 29 januari 2018 aanleiding voor het College van Bestuur om het plan af te blazen. Ongetwijfeld leefde nog bij een enkeling het idee een nieuwe poging te doen, maar terecht heeft het College van Bestuur daarvan uiteindelijk afgezien.

7.2 Wat is er misgegaan?

Er zijn twee verschillende antwoorden mogelijk op deze vraag.

Antwoord 1 is: eigenlijk niet zoveel. Er is goed gewerkt aan een ambitieus plan van het College van Bestuur dat aanvankelijk op veel instemming kon rekenen maar in zwaar weer terechtkwam. Belangrijk was daarbij ook dat de algemene opvattingen in ons land over China zo vanaf 2015 aanvankelijk geleidelijk maar later in

sterkere mate veranderden en zorgden voor een veel slechter klimaat. Was het plan vijf jaar eerder gestart, dan was het wellicht anders gelopen. In het plan was ingebouwd dat allerlei instanties (Raad van Toezicht, Universiteitsraad en de desbetreffende faculteitsraden, de minister) op een bepaald moment definitief ja of nee zouden moeten en kunnen zeggen, waarbij van belang was dat de Universiteitsraad uiteindelijk instemmingsrecht had. De Universiteitsraad heeft om hem moverende redenen die instemming niet gegeven en daarmee was het plan van de baan. Dat kan, zo zijn de regels van het spel. Wat andere instanties er uiteindelijk van zouden vinden, was daarmee niet meer aan de orde. Het heeft geld en inspanning gekost, maar dat is niet ten koste gegaan van het primaire proces van de universiteit. Men kan bovendien erop wijzen dat het werken aan dit plan een enorme bijdrage heeft geleverd aan het inzicht in strategische processen en het opdoen van internationale ervaringen. Ongetwijfeld heeft het stranden van het plan geleid tot frustratie en zijn her en der onderlinge verhoudingen verstoord, maar dat is nu eenmaal onvermijdelijk bij dit soort strategische processen. Dat is het korte antwoord.

Antwoord 2 is langer, kritischer maar ook gecompliceerder. Er zijn in het hele proces fouten gemaakt die stuk voor stuk op zichzelf niet doorslaggevend waren maar die wel geleid hebben tot een stapeling van negatieve gevoelens over het plan. Dat heeft geresulteerd in de negatieve opstelling van de Universiteitsraad maar dat had ook elders tot een negatief besluit kunnen leiden, bijvoorbeeld van de Raad van Toezicht of van het ministerie.

Het was niet verstandig om in het begin het tempo zo hoog op te voeren. Weliswaar was er sprake van druk vanuit China, maar die had niet maatgevend moeten zijn. Er kan niet ontkend worden dat die druk bij de initiatiefnemers goed uitkwam, het droeg bij aan een *sense of urgency* die enerzijds wel heeft gezorgd dat een enorme inspanning werd geleverd maar die anderzijds ook de voedingsbodem was voor irritatie en frustratie. Ook het vergroten van de druk door documenten te laten ondertekenen bij gelegenheden met een hoog ceremonieel niveau was niet verstandig, omdat daardoor de indruk werd gewekt van een min of meer voldongen feit. Op korte termijn is het natuurlijk prachtig en het geeft cachet en extra druk. Maar op langere termijn kan dat averechts werken.

Het zo snel en ook met een zekere mate van graagte incasseren en vervolgens uitdragen van de instemming van de Universiteitsraad op 25 juni 2015 was evenmin verstandig. Dat bleek uiteindelijk een Pyrrhusoverwinning. Een Universiteitsraad is als het gaat om strategische besluiten een ongewisse instantie waarvan de samenstelling (24 gekozen leden) als zodanig al onevenwichtig is maar waarvan de samenstelling bovendien elk jaar verandert. De zittingsduur voor de studentvertegenwoordigers is een studiejaar, voor de vertegenwoordigers van het personeel twee studiejaren met de mogelijkheid van herverkiezing. De vier Universiteitsraden (studiejaren 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018) die bemoeienis met dit project hebben gehad telden 69 verschillende leden die elkaar dus in een hoog tempo opvolgden. Ondanks deze roulatie bleef de Universiteitsraad inhoudelijke vragen stellen, die steeds meer begonnen te knagen en waarvan de beant-

woording steeds meer onvrede opriep. Onderschat zijn toen al de signalen uit de Universiteitsraad van vooral de leden van de personeelsvertegenwoordiging die blanco stemden.

De vergadering van het College van Bestuur met de Universiteitsraad op 25 juni 2015 was een wonderlijke: slecht voorbereid in relatie tot het belang, en met een chaotisch en geïmproviseerd verloop, zo blijkt uit de geluidsopname. Ook de voorzitter van de Universiteitsraad ging daarbij niet geheel vrijuit. Zij kreeg van haar eigen fractiegenoten kritiek dat zij niet strak de hand hield aan de geldende procedures. Zij stemde als enige tegen, maar dat was naar verhouding bijzaak en geen duidelijk signaal. Ze had zich procedureel sterker kunnen verzetten tegen de gang van zaken, dat is – meer dan het uitbrengen van een stem – bij uitstek de rol van de voorzitter. Na de vergadering heeft ze toen contact gezocht met (de voorzitter van) de Raad van Toezicht, maar had toen harder aan de bel kunnen trekken. Daarbij past wel de kanttekening dat een reguliere meerderheid van dertien leden had ingestemd met het besluit, waardoor sprake was van een duidelijke stemverhouding (dertien tegen een). Dat op dat besluit wel wat was af te dingen staat hier los van.

Onderschat zijn de betekenis en de doorwerking van de opstelling van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde. Die bestond uit – zo is de indruk – een mengeling van zaken als 'geen zin', 'geen voordeel voor de faculteit', 'gekwetst zijn door publieke uitspraken van de voorzitter van het College van Bestuur' en 'inhoudelijk geen goed plan'. Dus een standpunt met nogal wat uiteenlopende aspecten en niet honderd procent eenduidig en overtuigend. Maar afkomstig van een faculteit waar de kennis en ervaring met strategische ondernemingsplannen groot is, had dit meer aandacht moeten hebben, temeer daar men kon aannemen dat het daar ontstoken vuurtje zich verder zou verspreiden.

Fout was dat men te veel geprobeerd heeft het plan zoveel mogelijk zelf vorm te geven. Voordeel daarvan was dat men snel kon beginnen. Men wist ook wie men aan het werk had en kon daar snel en goed mee uit de voeten. Maar onmiskenbaar ging het zowel inhoudelijk als procesmatig de staf soms boven de macht. Voor dit soort projecten is een zware bezetting op veel fronten (in Groningen en China) nodig. Zwaardere externe ondersteuning bevordert niet alleen de professionaliteit maar kan eveneens bijdragen aan de geloofwaardigheid. Dat speelde bijvoorbeeld een rol bij de *business case*. Op onderdelen, bijvoorbeeld de juridische aspecten, heeft men overigens wel adequate expertise ingehuurd.

De voorkeur om het zoveel mogelijk zelf te doen was nadrukkelijk aanwezig bij de leiding van het project, met daarbij de voorzitter van het College van Bestuur als centrale en leidende figuur. Dat is begrijpelijk en dat heeft voordelen. Maar het plan kon daarmee ook gemakkelijk aangemerkt of weggezet worden als het 'Plan-Poppema' (of vergelijkbare bewoordingen), zoals sceptici er na zekere tijd ook over spraken. Zo werkte zijn centrale positie en zijn overtuigende, doortastende, enthousiaste en van zichzelf overtuigde wijze van werken irritatie op, intern en bijvoorbeeld bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Het is een vaker voorkomende paradox: voor het van de grond krijgen van dit soort strategische plannen zijn gedrevenheid, overtuigingskracht en een sterke leiding nodig terwijl dergelijke kwaliteiten in een andere fase contraproductief kunnen werken. Ook hier geldt dat de voorzitter van het College van Bestuur vrij snel na de start beter iets meer afstand van het plan had kunnen nemen, en bijvoorbeeld externe contacten niet alleen had moeten onderhouden. Nadrukkelijk past bij deze beschouwing overigens wel de toevoeging dat dit alles achteraf gezien waarschijnlijk beter was geweest maar dat ook begrijpelijk was dat op het moment zelf die keuzen zijn gemaakt zoals ze zijn gemaakt.

Gevolg van de sterke gerichtheid op Groningen was dat geen samenwerking is gezocht met andere universiteiten. Wellicht waren die daartoe niet bereid geweest, maar het is ook niet geprobeerd. Dat is niet verstandig geweest, juist bij zo'n groot project is een combinatie uiteindelijk beter (en men moet maar voor lief nemen dat het daardoor wat langer duurt). Het is een goede test voor de validiteit van de plannen. De kwetsbaarheid was dan minder geworden, het is makkelijker één universiteit te laten vallen dan meer dan één.

In dat verband is de lobby in Den Haag niet optimaal geweest. Men heeft iets te veel waarde gehecht aan positieve uitspraken, welwillende brieven en groot ceremonieel vertoon bij het ondertekenen van memoranda. De mogelijkheid voor dat laatste was natuurlijk inderdaad verleidelijk omdat het een extra onderstreping van de plannen betekende, maar kwam te vroeg in het proces. Onderschat is bovendien dat men in Nederland niet zoveel moeite heeft om besluiten en voornemens te herroepen, ook al zijn zij in aanwezigheid van het hoogste gezag bezegeld. Dat de ministeries van Economische Zaken en van Buitenlandse Zaken de ondertekeningen zeer toejuichten, was ook niet zo relevant. Belangrijker waren de veranderingen in algemene opvattingen over China en de (potentiële) doorwerking daarvan naar politieke standpunten over (universitaire) activiteiten daar. Men is te zeer afgegaan op de goede contacten met en de positieve geluiden van een aantal ambtenaren bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (waarvan een aantal tijdens het proces vertrok) en heeft daaruit ten onrechte afgeleid dat bij het departement niet veel vragen over de plannen, en vooral de omvang daarvan, bestonden. Ook heeft men onderschat dat het zetten van druk op de processen (met name de wet en de AMvB) op een gegeven moment ervaren kon worden als gedram en daardoor irritatie in plaats van steun zou genereren.

Niet helemaal goed getaxeerd is wat het effect kon zijn van negatieve opvattingen van aanvankelijk een enkel, goed ingevoerd (en kennelijk ook over goede kanalen van en naar Groningen beschikkend) lid van de Tweede Kamer (van in dit geval de fractie van de SP). Kritiek ging ook leven bij andere leden van de Tweede Kamer die hier liever niet de vingers aan wilden branden en evenmin de indruk wilden wekken dat ze zich voor het karretje van Groningen lieten spannen. Of dat ze ongevoelig waren voor de toenemende kritiek op China in het algemeen en de academische vrijheid daar in het bijzonder. Wat 'Den Haag' betreft is ook van belang dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap weliswaar een algemeen beleid had geformuleerd ten aanzien van internationalisering maar dat (nog) niet

een concrete uitwerking had gegeven. Daardoor bestond ook onduidelijkheid over de voorwaarden die het Rijk in concreto zou stellen.

Wat niet goed was ingericht, was het gehele besluitvormingsproces als zodanig. Terugkijkend lijkt het wel alsof tot op zekere hoogte in een omgekeerde volgorde is gewerkt: het belangrijkste in het begin, met veel vertoon en veel publiciteit, en daarna de uitwerking, met pas in een vrij laat stadium een behoorlijke *business case*, een document dat je eigenlijk in hoofdopzet aan het begin van een strategisch proces zou mogen verwachten. Door de aanpak liep een aantal instanties soms wat achter de feiten aan. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Raad van Toezicht die groen licht had gegeven voor de uitwerking van de voornemens maar zich zeker in het eerste jaar inhoudelijk niet intensief met de ontwikkelingen bemoeide.

De Raad van Toezicht is (in het begin) in sterke mate volgend geweest en richtte zich op de risico's, en later vooral op de eigen toezichthoudende rol in de University of Groningen Yantai. De Raad was niet erg directief en interveniërend, noch naar de inhoud noch naar het proces. Op signalen werd wel gereageerd, het belang van draagvlak is bijvoorbeeld door de Raad van Toezicht een aantal keren benadrukt. Maar men is ervanuit gegaan dat op moment X een voorstel voor een GO/NO GO-beslissing zou worden voorgelegd, waarbij men de handen nog vrij had en ook dus een onvoldragen of onvoldoende ondersteund plan zou kunnen tegenhouden. De Raad van Toezicht is nooit in Yantai geweest, een voorgenomen bezoek van de Raad is afgeblazen. Wellicht heeft zich ook enig verschil van inzicht voorgedaan ten aanzien van de omvang van het plan, zoals dat van start zou gaan. Bij de Raad, en in ieder geval de voorzitter, leefde in tegenstelling tot het College van Bestuur en vooral de voorzitter het idee dat de voorgespiegelde grote omvang (10.000 studenten) vooral symbolische wervingskracht had. Maar dat een veel kleinschaliger, meer gefaseerde benadering meer in de rede lag. Voor zover na te gaan is dit verschil in opvatting nooit expliciet aan de orde geweest in het overleg van de Raad van Toezicht met het College van Bestuur.

Het past overigens bij de rol van een Raad van Toezicht om enige afstand te houden en het College van Bestuur de hoofdrol te laten spelen. Maar achteraf gezien was het wellicht beter geweest als binnen de Raad van Toezicht een speciale rol was gecreëerd voor een toezichthouder die nadrukkelijker bij de planontwikkeling zou zijn betrokken. Dat zou het incidentele karakter van de vaak mondelinge informatie naar de Raad van Toezicht ook hebben veranderd in een meer structurele informatievoorziening. Weliswaar werd in de Auditcommissie Financiën periodiek aandacht gegeven aan vooral de financiële aspecten en de risico's van het plan. Maar dat was maar een deel van het verhaal en betrof niet de inhoudelijke, strategische overwegingen en evenmin de besluitvormingsprocessen. Toen de Raad van Toezicht in de loop van 2017 merkte dat het zwaar weer werd, heeft hij zijn aandacht drastisch geïntensiveerd. Dat had wel wat eerder gekund.

Gevolg van de wijze waarop het besluitvormingsproces verliep was ook dat op verschillende fronten nogal uiteenlopende verwachtingen bestonden en verschillen optraden in perceptie van wat het plan was en wat er gebeurde. Dat speelde, zoals

hiervoor al over de Raad van Toezicht is gesignaleerd, vooral ten aanzien van de omvang van het project. De voorzitter van het College van Bestuur benadrukte bijvoorbeeld sterk de ongekende omvang van wat hier zou gaan gebeuren. Voor het overtuigen van anderen was het in zijn visie ongetwijfeld ook nodig dat het plan als groot en ambitieus gezien bleef worden. Het aanvankelijke enthousiasme van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap echter werd getemperd door zorgen over die omvang, wat er ook toe leidde dat men vooral de nadruk ging leggen op een veel kleinere, gefaseerde eerste stap. De minister noemde dat ook met zoveel woorden in het Kamerdebat. Dat gevoel leefde ook bij de Raad van Toezicht: eerst maar eens klein beginnen, en dan verder zien. Bij andere gremia bestonden weer geheel andere beelden over de omvang. En in China zal wellicht de opvatting hebben bestaan dat 10.000 studenten helemaal niet zo veel waren. Dit had in het begin veel meer aandacht moeten hebben. Pas aan het einde van het proces kwamen kleinere en meer gefaseerde opties in beeld. Maar dat was toen te laat.

De focus op het universiteitsbrede karakter van het plan en dus de noodzaak dat er meer dan één faculteit zou meedoen, had in de beginfase ook een grotere rol moeten spelen. Alternatief was geweest om alleen te starten met de Faculteit Science & Engineering. Daar lagen de grootste belangen en werd er hard aan getrokken (zij het dat ook daar wel bezwaren bestonden). Zo'n benadering had meer mogelijkheden gegeven voor fasering, en was uit het oogpunt van besluitvorming overzichtelijker geweest. Het had wel betekend dat het accent van het College naar het faculteitsbestuur was verschoven. Dat was ongetwijfeld voor de voorzitter van het College een onaantrekkelijk aspect van deze benadering, het zou afbreuk doen aan zijn visie op het karakter van het plan.

Heel ongelukkig was de discussie over de financiering van de voorbereidende werkzaamheden. Vanaf het begin is er een zwaar punt van gemaakt dat publieke middelen (de eerste en tweede geldstroom) niet gebruikt mochten worden voor de werkzaamheden ten behoeve van Yantai. Dat was aan de orde zowel in Groningen als in Den Haag. Financiering zou uit zogenaamde private middelen[1] moeten plaatsvinden, met ook een ingewikkelde methode om werk van medewerkers aan het Yantai-project toe te rekenen. Daarbij kon men niet rekenen op veel *guidance* van de zijde van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de inspectie ten aanzien van de vraag hoe dit precies moest worden ingericht. Groot nadeel was dat het tegenstanders een extra mogelijkheid bood om kritiek te spuien en het project verdacht te maken. Dat risico is misschien enigszins onderschat. Later is onderzoek verricht naar de financiële verantwoording en de toerekening van kosten. Daaruit is niet gebleken dat er onzorgvuldig is gehandeld, voor zover nodig zijn ook correcties aangebracht. De evaluatiecommissie heeft geen aanleiding gezien dit nog nader te onderzoeken.

Uiteindelijk zijn de kosten overigens voor zo'n groot project beperkt gebleven, het gaat om in totaal (dus over circa drie jaren) ruim drie miljoen euro op een jaarlijkse begroting van zo'n 700 miljoen euro. Weliswaar hebben de uitgaven niet het gewenste resultaat gehad, maar dat is niet bij voorbaat uit te sluiten bij dit soort strategische projecten. Het zou echter beter zijn geweest als dit soort uitgaven als

normale, ten behoeve van de lange termijnontwikkeling nodige uitgaven waren opgevoerd, met ook de expliciete instemming van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (en niet een houding van 'zo lang het maar niet de reguliere bekostiging raakt, vinden wij er niks van').

Het lange antwoord is zoals gezegd kritischer, en geeft aan dat op nogal wat fronten zaken niet helemaal goed zijn gegaan. Het is daarbij natuurlijk makkelijk om achteraf te oordelen, net zoals het verleidelijk is te speculeren over wat er gebeurd zou zijn als bepaalde personen of instanties anders hadden gehandeld. Het plan had in een vroeger stadium kunnen stranden, het had een veel bescheidener inhoud kunnen krijgen. Of het campus-idee was vervangen door andere vormen van op China gerichte ontwikkelingen, een lijn die op zichzelf bezien heel begrijpelijk en verstandig was. Misschien was het bij een andere aanpak wel gelukt. Dat is, zoals gezegd, interessant maar verder weinig vruchtbaar speculeren.

Het College van Bestuur is de centrale instantie op de universiteit, en zeker ook bij het Yantai-project. In het eventuele succes van Yantai zouden velen hebben gedeeld, bij mislukken wijst men vooral naar het College van Bestuur en dan met name naar de voorzitter. Zo gaat dat, en dat hebben we hier ook kunnen zien. Een ding is duidelijk: zonder de persoon van de toenmalige voorzitter van het College van Bestuur, de heer Poppema, was het zeker niet gelukt, was men zelfs niet zover gekomen. De inzet van de overige leden van het College is ook groot geweest, maar minder groot en sturend dan de voorzitter. In het algemeen is hier niet een schuldige aan te wijzen. Het College van Bestuur, bijgestaan door zeer toegewijde medewerkers, heeft onder leiding van de voorzitter een bijzondere inspanning geleverd die niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Er zijn daarbij fouten gemaakt. Maar bewondering is ook op zijn plaats voor wat men allemaal heeft gepresteerd. Met een minder daadkrachtig College was het project waarschijnlijk al veel eerder gestrand of niet eens van de grond gekomen. Per saldo is de schade voor de universiteit beperkt.

Wat wel blijft hangen is de vaststelling dat een dergelijk groot strategisch project eigenlijk te groot is voor een Nederlandse universiteit. Universiteiten zijn qua opzet, bemensing en werkwijze niet de best toegeruste instellingen voor dit soort, grote, controversiële projecten, en zeker niet voor vestigingen in een groot, onbekend en ook controversieel land. Dat hoort niet bij de normale bedrijfsvoering, professioneel heeft men daarvoor niet het vermogen en ook de interne besluitvormingsprocessen zijn daarvoor niet geschikt.

Het wijzen op Amerikaanse en Britse universiteiten die het wel hebben gedaan, gaat niet op. Die hebben een geheel andere politieke, bestuurlijke en financiële inbedding. In Nederland telt bijvoorbeeld dat de politiek zich met groot gemak bemoeit met dit soort strategische plannen van een universiteit en de vrijheid van een universiteit aan vaak venijnig geformuleerde voorwaarden verbindt. Het zou beter geweest zijn als het initiatief door meer dan één universiteit zou zijn gedragen. Daarmee was het verkrijgen van intern draagvlak moeilijker geworden, maar het externe draagvlak groter en de kwetsbaarheid minder.

Door de Groningse *Alleingang* was er niet veel interne weerstand nodig om externe tegenkrachten op te wekken. Die externe krachten zijn overigens door het intern stranden van het project niet erg manifest geworden. Maar dat ook bij eventuele instemming van de Universiteitsraad en van de Raad van Toezicht de race nog lang niet gelopen zou zijn, staat buiten kijf. De volgende horde was immers de goedkeuring door de minister van de aanvraag voor transnationaal onderwijs in China. In de loop van de tijd was de aanvankelijk geopperde, vrij eenvoudige AMvB die dit moest regelen, geëvolueerd tot een wijziging van de wet waarmee dit soort aanvragen aan (steeds meer) voorwaarden kon worden onderworpen. Daarmee was sprake van een opgave die in feite steeds lastiger was geworden en die steeds meer kansen bood aan tegenstanders om roet in het eten te gooien. Want naast de minister (die natuurlijk in de wet als beslissende instantie was genoemd) zou ook de Tweede Kamer weer in beeld komen. De minister had zelf al bij de behandeling van de wet gezegd dat het niet alleen zou gaan om toestemming van de minister (of 'van mijn opvolger', ook de minister hield er rekening mee dat het nog wel even kon duren), maar 'dus ook van uw Kamer'.[2]

Staatsrechtelijke fijnproevers zouden kunnen menen dat de scheiding van machten impliceert dat de minister geheel zelf beslist en dat de Tweede Kamer controleert. Maar de politieke realiteit bracht hier met zich mee dat de minister kennelijk al op voorhand wilde aangeven dat ook de Tweede Kamer in het toestemmingsproces een rol zou spelen. Het illustreert dat de universiteit de politieke gevoelens in Den Haag niet goed heeft getaxeerd en te lang heeft aangenomen dat het daar na aanneming van de wet en de AMvB wel goed zou zitten. Deze samenvatting over opvattingen in Den Haag mag overigens geen misverstand wekken: het project is gestopt omdat de Universiteitsraad er geen instemming aan wilde geven, wat voor het College van Bestuur aanleiding was het plan in te trekken.

7.3 Aanbevelingen

7.3.1 Inleiding

In de vorige paragraaf is veel kritiek te lezen op de wijze waarop de universiteit het project-Yantai heeft aangepakt. Zoals al een paar keer is benadrukt, is dit praten achteraf. Van veel acties is begrijpelijk dat ze genomen zijn zoals ze genomen zijn. Maar dat neemt niet weg dat er kritiek op mogelijk is. Ook is natuurlijk niet gezegd dat bij andere besluiten of bij een andere aanpak het allemaal beter was gegaan. Vanzelfsprekend zullen tegenstanders erop wijzen dat men er nooit aan had moeten beginnen. Maar dat is een miskenning van de potentie van de plannen en ook van de breed gedeelde instemming om in ieder geval volop in te zetten op een nadere uitwerking.

Positief is bovendien dat men op een gegeven moment, nadat de Universiteitsraad het signaal had gegeven niet te zullen instemmen, zijn knopen is gaan tellen en besloten heeft de zaak stop te zetten. Dat moet niet gemakkelijk zijn geweest voor al diegenen die zoveel tijd en energie in het project hadden gestoken en ook overtuigd waren van de merites. Voor een aantal onderdelen van de universiteit zal het

ook spijtig zijn geweest dat de potentieel kansrijke, uitdagende ontwikkelingen geen vervolg hebben gekregen. Positief is de inspanning te waarderen om dit alles op te vangen en te bewerken dat de universiteit ondanks deze tegenvaller met haar werk door zou gaan. Ook positief zijn de inspanningen om te komen tot een goede nazorg en het afhechten van open einden, in de relatie met de buitenwereld en vooral de Chinese partners.

7.3.2 Acht aanbevelingen

a. Ga vooral door met het aanpakken van grote, grensverleggende strategische projecten, ook projecten gericht op de internationalisering van de universiteit. Maar let bij de aanvang van dat soort projecten goed op de aanpak, de besluitvorming en de vraag hoe een grote, zeer gedifferentieerde, uit redelijk autonome, zeer slimme maar ook eigenzinnige professionals bestaande organisatie die ontwikkelingen kan volgen. Investeer daarbij vooral in een discussie over de hoofdlijnen en de verwachtingen, en neem daarvoor ook de tijd. Die tijd betaalt zich later terug. Houd er ook rekening mee dat in termen van organisatiekunde een universiteit moeilijk te duiden is. Reguliere opvattingen over het management van grote organisaties en over het nastreven van helderheid ten aanzien van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden verdragen zich slecht met het *sui generis*-karakter van een universiteit.

b. Strategische ontwikkelingen horen erbij. Maar kosten ook geld. Maak reguliere middelen en mensen vrij, zodat ook duidelijk wordt dat het niet gaat om incidentele of particuliere hobby's maar om essentiële onderdelen van het werk. Het zou niet nodig moeten zijn om dit soort activiteiten te bekostigen met zogenaamd private fondsen. Dat doet zeer gekunsteld aan en schept een verkeerd beeld van dit soort activiteiten.

c. Zoek bij grote strategische ontwikkelingen als Yantai samenwerking met andere universiteiten. In algemene zin lijkt het dat grote ondernemingen als waarvan hier sprake was te groot zijn voor één universiteit. Ook het universitaire bestuursmodel is niet erg geschikt voor het soort besluiten dat met dergelijke projecten gepaard gaat. Als zich dergelijke zaken voordoen, zou het beter zijn te komen tot een aparte bestuurlijke ad-hoc-opzet, waarbij ook verschillende universiteiten betrokken zijn en tevens het ministerie als partner en niet als toezichthouder of controleur functioneert. Een dergelijke projectaanpak kan veel van de kwetsbaarheden die bij Yantai zijn gebleken, voorkomen. Dan kunnen ook goede afspraken worden gemaakt over de financiering. Ongetwijfeld heeft bij dit poject een rol gespeeld dat het internationaliseringsbeleid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap nog niet erg veel concrete invulling had gekregen waardoor ook niet teruggevallen kon worden op een duidelijk kader.

d. De rol van de medezeggenschap is opmerkelijk geweest. Uiteindelijk heeft de negatieve stellingname van de Universiteitsraad ertoe geleid dat het plan is afgeblazen. Enige jaren daarvoor was het juist de instemming van de Universiteitsraad die een extra stoot aan het plan gaf. Maar, zoals hiervoor is uiteengezet, waren bij dat instemmingsbesluit de nodige kanttekeningen te plaatsen. Het is aan te beve-

len de nodige aandacht te geven aan de omgang van het College van Bestuur met de Universiteitsraad. Ook is het gewenst dat het periodieke overleg dat de Universiteitsraad met de Raad van Toezicht heeft, bijdraagt aan versterking van beider rollen. Ten slotte: aanbevolen wordt om nog eens te bezien of de nu gekozen medezeggenschapsvorm wel de meest geschikte is. De wet maakt twee vormen mogelijk: gedeeld en ongedeeld. Groningen kent het ongedeelde systeem. Dat heeft voordelen uit het oogpunt van efficiency en oogt ook aantrekkelijk uit het oogpunt van integratie. Maar het gaat gepaard met een behoorlijke ongewisheid, vooral door de snelle wisseling van de studentenleden. Dat is een nadeel voor strategische projecten. Bij het gedeelde systeem is er een door het personeel te kiezen Ondernemingsraad voor de meer bedrijfsmatige zaken en een studentenraad voor de medezeggenschap van studenten. Dat doet meer recht aan de specifieke belangen en invalshoeken.

e. Verduidelijk de rol van de Raad van Toezicht. Sommigen hebben de opvatting dat de Raad van Toezicht hier eerder had moeten ingrijpen. Onmiskenbaar had de Raad van Toezicht er meer bovenop kunnen zitten en indringender kunnen reageren op vooral de signalen over het tempo en de inhoud van de besluitvorming. Ook had de Raad van Toezicht wellicht op een gegeven moment zijn eigen rol moeten versterken, bijvoorbeeld door het aanwijzen van een gedelegeerd toezichthouder speciaal voor Yantai of door te interveniëren in de enigszins solistische wijze van opereren van de voorzitter van het College van Bestuur. Aan de andere kant: het was volstrekt duidelijk dat de Raad van Toezicht op een gegeven moment ja of nee kon zeggen tegen het plan. Dat moment is niet aangebroken omdat daarvoor de informatie nog niet toereikend was. De Raad heeft zich vanaf het begin (vooral ook via de Auditcommissie Financiën) bekommerd om de risico's, wat een terechte insteek is voor een toezichthouder. Die risico's leken te overzien en dat was een redelijke aanname. Ook speelt een rol dat de signalen van de Universiteitsraad over het proces niet zodanig waren dat ze voor de Raad van Toezicht de hoogste fase van alarm aangaven. Meer in het algemeen is het gewenst dat binnen de universiteit en met name de daar werkzame gremia de formele en materiële rol van de Raad van Toezicht nog eens wordt verduidelijkt. Een Raad van Toezicht bestuurt niet maar benoemt het bestuur en houdt van enige afstand toezicht daarop. De Raad moet vanzelfsprekend ontvankelijk zijn voor signalen uit de organisatie. Maar die signalen moeten dan wel duidelijk zijn. Een Raad van Toezicht is niet een hoger beroepsorgaan voor andere gremia maar heeft een eigen rol en verantwoordelijkheid. De Raad moet voorkomen bij signalen op de stoel van het bestuur te gaan zitten.

f. Verduidelijk de rol van de decanen en de Rector Magnificus als het gaat om dit type strategische projecten. In het project Yantai heeft het College van Decanen nauwelijks een sturende rol gespeeld. De brief van de decanen van 15 september 2017 was mosterd na de maaltijd. Dat hangt ook samen met de positie van de toenmalige Rector Magnificus. Hij heeft weliswaar begin januari 2016 beseft dat het met de Faculteit Economie en Bedrijfskunde niet zou lukken om die faculteit in het eerste cohort opleidingen voor Yantai te krijgen. Maar juist als Rector Magnificus had hij meer en luider binnen het College van Bestuur kunnen en moeten op-

treden als spreekbuis van de bij zoveel faculteiten levende twijfels en aarzelingen om aan dit avontuur in Yantai te beginnen. De evaluatiecommissie geeft als aanbeveling aan de Rector Magnificus mee om luid die rol van spreekbuis van de faculteiten en hun decanen te vervullen.

g. Investeer in de relatie met 'Den Haag'. In het Yantai-project was te zien dat men onvoldoende zicht had op ontwikkelingen in het Haagse. Op het hoogste niveau was dat exclusief in handen bij de voorzitter van het College van Bestuur. Verder was er op het niveau van specialisten goed contact met ambtenaren van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Maar dat was niet voldoende en ook kwetsbaar. Juist voor een zeer grote maar ver van Den Haag gelegen universiteit als Groningen dreigt altijd een zeker isolement, dat bovendien nog eens versterkt wordt door een in Noord-Nederland wel eens levend, al dan niet terecht gevoel dat Den Haag het noorden vergeet. Intensivering van de communicatie kan daarbij een goede uitwerking hebben.

h. Zet een punt achter de Yantai-discussie! Het proces heeft intern schade aan mensen en aan verhoudingen toegebracht, en waar nodig moet het College van Bestuur daar aandacht aan geven. Maar de indruk lijkt gerechtvaardigd dat men overwegend dit hoofdstuk heeft afgesloten, ook omdat er nieuwe uitdagingen zijn. Het al te lang na blijven praten over iets dat niet goed is gegaan, zou alleen maar afbreuk doen aan het aanpakken van die uitdagingen.

Noten

Noten hoofdstuk 1

1 Zie Max van den Berg, Lou de Leij en Elmer Sterken in: Passion and Performance. Liber Amicorum Sibrand Poppema: 'In other words, the University of Groningen experienced "a golden decade" under the rule of Sibrand Poppema'. (blz. 11) Zie ook in het Liber Amicorum de bijdrage van de toenmalige burgemeester van Groningen, Pieter den Oudsten.

2 https://www.rug.nl/about-us/where-do-we-stand/facts-and-figures/annual-reports/2008/rugjaarverslag2008.pdf

3 https://www.rug.nl/about-us/where-do-we-stand/facts-and-figures/annual-reports/rug-jaarverslag-2014.pdf

4 https://www.rug.nl/about-us/where-do-we-stand/facts-and-figures/annual-reports/rug-bestuursverslag2018-v9-definitief.pdf

5 Ondersteunend en beheerspersoneel.

6 Universitair hoofddocent.

7 Universitair docent.

8 http://www.shanghairanking.com/ARWU2010.html. De noteringen in latere jaren zijn te vinden op http://www.shanghairanking.com.

9 Zie voor het organogram van de Rijksuniversiteit Groningen de bijlagen.

10 De heer Plasterk was minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 22 februari 2007 tot 23 februari 2010. Mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart was staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 22 februari 2007 tot 14 oktober 2010. Vanaf februari 2010 was zij als staatssecretaris belast met onder meer het hoger onderwijs en het wetenschapsbeleid. Haar portefeuille met hoger onderwijs en wetenschap werd in het kabinet-Rutte I overgenomen door staatssecretaris Zijlstra. Mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart werd in dat kabinet minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zij waren bewindspersonen van 14 oktober 2010 tot 5 november 2012, Mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart werd op 5 november 2012 opgevolgd door mevrouw Bussemaker. Sinds 26 oktober 2017 is mevrouw mr. drs. I.K. (Ingrid) van Engelshoven minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

11 Ingrid d'Hooghe e.a., Assessing Europe-China Collaboration in Higher Education and Research, Open source publication of Leiden Asia Centre, 1 november 2018, blz. 5.

12 College Tribune, UCD Dublin Newspaper, 10 september 2013.

Noten hoofdstuk 2

1 Menno Tamminga, 'Rolmodel maakt school: Zijlstra zegt 't met China'. *NRC Handelsblad* 7 september 2011.

2 Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 31 288, nr. 209.

3 De Tsinghua-universiteit behoort tot de Chinese universiteiten die in de afgelopen jaren in rankings zijn gestegen. In 2019 was de Tsinghua-universiteit te vinden op plek 43 in de Shanghai-ranking. Tot de alumni van deze universiteit hoort Xi Jinping. Hij studeerde aan deze universiteit in de jaren zeventig van de vorige eeuw scheikunde.

4 https://www.rug.nl/news/2011/08/117_11tsinghua
5 Brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 27 juni 2011, kenmerk 310073.
6 Adviesraad Wetenschaps- en Technologiebeleid, 'De Chinese handschoen. Hoe Chinese en Nederlandse kennis elkaar kunnen versterken'. Den Haag februari 2012, blz. 14.
7 Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 27 406, nr. 201. De brief is van 22 april 2013.
8 Minister-president Rutte werd tijdens dit bezoek ontvangen door de Chinese president Xi Jinping.
9 Centraal Bureau voor de Statistiek, Internationale handel in goederen van Nederland, blz. 10 en 15.
10 *NRC Handelsblad*, 'Premier Rutte brengt een nuttig eerste bezoek aan China', 15 november 2013.
11 De Chinese president Xi Jinping bracht op 22 en 23 maart 2014 een staatsbezoek aan Nederland. Minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bezocht China op 21 juni 2014. Minister-president Rutte leidde samen met staatssecretaris W.J. (Wilma) Mansveld op 25 maart 2015 een handelsmissie naar China. Van 25 tot en met 29 oktober 2015 brachten Koning Willem-Alexander en Koningin Maxima een staatsbezoek aan China.
12 Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 22 452, nr. 41.
13 De desbetreffende wetsartikelen maken onderdeel uit van de *Wet voor het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek*.
14 Het betrof de vestiging van Inholland in Suriname.
15 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.
16 Ibidem.
17 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.
18 Bestuursverslag 2016, Rijksuniversiteit Groningen juni 2017.
19 Archief Universiteitsraad, Oplegmemo over strategische keuze van het starten van een *international branch-campus*, 25 juni 2015, Corsanummer 15/107b.
20 Joop de Beer, 'Projecties van het aantal Nederlandse studenten van de RUG.' Den Haag NIDI, 10 april 2018, blz. 2.
21 Verslag van het gesprek met prof. dr. E. Sterken op 19 december 2019.

Noten hoofdstuk 3

1 Marjan Brouwers en Bert Plazier, Bestuurder van Buiten. Jan de Jeu aan de Rijksuniversiteit Groningen. Groningen 2019, blz. 38.
2 European Research Institute for the Biology of Ageing.
3 Rapportage bijeenkomst CvB met (vice-)decanen 11 februari 2015, versie (vice-)decanen, Bureau van de universiteit, 2 maart 2015.
4 De toenmalige benaming van deze faculteit was Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen. Om misverstanden te voorkomen gebruikt de evaluatiecommissie consequent de huidige benaming.
5 E-mailbericht van 20 februari 2020.
6 Ibidem.
7 Max van den Berg e.a., Passion and Performance. Groningen 2018, blz. 104.
8 Archief College van Bestuur, memo *International brach-campus* Yantai, inclusief OCW beleid transnationaal onderwijs, Raad van Toezicht 16 maart 2015.
9 Archief Universiteitsraad, Verslag van de vergadering van de Commissie Bestuur van 19 maart 2015, CB 15/018.

10 https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rutte-opnieuw-op-handelsmissie-naar-china~bf75b6c5/

11 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.

12 E-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 21 mei 2015.

13 Later kwam de bacheloropleiding Human Geography and Urban and Regional Planning in aanmerking. Uiteindelijk werd dit Spatial Planning and Design. Dat geldt ook voor de masteropleiding Environmental and Infrastructure Planning, e-mailbericht van 20 februari 2020.

14 CROHO niet te relateren.

15 CROHO niet te relateren.

16 CROHO niet te relateren.

17 De opdracht was 'to make the vision, strategy and risk analysis, to be developed at the university level, concrete at the Faculty level.' Het tweede deel van haar opdracht luidde 'to investigate what the Faculty needs to do to start in Yantai in 2017 with the two proposed programmes'. De adviescommissie bestond uit drie leden.

18 Archief Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Besloten verslag vergadering Faculteitsbestuur FEB van 12 mei 2015.

19 Bij dat gesprek waren volgens het verslag van de decaan mevrouw drs. M.T.J. Stolp en mr. drs. A.H.L. Korten aanwezig. Archief Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Besloten verslag vergadering Faculteitsbestuur FEB van 12 mei 2015.

20 Archief Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Besloten verslag vergadering Faculteitsbestuur FEB van 26 mei 2015.

21 Archief College van Decanen, Notulen van de Vergadering College van Decanen van 17 juni 2015.

22 Mevrouw Mast heeft de evaluatiecommissie desgevraagd laten weten dat zij geen reactie van mevrouw Schaafsma heeft ontvangen. Ze kan zich ook niet herinneren dat ze anderszins van mevrouw Schaafsma een reactie heeft gekregen. E-mailbericht van mevrouw Mast van 17 januari 2020.

23 In haar gesprek met de evaluatiecommissie heeft mevrouw Mast duidelijk gemaakt hiermee de twee fracties van het personeel in de Universiteitsraad te bedoelen.

24 Convenant Universiteitsraad-College van Bestuur Rijksuniversiteit Groningen, december 2011.

25 Verslag van het gesprek met drs. H.J. Mast op 12 december 2019.

26 Convenant Universiteitsraad-College van Bestuur Rijksuniversiteit Groningen, december 2011.

27 Verslag van het gesprek met drs. H.J. Mast op 12 december 2019.

28 Verslag van het gesprek met drs. H.J. Mast op 12 december 2019.

29 Ibidem.

30 E-mailbericht van mr. T.H.J. Joustra van 1 maart 2020.

31 Ibidem.

32 Het aantal leden is 24. Bij de verkiezingen in 2013 behaalde de nieuwe lijst van de wetenschapsfractie drie plekken in de Universiteitsraad. Op de lijst stonden slechts twee namen: die van de heer Petkov en van dr. mr. M.H. (Mathieu) Paapst, waardoor de derde zetel niet kon worden bezet.

33 Een van deze dertien had in een voorgaande periode deel uitgemaakt van de Universiteitsraad.

34 E-mailbericht aan de evaluatiecommissie van 13 december 2019.

35 E-mailbericht van de evaluatiecommissie van 20 december 2019.
36 E-mailbericht aan de evaluatiecommissie van 23 december 2019.
37 De citaten zijn ontleend aan de geluidsopname van de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015.
38 Verslag van het gesprek met mr. drs. A.H.L. Korten op 12 december 2019.
39 E-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 21 mei 2015.
40 Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap werd benaderd door *de Volkskrant* met vragen over het gebruik van publieke gelden voor de voorbereiding van de *branchcampus*. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap liet de Rijksuniversiteit Groningen weten dat ze over de vragen van *de Volkskrant* contact had opgenomen met de Inspectie en met de heer Poppema. De heer Poppema verzekerde het ministerie dat er 'geen sprake is van de inzet van publieke middelen, ook niet in de voorbereidende fase'. Het verzoek was om 'bij nadere stappen zo veel en zo vroeg mogelijk voeling te houden met het ministerie cq de Inspectie van het Onderwijs/Afdeling Rekenschap'. Het ministerie drong aan op een gesprek ('binnenkort') 'mede in het licht van de verdere beleidsontwikkeling van transnationaal onderwijs hier op het departement'. De antwoorden leidden niet tot de publicatie van een artikel.
41 E-mailbericht van mr. drs. A.H.L. Korten van 20 mei 2015.
42 E-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 22 mei 2015.
43 E-mailbericht van mr. drs. A.H.L. Korten van 1 juni 2015.
44 E-mailbericht van mr. drs. A.H.L. Korten van 11 juni 2015.
45 Archief College van Decanen, notulen van de vergadering van 17 juni 2015.
46 Verslag van het gesprek met drs. J.A.W.M. Biemans op 13 december 2019.
47 Verslag van het gesprek met drs. M.T.J. Stolp op 12 december 2019.
48 Archief Programmateam, notulen 1 mei 2015.
49 Archief Reizen van en naar Yantai, Yantai, 23 -26 mei 2015.

Noten hoofdstuk 4

1 Archief College van Bestuur, Notulen vergadering van het College van Bestuur van 29 juni 2015, Corsanummer 15/ 08804.
2 Archief College van Bestuur, Notulen vergadering van het College van Bestuur van 22 juni 2015, Corsanummer 15/ 08501.
3 Archief College van Bestuur, Conceptverslag vergadering Auditcommissie Raad van Toezicht Rijksuniversiteit Groningen van 24 augustus 2015.
4 Archief College van Bestuur, verslag stuurgroep Yantai van 21 september 2015.
5 'Yantai gaat zonder meer door'. Interview met Sibrand Poppema in de UKrant van 4 november 2015.
6 Ibidem. In dit interview wijst de heer Poppema dat er nog in het weekeinde werd onderhandeld: 'En dus zaten de twee partijen het hele weekend met elkaar te bakkeleien.' Op maandag 26 oktober 2015 vond de ondertekening plaats.
7 Archief Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Besloten verslag vergadering Faculteitsbestuur FEB van 24 november 2015.
8 Archief Universiteitsraad, Risico inventarisatie Yantai, Corsanummer UR 164.d.
9 Verslag van het gesprek met drs. J. de Jeu op 12 december 2019.
10 Archief Universiteitsraad, verslag van de vergadering van de Commissie Bestuur, 19 november 2015, CB 15/052 (vertrouwelijk deel).

11 Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, Aanhangsel 844, antwoord op vraag 15.
12 Verslag van het gesprek met drs. B.A.A. Beijer op 13 december 2019.
13 Archief Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Besloten verslag Faculteitsbestuur FEB van 12 januari 2016.
14 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek 11 januari 2016, Corsanummer 15/00324.
15 Archief College van Bestuur, Verslag van de Stuurgroep Yantai van 13 januari 2016.
16 Archief Faculteit Economie en Bedrijfskunde, Besloten verslag vergadering Faculteitsbestuur FEB van 26 januari 2016.
17 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 7 maart 2016, Corsanummer 16/02558.
18 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 11 april 2016, Corsanummer 16/04006.
19 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 23 mei 2016, Corsanummer 16/05344.
20 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 17 mei 2016, Corsanummer 16/05024.
21 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 23 mei 2016, Corsanummer 16/05344.
22 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 29 augustus, Corsanummer 16/09382.
23 Ibidem.
24 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 10 oktober 2016, Corsanummer 16/11239.
25 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 19 december 2016, Corsanummer 17/00123.
26 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 9 januari 2017, Corsanummer 17/00323.
27 Archief College van Bestuur, CvB Besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 27 februari 2017, Corsanummer 17/02204
28 Archief College van Bestuur, Verslag vergadering Raad van Toezicht Rijksuniversiteit Groningen, 31 augustus 2015.
29 Verslag van het gesprek met drs. J. de Jeu op 12 december 2019.
30 Archief College van Bestuur, Kort en zakelijk verslag Bezoek delegatie OSK/HR/ABJZ, 8 oktober 2015.
31 https://www.xjtlu.edu.cn/en/about/, geraadpleegd op 25 januari 2020.
32 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergadering van 13 maart 2015.
33 Ibidem, 16 april 2015.
34 Ibidem, 18 juni 2015.
35 Ibidem, 25 juni en 2 juli 2015.
36 Ibidem, 9 juli 2015.
37 Ibidem, 27 augustus 2015.
38 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.
39 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 150ste vergadering van de Faculteitsraad FWN op 23 september 2015, FR 15/16-025.
40 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergadering van 22 oktober 2015.

41 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 140ste vergadering van de Faculteitsraad FWN met het Faculteitsbestuur op 28 oktober 2015, FR 15/16-047.

42 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergaderingen van 21 januari 2016,.van 2 en van 9 februari 2016.

43 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergadering van 16 februari 2016.

44 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 143ste vergadering van de Faculteitsraad FWN met het Faculteitsbestuur op 9 maart 2016, FR 15/16-114.

45 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergadering van 29 maart 2016.

46 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergadering van 5 april 2016.

47 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergaderingen van 6 september en van 11 oktober 2016.

48 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergaderingen van 23 juni en van 20 september 2016.

49 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 145ste vergadering van de Faculteitsraad FWN met het Faculteitsbestuur op 22 juni 2016, FR 16/17-006.

50 Archief van de Faculteit Science & Engineering, verslag bestuursvergadering van 3 oktober 2016.

51 Archief Faculteit Science & Engineering, Vertrouwelijke notulen van de 160ste vergadering van de Faculteitsraad FNW van 26 oktober 2016.

52 Verslag van het gesprek met prof. dr. O. Couwenberg op 13 december 2019.

53 Archief Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Actie-/besluitenlijst Bestuursvergadering FRW, 19 januari 2016, nr. 424.

54 Archief Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Survey of Spatial Sciences staff interests for University of Groningen Yantai, 15 maart 2016.

55 Archief Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Memo FRW Yantai Survey: results. 7 april 2016.

56 Verslag van het gesprek met prof. dr. O. Couwenberg op 13 december 2019.

57 Archief Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Notulen Faculteitsvergadering van 7 april 2016.

58 Archief College van Bestuur, Brief van 10 juli 2015, kenmerk 791207.

59 Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 34 355, nrs. 1-4.

60 Ibidem, nr. 3.

61 Ibidem, nr. 5.

62 Archief College van bestuur, e-mailbericht aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 22 januari 2016.

63 Archief College van Bestuur, CvB besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 15 februari 2016, Corsanummer 16/01647.

64 Archief College van Bestuur, e-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 1 maart 2016.

65 Archief College van Bestuur, CvB besluitenlijst Onderwijs en Onderzoek van 7 maart 2016, Corsanummer 16/02558.

66 Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 34 355, nr. 7.

67 Archief College van Bestuur, e-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 16 juni 2016. TNE staat voor transnational education.

68 Archief College van Bestuur, e-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 16 juni 2016.
69 NvW is Nota van Wijziging.
70 E-mailbericht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 24 augustus 2016.
71 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.
72 De opdrachtomschrijving luidt als volgt: 'De externe check is bedoeld om het proces binnen OCW tegen het licht te houden. Het gaat daarbij om de financiële, juridische en beleidsmatige kaders die door OCW zijn gesteld, vanuit de vraag of OCW op dit proces voldoende in control is. Het gaat dus niet om een complete, inhoudelijke doorlichting van de plannen zelf. Er moet een uitspraak worden gedaan over of alle processtappen zijn genomen om een gewogen besluit te kunnen nemen om al dan niet in te stemmen.' (Opdrachtomschrijving dwarskijker Yantai).
73 Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, 22 452, nr. 50.
74 Archief van de Universiteitsraad, Besluitenlijst van de 217de vergadering gehouden op 27 augustus 2015, agendapunt 5.2.
75 Archief van de Universiteitsraad, Besluitenlijst van de 220ste vergadering gehouden op 29 oktober 2015, agendapunt 7.
76 Archief Universiteitsraad, Besluitenlijst van de 221ste vergadering gehouden op 26 november 2015, agendapunt 10.
77 Archief Universiteitsraad, Verslag van de vergadering van de Commissie Bestuur op 21 januari 2016, agendapunt 3.
78 Archief Universiteitsraad, List of decisions by the University Council of 22 February 2018, blz. 3 en 4.
79 Archief Universiteitsraad, Besluitenlijst van de 230ste vergadering gehouden op 1 september 2016, agendapunt 5.4.

Noten hoofdstuk 5

1 Archief College van Bestuur. Verslag van de Stuurgroep Yantai van 27 februari 2017.
2 Staatsblad 2018 152 Besluit van 26 april 2018 tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 in verband met het vaststellen van nadere voorschriften voor het verzorgen van hoger onderwijs in het buitenland.
3 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.
4 'Groningen zoekt groei in China', in: *Trouw* 11 maart 2017.
5 Verslag van het gesprek met prof. dr. E. Sterken op 19 december 2019.
6 Archief College van Bestuur, notulen van de vergadering van 19 juni 2017, Corsanummer 17/06410.
7 Archief College van Bestuur, brief van het College van Bestuur aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 16 februari 2017.
8 Archief College van Bestuur, Memo Stand van Zaken Yantai, 29 mei 2017 RvT/7a-b.
9 Archief College van Bestuur, Memo Tijdpad en rol RvT met betrekking tot UGY, 26 juni 2017 RvT/10b
10 Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017 Aanhangsel 2146.
11 Verslag van het gesprek met mr. T.H.J. Joustra op 23 januari 2020. E-mailbericht van prof. dr. E. Sterken van
12 Verslag van het gesprek met prof. dr. E. Sterken op 19 december 2019.
13 Archief College van Bestuur, Bestuurs- en Beheersreglement van de Rijksuniversiteit Groningen, artikel 2.6.1. onder 2.

14 Archief College van Bestuur, Notulen Vergadering College van Decanen van 8 februari 2017.
15 Archief College van Bestuur, Notulen Vergadering College van Decanen van 8 maart 2017.
16 Archief College van Bestuur, Notulen Vergadering College van Decanen van 13 september 2017.
17 Uit het verslag van de bijeenkomst is af te leiden dat de heren Poppema en Van Galen ook bij dit agendapunt aanwezig bleven.
18 Archief Faculteit Science & Engineering, Minutes Board 19 september 2017.
19 Archief College van Bestuur, Brief van prof. dr. C.W.A.M. Aarts aan het Presidium van de Universiteitsraad van 15 september 2017, FGMW-17-F200.
20 Tom Wansbeek, 'Yantai: veelbelovend en verantwoord avontuur', in: *Dagblad van het Noorden* 11 november 2017.
21 https://democratischeacademie.com/nl/dag-leak-hooglerarenbrief-ontleed/, geraadpleegd op 1 februari 2020.
22 Verslag van het gesprek met drs. B.A.A. Beijer op 13 december 2019.
23 Brief van 20 november 2017 in het bezit van de evaluatiecommissie,
24 'Beijing vies for greater control of foreign universities.', in: *Financial Times* 19 november 2017.
25 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 163ste vergadering van de Faculteitsraad FSE op 15 maart 2017, FR 16/17-147.
26 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 150ste vergadering van de Faculteitsraad FSE met het Faculteitsbestuur op 15 maart 2017, FR 16/17-147a.
27 Archief Faculteit Science & Engineering, Notulen van de 151ste vergadering van de Faculteitsraad FSE met het Faculteitsbestuur op 19 april 2017, FR 16/17-163.
28 Archief Faculteit Science & Engineering, verslag van de vergadering van het Faculteitsbestuur op 30 mei 2017.
29 Archief van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Minutes Meeting Faculty Coucil 18 July 2017. EIP is Environmental and Infrastructure Planning.
30 Verslag van het gesprek met prof. dr. O. Couwenberg op 13 december 2019.
31 Ibidem.
32 Archief van de Universiteitsraad, Vertrouwelijk 3.2. Announcements by the Board of the University/University Council, 30 March 2017/030 item on agenda 3.1.a.
33 Archief Universiteitsraad, Verzoek medewerking voornemen College inzake Yantai, 17/05853.
34 In het verslag van de vergadering van de Universiteitsraad staat dat volgens het College van Bestuur de Raad van State de AMvB zou 'vaststellen'.
35 Archief Universiteitsraad, List of decisions by the University Council of 29 June 2017 10.00 hours in de Grote Vergaderzaal, Oude Boteringestraat 44.
36 'De Universiteitsraad beslist over Chinese campus', in: *Dagblad van het Noorden*, 15 mei 2017.
37 'Hoe de stekker er definitief uitging', in: *Ukrant* van 7 februari 2018.
38 Mondelinge informatie verkregen op 21 januari 2020.
39 De Universiteitsraad beslist over Chinese campus', in: *Dagblad van het Noorden*, 15 mei 2017.
40 Ibidem.
41 https://www.rug.nl/about-us/organization/administrative/participation/uraad/de-per-

soneelsfractie/blog/yantai-woordvoering, geraadpleegd op 29 januari 2020.

42 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019.

43 De laatste drie waren lid van de Universiteitsraad in het studiejaar 2017-2018, de eerste vijf waren de fractie in de Universiteitsraad 2016-2017

44 E-mailbericht van H.J. Wondergem van 5 februari 2020.

45 Ibidem. PfRUG (2017, 24 augustus). Verklaring van Personeelsfractie en @lijstcalimero omtrent Yantai [Tweet] https://twitter.com/PfRUG/status/900621632477302784.

46 Archief College van Bestuur, Verklaring van de Personeelsfractie en Lijst Calimero omtrent Aanvraag Transnationale Educatie in Yantai, 24 augustus 2017.

47 'Plan om in China een campus te openen van de Rijksuniversiteit Groningen dreigt te sneuvelen', in: *de Volkskrant* 24 augustus 2017.

48 Archief Universiteitsraad, Verslag van de bijeenkomst van de Commissie Bestuur op 25 augustus 2017, CB 17/020.

49 'Doet RUG niets dan boert ze achteruit', in: Dagblad van het Noorden 25 augustus 2017.

50 'RUG trekt plan voor China-campus waarschijnlijk in'. Website *RTV Noord* van 24 augustus 2017, geraadpleegd op 30 januari 2017.

51 'RUG gaat China-plan herzien, in: *Dagblad van het Noorden* van 29 augustus 2017.

52 Verslag van het gesprek met drs. B.A.A. Beijer op 13 december 2019.

53 'Hoe de stekker er definitief uitging', in: *Ukrant* van 7 februari 2018.

54 E-mailbericht van H.J. Wondergem van 5 februari 2020.

55 E-mailbericht van 6 februari 2020.

56 E-mailbericht van H.J. Wondergem van 5 februari 2020.

57 Het betreft hier feitelijk de derde versie van de aanvraag. De eerste versie werd beschikbaar gesteld aan de raden van de Faculteiten Ruimtelijke Wetenschappen en Science & Engineering. Deze versie heeft als datum 2 juni 2017. De tweede versie is van 14 augustus 2017 en is de versie die geagendeerd werd voor de vergadering van de Universiteitsraad van 31 augustus 2017.

58 Verslag van het gesprek met drs. J.A.W.M. Biemans op 13 december 2019.

59 Archief College van Bestuur, Oplegger voor de eindrapportage van de Yantai commissie van de Universiteitsraad, 5 februari 2018.

60 Archief van de Universiteitsraad, University Council 23 November 2017/186, item on agenda 5.

61 'Partijsecretarisin bestuur RUG-campus Yantai', in: *Dagblad van het Noorden* 23 november 2017. Uit een bij dit bericht horende tweet valt op te maken dat het eerdergenoemde artikel in de *Financial Times* van 19 november 2017 de bron was voor dit artikel.

62 Verslag van het gesprek met drs. B.A.A. Beijer op 13 december 2019.

63 Ibidem.

64 E-mailbericht van drs. J.A.W.M. Biemans van 3 februari 2020.

65 Archief Universiteitsraad Council 14 December 2017/198. Item on agenda 3.1. List of decions by the University Council of 23 November 2017.

66 Marjan Brouwers en Bert Platzer, 'Bestuurder van Buiten. Jan de Jeu aan de Rijksuniversiteit Groningen'. Groningen 2019, blz. 40.

67 Verslag van het gesprek met prof. dr. S. Poppema op 12 december 2019. Blijkens de agenda van de heer Poppema voerde hij op 20 december 2017 een gesprek met de nieuwe minister.

68 Ibidem.

69 Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 22 452, nr. 58.

70 'Groningse academische vrijheid in China, kan dat?', in: *de Volkskrant* 14 januari 2018.
71 Anders dan de Faculteit Science & Engineering was er vanuit de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen geen lid vertegenwoordigd in de Universiteitsraad.
72 'Chinees filiaal RUG op losse schroeven: Universiteitsraad is tegen'. https://nos.nl/artikel/2214354-chinees-filiaal-rug-op-losse-schroeven-universiteitsraad-is-tegen.html, geraadpleegd op 2 februari 2020.

Noten hoofdstuk 6

1 Archief College van Bestuur, Concept Verslag vergadering Raad van Toezicht Rijksuniversiteit Groningen van 30 oktober 2017.
2 Archief College van Bestuur, Stand van zaken en scenario analyse UGY, 6 februari 2018.
3 Archief College van Bestuur, Verslag vergadering Raad van Toezicht Rijksuniversiteit Groningen op 7 februari 2018.
4 Archief Faculteit Science & Engineering, verslag van de vergadering van het bestuur op 20 februari 2018.
5 Archief College van Bestuur, brief aan Chairman Jiang van 26 april 2018, kenmerk 18/05135.
6 Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 22 452, nr. 67.

Noten hoofdstuk 7

1 Een enigszins vreemde term. Alsof het niet ook middelen zouden zijn op de begroting van een publieke instelling.
2 Tweede Kamer, vergaderjaar 2016-2017, Handelingen 22 februari 2017, 56-15-22 en 56-15-23.

BIJLAGEN

Bijlage 1
Instellingsbesluit

Besluit van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen, houdende instelling van een evaluatiecommissie (Instellingsbesluit Evaluatiecommissie RUG Yantai)

Het College van Bestuur besluit:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

1. Het College van Bestuur: het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen;
2. De Raad van Toezicht; de Raad van Toezicht van de Rijksuniversiteit Groningen;
3. De Universiteitsraad: de Universiteitsraad van de Rijksuniversiteit Groningen
4. Commissie: de commissie, bedoeld in artikel 2, eerste lid.

Artikel 2. Instelling en taak

1. Er is een onafhankelijke commissie belast met de taak, bedoeld in het tweede lid.
2. De commissie voert een evaluatieonderzoek uit aan de hand van de volgende twee vragen:
    1. Hoe voltrok het besluitvormingsproces zich rond het project Yantai (2015-2018) van de Rijksuniversiteit Groningen? Hierbij gaat het met name om de volgende instanties:

        - Het College van Bestuur;
        - De Raad van Toezicht;
        - De Universiteitsraad;
        - Het College van Decanen;
        - De Faculteit Economie en Bedrijfskunde;
        - De Faculty of Science and Engineering;
        - De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen;
        - Het Bureau van de Universiteit.

    2. Welke lessen kunnen deze instanties uit de evaluatie van de gang van zaken trekken voor toekomstige activiteiten van de Rijksuniversiteit Groningen?
    3. De commissie hanteert als referentiekader voor de evaluatie de wet- en regelgeving omtrent het functioneren van de onder lid 1 genoemde instanties; zoals de Whw en de reglementen van de Raad van Toezicht, het College van Bestuur, de Universiteitsraad en de betrokken faculteiten.
    4. De commissie is bevoegd om vragen te formuleren, deze te onderzoeken en te beantwoorden.
3. Naar aanleiding van de bevindingen en conclusies kan de commissie aanbevelingen doen.

Artikel 3. Samenstelling, benoeming, ontslag

1. De commissie bestaat uit een voorzitter en een secretaris.
2. Tot voorzitter van de commissie wordt benoemd: mr. R. Bekker.
3. Bij tussentijds vertrek van de voorzitter kan het College van Bestuur een andere voorzitter benoemen.
4. De voorzitter kan worden geschorst en ontslagen door het College van Bestuur.

Artikel 4. Instellingsduur

1. De commissie wordt ingesteld met ingang van de datum van inwerkingtreding van dit besluit. De voorzitter en de secretaris worden benoemd met terugwerkende kracht per 16 september 2019.
2. De commissie wordt opgeheven vier weken nadat het eindrapport is uitgebracht.

Artikel 5. Secretariaat

1. De commissie voorziet zelf in haar secretariaat.
2. Het secretariaat is voor de uitvoering van zijn taak uitsluitend verantwoording schuldig aan de voorzitter van de commissie.
3. Het College van Bestuur draagt, op verzoek van de voorzitter van de commissie, zorg voor de nodige voorzieningen ten behoeve van de werkzaamheden van de commissie.

Artikel 6. Werkwijze

1. De commissie stelt haar eigen werkwijze vast.
2. De commissie kan zich na overleg met het College van Bestuur door andere personen doen bijstaan voor zover zij dat voor de vervulling van haar taak nodig acht.
3. De commissie stelt een protocol vast over de wijze waarop zij personen hoort en daarvan verslag doet.
4. De commissie bepaalt welke bevindingen zij, in het kader van hoor en wederhoor, voorlegt aan personen of instanties.

Artikel 7. Inwinnen van inlichtingen

1. De commissie is bevoegd zich voor het inwinnen van inlichtingen te wenden tot personen en instellingen en hen te verzoeken die medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van het onderzoek.
2. De commissie zal zich over de aan haar geboden medewerking verantwoorden in het onderzoeksrapport.

Artikel 8. Eindrapport, tussenrapporten

1. De commissie brengt zo spoedig mogelijk haar eindrapport uit aan het College van Bestuur, met gelijktijdig afschrift aan de overige in artikel 1, onder 2 en 3 genoemde, instanties.

2. De commissie kan desgewenst een of meer tussenrapporten uitbrengen.

Artikel 9. Vergoeding

De voorzitter en de secretaris van de commissie ontvangen een vergoeding. De hoogte van de vergoeding wordt vastgelegd in de begroting die de goedkeuring behoeft van het College van Bestuur.

Artikel 10. Kosten van de commissie

1. De kosten van de commissie komen, voor zover goedgekeurd, voor rekening van het College van Bestuur. Onder kosten worden in ieder geval verstaan:
    1. de kosten voor de faciliteiten van vergaderingen en voor secretariële ondersteuning,
    2. de kosten voor het inschakelen van externe deskundigheid en het laten verrichten van onderzoek en
    3. de kosten voor publicatie van rapportages.
2. De commissie biedt zo spoedig mogelijk na haar instelling een begroting aan het College van Bestuur aan.

Artikel 11. Vrijwaring

Het College van Bestuur zal de voorzitter en de secretaris leden vrijwaren voor de redelijke kosten van rechtsbijstand, behoudens voor zover sprake is van opzet, grove schuld, of ernstige nalatigheid, in verband met een eventuele aansprakelijkstelling van de (voormalige) voorzitter van de commissie of van de (voormalige) secretaris of een strafrechtelijke, bestuursrechtelijke of andere juridische procedure waarin zij worden betrokken vanwege de werkzaamheden verricht voor de commissie, behoudens indien een strafrechtelijke procedure leidt tot het opleggen van een straf als bedoeld in artikel 9 van het Wetboek van Strafrecht aan de (voormalige) voorzitter van de commissie of de (voormalige) secretaris.

Artikel 12. Archiefbescheiden

1. Het archief van de commissie wordt na afloop van het onderzoek overgebracht naar het archief van de Rijksuniversiteit Groningen.
2. Het beheer vindt plaats met inachtneming van de door de commissie in haar protocol aangegeven vertrouwelijkheid, waarover met de commissie nadere afspraken kunnen worden gemaakt.

Groningen, 16 oktober 2019

Het College van Bestuur

prof. dr. J. de Vries (voorzitter)

Bijlage 2
Organogram

rijksuniversiteit groningen

Organogram Rijksuniversiteit Groningen

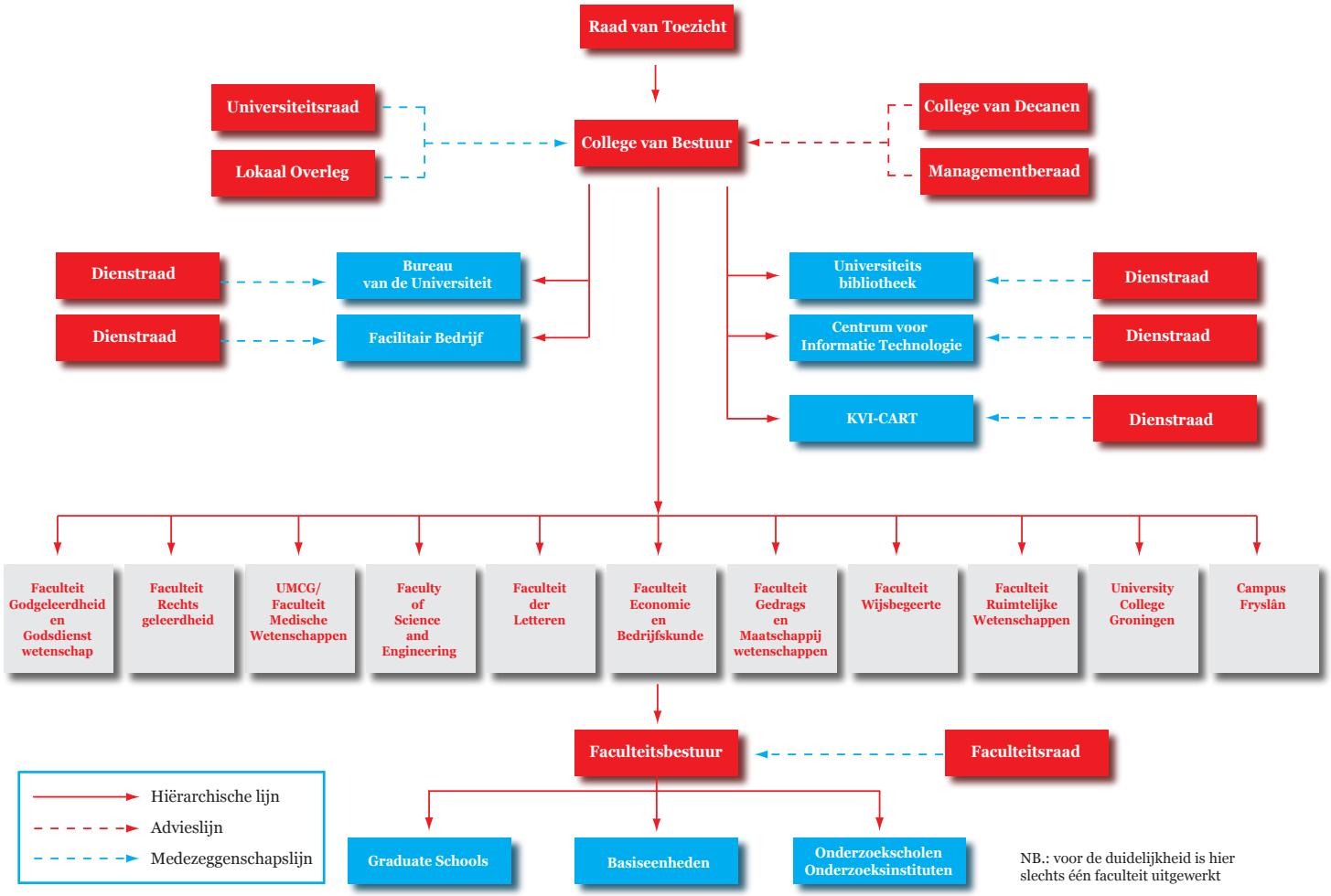

NB.: voor de duidelijkheid is hier slechts één faculteit uitgewerkt

Bijlage 3
Lijst van afkortingen

ABD	Algemene Bestuursdienst, waaronder ABDTOPConsult
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
CAU	China Agricultural University
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
CvB	College van Bestuur
CvD	College van Decanen
DAG	Democratische Academie Groningen
DG	Directeur-Generaal
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EIP	Environmental and Infrastructure Planning
FEB	Faculteit Economie en Bedrijfskunde
FWN	Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen
FSE	Faculteit Science & Engineering
HO	Hoger onderwijs
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
KVT-CART	KVI-Center for Advanced Radiation Technology
MoE	Ministry of Education
MoU en MOU	Memorandum of Understanding
MOCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OBP	Ondersteunend en Beheerspersoneel
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RvT	Raad van Toezicht
SOG	Studenten Organisatie Groningen
TNE	Transnational Education, Transnationale Educatie
U4Society	Samenwerkingsverband tussen Universiteit van Gent, Universiteit van Göttingen, Universiteit van Uppsala, Universiteit van Tartu, Rijksuniversiteit Groningen
UD	Universitair Docent
UGY	University of Groningen Yantai
UHD	Universitair Hoofddocent
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
UR en URaad	Universiteitsraad
VGI	Afdeling Vastgoed en Investeringsprojecten
VSNU	Vereniging van Universiteiten
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
WP	Wetenschappelijk personeel

Bijlage 4
Tijdlijn

16 december 2013	De president van het University College Dublin komt met de China Agricultural University overeen in Yantai een branch [UCD Yantai] te vestigen 'which will focus on innovation, provide a pipeline of students to Ireland and support Irish enterprises seeking a foothold in China' (Irish Times)
21 juni 2014	Minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ondertekent in Beijing een *Memorandum of Understanding* over meer onderwijssamenwerking met China
15 juli 2014	Minister Bussemaker biedt de Tweede Kamer een visiebrief aan over internationalisering van het onderwijs (22 452 nr. 41).
28 december 2014	Het University College onder een nieuwe president besluit UCD Global Centres op te richten in China (Beijing), India, Maleisië en de Verenigde Staten. De samenwerking met de China Agricultural University wordt beëindigd. Het UCD zet de bestaande samenwerking met de Fudan University (Shanghai), de Peking Guanghua School of Management en de Beijing University of Technology voort.
Eind januari 2015	De voorzitter van het College van Bestuur, prof. dr. S. (Sibrand) Poppema, krijgt een telefoontje van een Britse collega die hem wijst op de mogelijkheid van een *joint university* in Yantai. Op 30 januari 2015 vraagt de heer Poppema aan een medewerker het e-mailadres van de president van de China Agricultural University.
11 februari 2015	Het College van Bestuur (Sibrand Poppema) informeert de decanen over het initiatief om tot een *branch-campus* in Yantai te komen. Dat gebeurt kort voor en tijdens de Decanendag in het ERIBA-gebouw van de Faculteit Medische Wetenschappen.
27-28 februari 2015	Sibrand Poppema bezoekt Beijing en Yantai. Van het bezoek bestaat geen verslag. Wel heeft Fu Zetian in het vriendenboek voor Sibrand Poppema herinneringen aan dat bezoek opgehaald: 'Sibrand couldn't help exclaiming that it was, "so beautiful". From his excited eyes, I saw the affection for Yantai and his aspiration to open the branch campus.'

4 maart 2015	Sibrand Poppema geeft in het College van Decanen een presentatie naar aanleiding van zijn bezoek aan Yantai Agricultural University in China (Shandong provincie, North China). Aan de orde komen o.a. mogelijke samenwerking, financiën, Yantai campus, staf, (ver) bouwactiviteiten, aantallen studenten etc.
15 maart 2015	Sibrand Poppema geeft in de Universiteitsraad een presentatie naar aanleiding van zijn bezoek aan China.
16 maart 2015	Het College van Bestuur informeert de Raad van Toezicht in een memo over de intentie om te komen tot een international branch campus in Yantai. In het memo kondigde het College van Bestuur aan om 'deze intentie binnenkort (25 maart a.s.) te formaliseren met het ondertekenen van een *Memorandum of Understanding*'. Onder een 'international branch campus' wordt verstaan 'an entity that is located in a country other than home campus, has a physical presence in the host country, is at least partly owned by the home institution, and from which the student can earn degrees in the name of the home institution'. Het College van Bestuur vraagt de Raad van Toezicht 'om in principe in te stemmen met de verdere verkenning van de samenwerking om te komen tot een international branch campus Yantai'. Het was de bedoeling om in eerste instantie een aantal bèta-opleidingen aan te bieden en 'wellicht één of meerdere opleidingen op het terrein van Economie en Bedrijfskunde'. De decanen waren halverwege februari 2015 ingelicht en gepolst. Bedrijven als Friesland Campina en IBM zouden hun interesse in de Groningse plannen al hebben laten blijken. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zou 'enthousiast' zijn en zou 'in het proces betrokken' worden. De Raad van Toezicht laat in de besluitenlijst van de bijeenkomst vastleggen: 'De Raad van Toezicht stemt in met de verdere verkenning van de samenwerking om te komen tot een international branch campus Yantai'.
19 maart 2015	Sibrand Poppema informeert de Commissie Bestuur van de Universiteitsraad: 'De voorzitter van het College van Bestuur meldt [dat] de RUG als eerste Nederlandse universiteit een branch campus in China zal beginnen. In samenwerking met de China Agricultural University in Beijing vestigt de Rijksuniversiteit Groningen zich vanaf 2016 in de stad Yantai op een grotendeels ontwikkelde campus. Op 25 maart 2015 ondertekent Sibrand Poppema in Shanghai in het bijzijn van minister-president Rutte een samen-

werkingsovereenkomst met de stad Yantai en de China Agricultural University. China is een enorme groeimarkt voor universiteiten, met inmiddels ruim 7 miljoen nieuwe studenten per jaar, van wie ruim 450.000 in het buitenland gaan studeren. De Chinezen zien de RUG als een interessante partner vanwege een groot aantal Engelstalige bacheloropleidingen. Het is de bedoeling uiteindelijk een kopie van de RUG te realiseren in Yantai, met bachelor-, master- en PhD-programma's, met significante research-activiteiten en samenwerking met bedrijven. Deze activiteiten zullen ook de samenwerking tussen Yantai en de noordelijke regio versterken. Na een voorbereidend jaar in 2016 zullen Chinese en andere internationale studenten vanaf 2017 in Yantai beginnen aan een RUG-studie en uiteindelijk een RUG-diploma behalen. Overeenkomstig de regels voor het vestigen van Nederlandse kennisinstellingen in het buitenland zullen de studenten 1 jaar van hun opleiding op de home campus in Groningen volgen. Dit biedt overigens ook grote kansen voor studenten uit Groningen om buitenlandervaring op te doen in China. Ook zal het aanzienlijke werkgelegenheid opleveren voor Nederlandse academici. China Agricultural University behoort tot de top 39 universiteiten van China. De universiteit heeft twee campussen in Beijing en sinds 2003 een campus in Yantai. Poppema zegt toe iedere maand de leden van de Commissie Bestuur te informeren over de laatste stand van zaken en in april een presentatie te tonen van de campus.'

25 maart 2015 — Bezoek van minister-president Rutte aan China. Met onder anderen staatssecretaris Mansvelt. https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rutte-opnieuw-op-handelsmissie-naar-china~bf75b6c5/ .

25 maart 2015 — Ondertekening in Shanghai van het Tripartite *Memorandum of Understanding* between China Agricultural University (Beijing, China), University of Groningen (Groningen, The Netherlands and Yantai Municipal People's Government (Shandong Province, China).

1 april 2015 — Het College van Decanen komt bijeen en de decanen spreken over mogelijke opleidingen die in China aangeboden kunnen worden.

5-8 april 2015 — Een delegatie van de China Agricultural University bezoekt Groningen.

10 april 2015 — Eerste bijeenkomst van 'de werkgroep' onder leiding van Marion Stolp.

30 april 2015 Bijeenkomst van de Universiteitsraad. Presentatie (Powerpoint)van Sibrand Poppema:

'De heer Poppema geeft een presentatie over de plannen van de branchcampus in Yantai (China) aan de hand van een powerpoint presentatie. Voorafgaand hieraan merkt de heer Poppema op dat de concurrentiepositie van Europese universiteiten de komende jaren zal wijzigen doordat er minder schoolverlaters/18jarigen naar universiteiten zullen komen. Het aantrekken van internationale studenten is een manier om onze positie te versterken [...].
Ook naar aanleiding van presentatie van afgelopen dinsdag bij FWN en FEB heeft de Personeelsfractie vragen over het tijdpad, de beslismomenten en het draagvlak bij de faculteiten m.b.t. personeel en onderzoek. Lijst Calimero vraagt naar instemmingsrecht. Het College van Bestuur antwoordt. Het hele proces rondom Yantai is tot op heden niet vertrouwelijk geweest. Er wordt gewerkt aan een voorstel voor het tijdpad, het budget en opleidingen. Dit zal worden voorgelegd aan de UR. Voor de financiering wordt geen eerste geldstroom gebruikt. Investeringen worden door de partners in China gedaan. De bedoeling is in China een brede campus op te zetten. Er wordt begonnen met FWN en FEB omdat goed duidelijk kan worden gemaakt welke investeringen nodig zijn. Eventuele winst uit Yantai wordt in Yantai geherinvesteerd. Na vijf jaar gingen de campussen van Nottingham en Liverpool met winst draaien.'

---

1 mei 2015 Bijeenkomst van de werkgroep. Afgesproken wordt dat Hans Biemans en Aart Korten een risicoanalyse maken voor de bijeenkomst van de Raad van Toezicht op 18 mei 2015. Risico's zijn veranderingen in de Chinese wetgeving, tekort aan gekwalificeerd personeel, [tegenvallende] studentenaantallen, *governance*, kwaliteitszorg, financiële situatie Yantai.

13 mei 2015 Het College van Decanen bespreekt de stand van zaken van de *branch-campus* in Yantai:
'Sibrand Poppema is net terug uit China en vertelt dat dit project in China valt onder de viceminister van Onderwijs. De stad Yantai wil een researchuniversiteit realiseren d.m.v. researchcenters. De RUG vraagt de stad om nieuwbouw van een groot gebouw. De provincie wil geld investeren in het opstarten van goede researchfaciliteiten.
In Nederland is met de NVAO gesproken over de accreditatie van de Double Degrees. De RUG is verantwoordelijk voor het studiejaar in Nederland en Yantai is verantwoordelijk voor de drie studiejaren in China.
Extra internationale studenten bij de RUG is op zich goed, maar zou voor sommige opleidingen een verdubbeling kunnen betekenen en in dat geval kunnen

er problemen ontstaan. Het ministerie zal in een nieuwe wet de verplichting om een jaar in Nederland te studeren laten vervallen; volgens het ministerie zou dit wettelijk per september 2016 geregeld kunnen zijn, maar dat lijkt erg optimistisch.
De vraag is of er voldoende staf van de RUG gemobiliseerd kan worden om naar China te gaan. Dit geldt in eerste instantie voor de faculteit Economie en Bedrijfskunde en de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen.
In mei bezoeken de leden van het CvB en een aantal decanen en medewerkers van afdeling VGI Yantai. In de overeenkomst met China Agricultural University zal worden opgenomen dat de RUG zich onder voorwaarden nog kan terugtrekken. Op 16 juni wordt er getekend met minister Bussemaker en de Chinese viceminister van Onderwijs.
[Marion Stolp] geeft aan dat in mei een universiteitsbrede voorlichtingssessie volgt. Via MyUniversity is al informatie beschikbaar. Momenteel wordt de projectorganisatie ingericht.
[Sibrand Poppema] meldt dat er intern budget gebruikt wordt voor extra capaciteit en middelen. Hiervoor worden geen eerste geldstroom middelen gebruikt. Eerst wordt de beslissing genomen of de RUG met het project doorgaat of niet. Vervolgens wordt gestart met de uitvoering en daarna worden goede studenten geworven etc.
[Een van de decanen] vraagt naar de gevolgen voor de faculteiten: wat wordt er van ze verwacht en mogen faculteiten dat flexibel invullen? [Sibrand Poppema] antwoordt dat de inzet is: 1/3 Nederlandse staf, 1/3 Chinese staf en 1/3 internationale staf. Van die 1/3 Nederlandse staf is een deel van de RUG afkomstig. Hij benadrukt dat er geen verplichting komt voor RUG staf om naar China te gaan. [Een andere decaan] informeert of het mogelijk is dat men in Yantai deelname van alleen de faculteiten FEB en FWN voldoende zou vinden? Antwoord CvB: nee, dat kan niet. Qua aantallen zou het in Yantai ongeveer even groot worden als bij de RUG.
In de Advisory Board zou het dan gaan om: 3 mensen afkomstig van de RUG, 2 mensen uit Yantai en nog 2 mensen uit China. Westerse universiteiteiten staan in China voor 'Creativity and Innovation' en dat wil men in China graag in huis krijgen.
Jasper Knoester en Harry Garretsen vragen wat dit

betekent voor de faculteiten FEB en FWN, bezien vanuit kansen en zorgen. Om draagvlak te houden binnen de faculteiten is goede communicatie hard nodig. Jan de Jeu geeft aan dat helderheid is geboden en dat een en ander niet gaan ten koste van de RUG. Alles wat wordt gebouwd in China moet gaan volgens RUG maatstaven. Een University Teaching Qualification (UTQ) zal worden geïntroduceerd voor de nieuwe staf. De staf zal gaan bestaan uit oudgedienden gecombineerd met jonge talenten. Er is veel ruimte voor uitbreiding in zowel de stad Yantai als de provincie Chengdu: er is een groot potentieel. Harry Garrtsen geeft aan dat ter voorbereiding binnen de faculteit al veel is geschreven en gedaan en dat mag best kritisch zijn. De communicatie over en weer moet zorgvuldig blijven. Sibrand Poppema reageert dat alles wat nu bekend is ook is gecommuniceerd.
Wat betekent de samenwerking voor de RUG in de diverse *rankings*? Bijvoorbeeld bij de Shanghai ranking is het aantal publicaties van belang, dus gaat het dan om meer publicaties en meer veel geciteerde auteurs. Bij andere *rankings* gaat het om meer bekendheid, dus d.m.v. meer publicaties volgt grotere bekendheid.
Actie: het tijdschema m.b.t. Yantai wordt a.s. maandag verstuurd naar de decanen.'

18 mei 2015

Op 18 mei 2015 komt de Raad van Toezicht bijeen. De Raad van Toezicht laat in het verslag opnemen dat de Raad positief staat tegenover het initiatief van de Rijksuniversiteit Groningen en geeft enkele aanwijzigingen, zoals het goed beleggen van het management in Yantai, het niet verliezen van de aandacht voor de ontwikkeling van de Rijksuniversiteit Groningen en het stationeren van een manager van de Rijksuniversiteit Groningen in Yantai.

Op of omstreeks 19 mei 2015

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt benaderd door *de Volkskrant* met vragen over het gebruik van publieke gelden voor de voorbereiding van de *branch-campus*. Het ministerie stuurt de conceptantwoorden naar Aart Korten. De Rijksuniversiteit Groningen kan zich vinden in de formulering van de antwoorden en geeft aan dat de Rijksuniversiteit Groningen intern bezig is 'met het apart begroten en bijhouden van de kosten die gemoeid zijn met de voorbereiding'.

22 mei 2015

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap laat de Rijksuniversiteit Groningen weten dat ze over de

vragen van *de Volkskrant* contact heeft opgenomen met de Inspectie en met Sibrand Poppema. Sibrand Poppema heeft het ministerie verzekerd dat er 'geen sprake is van de inzet van publieke middelen, ook niet in de voorbereidende fase'. Het verzoek is om 'bij nadere stappen zo veel en zo vroeg mogelijk voeling te houden met het ministerie cq de Inspectie van het Onderwijs/Afdeling Rekenschap'. Het ministerie dringt aan op een gesprek ('binnenkort') 'mede in het licht van de verdere beleidsontwikkeling van transnationaal onderwijs hier op het departement'.

1 juni 2015

Het bestuur van de Faculteit Economie & Bedrijfskunde stelt een adviescommissie in. De commissie bestaat uit Frans Rutten, Beppo van Leeuwen en Tom Wansbeek. Van Leeuwen is de coördinator van twee opleidingen die ook in Yantai zouden worden gegeven: Economics and Business Economics en International Economics and Business. Van Leeuwen is ook contactpersoon voor de samenwerking met de Fudan University in Shanghai.

11 juni 2015

Gesprek tussen de Rijksuniversiteit Groningen en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het was een 'constructief gesprek', aldus een verslag van de Rijksuniversiteit Groningen. Maar de tijd was 'te kort'.

Over de opstelling van het ministerie: 'Onze voorlopige conclusie in 5 woorden: welwillend, meedenkend, waarschuwend, kritisch en bezorgd.'

16 juni 2015

De Chinese viceminister van Onderwijs, Hao Ping, bezoekt Nederland.

25 juni 2015

De Universiteitsraad stemt in met de strategische keuze voor het principe van een *branch-campus* in algemene zin en meer specifiek met de branche campus in Yantai. (Bron: antwoorden op Kamervragen op 10 december 2015) Vijf leden van de personeelsfracties stemmen blanco. Een lid van de personeelsfracties stemt tegen (Mast). Een voor (Jitse van Dijk, universitair hoofd-docent sociale geneeskunde). De studentenfracties stemmen voor, zodat de Universiteitsraad (dertien stemmen voor) instemt met het principe van een *branch-campus* in Yantai.

De Universiteitsraad zijn drie documenten toegezonden, 107a, 107b en 107c. Document 107a betreft een document ter bespreking: de rol van de medezeggenschap met betrekking tot de RUG-campus in Yantai. Het document bevat een tijdschema, 'Decisionmaking schedule for UGY'.

	Document 107b wordt ter instemming voorgelegd. De Universiteitsraad wordt gevraagd in te stemmen met opneming van een *branch-campus* in het Strategisch Plan van de RUG. Ten slotte document 107c; ter bespreking twee documenten met daarin onderwerpen die aan de orde moeten komen in gesprekken met de Chinese counterparts. In de bespreking maakt Sibrand Poppema duidelijk dat als de Universiteitsraad instemt met 107b dat automatisch ook een keuze voor Yantai betekent.
29 juni 2015	Een derde bijeenkomst van de Raad van Toezicht waarin gesproken wordt over de plannen in Yantai. De voorzitter van het College van Bestuur meldt dat de Universiteitsraad op 25 juni 2015 had ingestemd met het starten van de international branch campus 'en daarbij ook expliciet met de vestiging in Yantai'. Voor de Raad van Toezicht was een risico-inventarisatie/-analyse opgesteld.
10 juli 2015	Minister Bussemaker schrijft een brief aan de Chinese viceminister van Onderwijs waarin ze haar steun uitspreekt voor het Groningse plan.
25 augustus 2015	De Chinese viceminister reageert op de brief van minister Bussemaker en spreekt zich uit voor de samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Groningen en de China Agricultural University.
Eind augustus 2015	De Raad van Toezicht ontvangt een memo van het College van Bestuur over de stand van zaken. De bedoeling was om in september 2016 te beginnen met vier BA-opleidingen en twee MA-opleidingen (in totaal 500 studenten). Dat aantal zou in de loop van de tijd groeien naar twintig BA-opleidingen en tien MA-opleidingen met uiteindelijk in 2026 10.000 studenten. Op 31 augustus 2015 komt de Raad van Toezicht bijeen. Tijdens deze bijeenkomst wordt gemeld dat de Faculteit Economie en Bedrijfskunde zich voorzichtig opstelt.
2 september 2015	Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stuurt de Rijksuniversiteit Groningen een tijdplanning voor de invoering van de AMvB. Behandeling in de ministerraad is voorzien voor eind februari 2016, advisering door de Raad van State in de eerste helft van 2016 en inwerkingtreding 'medio 2016'.
9 september 2015	In het College van Decanen laat Sibrand Poppema weten dat een toezegging van de gemeente Yantai voor de bouw van een nieuw researchgebouw noodzakelijk is voor de verdere voortgang. Verder voert hij gesprekken met bedrijven als Unilever en Rabo over een financieringsbijdrage. 'Als alles volgens plan

	verloopt zal het CvB in oktober weer een MoU in China ondertekenen. Aan het ministerie van OC&W is een voorstel gedaan om d.m.v. een AMvB de kwaliteitszorg en accreditatie te regelen. Een reactie vanuit het ministerie wordt in de komende tijd verwacht.'
24 september 2015	De Universiteitsraad komt in nieuwe samenstelling bijeen. Met name bij de Personeelsfractie leven veel vragen. Het College reageert op de rol van de partijsecretaris op universiteiten: 'Dit systeem bestaat volgens het College niet bij de internationale joint universities'. De Universiteitsraad stelt 92 schriftelijke vragen.
14 oktober 2015	In het College van Decanen meldt Sibrand Poppema dat er een mondeling akkoord is over het *Memorandum of Understanding* (MoU) inclusief de financiële paragraaf. Het is de bedoeling het MoU in oktober in het bijzijn van de Nederlandse en Chinese staatshoofden te tekenen. Na ondertekening wordt de volgende stap gezet: de indiening van een aanvraag bij het Chinese ministerie van Onderwijs.
19 oktober 2015	Het moment van de GO/NO GO-beslissing, zoals genoemd in een tijdschema dat het College van Bestuur aan de Universiteitsraad had gestuurd met het oog op bespreking op 25 juni 2015.
19 oktober 2015	Een commissie van de faculteit Economie en Bedrijfskunde (de heren Rutten en Van Leeuwen) vindt de risico's van samenwerking groter dan de voordelen. Er is nog te weinig informatie: 'a leap in the dark'. Kort voor de publicatie trekt de heer Wansbeek zich terug als lid van deze commissie.
26 oktober 2015	Ondertekening van het Agreement on Establishing Yantai Groningen University door de China Agricultural University, de Yantai Monicipal People's Government en de RUG onder toeziend oog van koning Willem-Alexander en de Chinese president Xi Jinping.
26 oktober 2015	Aan de ondertekening wijdt de Rijksuniversiteit Groningen een persbericht: 'RUG signs agreement on funding of branch campus during state visit. 2015/2016 registration figures confirm importance of internationalization'. In het persbericht wordt hier verder op ingegaan: 'Demographic research has predicted that the number of Dutch young people who will go [to] university will continue to decline. To compensate for this, the University has concentrated for years on attracting international students. This is also one of the most important reasons behind the RUG's plan to develop a branch campus in Yantai.'
Eind oktober 2015	De Raad van Toezicht ontvangt een memo over zijn

positie als toezichthouder voor zover het de *branch-campus* betreft. De 92 schriftelijke vragen die de Universiteitsraad had gesteld worden op 26 oktober 2015 beantwoord.

Op 26 oktober 2015 komt de Raad van Toezicht bijeen. In het verslag wordt bezorgdheid uitgesproken over het draagvlak dat als 'broos' werd omschreven. De belangrijkste kwestie op dat moment was de startdatum: die zou 'vermoedelijk' worden verschoven naar 2017 'teneinde alles kwalitatief goed te kunnen regelen'.

29 oktober 2015 De voltallige Universiteitsraad stelt een verklaring (in het Engels) vast waarin om een *business case* wordt gevraagd, met inbegrip van een risico-analyse. Ook wenst de Universiteitsraad te beschikken over alle getekende documenten. Verder vraagt de Universiteitsraad naar een datum van de GO/NO GO-beslissing. Tenslotte wenst de Universiteitsraad een 'updated time path'. Die *business case* is er dan nog niet en het College van Bestuur zegt toe 'een *business case* te willen maken'. De Personeelsfractie vraagt zich af of het adviesrecht nog wel zin heeft: 'de trein dendert voort'.

3 november 2015 Interview met Sibrand Poppema, voorzitter van het College van Bestuur, in *de Volkskrant*: 'Chinese uitbreiding Groningse Universiteit is in landsbelang'. Volgens Poppema: 'Het is nu of nooit'. Hij keert zich openlijk tegen het rapport van de commissie van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde: 'Er staan in dat rapport bovendien aperte onjuistheden. Het ministerie heeft het businessplan goedgekeurd. Andere branch campussen krijgen volop studenten. Het is allemaal zoeken naar spijkers op laag water, wijsneuzigheid. De faculteit Economie en Bedrijfskunde heeft zelden een subsidie van een miljoen gehad. In China krijgen ze die.' Het is volgens hem 'geen doordenderende trein, maar wel een trein die doorrijdt', aldus Sibrand Poppema.

5 november 2015 Het Tweede Kamerlid Jasper van Dijk (SP) stelt de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap schriftelijke vragen over de opening van een nevenvestiging van de Rijksuniversiteit Groningen in China.

10 december 2015 De minister beantwoordt de vragen van het Tweede Kamerlid Jasper van Dijk (SP): 'Het initiatief van de RUG sluit aan op de ruimte die ik wil bieden voor transnationaal onderwijs. Wel is het noodzakelijk dat de RUG hiervoor een breed draagvlak heeft binnen de instelling en dat de RUG voldoet aan alle geldende regelgeving.' En 'Op dit moment zie ik geen reden om

	de Yantai-ambitie van de RUG een halt toe te roepen'. Bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016. Aanhangsel 844.
14 december 2015	De Raad van Toezicht stelt het Strategisch plan 2015-2020 vast.
8 januari 2016	Negentig medewerkers van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde spreken met Rector Magnificus Elmer Sterken. Er zijn veel vragen en er is kritiek. De Faculteitsraad reageerde in een verklaring: 'Tot onze toenemende zorg kon de rector het gebrek aan steun onder FEB-medewerkers niet keren. Er is nog steeds erg weinig draagvlak.'
13 januari 2016	In het College van Decanen meldt Sibrand Poppema dat de laatste hand wordt gelegd aan de 'officiële aanvraag' bij het Chinese ministerie van Onderwijs voor het aanbieden van opleidingen in Yantai. Het is de bedoeling om die voor 8 februari 2016, het Chinese Nieuwjaar, in te dienen.
10 februari 2016	Sibrand Poppema meldt dat alle benodigde informatie is aangeleverd aan de China Agricultural University. Het is de bedoeling om de officiële aanvraag voor 1 maart in te dienen bij het Chinese ministerie van Onderwijs. Hij deelt ook mee dat 'naar aanleiding van overleg met de desbetreffende opleidingen [...] besloten [is] dat de opleidingen van FEB niet meegaan in het eerste jaar 2017.'
11 februari 2016	Op MyUniversity verschijnt het overzicht van opleidingen dat vanaf 2017 in Yantai wordt aangeboden. De eerdergenoemde opleidingen van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde ontbreken. De Faculteit Science & Engineering doet mee met bachelor-opleidingen scheikunde, technische bedrijfskunde, life sciences & technology en wiskunde. Daarnaast twee masteropleidingen: chemical engineering en biochemical engineering (samen met UMCG). De masteropleiding environmental & infrastructure planning van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen staat ook op de lijst.
9 maart 2016	In het College van Decanen meldt Sibrand Poppema dat de aanvraag is ingediend. Hij verwacht dat het Chinese ministerie vragen zal voorleggen. Een afsluitende bijeenkomst vindt in mei plaats, zo is zijn inschatting. In het beraad met het Nederlandse ministerie hebben Stephan van Galen en Aart Korten vernomen dat de wet moet worden aangepast en dat er een AMvB komt.
13 april 2016	In het College van Decanen meldt Sibrand Poppema dat

	een reactie van het Chinese ministerie op de aanvraag voor de zomer wordt verwacht. Zelf zal hij met de president van de China Agricultural University eind mei met het ministerie spreken. Op 17 mei 2016 bezoekt een delegatie van het Nederlandse ministerie China om de reis van de minister in het najaar voor te bereiden. Sibrand Poppema zal met deze delegatie meereizen.
9 mei 2016	Gesprek tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Rijksuniversiteit Groningen in Den Haag.
17-18 mei 2016	Sibrand Poppema en Stephan van Galen bezoeken China samen met een delegatie van het Nederlandse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
Eind juni 2016	De Raad van Toezicht krijgt een 'globale tijdsplanning Yantai'. In deze notitie staan onder andere de volgende datums: • September 2016 go/no go beslissing in overleg met het College van Decanen, Universiteitsraad en Raad van Toezicht • Sept/oktober 2016 bezoek van minister Bussemaker aan China/Yantai • September 2018 Start academic programmes
24-28 juli 2016	Bezoek van Sibrand Poppema aan China met Jasper Knoester en Wanli Zheng. Samen met de president van de China Agricultural University en Fu Zetian bezoeken ze op 26 juli 2017 Yantai. Van de Nederlandse ambassade zijn de waarnemend Chef de Post André Driessen en de onderwijsattaché David Pho aanwezig. De heer Driessen houdt bij het diner een toespraak: http://www.asiannews.nl/dutch/nieuws/rijksuniversiteit-groningen-een-stap-verder-in-de-opening-van-een-branch-campus-in-china/
15 augustus 2016	Het College van Bestuur stelt de '*business case*' vast.
25 augustus 2016	De Commissie Bestuur van de Universiteitsraad bespreekt de *business case* met het College van Bestuur (de heren Poppema, De Jeu) en het Bureau (mevrouw Stolp). De algemene indruk van de leden van de Universiteitsraad is dat 'sprake is van een grote verbetering. De *business case* zoals nu is opgeschreven is erg verhelderend.'
29 september 2016	De Universiteitsraad bespreekt de *business case*. Bij de Personeelsfractie leven vragen over de bekostiging. Ook zouden er te veel risico's niet in de risicoanalyse zijn opgenomen. Lijst Calimero twijfelt aan het draagvlak voor het plan.
Eind oktober 2016	Het College van Bestuur legt aan de Raad van Toezicht

	twee documenten voor. Ter bespreking een notitie over risicobeheer en ter besluitvorming het beslisdocument oprichting UGY. In het beslisdocument wordt de nadruk gelegd op de 'krimp' van de aantallen eerstejaars studenten in Nederland vanaf 2020. Het aantrekken van internationale studenten zou dan ook vereist zijn om de positie van de Rijksuniversiteit Groningen te behouden. In het beslisdocument wordt aangegeven dat in Yantai met vier BA-opleidingen en twee MA-opleidingen zou worden begonnen van de Faculteiten Science & Engineering en Ruimtelijke wetenschappen. Met enige kanttekeningen (over de eigen rol van de Raad van Toezicht) gaat de Raad van Toezicht akkoord met het beslisdocument.
2 november 2016	De eerdere aanvraag is inmiddels aangevuld en wederom ingediend bij het Chinese ministerie van Onderwijs. Instemming wordt in december 2016 verwacht. Zodra de Chinese goedkeuring is ontvangen worden de decanen ingelicht en de Raad van Toezicht en de Universiteitsraad om advies gevraagd.
25 november 2016	De Algemene Bestuursdienst maakt bekend dat de directeur-generaal hoger onderwijs, beroepsonderwijs, wetenschap en emancipatie, Hans Schutte, met ingang van 1 maart 2017 directeur-generaal DUO wordt.
1 december 2016	Marcel van Gastel van ABDTOPConsult spreekt met Sibrand Poppema en Jasper Knoester over een onderzoek van ABDTOPConsult naar de informatiepositie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
8 februari 2017	De behandeling van de wetswijziging is verschoven naar 23 februari 2017. Met name de fractie van de SP zou aandringen op verder uitstel van de behandeling cq. de stemming, tot na de Tweede Kamerverkiezingen.
16 februari 2017	De voorzitter van de Universiteitsraad en de voorzitter van het College van Bestuur maken bekend dat niet langer sprake is van adviesrecht van de Universiteitsraad, maar van instemmingsrecht met de plannen in Yantai.
22 februari 2017	Plenaire behandeling in de Tweede Kamer van de wetswijziging.
23 februari 2017	Wetswijziging aangenomen. Voor: GroenLinks, D66, PvdA, CDA, VVD, PvdD, DENK, 50Plus, SGP, ChristenUnie. Tegen PVV en SP. Amendement van Van Meenen voor instemmingsrecht van de medezeggenschap aangenomen. Moties tegen vestiging van een *branch-campus* in Yantai verworpen.

8 maart 2017	Sibrand Poppema deelt in het College van Decanen mee dat nu de Tweede Kamer in meerderheid voor de wetswijziging heeft gestemd de Eerste Kamer het wetsvoorstel zal behandelen. Hij verwacht een besluit van de minister niet eerder dan in september.
23 mei 2017	Vertrek van een delegatie van 48 medewerkers van de Rijksuniversiteit Groningen naar Yantai en Ningbo waar de branche campus is van de University of Nottingham. Het betreft medewerkers en studenten van de Faculteiten Science & Engineering, Ruimtelijke Wetenschappen en Gedrags- & Maatschappijwetenschappen. Leden van de Universiteitsraad en Faculteitsraadsleden reizen mee. Evenals de hoofdredacteur van de *Ukrant*.
6 juni 2017	Plenaire behandeling in de Eerste Kamer van de wetswijziging, die zonder stemming wordt aangenomen.
21 juni 2017	Minister Bussemaker beantwoordt Kamervragen van Van Meenen (D66) over de kosten van de voorbereidingen voor het project (Aanhangsel 2146).
26 juni 2017	De Raad van Toezicht ontvangt de toen geldende versie van de AMvB en de conceptaanvraag voor transnationale educatie in Yantai (gedateerd 2 juni 2017), die op 31 augustus 2017 aan de Universiteitsraad ter instemming wordt voorgelegd.
4 juli 2017	De Faculteitsraad Science & Engineering stemt in met de medewerking bij het aanbieden van opleidingen in Yantai.
18 juli 2017	De Faculteitsraad Ruimtelijke wetenschappen stemt in met medewerking bij het aanbieden van opleidingen in Yantai.
18 augustus 2017	De *Cambridge University Press* bevestigt dat op instructie van Chinese autoriteiten in China de toegang tot driehonderd artikelen in de *China Quarterly* is geblokkeerd.
24 augustus 2017	De Commissie van Bestuur van de Universiteitsraad bespreekt de aanvraag voor transnationaal onderwijs. Die ochtend is er een gezamenlijke verklaring van de Personeelsfractie en Lijst Calimero gepubliceerd. Het College van Bestuur betreurt dat al voor de discussie is begonnen standpunten zijn ingenomen, namelijk dat instemming niet mogelijk is. De Personeelsfractie vindt het project te groot. Het College van Bestuur geeft aan dat *branch-campussen* die klein zijn begonnen allemaal zijn mislukt juist vanwege hun kleinschaligheid.
Augustus 2017	De Inspectie van het Onderwijs laat de minister in een vooronderzoek weten dat 'zij het voldoende aannemelijk achtte dat de voorbereiding van de campus in het

	Chinese Yantai door de RUG was gefinancierd uit private middelen. Daarover bestond destijds dus geen twijfel over.' (Bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2018-2019, 22 452, nr. 69)
4 september 2017	Bijeenkomst van de Raad van Toezicht. De aanvraag voor transnationale educatie in Yantai loopt in augustus een flinke knauw op: de meerderheid van de Universiteitsraad had laten weten daarmee niet in te stemmen. Er wordt een nieuwe versie opgesteld met meer aandacht voor de financiële scenario's, de meerwaarde voor het onderwijs in Nederland en academische vrijheid.
15 september 2017	Alle elf decanen sturen een brief naar het College van Bestuur waarin ze steun uitspreken voor de plannen in Yantai.
30 oktober 2017	Het is de bedoeling om in november een nieuwe versie van de aanvraag gereed te hebben en in december te stemmen in de Universiteitsraad. Op 30 oktober 2017 wordt de Raad van Toezicht bijgepraat over de stand van zaken. De Raad van Toezicht zou in het gesprek met de Universiteitsraad aangeven dat de Raad 'positief staat ten opzichte van de vestiging van een branch campus in Yantai'. Ook de bespreking van de tweede versie van de aanvraag verloopt moeizaam. Besloten wordt een volgende versie te agenderen voor de bijeenkomst van de Universiteitsraad van 22 februari 2018.
11 november 2017	Meer dan honderd hoogleraren (en emeriti) publiceren brief in het *Dagblad van het Noorden* waarin ze steun uitspreken voor de *branch-campus* in Yantai.
19 november 2017	Artikel in de *Financial Times*: 'The Chinese Communist Party has ordered foreign-funded universities to install party units and grant decision-making powers to a party-official, reversing an earlier promise to guarantee academic freedom [...].'
23 november 2017	Publicatie in het *Dagblad van het Noorden* over de aanstelling van een functionaris van de Communistische Partij van China bij universiteiten van buitenlandse partners in China.
6 december 2017	Sibrand Poppema verwacht dat in de loop van december duidelijk wordt of de AMvB in werking treedt. Dat laat hij het College van Decanen weten. Zelf zal hij binnenkort met de nieuwe minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een gesprek hebben 'om uitleg te geven'. Na de berichten over de aanstelling van een partijsecretaris is 'in de U-Raad weer meer twijfel ontstaan'.
20 december 2017	Gesprek tussen de nieuwe minister van Onderwijs,

	Cultuur en Wetenschap en de voorzitter van het College van Bestuur.
11 januari 2018	Reactie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op het bericht van 23 november 2017 over de aanstelling van een partijsecretaris op een verzoek van de vaste Kamercommissie: 'Mijn zorgen hierover zijn in een gesprek ook overgebracht aan de RUG.' (Bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 22 452, nr. 58)
14 januari 2018	De Chinacorrespondent van *de Volkskrant* wijdt een artikel aan de academische vrijheid in China en aan de partijsecretaris van de *branch-campus* in Yantai, die zij ook interviewt (Fu Zetian).
29 januari 2018	De NOS meldt op haar website dat het 'Chinese filiaal RUG op losse schroeven' staat. De Universiteitsraad die een commissie heeft gevormd om onderzoek te doen, zou tegen zijn.
7 maart 2018	Het College van Bestuur ziet van het plan voor Yantai af en legt de Raad van Toezicht alternatieven voor.

Op 5 februari 2018, in de avond, kreeg het College van Bestuur de 'eindrapportage van de Yantai commissie van de Universiteitsraad toegezonden. Die commissie was in augustus 2017 ingesteld om 'de feiten op tafel te krijgen die van belang zijn voor een goed business plan voor het oprichten van een *branch campus* in Yantai'. Op 7 februari 2018 werd de Raad van Toezicht ingelicht. De eindconclusie van de commissie was: 'te weinig meerwaarde in het stichten van een branchcampus'.

De eindrapportage van de Yantai commissie leidde tot een somber overzicht van de stand van zaken en overgebleven scenario's dat het College van Bestuur op 7 februari 2018 opstelde en toezond aan de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht liet in haar bijeenkomst op 7 februari 2018 vastleggen dat zij een voorkeur had voor het verkennen van andere samenwerkingsmogelijkheden. Daarbij trok de Raad van Toezicht de regie naar zich toe. Een voorstel voor andere samenwerkingsmogelijkheden zou *bottom up* moeten gebeuren maar wel met een duidelijke bijdrage van het College en de Raad van Toezicht. In het voorstel zou moeten worden opgenomen dat de financiële risico's beperkt of afwezig zijn. De geldstromen zouden in kaart moeten worden gebracht. Extern advies over mogelijke schadeclaims zou moeten worden gevraagd. In het voorstel zou een analyse van het beleid van het ministerie en het standpunt van de VSNU moeten worden opgenomen.

De Raad van Toezicht drong aan op haast. Zij wilde graag op 13 februari 2018 over een voorstel beschikken en dat voorstel op 16 februari 2018 met de minister bespreken. Als de reactie van de minister positief zou zijn, dan zou op 20 februari 2018 een gesprek met het presidium van de Universiteitsraad volgen.

9 maart 2018	De voorzitter van het College van Bestuur bezoekt zijn collega van de China Agricultural University in Beijing. Dat overleg levert op dat de mogelijkheid van 'double degrees' en zogeheten '3+1' programma's zouden worden onderzocht. Wat dat laatste betreft gaat het om (beperkte aantallen) studenten die drie jaar universitair onderwijs volgen in Yantai en een jaar in Groningen. De Faculteit Science & Engineering wordt als enige genoemd in een brief van 26 april 2018 waarin de voorzitter van het College van Bestuur deze afspraken met zijn collega Jiang vastlegt. Uit het verslag van de bijeenkomst van de Raad van Toezicht op 14 mei 2018 valt op te maken dat de Faculteit Ruimtelijke wetenschappen geen plannen voor activiteiten in Yantai (meer) heeft.
26 april 2018	De voorzitter van het College van Bestuur stuurt aan zijn collega van de China Agricultural Universiteit een brief over de stand van zaken en biedt aan over andere samenwerkingsvormen te willen overleggen. De Faculteit Science & Engineering wordt als enige genoemd.
1 juni 2018	Het besluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit van de *Wet voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* treedt in werking.
12 juli 2018	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap meldt de Tweede Kamer dat zij van het College van Bestuur heeft begrepen dat is besloten om geen aanvraag in te dienen voor het verzorgen van opleidingen in Yantai (22 452, nr. 69).
Derde week van juni 2018	De decaan van de Faculteit Science & Engineering bezoekt Yantai om daar zelf de mogelijkheden tot verdere samenwerking na te gaan.
31 augustus 2018	Jasper Been van de studentenfractie DAG in de Universiteitsraad publiceert een onderzoek naar de financiering van de campus in Yantai. Volgens hem is in 2015 756.000 euro, in 2016 859.000 euro en in 2017 1.208.000 euro besteed aan de voorbereidingen. In totaal 2.823.000 euro. Zijn onderzoek leidt tot berichtgeving in *Het Financieele Dagblad* van 31 augustus 2018.
31 augustus 2018	De Rijksuniversiteit Groningen reageert op het onderzoek van Jasper Been van de studentenfractie DAG in de Universiteitsraad: 'er zijn geen publieke middelen naar de voorbereiding van de campus Yantai gegaan'.
27 september 2018	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap reageert op de berichtgeving in *Het Financieele Dagblad*

	en kondigt een nader onderzoek van de Inspectie aan. (Bron: Tweede Kamer, vergaderjaar 2018-2019, 22 452, nr. 69)
1 oktober 2018	Afscheid van Sibrand Poppema als voorzitter van het College van Bestuur. Zijn opvolger is prof. dr. J. (Jouke) de Vries.
15 oktober 2018	De Raad van Toezicht vraagt mr. L.J. (Leendert) Klaassen onderzoek te doen naar 'de urenregistratie en verantwoording over Yantai over 2017 en eventueel eerdere jaren'.
16 november 2018	De Tweede Kamerleden Futselaar (SP) en Van der Molen (CDA) stellen schriftelijke vragen aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over berichten dat de Faculteit Science & Engineering de samenwerking met de China Agricultural University in Yantai wil voortzetten.
11 december 2018	De minister beantwoordt de vragen. Zij geeft aan niet te willen tornen aan de mogelijkheid van samenwerking op het gebied van onderwijs en onderzoek (Aanhangsel 913).
25 januari 2019	Leendert Klaassen rapporteert over zijn bevindingen en biedt het onderliggende onderzoeksrapport van Ecorys aan. Volgens hem zijn er geen aanwijzigingen voor druk op medewerkers om niet of niet alle uren te schrijven. Ook zijn de onderwijstaken niet in het gedrang gekomen. Wel hebben verschillende medewerkers aangegeven dat hun onderzoeksactiviteiten (in beperkte mate) in het gedrang zijn gekomen.
28 februari 2019	Interview van Jouke de Vries in *de Volkskrant*: 'Dit was een te groot project'.
Juni 2019	De Inspectie van het Onderwijs rapporteert over de financiering van de aanloopkosten voor het project. De Inspectie concludeert dat een deel van de uren van de medewerkers in het kader van de voorbereidingen voor het plan in Yantai niet is verantwoord. Het College van Bestuur besluit om in de jaarrekening 2018 een bedrag van 271.000 euro uit de private middelen naar de algemene reserve publiek te muteren.
16 oktober 2019	De evaluatiecommissie RUG Yantai start onderzoek naar de besluitvorming.

Bijlage 5
Lijst van personen

mr. H. (Heleen) van Balen
Mevrouw Van Balen is zelfstandig adviseur. Zij studeerde rechten aan de Rijksuniversiteit Groningen en is lid van de raad met speciaal vertrouwen van de Universiteitsraad sinds 1 december 2016.

drs. B.A.A. (Bart) Beijer
De heer Beijer is beleidsmedewerker onderwijs, kwaliteitszorg, coördinator onderwijs en ICT van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteit Groningen.

Hij studeerde psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was van september 2009 tot september 2019 lid van de Universiteitsraad voor de Personeelsfractie. De laatste vier jaar van zijn lidmaatschap was hij tevens fractievoorzitter en plaatsvervangend voorzitter van de Universiteitsraad.

drs. J.A.W.M. (Hans) Biemans
De heer Biemans (1961) studeerde economie aan de Tilburg University.

Vanaf 2000 is hij in verschillende functies werkzaam bij de Rijkuniversiteit Groningen. Een aantal jaren als plaatsvervangend hoofd Alumnirelaties en Fondsenwerving, daarna als Hoofd Financiële Planning en Begroting, hoofd van de afdeling Vastgoed en Investeringsprojecten en hoofd Corporate Control. In september 2019 trad hij toe tot het College van Bestuur.

drs. M.J. (Marcelis) Boereboom
directeur-generaal hoger onderwijs, beroepsonderwijs, wetenschap en emancipatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

dr. M. (Jet) Bussemaker
Mevrouw Bussemaker was van 5 november 2012 tot 26 oktober 2017 minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

prof. dr. O. (Oscar) Couwenberg
De heer Couwenberg is sinds 1 september 2015 decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen.

dr. Dong Renjie
De heer Dong Renjie is verbonden aan de China Agricultural University en fungeerde als contactpersoon voor de Rijksuniversiteit Groningen.

mr. drs. I.K. (Ingrid) van Engelshoven
Mevrouw Van Engelshoven is sinds 26 oktober 2017 minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

dr. Fu Zetian
De heer Fu Zetian is verbonden aan de China Agricultural University en was de beoogde Chancellor van de University Groningen Yantai.

dr. S.E.A. (Stephan) van Galen
De heer Van Galen is sinds 1 september 2015 directeur van het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen en secretaris van de Raad van Toezicht van de Rijksuniversiteit Groningen.

prof. dr. J.H. (Harry) Garretsen
De heer Garretsen was van 1 maart 2011 tot 1 mei 2016 decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde.

dr. Hao Ping
De heer Hao Ping was vicepremier van Onderwijs in China.

drs. J. (Jan) de Jeu
De heer De Jeu studeerde aan de Rijksuniversiteit Groningen Wiskunde, Filosofie en Onderwijskunde. Hij werkte bij de PTT, PTT Post, Erasmus Universiteit, Martini Ziekenhuis, Twynstra Gudde. Hij werkte van januari 2012 als vicevoorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij werd in september 2019 opgevolgd door de heer Biemans.

mr. T.H.J. (Tjibbe) Joustra
De heer Joustra studeerde Nederlands Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Na zijn afstuderen trad hij in dienst bij het ministerie van Landbouw en Visserij. In 1987 werd hij secretaris-generaal van dat ministerie. Vanaf 2002 vervulde hij functies bij het UWV en als Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid.

Van 7 februari 2011 tot 1 mei 2019 was de heer Joustra voorzitter van de Onderzoeksraad voor Veiligheid.

De heer Joustra volgde mr. R.J. (Rein Jan) Hoekstra op 1 september 2012 op als voorzitter van de Raad van Toezicht van de Rijksuniversiteit Groningen.

prof. dr. J. (Jasper) Knoester
De heer Knoester is sinds 1 januari 2010 decaan van de Faculteit Science & Engineering.

mr. drs. A.H.L. (Aart) Korten
De heer Korten studeerde rechten en bestuurskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is hoofd van de afdeling algemeen bestuurlijke en juridische zaken van het Bureau van de Universiteit.

drs. H.J. (Hilly) Mast
Mevrouw Mast was lid van de Universiteitsraad van 1 september 2005 tot 1 januari 2016. Van september 2006 tot 1 september 2015 was zij voorzitter van de Universiteitsraad. Zij studeerde psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen.

prof. dr. S. (Sibrand) Poppema
De heer Poppema studeerde geneeskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Hij was decaan van de Faculteit medische wetenschappen en vice-voorzitter van de Raad van Bestuur van het UMCG. Van 2008 tot 1 oktober 2018 was hij voorzitter van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen.

ing. H.D. (Harm) Post
De heer Post is strategisch adviseur. Hij is sinds 1 maart 2013 lid van de Raad van Toezicht.

mr. W. (Wietze) Reehoorn
De heer Reehoorn was chief risk officer van ABN-AMRO. Hij is thans lid van de Board of Directors van de National Bank of Greece. Hij is sinds 1 januari 2014 lid van de Raad van Toezicht. Hij studeerde rechten aan de Rijksuniversiteit Groningen.

drs. A.S. (Annette) Roeters
Mevrouw Roeters was tot 1 januari 2020 algemeen directeur van de Raad voor de Kinderbescherming, is sinds 1 november 2015 lid van de raad van toezicht. Daarvoor was zij Inspecteur-Generaal voor het Onderwijs. Zij studeerde Nederlandse Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

drs. J.H. (Hans) Schutte
De heer Schutte was van 2012 tot 1 maart 2017 directeur-generaal hoger onderwijs, beroepsonderwijs, wetenschap en emancipatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Prof. dr. E. (Elmer) Sterken
De heer Sterken studeerde econometrie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was decaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van 2008 tot 2011. Van 2011 tot 2019 was hij Rector Magnificus en uit dien hoofde voorzitter van het College van Decanen.

drs. M.T.J. (Marion) Stolp
Mevrouw Stolp is sinds september 2011 directeur HRM van het Bureau van de Universiteit. Zij studeerde andragologie aan de Universiteit Leiden. Zij was voorzitter van het programmateam Yantai en maakte deel uit van de Stuurgroep Yantai.

Bijlage 6
Verantwoording

De opdracht van het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen is met de publicatie van dit evaluatieonderzoek afgerond. In deze bijlage legt de evaluatiecommissie verantwoording af over de wijze waarop zij dit evaluatieonderzoek heeft uitgevoerd.

Onderzoeksaanpak

Voor het evaluatieonderzoek is documentatie gebruikt die vanaf 19 november 2019 beschikbaar is gesteld door het College van Bestuur en door de Universiteitsraad. Verder is gebruik gemaakt van documentatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De betrokken faculteiten, de Faculteit Science & Engineering, de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, hebben de evaluatiecommissie voorzien van verslagen en onderliggende documenten. De zeer uitgebreide documentatie van het College van Bestuur en van de Universiteitsraad bevond zich in een zogeheten dataroom: digitale bestanden die via een inlogcode en wachtwoord beschikbaar waren op een account van de Rijksuniversiteit Groningen. De beschikbaar gestelde informatie was in mappen ondergebracht die correspondeerden met de voor dit evaluatieonderzoek relevante onderwerpen.

De door de faculteiten beschikbaar gestelde documentatie maakte deel uit van deze mappen in de dataroom, maar de wijze waarop deze documentatie toegankelijk was, verschilde. De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen stelde de volledige teksten van verslagen beschikbaar, ook als die niet of slechts zijdelings betrekking hadden op voor het onderzoek relevante informatie. De Faculteit Economie en Bedrijfskunde stelde alle op de samenwerking in Yantai betrekking hebbende informatie beschikbaar. Dat wil zeggen dat het niet om de volledige documentatie ging, maar alleen die delen die van belang werden geacht voor het onderzoek. De Faculteit Science & Engineering volgde min of meer dezelfde procedure, maar koos ervoor om de documentatie die voor het onderzoek niet relevant werd geacht, onleesbaar te maken.

Hoewel de evaluatiecommissie dus niet kan vaststellen of zij volledig is geïnformeerd, gaat zij ervan uit dat dat wel het geval is. De evaluatiecommissie beroept zich hierbij op door haar gevoerde gesprekken en op aanvullingen en verbeteringen die haar in het kader van wederhoor zijn toegezonden. Waar de beschikbaar gestelde documentatie aanleiding was voor het opvragen van aanvullende informatie (zoals e-mailberichten), werd deze informatie prompt en zonder enige restrictie beschikbaar gesteld.

In het algemeen kan worden gesteld dat de verslaglegging naar aanleiding van bezoeken, besprekingen e.d. summier is. Een uitzondering zijn de verslagen van bijeenkomsten van de Universiteitsraad en de daaronder ressorterende commissies. Maar ook daar geldt dat de verslaglegging niet altijd volledig is. Zo heeft de evaluatiecommissie de geluidsopname van de vergadering van de Universiteitsraad van 25 juni 2015 tweemaal volledig beluisterd. Daarbij kon worden vastgesteld dat het verslag weliswaar correct was, maar niet volledig.

Het heeft de evaluatiecommissie verbaasd dat van voor dit project belangrijke besprekingen met en bezoeken aan het Chinese ministerie van Onderwijs, de China Agricultural University en vertegenwoordigers van de stad Yantai en de provincie Shandong uitsluitend mondelinge overlevering beschikbaar is.

Om een zo volledig mogelijk beeld van de besluitvorming te krijgen heeft de evaluatiecommissie gesprekken gevoerd. Veertien gesprekken hadden een formeel karakter. Dat wil zeggen dat deze veertien personen voor een gesprek werden uitgenodigd. De gesprekken werden gehouden aan de hand van een gespreksprotocol dat hieronder is weergegeven.

Protocol als bedoeld in artikel 6, derde lid, van het Instellingsbesluit Evaluatiecommissie RUG Yantai

Gelet op het Instellingsbesluit heeft de Evaluatiecommissie de taak onderzoek te doen naar de besluitvorming over het project Yantai (2015-2018). De Evaluatiecommissie voert dit onderzoek uit mede aan de hand van gesprekken met instanties en personen die aan de uitvoering van haar opdracht kunnen bijdragen.

1. De Evaluatiecommissie nodigt uit per e-mail of telefonisch. Zij bevestigt de afspraak voor een gesprek per e-mailbericht. De uitgenodigden ontvangen voorafgaande aan het gesprek het Instellingsbesluit en dit Gespreksprotocol.
2. Uitgenodigde personen kunnen zich laten vergezellen en desgewenst bijstaan.
3. Van het gesprek wordt aan de hand van een geluidsopname een verslag gemaakt dat voor aanvullingen en verbeteringen aan de uitgenodigde wordt voorgelegd. Na ontvangst en verwerking van deze aanvullingen en verbeteringen stelt de voorzitter van de Evaluatiecommissie het verslag vast. De Evaluatiecommissie gaat met het gesprek en met het verslag om op basis van vertrouwelijkheid.
4. Mocht de Evaluatiecommissie ten behoeve van haar rapportage citaten willen gebruiken uit gesprekken, dan worden deze citaten met de daarbij horende context ter autorisatie aan de betrokkene voorgelegd.
5. De geluidsopname van het gesprek wordt vier weken na de verschijning van het onderzoeksrapport van de Evaluatiecommissie vernietigd.

Den Haag, 16 september 2019

w.g.

R. Bekker voorzitter van de Evaluatiecommissie

Dertien personen hebben gehoor gegeven aan de uitnodiging voor een gesprek. Een persoon heeft niet gereageerd op de uitnodiging voor een gesprek en ook niet op een later verstuurde herinnering. Naar het oordeel van de evaluatiecommissie zou het ontbreken van dat gesprek geen grote invloed hebben op de bevindingen, reden waarom de evaluatiecommissie het daarbij heeft gelaten. Twaalf personen hebben het verslag van het met hen gevoerde gesprek voorzien van aanvullingen en verbeteringen. Deze verslagen zijn vervolgens vastgesteld. Een persoon heeft niet gereageerd op het verzoek om het verslag te voorzien van aanvullingen en verbeteringen. Ook dat verslag is vervolgens vastgesteld.

De evaluatiecommissie heeft aan negen personen autorisatie gevraagd om citaten uit het met hen gevoerde gesprek in het onderzoeksrapport op te nemen. Deze personen hebben daarmee – al dan niet met aanvullingen en verbeteringen – ingestemd.

Naast de formele gesprekken heeft de evaluatiecommissie informele gesprekken gevoerd. In totaal gaat het hier om gesprekken met meer dan twintig personen, waarvan vier later werden gevolgd door een formeel gesprek. Van deze gesprekken zijn geen verslagen gemaakt. Wel heeft de evaluatiecommissie naar aanleiding van deze gesprekken aantekeningen gemaakt met het oog op het verkrijgen en verduidelijken van aanvullende dan wel al beschikbare informatie. Zowel de personen met wie een formeel gesprek is gevoerd, als ook degenen met wie informeel is gesproken hebben de evaluatiecommissie voorzien van schriftelijke informatie.

De evaluatiecommissie heeft gebruik gemaakt van openbare bronnen, zoals stukken van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, publicaties in de geschreven media en uitzendingen van actualiteitenprogramma's. Waar nodig heeft de evaluatiecommissie gebruik gemaakt van berichten op sociale media en websites.

De evaluatiecommissie heeft per e-mail en telefonisch bij een aantal personen navraag gedaan.

De evaluatiecommissie stelt vast dat in het algemeen alle medewerking is verleend bij de uitvoering van haar evaluatieonderzoek. In dit verband wil de evaluatiecommissie iedereen danken die hieraan heeft bijgedragen. De evaluatiecommissie had de beschikking over vaste contactpersonen bij het Bureau van de Rijksuniversiteit Groningen die altijd bereikbaar waren en prompt reageerden op alle verzoeken en wensen van de evaluatiecommissie.

De evaluatiecommissie stelt vast dat zij toegang had tot een omvangrijke hoeveelheid informatie. Nooit kan echter met zekerheid worden gezegd dat deze informatie daarmee volledig is. Naast de schriftelijk vastgelegde informatie is veel informatie gewisseld in gesprekken waaraan de betrokkenen zoveel jaren later niet altijd precieze herinneringen hadden.

Mogelijkheid tot melden

Op 15 oktober 2019 heeft de Rijksuniversiteit Groningen op verzoek van de evaluatiecommissie een bericht geplaatst op de website en het intranet van de Rijksuniversiteit Groningen. In dit bericht werd niet alleen bekendgemaakt dat het evaluatieonderzoek van start was gegaan, maar werden ook de contactgegevens (e-mailadres, mobiel nummer en postadres) van de secretaris van de evaluatiecommissie vermeld.

Op verzoek van de evaluatiecommissie heeft de griffie van de Universiteitsraad alle (oud-)leden van de Universiteitsraad deze contactgegevens nogmaals onder hun aandacht gebracht.

De evaluatiecommissie is door twaalf personen benaderd die met de evaluatiecommissie informatie wilden delen. Zelf heeft de evaluatiecommissie (buiten de genoemde informele gesprekken) acht personen benaderd met het verzoek de evaluatiecommissie te voorzien van voor haar onderzoek relevante informatie.

Hoor en wederhoor

Zoals hiervoor aangegeven, heeft de evaluatiecommissie de verslagen van gesprekken voorgelegd aan de personen met wie een gesprek is gevoerd. Aanvullingen en verbeteringen zijn overgenomen en de verslagen zijn vervolgens vastgesteld. De feitelijke delen van het onderzoeksrapport (de hoofdstukken 1 tot en met 6) zijn in het kader van wederhoor op 3 februari 2020 voorgelegd aan de opdrachtgever van het evaluatieonderzoek. Op 20 februari 2020 heeft de evaluatiecommissie 91 suggesties ontvangen voor feitelijke verbeteringen en aanvullingen. De evaluatiecommissie heeft deze suggesties onder dankzegging overgenomen. Tevens heeft de evaluatiecommissie commentaar ontvangen met een meer algemene strekking. Het betreft hier niet zozeer concrete suggesties maar op- en aanmerkingen over de opzet en reikwijdte van het onderzoek. In voorkomend geval heeft de evaluatiecommissie dankbaar gebruik gemaakt van deze op- en aanmerkingen en de tekst aangepast.

Toetsing

Hoofdstuk 7 is in concept voorgelegd aan twee personen. In dit hoofdstuk heeft de evaluatiecommissie een beoordeling van de besluitvorming opgenomen. Van hun kritische, constructieve opmerkingen is dankbaar gebruik gemaakt. Het rapport, en dus ook de bevindingen en aanbevelingen, komt geheel voor rekening van de evaluatiecommissie.

Vaststelling rapport

Het onderzoeksrapport is op 9 maart 2020 vastgesteld.

Archivering

Overeenkomstig artikel 12, lid 1 van het Instellingsbesluit wordt het archief van de evaluatiecommissie overgedragen aan de opdrachtgever en ondergebracht in het archief van de Rijksuniversiteit Groningen.

Spelling

Voor de spelling heeft de evaluatiecommissie – waar nodig – gebruik gemaakt van het *Trouw Schrijfboek*. De evaluatiecommissie heeft omwille van de leesbaarheid bij de weergave van citaten waar nodig afkortingen voluit geschreven en evidente spelfouten gecorrigeerd.

Alle bij naam genoemde personen heeft de evaluatiecommissie eerst volledig genoemd met voorletters, titulatuur, academische graden alsmede voor- en achternaam. Vervolgens alleen met de achternaam, waarbij in het geval van vrouwen is gekozen voor de toevoeging *mevrouw* en in het geval van mannen voor de toevoeging *de heer*.

Bijlage 8
Over de evaluatiecommissie

De voorzitter van de evaluatiecommissie is mr. R. (Roel) Bekker. De heer Bekker studeerde staats- en administratief recht aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij begon zijn ambtelijke loopbaan bij het toenmalige ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Hij was van 1992 tot 1998 senior partner bij Twynstra Gudde. Vervolgens was hij secretaris-generaal van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en secretaris-generaal voor de vernieuwing van de Rijksdienst. Hij was bijzonder hoogleraar aan de Universiteit Leiden en is bijzonder adviseur van het Centrum Arbeidsverhoudingen Overheidspersoneel.

De secretaris van de evaluatiecommissie is dr. H.P.M. (Bert) Kreemers. Hij was eerder secretaris van commissies, die onderzoek deden naar seksueel misbruik in de Rooms-Katholieke Kerk, naar de zaak-Bart van U. en de zogeheten Teevendeal. Bert Kreemers promoveerde aan de Universiteit Leiden op een onderzoek naar de aanschaf van gevechtsvliegtuigen.